

Planul de Dezvoltare a Regiunii Centru 2021-2027 (PDR CENTRU)

Analiza socioeconomică a Regiunii Centru

Agenția pentru Dezvoltare Regională Centru

Versiunea Noiembrie 2019

CUPRINS

CAPITOLUL 1 TERITORIUL ȘI SISTEMUL DE AȘEZĂRI	4
1.1 Localizarea geografică cadrul natural	4
1.2 Sistemul de așezări.....	8
CAPITOLUL 2 DEMOGRAFIA ȘI RESURSELE DE MUNCĂ	17
2.1. Structura socio-demografică a populației.....	17
2.1.1. Evoluția principalilor indicatori demografici	17
2.1.2. Indicatorii mișcării naturale a populației	34
2.2 Resursele de muncă. Piața forței de muncă	40
CAPITOLUL 3 INFRASTRUCTURA PUBLICĂ	64
3.1 Infrastructura de transport.....	64
3.2 Infrastructura tehnico-edilitară	82
3.3 Infrastructura de învățământ.....	89
3.4 Infrastructura de cercetare	102
3.5 Infrastructura socială. Incluziunea socială	110
3.6 Infrastructura de sănătate	118
3.7 Infrastructura de telecomunicații	124
3.8 Fondul de locuințe	128
CAPITOLUL 4 MEDIUL ÎNCONJURĂTOR.....	136
4.1. Calitatea factorilor de mediu	137
4.2 Biodiversitatea și fondul forestier.....	142
4.3. Infrastructura tehnică de mediu si gestionarea deșeurilor	147
CAPITOLUL 5 ECONOMIA REGIONALĂ.....	157
5.1. Evoluția economică a Regiunii Centru în perioada 2000-2018.....	157
5.1.1. Etapele și factorii evoluției economice a Regiunii Centru	157
5.1.2. Dinamica și structura exporturilor Regiunii Centru	161
5.1.3. Evoluția productivității muncii	162
5.2. Structura economică a Regiunii Centru	163
5.2.1. Nivelul și structura Produsului Intern Brut regional	163
5.2.2. Principalele sectoare ale economiei regionale	166
5.2.3. Industria Regiunii Centru	167
5.2.4 Infrastructura de afaceri și transfer tehnologic	169
5.2.5. Domeniile regionale de excelență	169
5.3. Demografie economică	177

5.3.1. Evoluția întreprinderilor din Regiunea Centru în perioada 2007-2017	177
5.3.2. Distribuția teritorială și pe activități economice a întreprinderilor	178
5.3.3. Indicatorii economico-financiar ai întreprinderilor.....	181
CAPITOLUL 6 DEZVOLTAREA TURISMULUI.....	184
6.1. Potențialul turistic al Regiunii Centru. Considerații generale	184
6.2. Structuri de primire turistică.....	191
6.3. Fluxul turistic.....	199
CAPITOLUL 7 AGRICULTURA ȘI DEZVOLTAREA RURALĂ	207
7.1. Delimitarea geografică a mediului rural la nivelul Regiunii Centru	207
7.2. Infrastructura tehnico-edilitară din zona rurală a Regiunii Centru.....	208
7.3. Populația din mediul rural. Forța de muncă	208
7.3.1. Principalii indicatori demografici	208
7.3.2. Evoluția principalilor indicatori ai mișcării naturale	210
7.3.3. Caracteristicile și evoluția pieței forței de muncă	211
7.4. Economia zonelor rurale din Regiunea Centru	212
7.4.1 Trăsături specifice ale economiei zonelor rurale.....	212
7.4.2 Agricultură și silvicultură.....	213
7.4.3 Turismul rural și agroturismul.....	224

CAPITOLUL 1 TERITORIUL ȘI SISTEMUL DE AȘEZĂRI

1.1 Localizarea geografică cadrul natural

Localizată în centrul țării, pe cursurile superioare și mijlocii ale Mureșului și Oltului, Regiunea Centru este străbătută de meridianul de 25⁰ longitudine estică și paralela de 46⁰ latitudine nordică. La nivel continental, Regiunea Centru este situată în partea de sud-est a Europei și a Uniunii Europene.

Prin poziția sa geografică, Regiunea Centru este bine relaționată teritorial ocupând astfel o poziție privilegiată. Regiunea Centru realizează conexiuni cu 6 din cele 7 regiuni de dezvoltare, înregistrându-se distanțe aproximativ egale din zona ei centrală până la punctele de trecere a frontierelor.

Regiunea Centru este formată din 6 județe (Alba, Brașov, Covasna, Harghita, Mureș și Sibiu), care însumează o suprafață de 34100 km², reprezentând 14,3% din teritoriul țării. Din suprafața totală a Regiunii Centru cea mai mare pondere o ocupă județul Mureș (19,7%), la polul opus fiind județul Covasna (10,9%).

Tabel 1.1 Suprafața ponderea și categoria de mărime a județelor din Regiunea Centru

Județ	Suprafața (km ²)	Ponderea din Regiunea Centru	Ponderea din suprafața României (%)	Categoria de mărime a județului
Alba	6242	18,3	2,6	mijlocie
Brașov	5363	15,7	2,2	mijlocie
Covasna	3710	10,9	1,6	mică
Harghita	6639	19,5	2,8	mare
Mureș	6714	19,7	2,8	mare
Sibiu	5432	15,9	2,3	mijlocie

Sursa: Institutul Național de Statistică și calcule proprii

Figura 1.1. Harta încadrării Regiunii Centru în teritoriul României

Particularitățile fizico-geografice ale Regiunii Centru

Principala caracteristică a **reliefului** Regiunii Centru este varietatea acestuia, fiind predominant muntos, cu un ridicat potențial turistic și de dezvoltare a zootehniei, dar și cu suprafețe de platou și lunca propice culturilor agricole. Zona montană se întinde pe 47% din suprafața Regiunii Centru, ocupând părțile de est, sud și vest ale regiunii. Datorită particularităților geografice, relieful montan impune restricții în dezvoltarea teritorială și dezvoltarea socio-economică a așezărilor (principalul aspect fiind accesibilitatea).

Lipsit de câmpii propriu-zise, relieful cuprinde părți însemnate din cele trei ramuri ale Carpaților României, zonei colinare a Podișului Transilvaniei și depresiunile din zona de contact dintre zona colinară și cea montană.

Particularitățile reliefului au o influență directă asupra configurației și dezvoltării rețelei de așezări, căilor de transport și hidrografiei. Analizând harta fizico-geografică a Regiunii Centru se observă rolul esențial pe care relieful îl are în ansamblul elementelor fizico-geografice care la rândul lor se răsfrâng asupra celor antropice. Cele mai importante particularități ale reliefului Regiunii Centru sunt:

- armonia morfologică a reliefului, modul în care se îmbină marile trepte de relief la nivelul regiunii
- dispoziția concentrică a acestor trepte de relief
- puternica influență exercitată de altitudine asupra componentelor naturale și antropice

Figura 1.2 Harta fizico-geografică a Regiunii Centru

Din punct de vedere geografic, relieful Regiunii Centru cuprinde cea mai mare parte a Depresiunii Colinare a Transilvaniei și părți însemnate din Carpații Românești.

Principalele subdiviziuni ale **Carpaților Românești** cuprinși pe teritoriul Regiunii Centru sunt:

- *Carpații Orientali* cu două subdiviziuni: *Grupa Centrală* (munții vulcanici Călimani, Gurghiu, Harghita, Munții Giurgeului, Masivul Hășmaș, Munții Ciucului, Munții Nemira, depresiuni intramontane (Depr. Borsec, Depr. Bilbor, Depr. Giurgeului, Depr. Ciucului), munții Perșani, Baraolt și Bodoc ce pătrund digitat în valea Oltului, fiind munți grefați pe formațiuni sedimentare) și *Grupa Curburii* (munții Vrancei, Munții Bârsei, Munții Baiului, Munții Siriului, Masivul Ciucaș, depresiuni intramontane (Depr. Bârsei, Depr. Întorsurii Buzăului, Depr. Târgu Secuiesc), cea mai mare depresiune fiind Depresiunea Brașovului.
- *Carpații Meridionali* cu trei subdiviziuni: Grupa Bucegi (Munții Bucegi, Piatra Craiului, Masivul Leaota, Culoarul depresionar Rucăr - Bran), Grupa Făgărașului (Munții Făgărașului), Grupa Parângului (Munții Cindrel, Șureanu, Lotrului)
- *Carpații Occidentali* cu Munții Apuseni (Masivul Bihor, Muntele Mare, Munții Vlădeasa, Munții Metaliferi cu Munții Trascău, depresiunile intramontane (Depr. Zlatna, Depr. Arieșului, Depr. Abrudului)

Partea centrală a Regiunii Centru cuprinde cea mai mare parte a **Depresiunii Colinare a Transilvaniei**, relieful acesteia fiind pus în evidență de dealurile și colinele, rezultate din fragmentarea unor suprafețe inițiale de podiș, despărțind văile Târnavelor, Hârtibaciului, Oltului. La limita dinspre munți, eroziunea s-a manifestat mai accentuat în cadrul rocilor sedimentare, sculptând depresiuni de contact (Depr. Sibiului, Depr. Făgărașului). De remarcat este faptul că în interiorul Depresiunii Transilvaniei alternează interfluvii mai largi sau mai înguste, cu văi care se disting prin lunci extinse și terase etajate, funcționând astfel ca arii de discontinuitate geografică. Subdiviziunile reliefului din partea centrală a Regiunii Centru, delimitate de rețeaua hidrografică, imprimă spațiului geografic o relativă omogenitate. Principalele subdiviziuni ale Depresiunii Colinare a Transilvaniei cuprinsă pe teritoriul Regiunii Centru sunt

- *Dealurile și depresiunile submontane* cu trei subdiviziuni: Subcarpații Transilvaniei (Dealurile Reghinului, Sângeorgiu de Pădure, Sovata, Odorheiului și Homoroadelor), depresiunile sudice (Depresiunea Făgărașului, Sibiu - Săliște, Apoldului) și culoarele, depresiunile și masivele deluroase Vestice (Culoarul depresionar Alba Iulia-Turda mai exact Sectorul Alba Iulia-Aiud)
- *Podișul Transilvaniei* cu două subdiviziuni: Câmpia Transilvaniei (Câmpia Mureșană) și Podișul Târnavelor (Dealurile și Culoarul Târnavei Mici, Târnavei Mari, Podișul Hârtibaciului și Secașului)

Datorită poziției în teritoriul României și a Europei, **climatul** temperat continental al Regiunii Centru este nuanțat de influențele climatice exterioare. Pe cea mai mare suprafața din

regiune se resimt influențele climatice vestice (Munții Apuseni și Depresiunea Colinară a Transilvaniei), pe o fâșie îngustă din partea de nord a Carpaților Orientali, în timpul iernii sunt prezente influențele baltice. Altitudinea Carpaților Meridionali și Orientali joacă un rol de barare în calea influențelor de ariditate ce vin dinspre estul Europei.

Hidrografia Regiunii Centru este reprezentată de suprafețe importante din bazinul hidrografic al râurilor Mureș și Olt. Din punct de vedere hidrologic, Carpații constituie zona de obârșie și alimentare cu apă pentru toate râurile principale de pe teritoriul țării. Principalele lacuri naturale din Regiunea centru sunt: lac de crater vulcanic (L. Sf. Ana), lac de baraj natural (Lacul Roșu), lac în depresiune carstică (lezerul Ighiel), lacuri glaciare (L. Bâlea, L. lezerul Mare, L. lezerul Mic, L. Doamnei, L. Avrig, L. Podragu, L. Urlea, etc.), lacuri sărate (L. Brâncoveanu, L. Avram Iancu, L. Ursu, etc.). Lacurile antropice sunt puse în evidență de: L. Zau de Câmpie, L. Zetea, L. Miheșu de Câmpie, L. Gura Râului, Lacul Sadu II, L. Frumoasa, L. Oașa, L. Mihoești, L. Petrești, L. Tău, L. Canciu, L. Arpașu, L. Vlăhița, L. Arcuș, L. Reci, L. Chiciș, Complexul Zăbala, etc.).

Variatatea formelor și treptelor de relief precum și particularitățile climatice sunt principalii factori care contribuie la formarea și etajarea **solurilor**. Cele mai fertile soluri sunt cele din clasa molisoluri, care la nivelul regiunii prezintă o omogenitate în partea centrală a Depresiunii Colinare a Transilvaniei. Cele mai răspândite soluri sunt cernoziomurile levigate bogate în humus și cu fertilitate ridicată (în Câmpia Transilvaniei), solurile argiloiluviale (cu acumulări de argilă), solurile brune și brune-acide (cambisoluri). În zona montană calitatea solurilor este mai slabă și impune restricții cultivării plantelor, predominând spodosolurile (podzoluri și brune acide montane).

Diversitatea **bogățiilor naturale** care găsesc atât în interiorul cât și la exteriorul suprafeței Regiunii Centru constituie o premiză importantă în dezvoltarea economică, cele mai importante fiind: zăcămintele de gaz metan, zăcămintele metalifere și resursele neferoase (aur, argint, plumb, zinc, zăcămintele polimetalice, etc.), sarea, apele minerale (inclusiv cele terapeutice), lacuri sărate, nămoluri sapropelice, gaze mofetice, sulf, rocile de construcție (bazalt, travertin, gresie, șisturi cristaline, cristale marmoreene, calcar, argile și argile refractare, caolin, precum și pietrișuri și nisipuri din albiile principalelor râuri), fondul funciar (foarte diferențiat în funcție de altimetria reliefului și particularitățile bio-pedo-climatice), resurse regenerabile de energie (potențial ridicat din punct de vedere al rentabilității economice îl deține energia solară și biomasa, urmat de potențialul hidroenergetic), potențial turistic ridicat pus în evidență de varietatea și particularitățile reliefului și a condițiilor climatice, etc.

1.2 Sistemul de așezări

Dinamica și configurația rețelei de localități sunt factori care au influențat în mod direct nivelul de dezvoltare socială și economică a Regiunii Centru.

Rețeaua de localități din Regiunea Centru este formată din 57 de orașe (dintre care 20 sunt municipii), 357 de comune și 1788 de sate. Cele mai multe comune sunt în județul Mureș (91), iar cele mai multe sate sunt în județul Alba (656), majoritatea fiind mici și foarte mici (foarte multe cătune în Munții Apuseni cunoscute sub numele de crânguri)

Tabel 1.2 Organizarea administrativ teritorială a Regiunii Centru în 2017

- număr -

Județe	Numărul orașelor și municipiilor	din care: municipii	Numărul comunelor	Numărul satelor
Regiunea Centru	57	20	357	1788
Alba	11	4	67	656
Brașov	10	4	48	149
Covasna	5	2	40	122
Harghita	9	4	58	235
Mureș	11	4	91	464
Sibiu	11	2	53	162

Sursa: Institutul Național de Statistică

Rețeaua urbanistică din Regiunea Centru se caracterizează printr-o eterogenitate, astfel avem: un oraș de rang 2 (peste 200.000 de locuitori): Brașov, două orașe de rang 3 (100.000 - 200.000 de locuitori): Târgu Mureș și Sibiu, 3 orașe de rang 4 (50.000 - 100.000 de locuitori): Alba Iulia, Mediaș și Sfântu Gheorghe și 11 orașe de rang 5 (25.000 - 50.000 de locuitori): Miercurea Ciuc, Făgăraș, Reghin, Odorheiu Secuiesc, Sighișoara, Săcele, Sebeș, Cugir, Târnăveni, Aiud și Zărnești, restul orașelor fiind sub 25.000 de locuitori.

În ceea ce privește **spațiul rural**, acesta ocupă aproximativ 83% din teritoriul regiunii și oferă rezidență pentru 40% din locuitorii Regiunii Centru. Având la bază criteriul împărțirii administrativ-teritorial, ponderile spațiilor urbane și rurale la nivel de județ sunt exprimate în tabelul de mai jos. La nivelul Regiunii Centru județul cu cea mai mare suprafață a zonei urbane este Brașov (22,3%), iar cele mai mari suprafețe ale spațiului rural, peste 85% sunt în județele Mureș, Covasna și Harghita.

Tabel 1.3 Ponderea suprafețelor urbane și rurale la nivel de județ din Regiunea Centru

- % -

Județul	Ponderea suprafeței urbane	Ponderea suprafeței rurale
Alba	21.9	78.1
Brașov	22.3	77.7

Covasna	13.0	87.0
Harghita	14.7	85.3
Mureș	12.8	87.3
Sibiu	19.3	80.7

Sursa: Institutul Național de Statistică

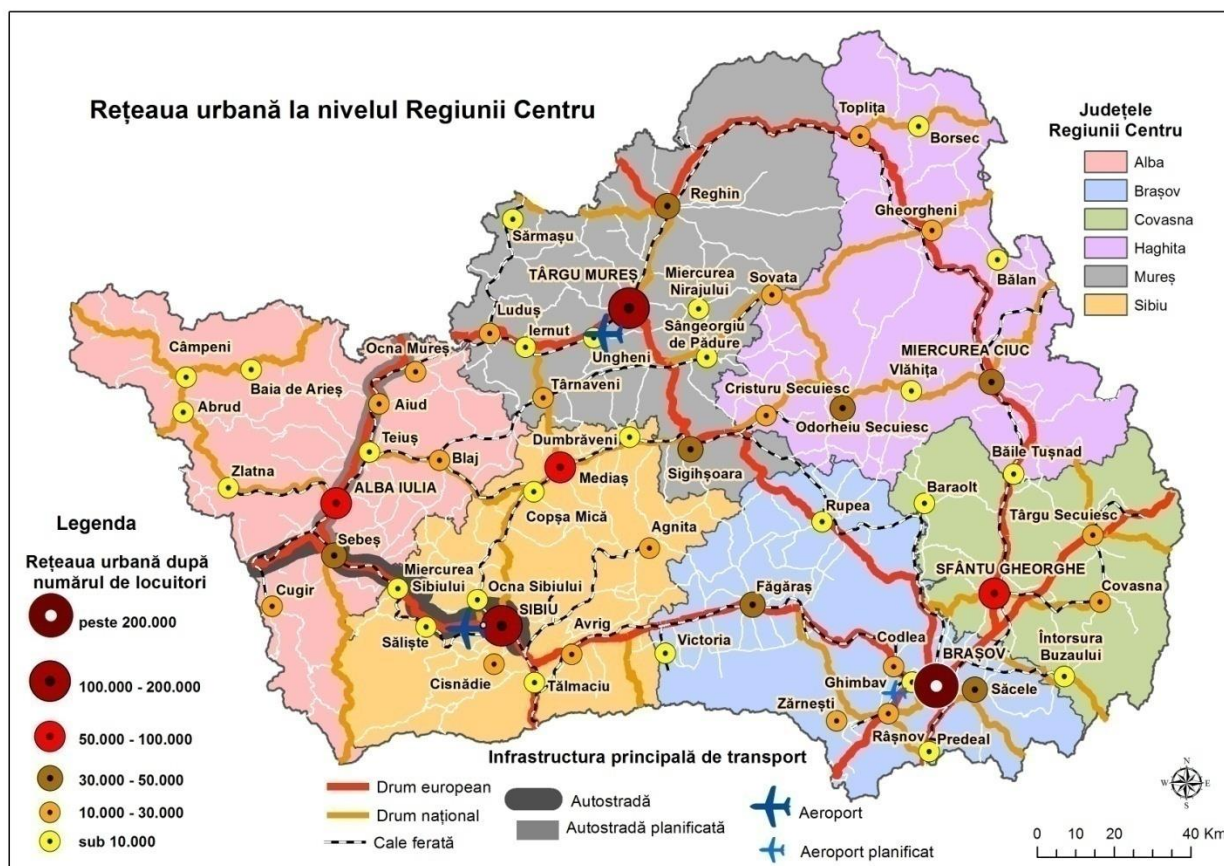

Figura 1.3 Harta rețelei urbane la nivelul Regiunii Centru

Așezările urbane din Depresiunea Colinară a Transilvaniei din Regiunea Centru

Considerată una dintre marile arii de concentrare umană Depresiunea Transilvaniei se remarcă prin repartiția relativ uniformă a așezărilor în strânsă corelație cu relieful, rețeaua hidrografică, resursele naturale și căile de comunicație. În general, cele mai multe așezări se găsesc pe marile axe morfohidrografice, amintind pe cele urbane:

- pe Mureș: Reghin, Târgu Mureș, Luduș
- pe Târnavă Mare: Odorheiu Secuiesc, Cristuru Secuiesc, Sighișoara, Dumbrăveni, Mediaș, Copșa Mică
- pe Târnavă Mică: Sovata, Târnaveni
- la confluența Târnavelor: Blaj

Areale de concentrare urbană se află și în depresiunile de contact sau culoare depresionare,

amintind orașele: Aiud, Ocna Mureș, Alba Iulia, Sebeș, Cisnădie, Sibiu, Făgăraș, Victoria. Uneori orașele apar și izolate fiind conectate de poziția în teritoriu. Un exemplu în acest sens este orașul Agnita.

Orașele Sibiu și Târgu Mureș cu funcții complexe și o populație numeroasă ce depășește 100.000 de locuitori, exercită o influență remarcabilă pe plan regional și național, constituind totodată principalele centre de convergență din depresiune.

Așezările urbane din Munții Carpați din Regiunea Centru

Așezările carpatice au apărut și s-au dezvoltat în strânsă legătură cu particularitățile geografice care au impus și unele restricții de dezvoltare și expansiune date de influența directă a altitudinii și gradului de fragmentare a reliefului. Dacă inițial activitatea de bază a populației era agricultura, pe măsura evoluției sociale, activitățile din spațiul carpatic s-au diversificat: exploatarea și prelucrarea lemnului, exploatarea cărbunilor, a diferitelor minereuri feroase și neferoase, roci de construcție, etc.

Depresiunile submontane din interiorul și exteriorul acestora sunt puse în evidență de prezența „țărilor”, vechi arii de locuire și concentrare a populației românești, organizată în unități politico-administrative bine încheiate. Amintim în acest sens Țara Bârsei, Țara Făgărașului, Țara Moților, Țara Abrudului, etc.

Carpații Românești din Regiunea Centru se caracterizează printr-un grad ridicat de umanizare și un număr relativ mare de așezări urbane ținând cont de particularitățile geografice:

- din Carpații Orientali: Miercurea Ciuc, Băile Tușnad, Bălan, Borsec, Gheorgheni, Toplița, Vlăhița, Brașov, Codlea, Râșnov, Ghimbav, Săcele, Sfântu Gheorghe, Târgu Secuiesc, Baraolt, Covasna, Întorsura Buzăului
- din Carpații Meridionali: Zărnești, Predeal, Tălmăciu, Cugir
- din Carpații Occidentali: Abrud, Baia de Arieș, Câmpeni, Zlatna

În cadrul orașelor carpatice, concret cele localizate în depresiunile intramontane, se remarcă: Brașov (peste 250.000 de locuitori), Sfântu Gheorghe (peste 60.000 de locuitori) și Miercurea Ciuc (peste 40.000 de locuitori).

Așezările rurale

Particularitățile geografice (în special accesibilitate reliefului, resursele naturale, resursele hidrografice și condiții bio-pedo-climatice) au influențat direct umanizarea și dezvoltarea așezărilor rurale, formându-se în timp anumite *tipuri morfostructurale de sate*. Astfel, în Regiunea Centru distingem următoarele **tipuri de sate**:

- *sate risipite sau împrăștiate*, cu gospodării dispersate pe versanți, specifice zonei de munte (Munții Apuseni, Munții Șureanu, Mărginimea Sibiului, etc.)

- *sate răsfirate*, condiționate mai puțin de modul de organizare interioară, de relief și ocupația locuitorilor: Subcarpații Transilvaniei, Depresiunea Colinară a Transilvaniei (Câmpia Transilvaniei și Podișul Transilvaniei). În funcție de condițiile topografice locale aceste sate pot prezenta o răsfireare lineară (de vale, de drum, de culme), răsfireare areolară (de versant, de contact, de culme, de vale), o răsfireare polinucleară (formate din mai multe nuclee de răsfireare, mai ales în zonele deluroase și de podiș)
- *sate adunate*, cu tendințe de grupare, adunare a gospodăriilor între limitele unei vetre bine conturate: Podișul Transilvaniei, depresiunile intramontane din Carpații Orientali și Meridionali, depresiunile submontane sau intracolinare. Există mai multe tipuri de sate adunate: sate compacte, sate aglomerate, sate adunate propriu-zis

Principalele **funcții**¹ **ale așezărilor rurale** din Regiunea Centru sunt:

- *așezări rurale cu funcții predominant agricole: cerealier* (specifice localităților rurale din Câmpia Transilvaniei), *zootehnic* (specifice localităților rurale din zona montană), *cerealier - viticol* (specifice localităților rurale din zona Podișului Târnavei), *cerealier - pomicol* (specifice localităților rurale din zonele deluroase, colinare și de podiș), *vitipomicol* (*Cetatea de Baltă, Jidvei, Ighiu, etc.*), *zootehnic - forestier* (specifice zonei montane: Bistra din județul Alba, Jina din județul Sibiu)
- *așezări rurale cu funcții predominant industriale: industria extractivă* (în urma procesului de restructurare a sectorului minier, majoritatea activităților de exploatare a resurselor metalifere (feroase și neferoase) s-au închis),
- *așezări rurale cu funcții predominant mixte: noduri de cale ferată de importanță națională sau regională* (exemplu Vințu de Jos din județul Alba), *profil dublu agricol - forestier* (exemplu Bistra din județul Alba)
- *așezări rurale cu funcții predominant speciale : profil turistic și agroturistic: Albac, Arieșeni* din județul Alba, Moeciu de Jos, Bran din județul Brașov, Rășinari, Gura Râului din județul Sibiu, Lăzarea, Corund, Praid din Județul Harghita, Malnaș Băi, Arcuș din județul Covasna, Sângeorgiu de Mureș, din județul Mureș.

Zone metropolitane

Pe teritoriul Regiunii Centru au fost delimitate două zone metropolitane având ca centre polarizatoare municipiile Brașov și Târgu Mureș, care împreună cu localitățile înconjurătoare formează sisteme teritoriale ce oferă condiții pentru o dezvoltare socială și economică echilibrată. Un rol important în procesul de dezvoltare durabilă îl au comunitățile rurale pe teritoriul cărora se găsesc majoritatea resurselor.

---

¹ Tipologia așezărilor rurale după funcții a fost propusă de G. Erdeli și V. Cucu (2007) având la bază structura socio-profesională activă în strânsă corelație cu valoarea producției, poziția geografică și volumul fluxului de navetiști.

Tabel 1.4 Componenta administrativ-teritorială a zonelor metropolitane din Regiunea Centru

Zona Metropolitană (ZM)	Unități administrativ - teritoriale componente	Caracteristicile centrului polarizator
ZM Brașov (peste 400.000 de locuitori)	Brașov, Bod, Hălchiu, Sânpetru, Cristian, Vulcan, Codlea, Ghimbav, Râșnov, Predeal, Săcele, Hărman, Prejmer și Târlungeni	Brașovul, prin potențial și tradiție, accede la tendințele dezvoltării urbane europene, prin politici publice de dezvoltare spațială care să țină cont de interesele complexe ale întregului teritoriu înconjurător
ZM Târgu Mureș (peste 200.000 de locuitori)	Târgu Mureș, Ungheni, Acățari, Ceuașu de Câmpie, Corunca, Crăciunești, Cristești, Ernei, Gheorghe Doja, Livezeni, Pănet, Sâncraiu de Mureș, Sângeorgiu de Mureș și Sânpaul	Târgu Mureș este un important centru administrativ, cultural, industrial și servicii cu grad ridicat de polarizare a zonei metropolitane, acest fapt facilitând o serie de direcții integrate de dezvoltare durabilă a zonei.

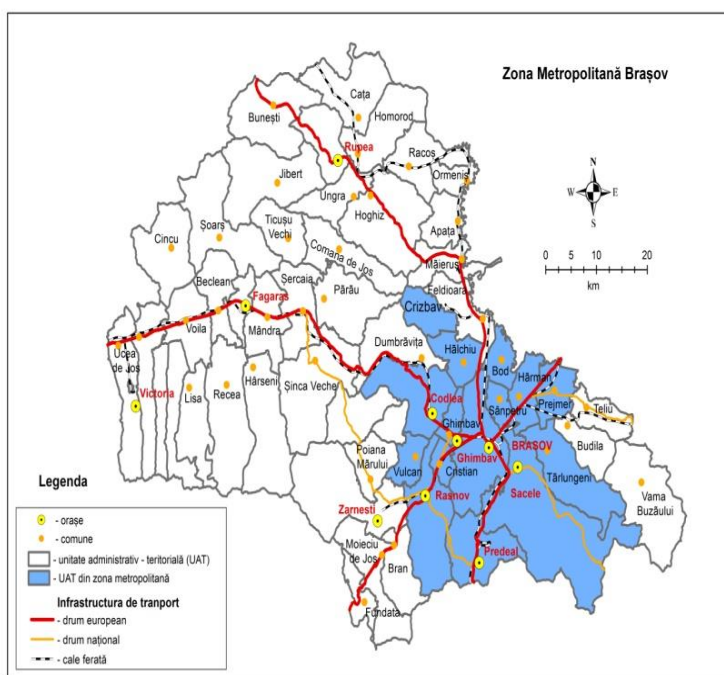
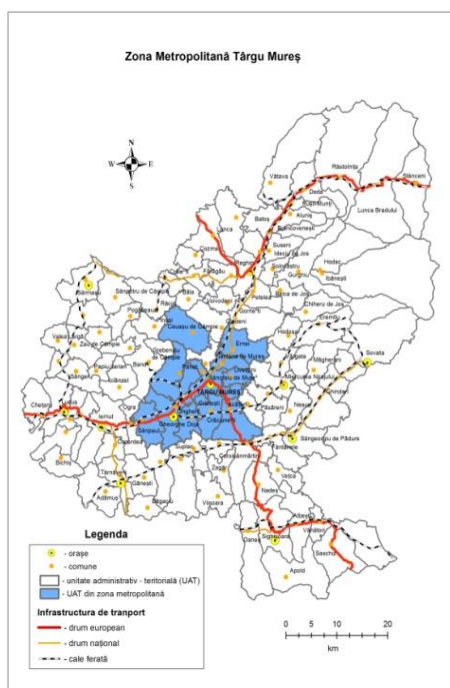

Figura 1.4 Zona Metropolitană Târgu Mureș, Figura 1.5 Zona Metropolitană Brașov

Zonele urbane funcționale la nivelul Regiunii Centru (ZUF)

Zonele urbane funcționale (ZUF) reprezintă piatra de temelie în emergența policentrismului, permițând analizarea interacțiunilor la diverse scări, de pildă între cel regional și european. Metodologia utilizată pentru identificarea zonelor urbane funcționale a fost aprobată în

2011 în cadrul OECD². Aceasta este aplicată în 29 de țări³ ale OCDE fiind identificate 1179 de zone urbane de dimensiuni diferite.

La nivelul Regiunii Centru au fost identificate zonele urbane funcționale la nivelul celor șase reședințe de județ: Alba Iulia, Brașov, Sfântu Gheorghe, Miercurea Ciuc, Târgu Mureș și Sibiu. Concret, o zona urbană funcțională cuprinde acele unități administrativ - teritoriale, atât urbane cât și rurale, care au o pondere a navetiștilor în reședința de județ mai mare de 15%. Există însă și niște excepții din raționamente de coerență geospațială. Astfel, anumite enclave care au o pondere a navetiștilor mai mică de 15% au fost incluse în zona urbană funcțională, amintim: orașele Predeal (jud. Brașov), Miercurea Nirajului (jud. Mureș) și Băile Tușnad (jud. Harghita) și comunele Band (jud. Mureș), Râu Sadului (jud. Sibiu). În schimb, anumite exclave care au o pondere a navetiștilor mai mare de 15% dar sunt prea îndepărtate geografic au fost excluse din zona urbană funcțională, amintind astfel comunele Bucerdea Grânoasă (jud. Alba) și Bogata (jud. Mureș).

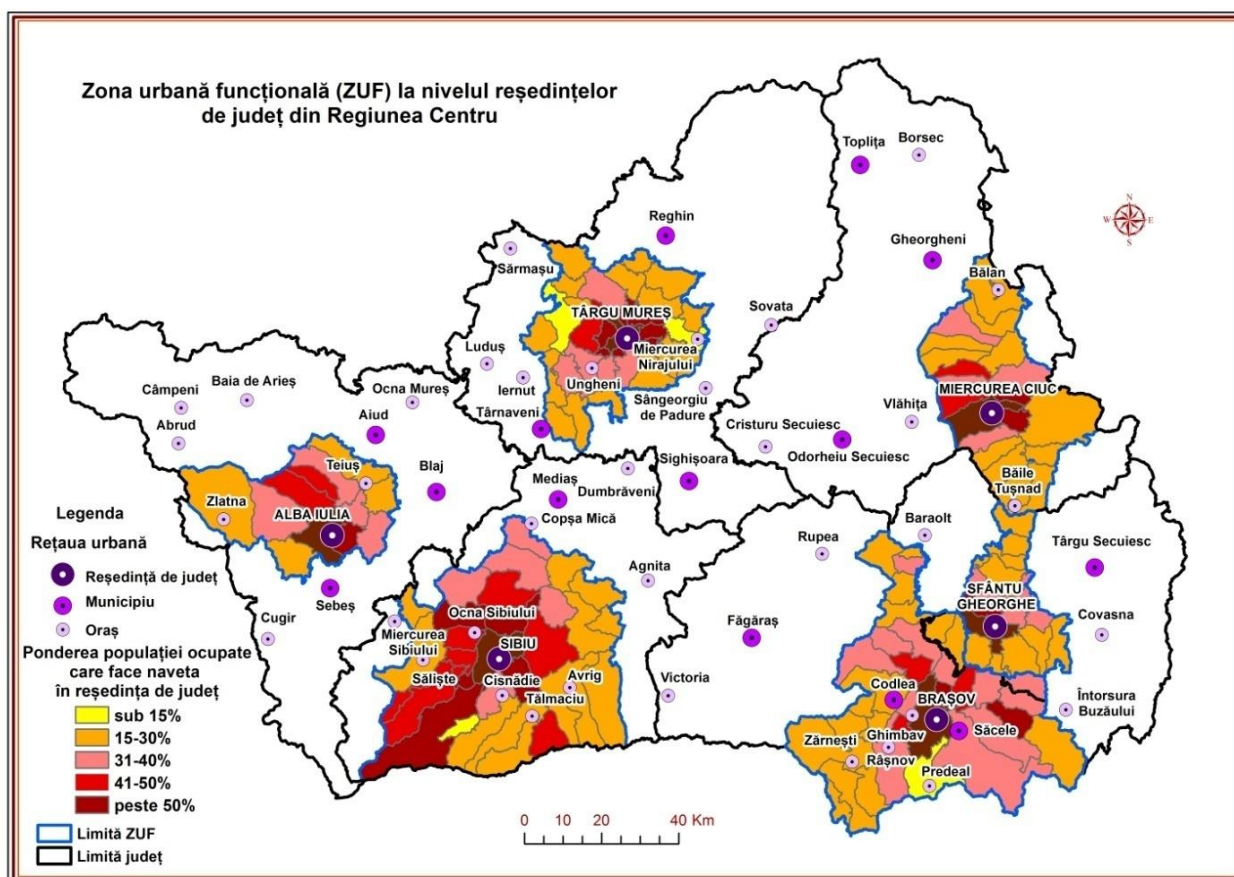

Figura 1.6 Localizarea geografică a zonelor urbane funcționale la nivelul reședințelor de județ din Regiunea Centru (Harta: ADR Centru, Sursa datelor: Banca Mondială⁴, 2017)

² The Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) - Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE), <http://www.oecd.org>

³ List of OECD Member countries, <http://www.oecd.org/about/membersandpartners/list-oecd-member-countries.htm>

⁴ Marcel Ionescu - Heroiu și colab. (2017), Raportul "Orașe - Magnet. Migrație și navetism în România", Banca Mondială, București, <http://documents.worldbank.org/curated/en/448771499322731333/pdf/116400-ROMANIAN-REVISED-PUBLIC-Magnet-Cities-Migration-and-Commuting-in-Romania-RO.pdf>

Tabel 1.5 Componenta administrativ-teritorială a zonelor urbane funcționale ale reședințelor de județ din Regiunea Centru

Zona Urbană Funcțională (ZUF)	Componentă UAT-uri
ZUF Alba Iulia	13 UAT-uri: reședința de județ Alba Iulia, două orașe (Zlatna și Teiuș) și 10 comune: Ciugud, Ighiu, Cricău, Meteș, Sântimbru, Galda de Jos, Berghin, Stremț, Mihalț, Vințu de Jos
ZUF Brașov	34 UAT-uri: reședința de județ Brașov, două municipii (Codlea, Săcele), 4 orașe (Zărnești, Ghimbav, Râșnov, Predeal) și 27 comune: Sânpetru, Budila, Cristian, Hărman, Hălchiu, Teliu, Prejmer, Bod, Dobârlău, Târlungeni, Crizbav, Dumbrăvița, Feldioara, Ormeniș, Vulcan, Măieruș, Apața, Augustin, Fundata, Bran, Holbav, Hăghig, Moeciu, Racoș, Vama Buzăului, Vâlcele, Poiana Mărului
ZUF Sfântu Gheorghe	14 UAT-uri: reședința de județ Sfântu Gheorghe, 13 comune: Arcuș, Valea Crișului, Ghidfalău, Moacșa, Ilieni, Reci, Bodoc, Micfalău, Malnaș, Ozun, Boroșneu Mare, Bixad, Chichiș
ZUF Miercurea Ciuc	22 UAT-uri: reședința de județ Miercurea Ciuc, două orașe (Bălan, Băile Tușnad) și 19 comune: Lelicieni, Păuleni - Ciuc, Ciceu, Racu, Frumoasa, Siculeni, Sâncrăieni, Cârța, Sânsimion, Sânmărtin, Sântimbru, Mădăraș, Mihăileni, Dănești, Ciucsângeorgiu, Cozmeni, Tomești, Sândominic, Tușnad
ZUF Târgu Mureș	31 UAT-uri: reședința de județ Târgu Mureș, două orașe (Ungheni, Miercurea Nirajului) și 28 comune: Cristești, Sâncraiu de Mureș, Livezeni, Sântana de Mureș, Corunca, Sângeorgiu de Mureș, Pănet, Ceaușu de Câmpie, Sânpaul, Gheorghe Doja, Crăciunești, Ernei, Păsăreni, Gornești, Șincai, Acățari, Ogra, Glodeni, Mădăraș, Voivodeni, Râciu, Iclânzul, Gănești, Suplac, Mica, Gălești, Vărgata, Band
ZUF Sibiu	31 UAT-uri: reședința de județ Sibiu, 5 orașe (Ocna Sibiului, Cislădie, Tălmăciu, Avrig, Săliște) și 25 comune: Poplaca, Șelimbăr, Șura Mare, Rășinari, Cristian, Slimnic, Șura Mică, Roșia, Gura Râului, Orlat, Turnu Roșu, Șeica Mare, Loamneș, Vurpăr, Axente Sever, Nocrich, Racovița, Alțina, Sadu, Porumbacu de Jos, Boița, Marpod, Apoldu de Jos, Mihăileni, Radu Sadului

Din totalul populației ocupate la nivelul celor 6 zone urbane funcționale din Regiunea Centru aproximativ un sfert sunt navetești (24,7%). În profil teritorial, valori ale ponderii navetiștilor peste media regională sunt în: ZUF Târgu Mureș și ZUF Alba Iulia (peste 27%), urmat de ZUF Miercurea cu 26,3% și ZUF Brașov cu 25,2%.

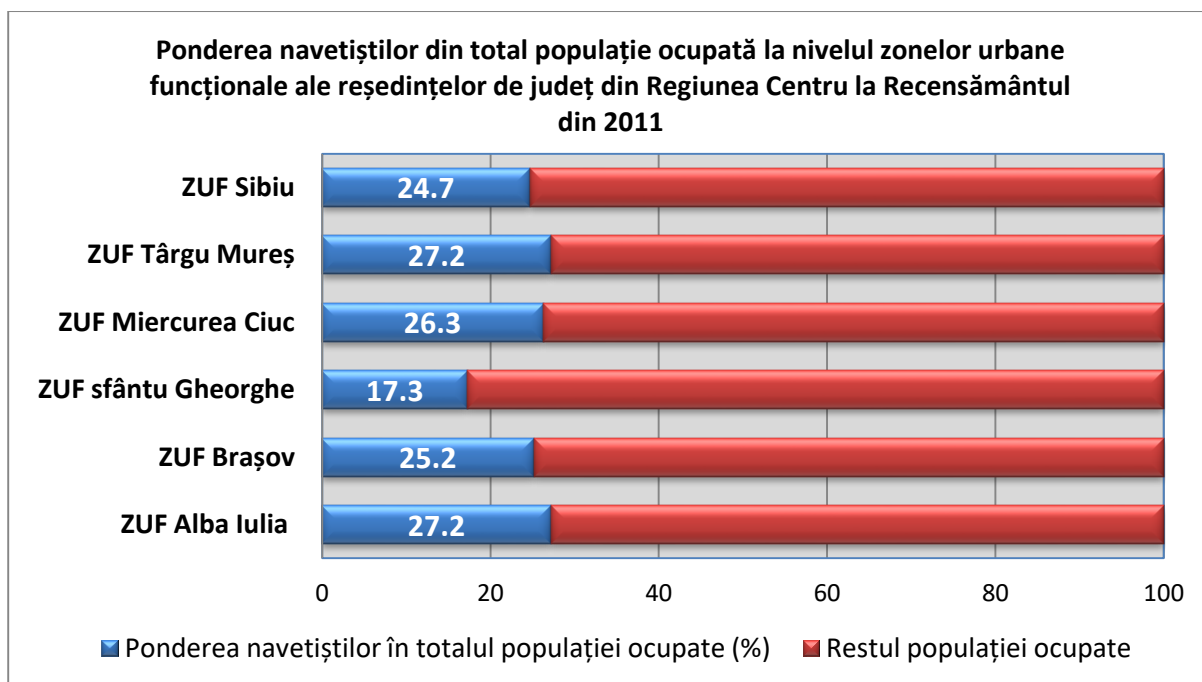

Figura 1.7 Principalele aspecte privind dinamica și dezvoltarea urbană la nivelul Regiunii Centru

Dezvoltarea urbană este un proces extrem de complex cu provocări și dinamici specifice. În plus, potențialul și traiectoriile de dezvoltare ale orașelor adesea diferite, care la rândul său fac mai dificilă conturarea unor afirmații valabile pentru întreaga rețea urbană a Regiunii Centru. Cu toate acestea, trecând peste particularitățile evidente ale fiecărei localități urbane și raportându-ne la elementele comune ale orașelor în regiune precum și la evoluțiile în desfășurare la nivel european, putem desprinde o serie de observații cu privire la dezvoltarea urbană la nivelul Regiunii Centru:

- Orașele sunt un catalizator al dezvoltării economice având la bază câteva atuuri ce le diferențiază de zonele rurale (de pildă: au o masă demografică mare, permit o diversificare a sectoarelor economice, dețin cele mai inovatoare companii și industrii, au o capacitate ridicată de creștere a productivității, au mai mari rate de angajare, au o educație terțiară, sunt un catalizator în ceea ce privește creativitate și inovarea, au un nivel atractiv de calitate a vieții, au o ofertă culturală, socială, educațională, turistică și de divertisment mai diversificată, au o mai bună accesibilitate și conectivitate)
- Orașele constituie atât sursa cât și soluția provocărilor actuale economice, de mediu și sociale.
- Se observă o creștere a disparităților între centrele urbane mari care au beneficiat de finanțări și orașele mici și mijlocii care au avut un acces redus la finanțare nerambursabilă (în special orașele monoindustriale, cu funcții urbane diminuate, etc.)
- Durabilitatea urbană se bazează pe interacțiuni pozitive între cele trei subsisteme: social, economic și fizic (teritorial și de mediu). În esență, dezvoltarea durabilă a orașelor se

poate realiza printr-o abordare integrată, care să vizeze atât dimensiunile sustenabilității urbane amintite anterior cât și provocările și noile tendințe în acest sens.

- Orașele sunt factori cheie în dezvoltarea regiunilor și teritoriilor mai mari. Este o mare nevoie de susținerea dezvoltării unor rețele de orașe și regiuni interconectate.
- Orașele ar trebui să pună un mai mare accent pe abordarea la nivel local (de pildă: să se bazeze pe calitățile, specificul și potențialul existent, să asigure legătura între industriile conexe, să mobilizeze companiile și cetățenii să inoveze și să se angajeze în descoperirea de noi specializări promițătoare, etc.)
- O mai mare conștientizare a aspectelor negative și identificarea de soluții de contracarare pe termen lung (ex.: diferite situații specifice orașelor mici și mijlocii: îmbătrânirea demografică (are consecințe asupra potențialului de creștere economică, fiind o provocare pentru bugetele locale și sistemul de asistență socială), declinul industriilor tradiționale, extinderea urbană necontrolată, creșterea excluziunii sociale, accentuarea ratei șomajului, etc.)
- O mai mare claritate și obiectivitate în identificarea de politici, proiecte și acțiuni oportune de dezvoltare urbană durabilă
- O provocare în dezvoltarea inteligentă a orașelor este dezvoltarea de "noi economii urbane", cum ar fi: specializare inteligentă, economia digitală, economia de tip "Open Data" (date deschise), economia ecologică, economia sănătății, economia colaborativă, etc.
- Accelerarea procesului de dezvoltare a orașelor prin abordări de tip "Quadruple Helix", concept ce are la bază colaborarea dintre mediul de cercetare, mediul economic, mediu decizional și societatea civilă

CAPITOLUL 2 DEMOGRAFIA ȘI RESURSELE DE MUNCĂ

2.1. Structura socio-demografică a populației

2.1.1. Evoluția principalilor indicatori demografici

Cu o populație totală de **2,329 milioane locuitori în 2017**, Regiunea Centru se situează pe poziția a 5-a în rândul celor 8 regiuni de dezvoltare ale României. Densitatea populației este scăzută (68,3 locuitori/km²), sub cea înregistrată la nivel național (82,2 locuitori/km²). Densități reduse ale populației se găsesc în județele Harghita, Alba și Covasna, județe cu relief predominant montan și fără orașe cu peste 100 000 locuitori.

În ultimele 2,7 decenii populația regiunii s-a redus cu -18,5% (de la 2.860.490 de persoane în 1990 la 2.329.924 de persoane în 2017), înregistrând unul din cele mai severe ritmuri de declin. În mediul urban, populația a scăzut cu -22,8% în 2017 comparativ cu 1990 (de la 60,5% în 1990 la 57,3% în 2017), iar în cel rural cu -12,1% (deși se observă o creștere de la 39,5% în 1990 la 42,7% în 2017). În anul 2017 comparativ cu anul de referință 2013, populația regiunii s-a diminuat cu -1,2%, înregistrând-se o scădere de -2,1% în mediul urban și o ușoară creștere de +0,1% în mediul rural.

Tabel 2.1 Evoluția numărului populației din Regiunea Centru, pe medii rezidențiale și sexe în perioada 1990-2017

- număr persoane -

Regiunea Centru	1990	2000	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Total	2860490	2644115	2524418	2360805	2360297	2357879	2353455	2346562	2337954	2329924
Densitatea (locuitori/kmp)	83.9	77.5	74.0	69.2	69.2	69.1	69.0	68.8	68.6	68.3
Urban	1729260	1600172	1499280	1368308	1368386	1364158	1358533	1351752	1342818	1335301
Rural	1131230	1043943	1025138	992497	991911	993721	994922	994810	995136	994623
Masculin	1426463	1298215	1235205	1154483	1155607	1156745	1155415	1151288	1146956	1143689
Feminin	1434027	1345900	1289213	1206322	1204690	1201134	1198040	1195274	1190998	1186235

Sursa: Institutul Național de Statistică

Menționăm faptul că există diferențele semnificative între numărul populației conform statisticii curente și numărul populației înregistrat la recensământ.⁵ Astfel, conform datelor

⁵ Diferențele semnificative între numărul populației conform statisticii curente și numărul populației înregistrat la recensământ sunt cauzate de faptul că pentru perioada 2003-2011 populația a fost calculată prin metoda componentelor, folosind surse administrative pentru migrația externă. Aceste surse nu acoperă întregul fenomen al migrației, mai ales în ce privește emigrația. Ca atare, există o subevaluare severă a acestui fenomen care duce la o supraevaluare a populației României.

centralizate ale recensământului, populația stabilă a regiunii, la data de 20 octombrie 2011 număra doar 2 360 805 locuitori.

Tabel 2.2 Populația stabilă a Regiunii Centru înregistrată la ultimele 3 recensăminte

Regiunea Centru	1992 (număr persoane)	2002 (număr persoane)	2011 (număr persoane)	2011/1992 (%)	2011/2002 (%)
Total	2701700	2523021	2360805	-12,6	-6,4
Urban	1619095	1473641	1368308	-15,5	-7,1
Rural	1082605	1049380	992497	-8,3	-5,4

Sursa: Institutul Național de Statistică

- **Prognoza demografică**

Potrivit **prognozelor demografilor**⁶, la orizontul anului **2060** Regiunea Centru ar putea pierde 23,2% din populația rezidentă înregistrată în anul 2015, valori sub cele la nivel național (-30,5%). La nivel de județ, cele mari scăderi ale populației în 2060, peste media regională, sunt prognozate în județele Alba cu -38,3%, Covasna cu -29,4%, Mureș cu -26,5% și Harghita cu -25,6%. De asemenea, se preconizează că în anul 2060 comparativ cu 2015 la nivelul Regiunii Centru populația feminină s-ar diminua cu aproape o cincime (-21,7%), iar populația masculină ar fi cu aproape un sfert mai puțină (-24,8%). Timp de două decenii densitatea populației regiunii a scăzut de la 83,9 locuitori/km² în 1990 la 74,0 locuitori/km² în 2010, preconizându-se ca ar scădea la 68,8 locuitori/km² în 2015 ajungând la 52,8 locuitori/km² în 2060.

Tabel 2.3 Prognoza populației pe sexe la nivelul Regiunii Centru la orizonturile anilor 2020, 2030, 2040, 2050 și 2060

- număr persoane -

Regiunea Centru	1990	2000	2010	2015	2020	2030	2040	2050	2060
Total	2860490	2644115	2524418	2346562	2306129	2195341	2060871	1932145	1801639
Densitatea	83.9	77.5	74.0	68.8	67.6	64.4	60.4	56.7	52.8
Feminin	1434027	1345900	1289213	1195274	1177402	1125519	1059745	998152	935485
Masculin	1426463	1298215	1235205	1151288	1128727	1069822	1001126	933993	866154

Sursa: Institutul Național de Statistică

⁶ Prognoza demografică este întărită de datele definitive obținute la Recensământul populației din octombrie 2011, care au pus în evidență amploarea declinului demografic din ultimii ani

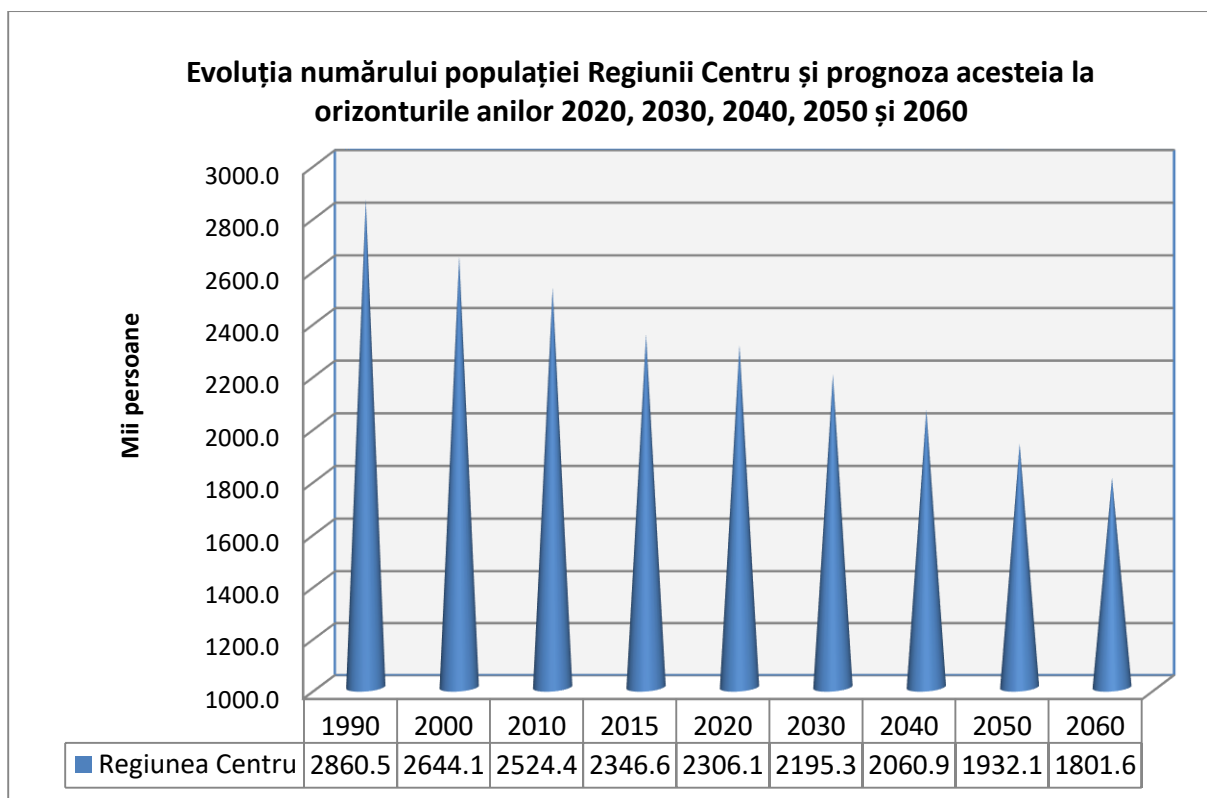

Figura 2.1 Sursa: Institutul Național de Statistică

Tabel 2.4 Prognoza populației rezidente la orizonturile anilor 2020, 2030, 2040, 2050 și 2060, în variantă medie la nivelul României, Regiunii Centru și județele componente (pe baza populației rezidente înregistrate la 1 iulie 2015

- număr persoane -

România/Regiune/Județ	2015	2020	2030	2040	2050	2060
România	19819697	19207602	17892489	16450753	15087120	13784413
Regiunea Centru	2346562	2306129	2195341	2060871	1932145	1801639
Alba	334769	321198	292161	261449	232253	206655
Brașov	550981	550446	536587	510012	483477	455668
Covasna	207055	199910	184703	170525	158051	146191
Harghita	308453	300851	283117	264908	247365	229356
Mureș	545168	531322	501622	468675	434335	400509
Sibiu	400136	402402	397151	385302	376664	363260

Sursa: Institutul Național de Statistică

Tabel 2.5 Evoluția ratei de descreștere a populației rezidente proiectate la orizontul anului 2060 față de anii 2050, 2040, 2030, 2030 și 2015 la nivelul Regiunii Centru, județele componente și la nivelul României

- % -

România/Regiune/Județ	2060 față de 2015	2060 față de 2020	2060 față de 2030	2060 față de 2040	2060 față de 2050
România	-30.5	-28.2	-23.0	-16.2	-8.6

Regiunea Centru	-23.2	-21.9	-17.9	-12.6	-6.8
Alba	-38.3	-35.7	-29.3	-21.0	-11.0
Braşov	-17.3	-17.2	-15.1	-10.7	-5.8
Covasna	-29.4	-26.9	-20.9	-14.3	-7.5
Harghita	-25.6	-23.8	-19.0	-13.4	-7.3
Mureş	-26.5	-24.6	-20.2	-14.5	-7.8
Sibiu	-9.2	-9.7	-8.5	-5.7	-3.6

Sursa: Institutul Național de Statistică

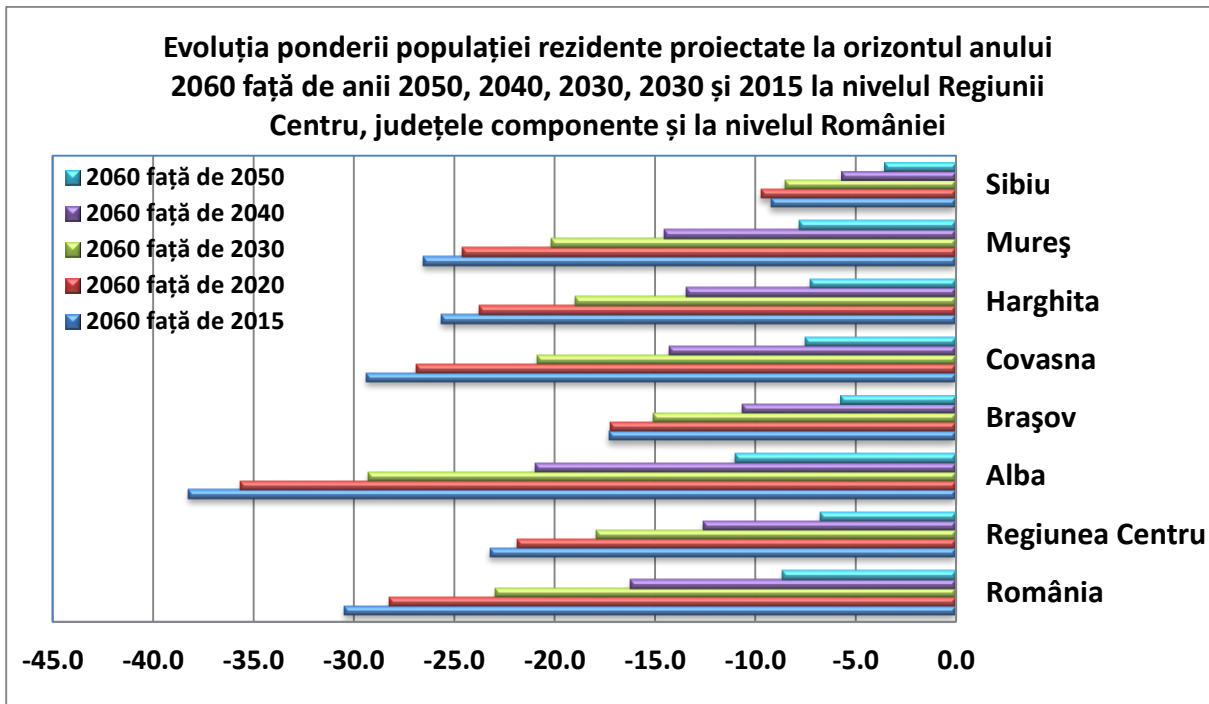

Figura 2.2 Sursa: Calcule proprii pe baza datelor Institutului Național de Statistică

Migrația este prima cauză a declinului demografic. Majoritatea celor stabiliți în străinătate fac parte din grupa de vârstă 20-44 ani, acest lucru accentuând dezechilibrele demografice și sociale deja înregistrate la nivel regional.⁷ Un prim val migrațional a atins Regiunea Centru la începutul anilor 90, odată cu declinul economic al regiunii și a afectat în special Braşovul, oraş care concentra o bună parte din marile întreprinderi industriale. O altă categorie de emigranți ce a părăsit Regiunea Centru în ultimele 2-3 decenii este constituită din populația de etnie germană. Recent, asistăm la al doilea val migrațional ce cuprinde în special populația tânără din mediul rural și centrele urbane mai mici.

Cea de-a doua cauză a scăderii numărului populației din Regiunea Centru a fost **scăderea rapidă a natalității** după anul 1990 (de la 13,1‰ în 1990 la 9,8‰ în 1995, urmată de o stabilizare în anii următori în jurul valorii de 10,5-11‰, iar în perioada 2000-2017 valorile au fost între 9,5‰ (2011) și 10,3‰ (2000, 2005).

⁷ Din cei aproximativ 3 milioane de cetățeni români stabiliți în străinătate, se estimează că numărul celor originari din Regiunea Centru se situează în jurul cifrei de 300 mii.

- **Structura populației pe grupe de vârstă. Accentuarea procesului de îmbătrânire demografică**

Alături de evoluția numerică a populației, evoluția structurii pe grupe de vârstă pune în evidență un **accentuat proces de îmbătrânire demografică**, ponderea vârstnicilor mărindu-se de la 9,7% în 1990 la 16,5% în anul 2015, prognoza pentru 2060 fiind de 28,3%. În același timp, ponderea populației de 0-14 ani a scăzut de la 23,8% în 1990 la 16,2% în 2015, preconizându-se la orizontul anului 2060 o reducere a acesteia la doar 14,0% din totalul populației. Îmbătrânirea demografică se va acutiza după 2030, an ce marchează începutul diminuării ponderii grupei de vârstă 15-64 ani. Astfel, îmbătrânirea populației va deveni într-un interval de doar 2-3 decenii una din problemele majore cu care se va confrunta Regiunea Centru, consecințele acesteia în plan economic și social fiind greu de contracarat.

Tabel 2.6 Structura populației pe grupe mari de vârstă și evoluția raportului de dependență demografică și a ratei de îmbătrânire precum și prognozele la nivelul Regiunii Centru în perioada 1990-2060

- % -

Regiunea Centru	1990	2000	2005	2015	2030	2060
Populația tânără: 0-14 ani	23.8	18.2	15.7	16.2	13.1	14.0
Populația adultă: 15-64 ani	66.5	69.4	70.6	67.2	65.5	57.7
Populația vârstnică: 65de ani și peste	9.7	12.4	13.7	16.5	21.4	28.3
Raportul de dependență demografică	50.2	44	41.6	48.8	52.6	73.4
Raportul de dependență demografică a vârstnicilor	14.5	17.8	19.4	24.6	32.6	49.2
Rata îmbătrânirii (‰)	407.6	681.3	872.6	1018.2	1625.9	2024.5
Speranța de viață (ani)	70.63	71.7	72.48	74.3	...	...

Sursa: Institutul Național de Statistică (... lipsă date)

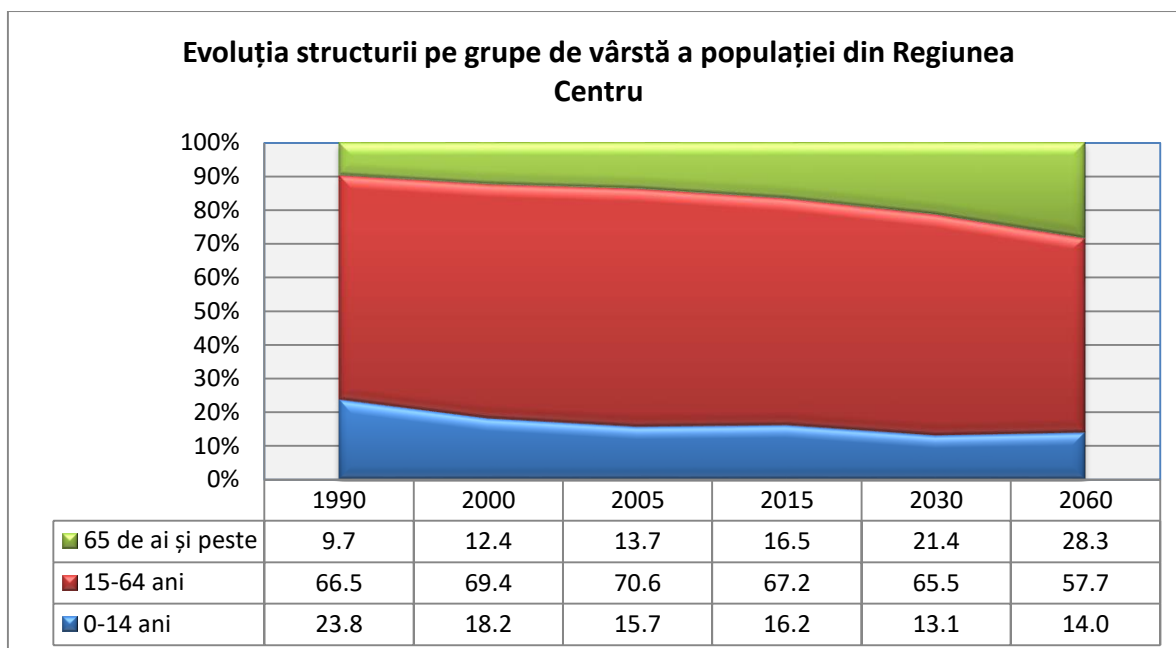

Figura 2.3 Sursa: Institutul Național de Statistică

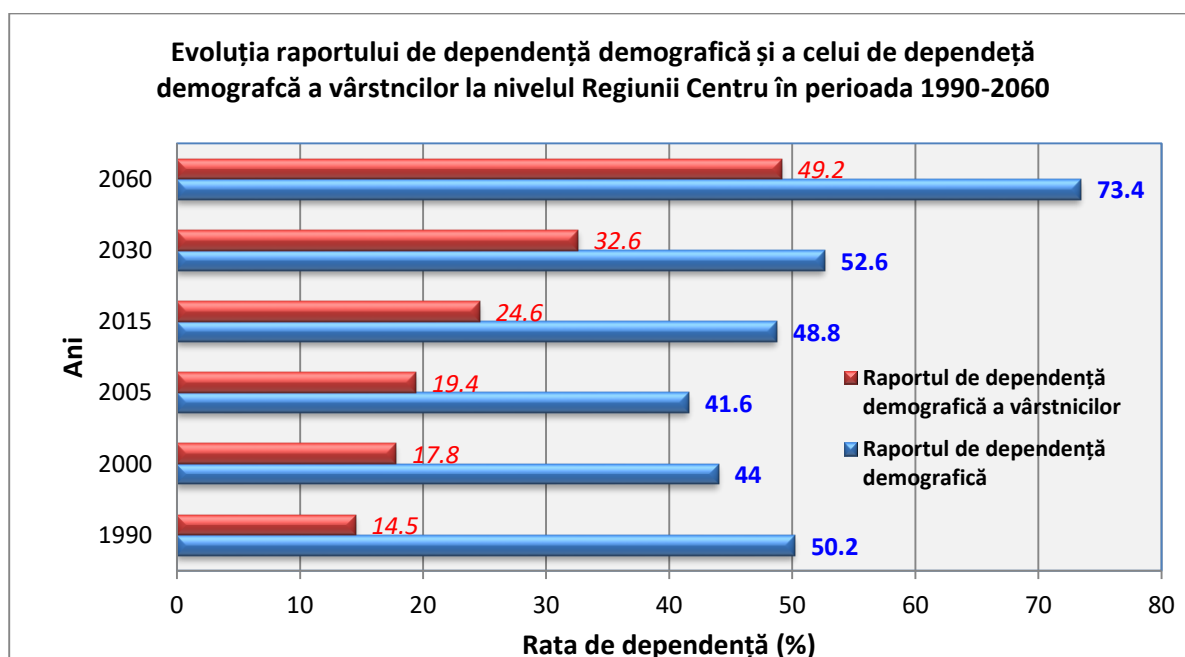

Figura 2.4 Sursa: Calcule proprii pe baza datelor Institutului Național de Statistică

Ca urmare a scăderii ponderii populației tinere (0-14 ani), **raportul de dependență demografică s-a redus** de la 50,2% în 1990 la 48,8% în 2015, însă tendința se va inversa, valoarea indicatorului ajungând până în anul 2060 la 73,4% datorită accentuării fenomenului a ponderii populației vârstnice. Ca efect al acelorași modificări ale structurii pe vârste, **rata îmbătrânirii demografice care a crescut** de la 407,6‰ în 1990 la 1018,2‰ în 2015, valoarea acestui indicator putându-se dubla până în anul 2060. Aceste valori plasează Regiunea Centru între regiunile cu cel mai accelerat ritm prognozat de îmbătrânire demografică din

România. În perioada 1990-2015 s-a înregistrat și o **creștere moderată a speranței de viață**, aceasta ajungând în 2015 la 74,3 ani.

Analizate în profil teritorial, evoluțiile demografice mai sus amintite se desfășoară în mod diferit. Există areale cu un puternic dinamism economic și social precum zonele metropolitane Brașov și Târgu Mureș sau municipiile Sibiu și Alba Iulia cu zonele adiacente, în care numărul populației crește și se menține o structură echilibrată pe grupe de vârstă, în timp ce o serie de comune din zona montană, din Podișul Secașelor și din Câmpia Transilvaniei ca și unele orașele cu un nivel economic redus, în general monoindustriale, afectate de restructurarea industrială suferă un proces accelerat de îmbătrânire și depopulare.

Tabel 2.7 Evoluția raportului de dependență demografică, a ratei de îmbătrânire și a speranței medii de viață în profil teritorial

JUDEȚE	INDICATORI	1990	2000	2015	2060
Alba	Raportul de dependență demografică (%)	53	47	50	76
	Rata îmbătrânirii demografice (‰)	455	753	1236	2024
	Speranța de viață (ani)	70,36	71,55	76,06	...
Brașov	Raportul de dependență demografică (%)	44	39	46	72
	Rata îmbătrânirii demografice (‰)	346	636	990	2307
	Speranța de viață (ani)	70,88	72,17	76,56	...
Covasna	Raportul de dependență demografică (%)	57	45	50	73
	Rata îmbătrânirii demografice (‰)	399	617	928	1936
	Speranța de viață (ani)	70,41	72,37	75,43	...
Harghita	Raportul de dependență demografică (%)	54	46	50	73
	Rata îmbătrânirii demografice (‰)	420	661	993	1867
	Speranța de viață (ani)	70,87	72,11	75,84	...
Mureș	Raportul de dependență demografică (%)	52	47	51	72
	Rata îmbătrânirii demografice (‰)	470	754	1048	1953
	Speranța de viață (ani)	70,23	70,79	75,19	...
Sibiu	Raportul de dependență demografică (%)	50	44	47	75
	Rata îmbătrânirii demografice (‰)	365	619	920	2010
	Speranța de viață (ani)	71,05	71,77	76,18	...

Sursa: Institutul Național de Statistică (... date nedisponibile)

Procesul de îmbătrânire demografică afectează cu precădere mediul rural, prognozele demografice indicând o accentuare a acestui fenomen în următorii ani. În ultimele două decenii și jumătate (în 2015 comparativ cu 1990) la nivel județean, situația cea mai nefavorabilă s-a înregistrat în județul Alba unde rata îmbătrânirii demografice a fost 1236‰ urmat de județul Mureș cu 1048‰, la polul opus, cea mai mică rată a îmbătrânirii demografice fiind în județul Sibiu de 920‰. La orizontul anului 2060 prognozele Institutului Național de Statistică pun în evidență o accentuarea a procesului de declin demografic, județele cu cel mai accelerat ritm prognozat de îmbătrânire demografică, peste 2000‰, fiind Brașov, Alba și Sibiu.

Ca urmare a scăderii ponderii populației tinere (0-14 ani), **raportul de dependență demografică** a atins în 2015 în profil teritorial cele mai mari valori în județele Mureș (51%), urmate la egalitate cu 50% de județele Alba, Covasna și Harghita. Se estimează că în anul 2060 raportul de dependență demografică va depăși 70%, cu cele mai valori în județele Alba (76%) și Sibiu (75%), iar cele mai mici în județele Brașov și Mureș (72%), cauza principală fiind creșterea ponderii populației vârstnice.

- **Populația urbană**

Rata de urbanizare la nivelul Regiunii Centru era în 2018 de 59,7%, fiind superioară celei înregistrate la nivel național (56,4%), o situație similară fiind și în anul de referință 2013 (60,3% la nivel regional comparativ cu 56,5% la nivel național). Rețeaua localităților urbane cuprinde 20 municipii și 37 orașe. Dintre acestea, un municipiu depășește 200 000 locuitori, două municipii au între 100 000 și 200 000 locuitori, 3 municipii au între 50 000 și 100 000 locuitori, 7 orașe au între 30 000 și 50 000 locuitori iar 18 orașe au între 10 000 și 30 000 locuitori. Mai puțin de jumătate dintre localităților urbane din regiune, în număr de 26, se încadrează în categoria orașelor mici, cu o populație sub 10 000 locuitori.

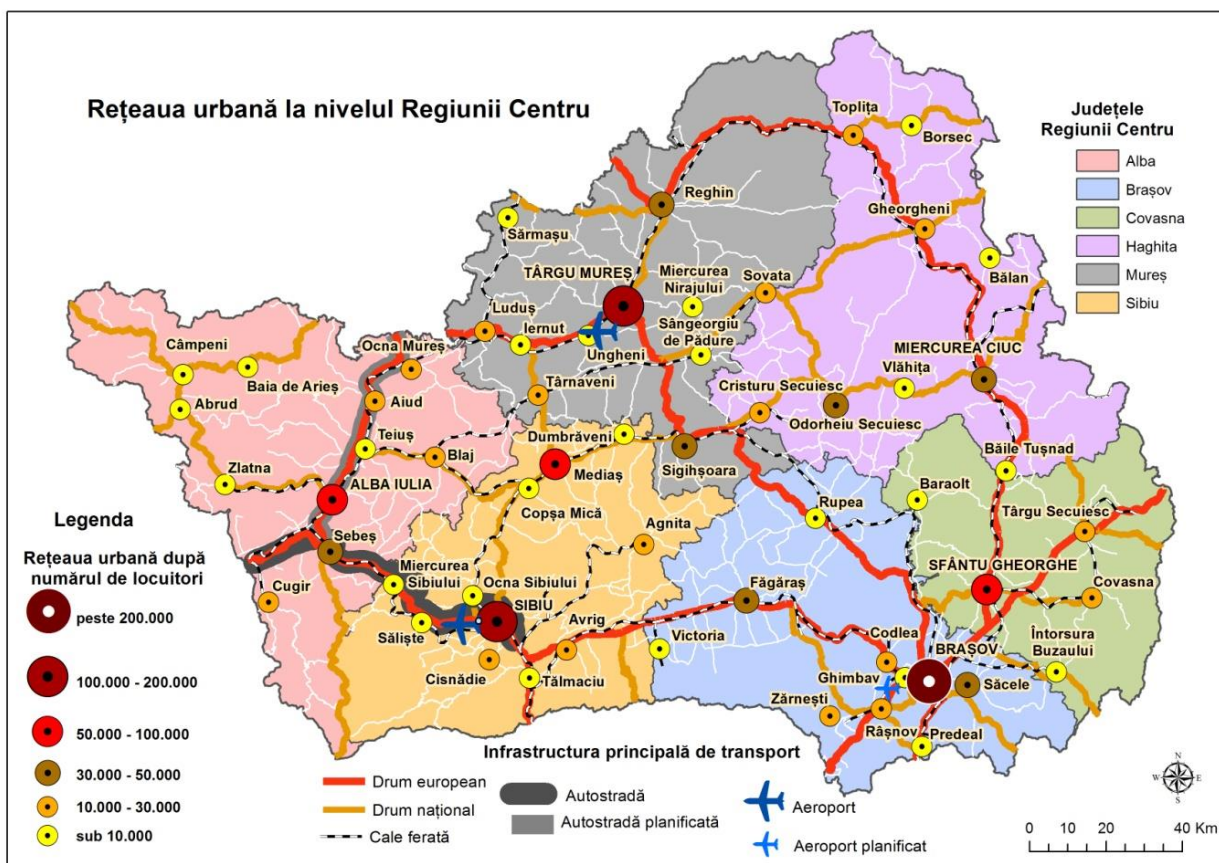

Figura 2.5

Tabel 2.8 Populația localităților urbane din Regiunea Centru în 2018 comparativ cu 2013

JUDEȚUL	POPULAȚIA DUPĂ DOMICILIU (la 1 iulie)	Anul 2013	Anul 2018	Rata de creștere/descreștere a populației în 2018 comparativ cu 2013
BRAȘOV	MUNICIPIUL BRAȘOV	292071	289646	-0.8
SIBIU	MUNICIPIUL SIBIU	169594	169056	-0.3
MUREȘ	MUNICIPIUL TÂRGU MUREȘ	151977	148199	-2.5
ALBA	MUNICIPIUL ALBA IULIA	73522	74592	1.5
COVASNA	MUNICIPIUL SFÂNTU GHEORGHE	65743	64241	-2.3
SIBIU	MUNICIPIUL MEDIAȘ	59651	57407	-3.8
HARGHITA	MUNICIPIUL MIERCUREA CIUC	42543	41691	-2.0
BRAȘOV	MUNICIPIUL FĂGĂRAȘ	40783	38836	-4.8
HARGHITA	MUNICIPIUL ODORHEIU SECUIESC	38861	38269	-1.5
MUREȘ	MUNICIPIUL REGHIN	38465	37917	-1.4
BRAȘOV	MUNICIPIUL SĂCELE	35265	36518	3.6
MUREȘ	MUNICIPIUL SIGHIȘOARA	34915	33618	-3.7
ALBA	MUNICIPIUL SEBEȘ	32459	32589	0.4
BRAȘOV	ORAS ZARNEȘTI	26777	26464	-1.2
ALBA	ORAȘ CUGIR	27359	26052	-4.8
MUREȘ	MUNICIPIUL TÂRNĂVENI	27090	25964	-4.2

BRAȘOV	MUNICIPIUL CODLEA	26237	25912	-1.2
ALBA	MUNICIPIUL AIUD	26749	25753	-3.7
SIBIU	ORAȘ CISNĂDIE	18700	21569	15.3
ALBA	MUNICIPIUL BLAJ	21200	20799	-1.9
COVASNA	MUNICIPIUL TÂRGU SECUIESC	20661	19843	-4.0
HARGHITA	MUNICIPIUL GHEORGHENI	20300	19824	-2.3
BRAȘOV	ORAȘ RÂȘNOV	17411	18132	4.1
MUREȘ	ORAȘ LUDUȘ	17744	17483	-1.5
HARGHITA	MUNICIPIUL TOPLIȚA	16183	15801	-2.4
SIBIU	ORAȘ AVRIG	15653	15477	-1.1
ALBA	ORAȘ OCNA MUREȘ	15029	14298	-4.9
SIBIU	ORAȘ AGNITA	12335	11759	-4.7
COVASNA	ORAȘ COVASNA	11487	11101	-3.4
HARGHITA	ORAȘ CRISTURU SECUIESC	10850	10778	-0.7
MUREȘ	ORAȘ SOVATA	10687	10308	-3.5
MUREȘ	ORAȘ IERNUT	9881	9740	-1.4
COVASNA	ORAȘ ÎNTORSURA BUZĂULUI	9291	9315	0.3
COVASNA	ORAȘ BARAOLT	9512	9180	-3.5
BRAȘOV	ORAȘ VICTORIA	9074	8533	-6.0
SIBIU	ORAȘ DUMBRĂVENI	8754	8516	-2.7
SIBIU	ORAȘ TĂLMACIU	8072	8227	1.9
ALBA	ORAȘ ZLATNA	8149	7909	-2.9
MUREȘ	ORAȘ UNGHENI	7453	7680	3.0
HARGHITA	ORAȘ BĂLAN	8228	7639	-7.2
HARGHITA	ORAȘ VLĂHIȚA	7627	7612	-0.2
ALBA	ORAȘ CÂMPENI	7852	7459	-5.0
ALBA	ORAȘ TEIUȘ	7574	7334	-3.2
MUREȘ	ORAȘ SĂRMAȘU	7281	7011	-3.7
BRAȘOV	ORAȘ GHIMBAV	5786	6469	11.8
BRAȘOV	ORAȘ RUPEA	6263	6077	-3.0
MUREȘ	ORAȘ MIERCUREA NIRAJULUI	6138	6061	-1.3
SIBIU	ORAȘ SĂLIȘTE	5937	5994	1.0
SIBIU	ORAȘ COPȘA MICĂ	6089	5926	-2.7
MUREȘ	ORAȘ SÂNGEORGHIU DE PĂDURE	5551	5418	-2.4
ALBA	ORAȘ ABRUD	5664	5367	-5.2
BRAȘOV	ORAȘ PREDEAL	5321	5007	-5.9
SIBIU	ORAȘ MIERCUREA SIBIULUI	4835	4794	-0.8
SIBIU	ORAȘ OCNA SIBIULUI	4385	4297	-2.0
ALBA	ORAȘ BAIA DE ARIEȘ	4222	3922	-7.1
HARGHITA	ORAȘ BORSEC	2801	2724	-2.7
HARGHITA	ORAȘ BĂILE TUȘNAD	1695	1661	-2.0

Sursa: Institutul Național de Statistică

Rata de creștere/ descreștere a populației după domiciliu în 2018 comparativ cu 2013 la nivelul municipiilor și orașelor din Regiunea Centru (%)

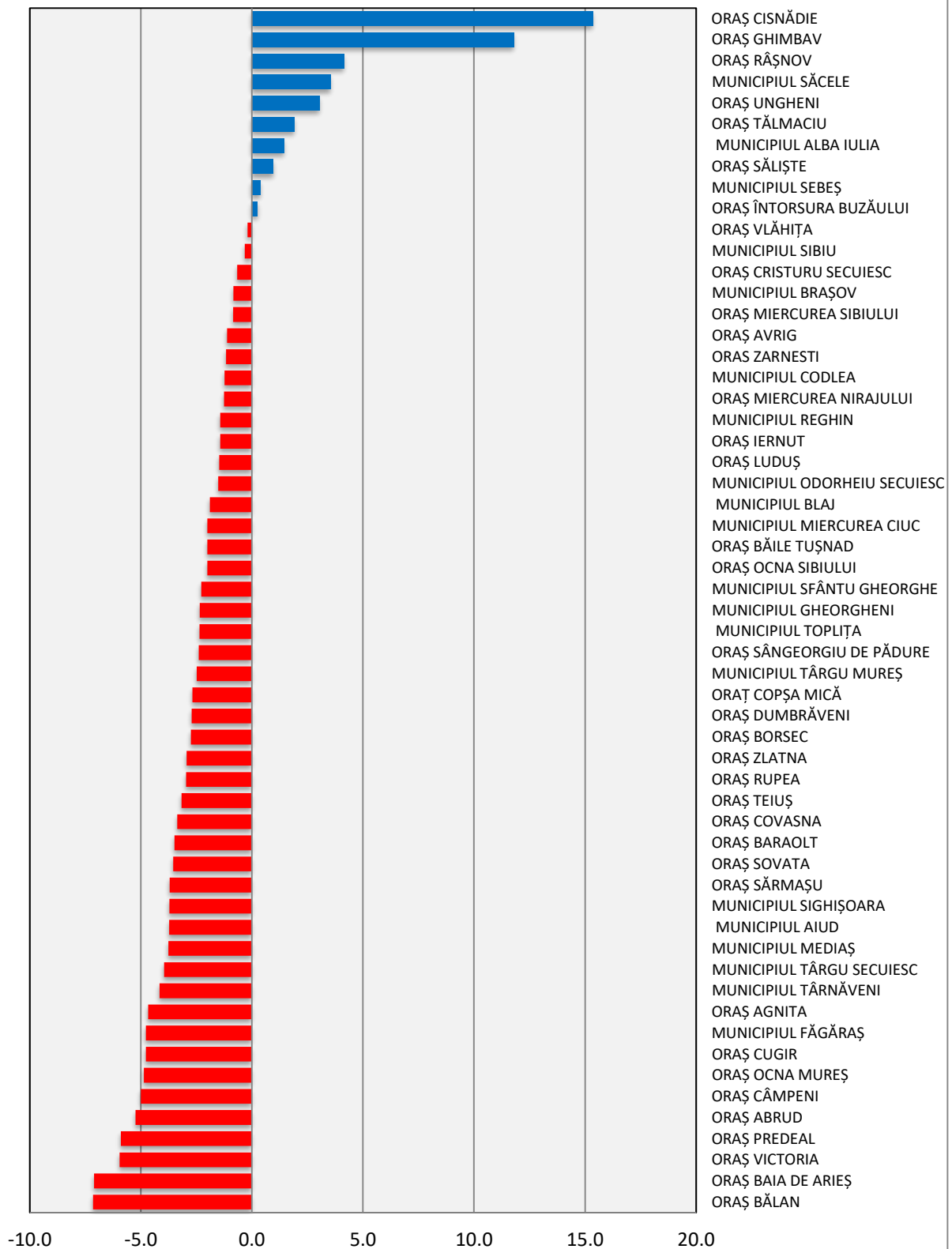

Figura 2.6 Sursa: Calcule proprii pe baza datelor Institutului Național de Statistică

Județul cu cel mai mare grad de urbanizare este Brașovul (72,8% în 2018), aici fiind localizat municipiul Brașov, cel mai important oraș al regiunii, în jurul căruia s-a constituit o zonă metropolitană cu specific urban cuprinzând alte 2 municipii, 3 orașe și 10 comune. Județul Sibiu are a doua rată de urbanizare din regiune (67,0% în 2018), principalele centre urbane fiind municipiul Sibiu (al doilea oraș al Regiunii Centru) și municipiul Mediaș (localitate cu peste 50000 locuitori), celelalte centre urbane încadrându-se în categoria orașelor mici. Ponderea populației urbane înregistrează valori sub 50% doar în județul Harghita (44,0% în 2018).

Se constată în ultimii ani un interesant fenomen de „re-ruralizare” a României și, implicit, a Regiunii Centru, determinat de migrația dinspre mediul urban spre mediul rural. Acest fenomen are atât cauze economice (creșterea costului vieții în orașe și pierderea locurilor de muncă) care au determinat un număr important de persoane șomeri pe termen lung, pensionari cu pensii mici, persoane active rămase fără un loc de muncă să se mute în mediul rural cât și cauze sociale (tendința tinerelor familii de a se stabili în zonele periurbane, în localități formal rurale, dar care dispun de o bună infrastructură edilitară). Trebuie menționat faptul că acest fenomen nu vizează întregul spațiu rural, prognoza demografică pentru mediul rural rămânând în continuare pesimistă.

- **Structura populației după nivelul instituției de învățământ absolvite**

Conform datelor recensământului populației din anul 2011, 13,7% din totalul populației de peste 10 ani avea o diplomă universitară, 3,7 % au studii postliceale sau de maiștri, 25,7% au absolvit liceul, iar 15,9% sunt absolvenți ai școlii profesionale, restul populației cu vârsta mai mare de 10 ani având un nivel scăzut de pregătire școlară. Rata analfabetismului depășește ușor 1% , fiind apropiată de media națională.

Se constată modificări notabile față de recensământul precedent în ce privește structura populației după studiile absolvite. Astfel, ponderea absolvenților de studii superioare s-a dublat (de la 6,6% la 13,7%), în timp ce ponderea persoanelor fără o școală absolvită s-a redus de aproape 3 ori iar a ponderea analfabeților a scăzut de la 2% la 1,2%.

Tabel 2.9 Structura populației de peste 10 ani după nivelul instituției de învățământ absolvite

- %-

Regiune/Județ	An	Superior de lungă durată	Superior de scurtă durată	Postliceal, de maiștri	Liceal	Profesional	Gimnazial	Primar	Fără școală absolv.	Analfabeți ⁸
Regiunea Centru	2002	6,1	0,5	3,3	22,4	18,0	27,9	17,2	4,6	2,0
	2011	12,0	1,7	3,7	25,7	15,9	26,1	12,0	1,6	1,2
Alba	2002	5,5	0,5	3,2	21,4	17,6	27,2	19,4	5,1	2,2

⁸ Persoană care nu este capabilă să scrie și să citească

	2011	11,2	1,6	3,4	25,3	16,3	25,8	13,7	1,7	1,0
Braşov	2002	8,8	0,5	3,8	25,7	18,1	25,6	14,0	3,5	1,3
	2011	16,4	1,9	4,2	27,7	16,2	22,2	9,1	1,6	0,7
Covasna	2002	3,8	0,4	2,6	20,6	16,0	32,3	18,4	5,8	3,0
	2011	8,6	1,2	3,0	24,7	14,3	30,8	13,6	1,7	2,2
Harghita	2002	3,6	0,4	2,8	21,4	18,1	30,9	18,0	4,8	1,9
	2011	8,5	1,1	3,2	29,2	14,1	29,7	11,6	1,5	1,2
Mureş	2002	5,2	0,5	3,1	20,6	18,3	27,5	19,5	5,2	2,6
	2011	10,3	1,5	3,9	23,4	16,3	26,9	14,2	1,6	1,7
Sibiu	2002	7,1	0,5	3,8	22,7	18,7	27,7	15,3	4,1	1,8
	2011	13,4	2,5	4,0	24,3	16,6	25,7	11,0	1,6	0,8

Sursa: Institutul Național de Statistică, Recensământul populației și al locuințelor din 2002 și 2011

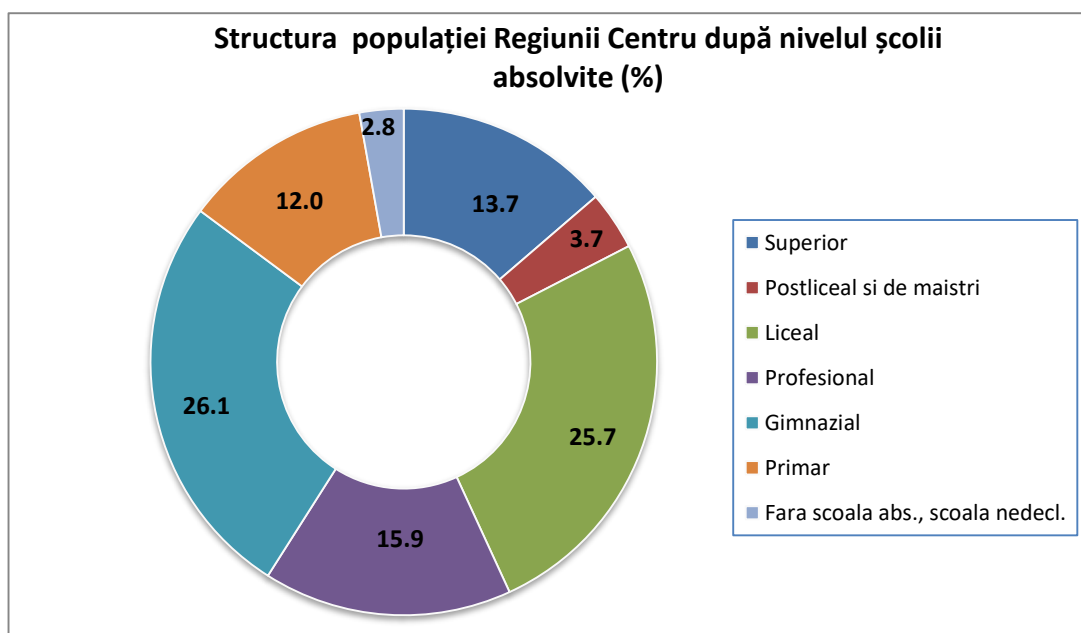

Figura 2.7 Sursa: Institutul Național de Statistică, Recensământul populației și al locuințelor din 2011

Județele Braşov și Sibiu au cele mai ridicate ponderi ale populației cu studii superioare (18,3% respectiv 15,9% din totalul populației de peste 10 ani), în timp ce ponderi de peste 50% ale populației cu un nivel scăzut de studii (primar, gimnazial sau fără școală absolvită) se înregistrează în județele Covasna, Harghita, Mureş (procentaje cuprinse între 44% și 48% din totalul persoanelor de peste 10 ani). Comparativ cu majoritatea statelor europene ponderea persoanelor cu studii superioare în totalul populației, la nivelul Regiunii Centru, este sensibil mai mică, decalajul fiind chiar mai mare în cazul populației din mediul rural.

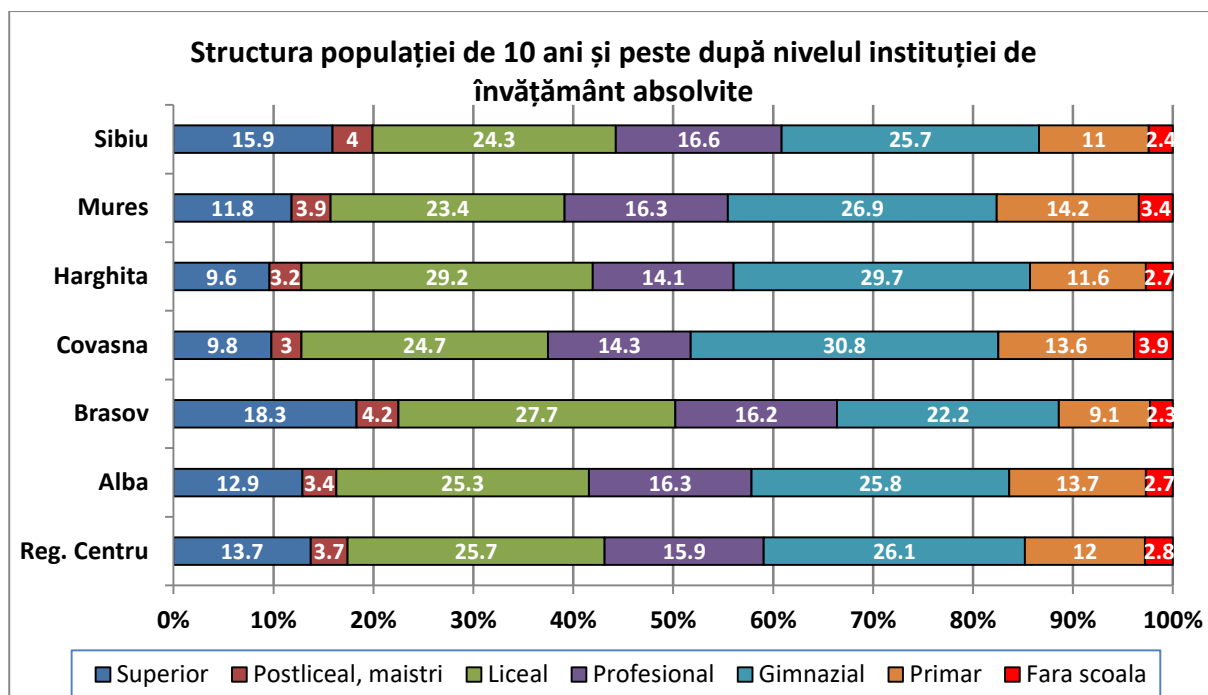

Figura 2.8 Sursa: Institutul Național de Statistică, Recensământul populației și al locuințelor din 2011

Conform datelor EUROSTAT, în evoluția structurii populației din grupa de vârstă 25-64 ani, după nivelul studiilor absolvite, la nivelul Regiunii Centru în perioada 2013-2017 s-au observat următoarele tendințe:

- o scădere continuă a populației cu studii gimnaziale (nivelul 0-2) de la peste un sfert, 26,7%, în 2014 la o cincime, 20,4%, în 2017
- o scădere continuă a populației cu un nivel de studii liceal/ profesional (nivelul 3-4) de a 63,8% în 2013 la 56,9% în 2015 apoi o creștere continuă până la 61,7% în 2017
- o creștere a populației cu studii universitare (nivelul 5-8) de la 14,3% în 2013 la 17,9% în 2017

Comparativ cu media europeană, tendințele la nivelul Uniunii Europene (EU28) privind evoluția structurii populației din grupa de vârstă 25-64 ani după nivelul studiilor absolvite în perioada 2013-2017 sunt:

- o creștere a populației cu studii universitare (nivelul 5-8) de la peste un sfert, 28,6%, în 2013 la aproape o treime, 31,5%, în 2017
- o stagnare a populației cu un nivel de studii liceal/ profesional (nivelul 3-4) în jurul valorii de 46%
- o scădere continuă a populației cu studii gimnaziale (nivelul 0-2) de la 24,8% la 22,5%

Tabel 2.10 Evoluția structurii populației din grupa de vârstă 25-64 ani, după nivelul studiilor absolvite

- % -

Nivelul studiilor absolvite	2013	2014	2015	2016	2017
Regiunea Centru					
Gimnazial (Nivelul 0-2)	22	26.7	25.4	23.2	20.4
Liceal, profesional (Nivelul 3-4)	63.8	58.7	56.9	59.3	61.7
Universitar (Nivelul 5-8)	14.3	14.6	17.8	17.5	17.9

Uniunea Europeană (EU28)					
Gimnazial (Nivelul 0-2)	24.8	24.1	23.5	23	22.5
Liceal, profesional (Nivelul 3-4)	46.6	46.6	46.4	46.2	46.1
Universitar (Nivelul 5-8)	28.6	29.3	30.1	30.7	31.5

Sursa: EUROSTAT⁹

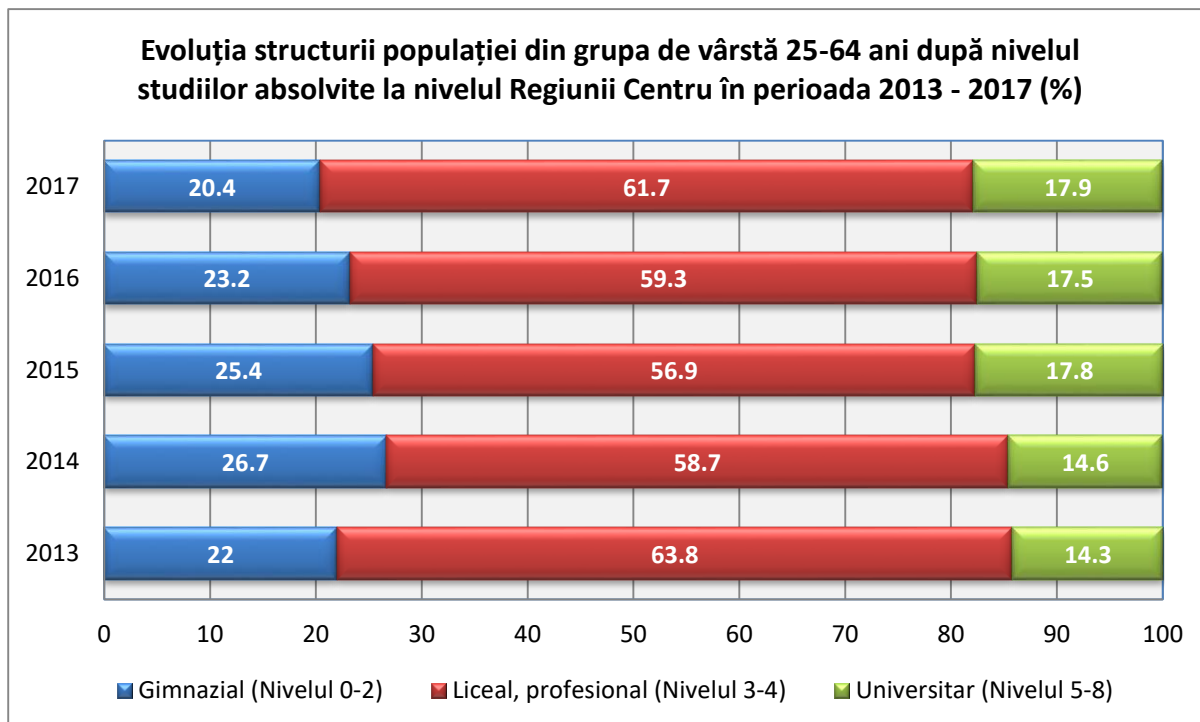

Figura 2.9 Sursa: EUROSTAT

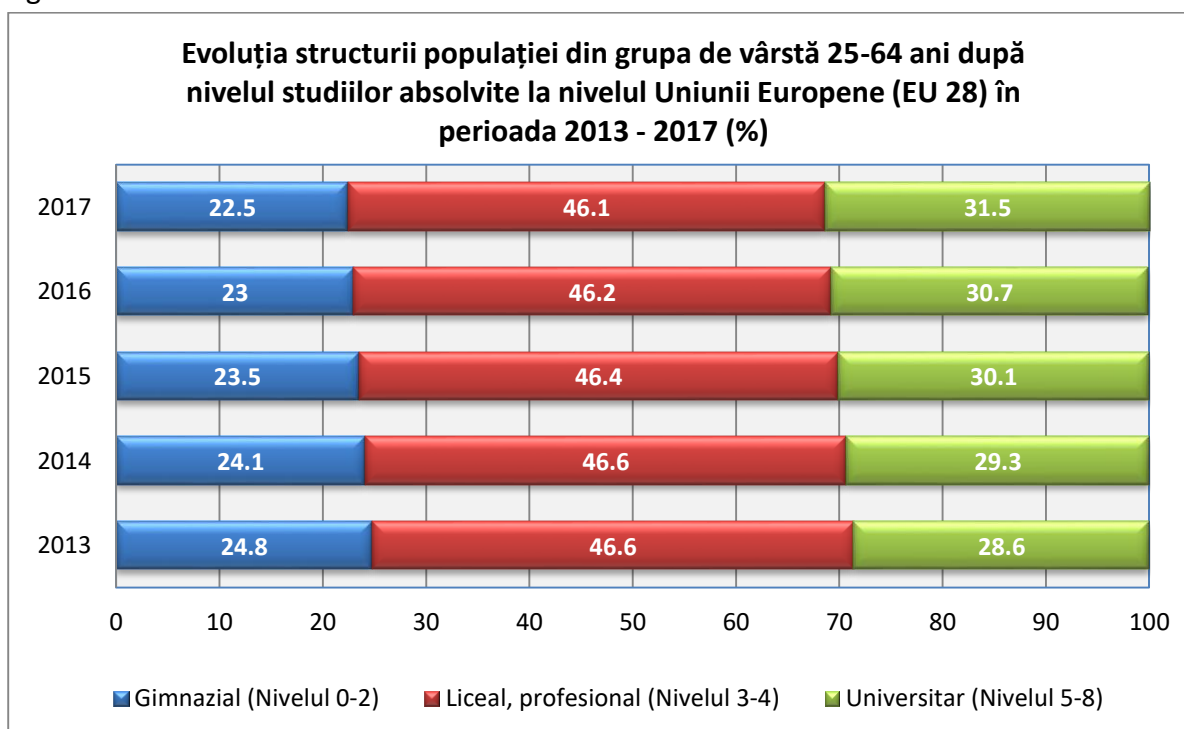

Figura 2.10 Sursa: EUROSTAT

⁹ Population aged 25-64 by educational attainment level, sex and NUTS 2 regions (%) [edat_lfse_04]

- **Caracteristici etno - culturale ale Regiunii Centru**

Regiunea Centru se caracterizează printr-o mare diversitate etnică, lingvistică și religioasă. Datele preliminare ale recensământului populației și locuințelor din 2011 arată că în Regiunea Centru locuiesc cele mai multe persoane aparținând minorităților etnice și religioase, comparativ cu celelalte regiuni. Românii formează majoritatea absolută a populației din Regiunea Centru (61,22%), fiind însă minoritari în 2 județe – Harghita (12,61%) și Covasna (21,42%). Sunt urmași în ordine de maghiari – 28,57% din totalul populației (6,5% la nivelul național), romi – 4,71% din populație (3,3% la nivelul național) și germani – 0,4% (0,2% la nivelul țării).

Maghiarii se concentrează în trei județe – Harghita, Covasna și Mureș – în două dintre acestea constituind majoritatea populației. Romii dețin ponderi însemnate în județele Mureș (8,52%), Sibiu (4,52%) și Alba (4,17%) iar germanii sunt mai numeroși în județul Sibiu (1,07%). Ponderea cea mai mare a românilor se înregistrează în județul Sibiu (85,2%), iar cea mai scăzută în județul Harghita (12,61%).

Numărul persoanelor de etnie romă a crescut față de recensămintele anterioare, ajungând la cca 111 mii conform datelor centralizate ale Recensământului populației din 2011. O serie de experți în sociologie și membri ai ONG-urilor care militează pentru îmbunătățirea condițiilor de viață în rândul comunităților de romi apreciază însă că acest număr este puternic subevaluat, mulți etnici romi refuzând să-și declare la recensământ apartenența etnică reală din cauza conotațiilor negative pe care le are termenul de rom sau din cauza nivelului scăzut de educație al respondenților. Județele cu ponderi ridicate ale populației de etnie romă sunt Mureșul (8,5% din populația județului), Sibiu (4,5%) și Alba (4,2%). Localitățile din Regiunea Centru cu cele mai ridicate ponderi ale etnicilor romi sunt Petelea, Bahnea, Sânpaul, Vânători, Band, Crăciunești, Mica (jud. Mureș), Brateiu, Iacobeni, Târnavă, Laslea, Bazna (jud. Sibiu), Augustin, Ormeniș, Măieruș, Târlungeni, Racoș (jud. Brașov), Cetatea de Baltă, Câlnic, Jidvei (jud. Alba), Vâlcele, Belin, Ojdula, Hăghig (jud. Covasna), Secuieni, Săcel (jud. Harghita). Numărul oficial al romilor – conform autodeclarării la recensământ - a crescut și la nivel național, ajungând la 621 573 persoane (3,1% din totalul populației României).

Tabel 2.11 Structura etnică a Regiunii Centru și a județelor componente conform datelor recensământul din 2011

-%-

Regiune/ Județ	Romani	Maghiari	Romi	Germani	Alte etnii, etnie nedecarată
Regiunea Centru	61,22	28,57	4,71	0,40	5,09
Alba	85,24	4,34	4,17	0,21	6,03
Brașov	82,54	7,22	3,37	0,53	6,33
Covasna	21,42	71,59	3,93	0,05	3,00

Harghita	12,61	82,90	1,71	0,02	2,76
Mureș	50,35	36,46	8,52	0,27	4,39
Sibiu	85,20	2,74	4,52	1,07	6,48

Sursa: Institutul Național de Statistică, Recensământul populației și al locuințelor din 2011

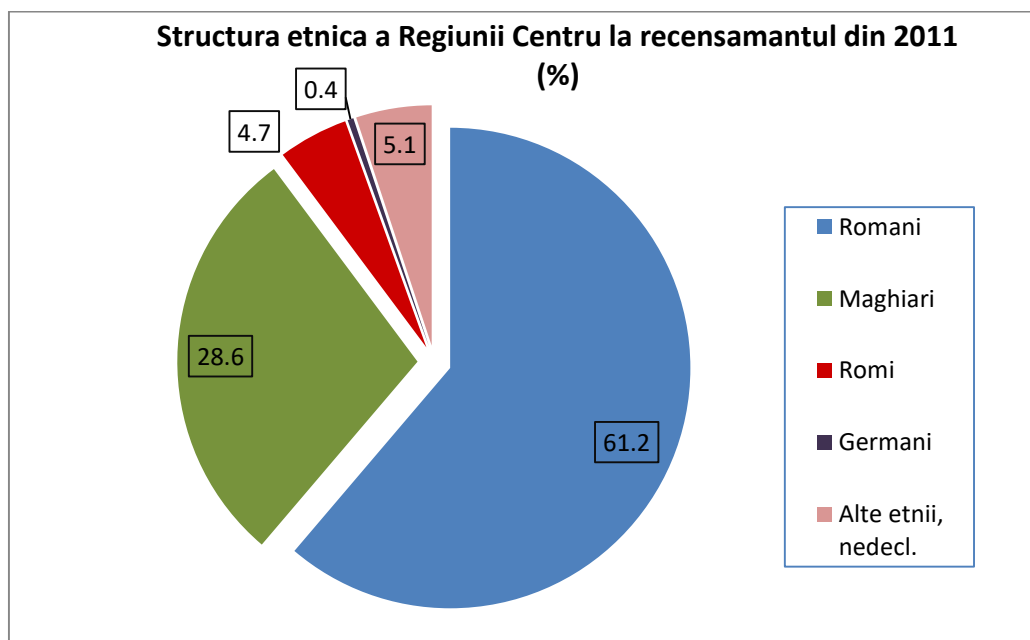

Figura 2.11 Sursa: Institutul Național de Statistică, Recensământul populației și al locuințelor din 2011

Privind retrospectiv, se constată modificări semnificative în ce privește structura etnică a Regiunii Centru. Astfel, ponderea populației de etnie română a crescut de la 50,6% la recensământul din 1930 la 61,2% la recensământul din 2011, iar ponderea populației de etnie romă de la 2,5% la 4,7%. În același timp, ponderea populației de etnie maghiară s-a redus de la 35,5% la 28,6%, iar cea a germanilor de la 11,6% la 0,4 %, în cel din urmă caz, cauza descreșterii constituind-o emigrarea masivă.

Tabel 2.12 Evoluția populației Regiunii Centru, după etnia declarată la recensăminte

	1930	1992	2002	2011	Dinamica	
					2011/2002	2011/1992
		Număr persoane			%	
Total	1.747.458	2.701.700	2.523.021	2.360.805	-6,4	-12,6
Romani	88.4996	1.744.332	1.649.316	1.445.269	-12,4	-17,1
Maghiari	619.786	830.889	755.455	674.436	-10,7	-18,8
Romi	44.023	88.269	99.977	111.297	11,3	26,1
Germani	203.422	35.463	14.666	9.557	-34,8	-73,1
Alte etnii	32.467	2.747	3.607	120.246	3.233,7	4.277,4

Sursa: Institutul Național de Statistică

Multiculturalismul este una din cele mai importante trăsături ale Regiunii Centru fiind totodată unul din atuurile acesteia. De la un trecut adesea conflictual s-a ajuns, în zilele noastre, la un mod exemplar de conviețuire și colaborare interetnică. Remarcabil este faptul că fiecare din cele trei comunități etnice „istorice” (românii, maghiarii, germanii) a știut să-și păstreze identitatea sa culturală, interferențele dintre cele 3 culturi îmbogățindu-le reciproc.

2.1.2. Indicatorii mișcării naturale a populației

Cu toate că **sporul natural rămâne negativ** (-1,2‰ în anul 2017), Regiunea Centru ocupa al doilea loc după Regiunea București-Ilfov (-0,1 ‰), regiunile cu cele mai mari valori negative ale acestui indicator fiind Sud Muntenia (-5,7‰) și Sud Vest Oltenia (-5,6‰). După scăderea accentuată înregistrată în perioada 1990-2000, sporul natural al populației din regiune cunoaște o ușoară ameliorare în deceniul următor, rămânând însă în ansamblu negativ. La nivelul Regiunii Centru în 2017 diferențele între mediile de rezidență în ce privește rata sporului natural sunt relativ mici, înregistrându-se -1,1‰ în mediul urban și -1,3‰ în mediul rural. În ultimii 5 ani s-a observat o scădere vizibilă a ratei sporului natural în mediul urban din regiune, acesta fiind ușor negativ (-0,9‰ în 2013) spre deosebire de mediul rural unde se înregistrează un spor natural pronunțat negativ (-1,4‰ în 2013), consecință a îmbătrânirii demografice mai accentuate la sate. Discrepanțe majore se constată și între județele regiunii. Astfel, rate ușor pozitive în 2017 se regăsesc în județele Sibiu (0,4‰) și Brașov (0,3‰), în timp ce ratele cele mai scăzute se înregistrează în Alba (-3,1‰), urmat la mare distanță de Covasna (-1,6‰), și Mureș (-1,5‰). În urmă cu 3 decenii, la nivelul județelor regiunii se înregistrau doar valori pozitive ale acestui indicator, în 1990 valorile fiind cuprinse între 2,5‰ (Alba) și 4,3‰ (Covasna). După 5 ani, în toate județele regiunii s-au înregistrat doar rate negative, în 1995 valorile fiind cuprinse între -0,2‰ (Sibiu) și -2,4‰ (Alba).

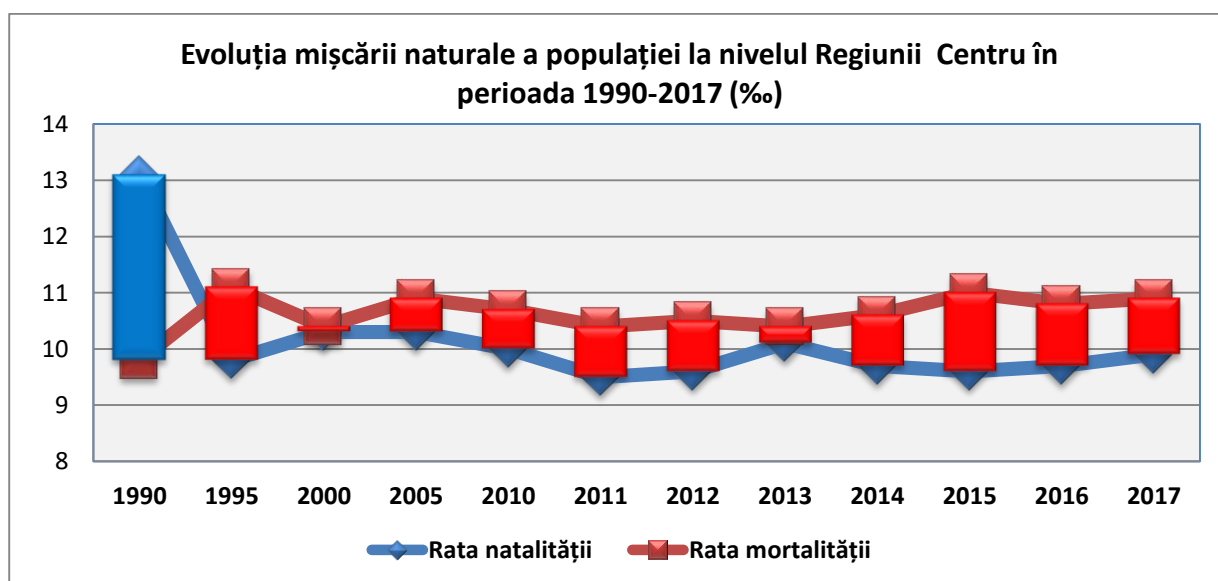

Figura 2.12 Sursa: Institutul Național de Statistică

Tabel 2.13 Principalii indicatori ai mișcării naturale în Regiunea Centru în perioada 1990 - 2017 (date absolute)

- număr persoane -

Regiunea Centru	1990	1995	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Natalitate	36946	26315	27416	27430	26552	25097	25383	26658	25718	25184	25633	26095
Mortalitate	27620	29875	27738	28805	28266	27465	27677	27428	27968	28936	28374	28598
Spor natural	9326	-3560	-322	-1375	-1714	-2368	-2294	-770	-2250	-3752	-2741	-2503
Mortalitate infantilă	760	416	441	384	230	254	210	211	215	196	186	181

Sursa: Institutul Național de Statistică

Tabel 2.14 Principalii indicatori ai mișcării naturale în județele Regiunii Centru în perioada 1990 - 2017 (date absolute)

- număr persoane -

JUDEȚE	1990	1995	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Natalitate												
Alba	5762	4074	3949	3778	3283	3252	3241	3343	3224	3199	3210	3218
Brașov	7989	5437	5707	5949	6530	6166	6150	6704	6415	6426	6451	6496
Covasna	3445	2396	2676	2755	2468	2272	2406	2504	2285	2221	2295	2254
Harghita	4966	3700	3737	3788	3542	3278	3360	3399	3371	3230	3229	3220
Mureș	8569	6193	6745	6567	6113	5854	5781	6057	5817	5911	5863	6115
Sibiu	6215	4515	4602	4593	4616	4275	4445	4651	4606	4632	4585	4792
Mortalitate												
Alba	4692	5072	4619	4826	4517	4433	4414	4357	4342	4641	4431	4401
Brașov	5550	6005	5725	5926	5905	5818	5870	6115	6129	6321	6116	6352
Covasna	2428	2524	2405	2427	2526	2421	2483	2390	2515	2464	2486	2623
Harghita	3648	4121	3711	3778	3654	3556	3564	3398	3560	3707	3568	3608
Mureș	6812	7524	6898	7355	7148	6908	6775	6674	6831	7262	7093	7012
Sibiu	4490	4629	4380	4493	4516	4329	4571	4494	4591	4724	4680	4602
Spor natural												
Alba	1070	-998	-670	-1048	-1234	-1181	-1173	-1014	-1118	-1442	-1221	-1183
Brașov	2439	-568	-18	23	625	348	280	589	286	105	335	144
Covasna	1017	-128	271	328	-58	-149	-77	114	-230	-243	-191	-369
Harghita	1318	-421	26	10	-112	-278	-204	1	-189	-477	-339	-388
Mureș	1757	-1331	-153	-788	-1035	-1054	-994	-617	-1014	-1351	-1230	-897
Sibiu	1725	-114	222	100	100	-54	-126	157	15	-92	-95	190
Mortalitate infantilă												
Alba	102	68	68	70	32	38	17	19	26	24	19	21
Brașov	202	90	84	86	40	61	47	56	44	45	44	48
Covasna	80	41	37	35	29	23	27	26	17	16	21	19
Harghita	79	49	54	47	38	45	42	23	30	25	22	19
Mureș	188	98	137	91	64	53	44	50	59	58	51	45
Sibiu	109	70	61	55	27	34	33	37	39	29	29	29

Sursa: Institutul Național de Statistică

În ce privește **natalitatea**, în anul 2017, în Regiunea Centru s-au născut 26.095 copii, media anuală pentru perioada 1990-2017, fiind de 27.036 copii. La nivel regional, natalitatea a scăzut în ultimii 5 ani cu -2,1% (de la 26.658 copii în 2013) și cu peste un sfert, -29,4% în ultimele 3 decenii (de la 36.946 copii în 1990). În 2017, peste jumătate (54,2%) din acești copii s-au născut în mediul urban, județul Brașov având cel mai mare procentaj de copii născuți la oraș (65,0% din total), urmat de Sibiu (60,1% din total), în timp ce în județele Harghita și Covasna se înregistrează cele mai mari ponderi ale născuților din mediul rural (60,4% respectiv 57,8%). O situație similară a fost și în urmă cu 5 ani când în 2013 județele cu cel mai mare procentaj de copii născuți în mediul urban au fost tot Brașov și Sibiu (66,7% respectiv 62,1%), iar cele cu cele mai mari ponderi ale născuților din mediul rural fiind tot Harghita și Covasna (59,1% respectiv 55,4%).

La nivel județean, în 2017, cea mai mare natalitate, aproximativ un sfert din cea la nivel regional, a fost în județele Brașov (24,9%) și Mureș (23,4%), iar cea mai mică, sub 10% din cea la nivel regional s-a înregistrat în Covasna (8,6%). În 2017 comparativ cu 5 ani în urmă natalitatea a crescut doar în județele Sibiu (+3,0%) și Mureș (+1,0%), la polul opus, cea mai mare rată de descreștere fiind în Covasna (-10,0%), urmată la mare distanță de Harghita (-5,3%). În ultimele 3 decenii la nivelul celor 6 județe din regiune s-au înregistrat rate de descreștere a natalității foarte mari, acestea fiind în 1990 cuprinse între -22,9% (Sibiu) și -44,2% (Alba).

Rata natalității a avut o evoluție descendentă după 1990, de la 13,1‰ și cu valori ce nu au mai depășit la nivelul Regiunii Centru valoarea de 11‰ începând cu anul 1993. Una dintre cauzele creșterii ratei natalității o constituie modificarea structurii pe vârste a populației regiunii. În 2017 la nivel regional rata natalității era de 9,9‰, mai mare în mediul urban (11,3‰) comparativ cu mediul rural (9,0‰). Valori similare s-au înregistrat și în urmă cu 5 ani când la nivel regional rata natalității era în 2013 de 10,1‰, iar în mediul rural tot de 11,3‰ și în mediul urban de 9,3‰. Disparități semnificative între mediile de rezidență în ce privește rata natalității se înregistrează nu doar la nivel regional, cât și la nivel județean (5 din cele 6 județe ale regiunii, excepție jud. Alba). În profil teritorial, cele mai ridicate rate ale natalității în anul 2017, peste media regională, s-au înregistrat în județele Brașov, Mureș și Sibiu (10,3‰), iar cea mai scăzută în Alba (8,5‰).

Rata fertilității¹⁰ în Regiunea Centru se situează peste media națională (48,3‰ comparativ cu 44,5‰, în anul 2017), în scădere vizibilă față nivelul înregistrat în 1990 (52,3‰). Față de în urmă cu 5 ani, rata fertilității atât la nivel regional cât și național este mai mare, fiind în 2013 de 44,3‰ respectiv 40,1‰. La nivel de medii de rezidență, la nivel regional în 2017 rata fertilității era de 45‰ în mediul urban și 52,9‰ în mediul rural, valori peste media națională unde s-a înregistrat 43,4‰ în mediul urban și 56‰ în mediul rural. Valorile acestui

---

¹⁰ indicator ce măsoară frecvența născuților vii în raport cu numărul femeilor de vârstă fertilă (15-49 ani) în cursul unei perioade de timp determinate

indicator pentru cele două medii rezidențiale pun în evidență diferențele între medii în ce privește comportamentul reproductiv. La nivel regional, în ultimii 5 ani, cea mai înaltă rată a fertilității se înregistrează la grupa de vârstă 25-29 ani (107,4‰ în 2017), 96,1‰ în 2013), urmată de grupele de vârstă 30-34 ani (86,9‰ în 2017, 71,7‰ în 2013) și 20-24 ani (77,7‰ în 2017, 71,2‰ în 2013).

La nivel județean, cea mai ridicată valoare a ratei fertilității în 2017 s-a înregistrat în județele Mureș (41,8‰) și Brașov (41,3‰), iar cea mai redusă în județul Alba (35,1‰). Față de în urmă cu 5 ani valorile ale acestui indicator sunt similare, fiind cuprinse între 35,3‰ (Alba) și 43,4‰ (Covasna), însă față de în urmă cu aproximativ 3 decenii acestea sunt vizibil mai mici, înregistrându-se în 1990 valori cuprinse între 45,2‰ (Brașov) și 60,2‰ (Covasna), peste 50‰ fiind în județele Sibiu, Harghita, Alba și Mureș.

În ce privește **mortalitatea**, în 2017 s-au înregistrat în 2017 la nivelul Regiunii Centru 28.598 decese dintre care 54,4% în mediul urban și 45,6% în mediul rural. Față de în urmă cu 5 ani mortalitatea la nivel regional a crescut față de 2013 cu +4,3% (+5,0% în mediul urban și +3,4% în mediul rural). Față de în urmă cu aproximativ 3 decenii mortalitatea la nivel regional a crescut față de 1990 cu +3,5%, însă cu decalaje foarte mari la nivel de medii de rezidență, fiind cu un sfert mai mare în mediul urban (+25,0%) și cu peste o zecime mai mică în mediul rural (-14,1%).

Rata mortalității a cunoscut o evoluție ușor ascendentă după 1990, crescând de la 9,8‰ în 1990 la 10,9‰ în 2017, cu un maxim de 11,5‰ în 1996 și 1997. Statistic, în aproximativ ultimele 3 decenii rata mortalității la nivel regional a fost sub cea la nivel național. Amintim că la nivelul României rata mortalității a fost în 2017 de 11,8‰, înregistrând în perioada 1990 - 2017 valoarea minimă de 10,6‰ (1990) și 12,5‰ (1996).

Se mențin atât discrepanțele între mediile de rezidență (9,9‰ în mediul urban și 12,3‰ în mediul rural din Regiunea Centru la nivelul anului 2017), cât și între județele regiunii (cu peste 11‰ în 3 județe (Mureș (11,8‰), Alba (11,6‰) și Covasna (11,5‰), iar cea mai mică valoare de 9,9‰ în județul Sibiu, urmat Brașov cu 10,0‰).

Principala **cauză** a **deceselor** la nivel regional sunt bolile sistemului circulator cu peste jumătate din totalul cauzelor de deces în 2017 (54,0%, 15.432 decese). Celelalte cauze mai importante de deces în 2017 au fost tumorile (21,8%), boli ale aparatului respirator (6,6%), bolile aparatului digestiv (4,8%), leziunile și otrăvirile 4,1%), boli ale sistemului nervos (2,3%), restul bolilor având procentaje sub 2%. O situație similară este și la nivel național.

Tabel 2.15 Principalii indicatori ai mișcării naturale în Regiunea Centru (date relative)

-‰ -

Regiunea Centru	1990	1995	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Natalitate	13.1	9.8	10.3	10.3	10	9.5	9.6	10.1	9.7	9.6	9.7	9.9

Mortalitate	9.8	11.1	10.4	10.9	10.7	10.4	10.5	10.4	10.6	11	10.8	10.9
Spor natural	3.3	-1.3	-0.1	-0.6	-0.7	-0.9	-0.9	-0.3	-0.9	-1.3	-1.1	-1
Fertilitate	52.3	...	38.6	38.7	39.4	37.5	38.2	40.3	39.1	38.4	39.1	40.0
Mortalitate infantilă	20.6	15.8	16.1	14	8.7	10.1	8.3	7.9	8.4	7.8	7.3	6.9

Sursa: Institutul Național de Statistică

Tabel 2.16 Principali indicatori ai mișcării naturale în județele Regiunii Centru în perioada 1990 - 2017 (date relative)

- % -

JUDEȚE	1990	1995	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Natalitate												
Alba	13,5	9,9	9,8	9,5	8,4	8,4	8,4	8,7	8,4	8,4	8,4	8,5
Brașov	12	8,6	9,2	9,5	10,4	9,8	9,8	10,7	10,2	10,2	10,2	10,3
Covasna	14,6	10,3	11,5	11,8	10,6	9,8	10,4	10,9	10	9,7	10	9,9
Harghita	13,7	10,7	10,9	11,2	10,5	9,7	10	10,1	10,1	9,7	9,7	9,7
Mureș	13,7	10,1	11,1	10,8	10,1	9,7	9,6	10,1	9,7	9,9	9,8	10,3
Sibiu	12,6	9,9	10,1	10,1	10	9,3	9,6	10	9,9	10	9,9	10,3
Mortalitate												
Alba	11	12,3	11,4	12,2	11,6	11,4	11,4	11,3	11,3	12,2	11,7	11,6
Brașov	8,3	9,5	9,2	9,5	9,4	9,3	9,3	9,7	9,7	10	9,7	10
Covasna	10,3	10,8	10,3	10,4	10,9	10,5	10,8	10,4	11	10,8	10,9	11,5
Harghita	10,1	11,9	10,8	11,1	10,8	10,6	10,6	10,1	10,6	11,1	10,7	10,8
Mureș	10,9	12,3	11,3	12,1	11,9	11,5	11,3	11,1	11,4	12,2	11,9	11,8
Sibiu	9,1	10,1	9,6	9,9	9,8	9,4	9,9	9,7	9,9	10,2	10,1	9,9
Spor natural												
Alba	2,5	-2,4	-1,6	-2,7	-3,2	-3	-3	-2,6	-2,9	-3,8	-3,3	-3,1
Brașov	3,7	-9	:	:	1	0,5	0,5	1	0,5	0,2	0,5	0,3
Covasna	4,3	-5	1,2	1,4	-3	-7	-4	0,5	-1	-1,1	-9	-1,6
Harghita	3,6	-1,2	0,1	0,1	-3	-9	-6	:	-5	-1,4	-1	-1,1
Mureș	2,8	-2,2	-2	-1,3	-1,8	-1,8	-1,7	-1	-1,7	-2,3	-2,1	-1,5
Sibiu	3,5	-2	0,5	0,2	0,2	-1	-3	0,3	0	-2	-2	0,4
Mortalitate infantilă												
Alba	17,7	16,7	17,2	18,5	9,7	11,7	5,2	5,7	8,1	7,5	5,9	6,5
Brașov	25,3	16,6	14,7	14,5	6,1	9,9	7,6	8,4	6,9	7	6,8	7,4
Covasna	23,2	17,1	13,8	12,7	11,8	10,1	11,2	10,4	7,4	7,2	9,2	8,4
Harghita	15,9	13,2	14,5	12,4	10,7	13,7	12,5	6,8	8,9	7,7	6,8	5,9
Mureș	21,9	15,8	20,3	13,9	10,5	9,1	7,6	8,3	10,1	9,8	8,7	7,4
Sibiu	17,5	15,5	13,3	12	5,8	8	7,4	8	8,5	6,3	6,3	6,1
Fertilitate												
Alba	56,9	40	38,3	36,8	33,7	33,8	34	35,3	34,3	34,3	34,6	35,1
Brașov	45,2	31,1	32,1	33,9	40	38,2	38,4	42,1	40,5	40,7	40,9	41,3
Covasna	60,2	40,3	43,4	44,6	41,8	38,8	41,2	43,4	39,7	38,7	40,1	39,6

Harghita	55,9	42,3	42,4	43,1	42	39	40,3	40,8	40,6	38,9	39,1	39,3
Mureș	57,4	41	43,8	42,3	40,8	39,3	39	40,9	39,4	40,2	40	41,8
Sibiu	50,2	38	36,8	36,8	38,6	35,8	37,4	39,3	39,1	39,4	38,9	40,8

Sursa: Institutul Național de Statistică

Rata nupțialității înregistrează un trend descendent, scăzând de la 7,7‰ în 1990 la 5,6‰ în 2017, disparitățile geografice fiind destul de pronunțate (4,8‰ în Covasna și Harghita și peste 6‰ în Brașov și Sibiu (6,3‰ respectiv 6,1‰). În ultimele 3 decenii (1990-2017), la nivelul Regiunii Centru valoarea maxima a ratei nupțialității a fost în 2007 de 8,9‰, iar valoarea minimă în 2011 de 4,6‰. Raportat tot la aceeași perioadă, la nivelul mediilor de rezidență, rata nupțialității a atins valori în mediul urban între 5,2‰ (2011 și 2012) și 8,5‰ (1990), iar în mediul rural între 3,7‰ (2011) și 10,5‰ (2007).

Vârsta medie a soților la data încheierii căsătoriei se situează la valori apropiate de media României fiind la nivelul Regiunii Centru) în anul 2017 de 32,9 ani în cazul soțului (33,3 ani la nivel național) și de 29,6 ani în cazul soției (30,1 ani și nivel național). Vârsta medie a soților la data încheierii căsătoriei a crescut în ultimii ani, înregistrându-se diferențe semnificative între cele 2 medii de rezidență la nivel regional, în special în cazul femeilor (30,4 ani în mediul urban, față de 28,3 ani în mediul rural). Potrivit datelor statistice din 2017, cel mai devreme se căsătoresc locuitorii din Alba (32,6 ani - bărbații și 29,3 ani - femeile) și Sibiu (32,4 ani - bărbații și 29,4 ani - femeile), iar cel mai târziu cei din Brașov (33,5 ani – bărbații și 30,5 ani – femeile).

Rata divorțialității a cunoscut o evoluție fluctuantă în ultimele 3 decenii (1990 - 2017), cu un minim de 1,21‰ înregistrat în 1992 și o valoare maximă înregistrată în 1998 (1,92‰). Se remarcă puternica discrepanță între mediile rezidențiale (1,75‰ în mediul urban, în anul 2017 față de doar 0,95‰ în mediul rural). În perioada 1990-2017 cea mai mare rată a divorțialității a fost în mediul urban de 2,43‰ în 1998 și cea mai mică de 1,51‰ în 2013, iar în mediul rural cea mai mare valoare a aceluiași indicator a fost de 1,08‰ în 1998 și 0,55‰ în 1992. În profil teritorial, în 2017 rata divorțialității a înregistrat cele mai mici valori în Covasna (1,02‰) și Harghita (1,07‰) și cele mai mari valori în Sibiu (1,73‰) și Brașov (1,72‰).

Numărul divorțurilor la 100 căsătorii era în 2017 de 25,4 în Regiunea Centru (29,9 în mediul urban și 18,0 în mediul rural) valoare sub cea înregistrată la nivelul României (21,8). În profil teritorial cel mai mare număr al divorțurilor la 100 căsătorii în 2017 a fost în Sibiu (28,2) urmat de Brașov și Alba (27,5 respectiv 27,3), la polul opus fiind Covasna și Mureș (21,4 respectiv 21,7). În ultimele 3 decenii (1990-2017), la nivelul Regiunii Centru, cele mai mari valori ale aceluiași indicator, peste 30, s-a înregistrat în anii 2011 (36,2), 2012 (30,8) și 1998 (30,7), iar cele mai mici, sub 20, în anii 1990 (17,1), 1992 (17,4), 2007 (18,7) și 1991 (19,2). Tot în perioada 1990-2017 cel mai mare număr al divorțurilor la 100 căsătorii a fost în mediul urban în 2011 (40,7), iar în mediul rural tot în 2011 (26,6).

Unul din indicatorii demografici care au cunoscut o ameliorare semnificativă în ultimele 3 decenii este **mortalitatea infantilă** care **s-a redus** de la 20,6‰ în 1990 la 16,1‰ în 2000 la 8,7‰ în 2010 ajungând la 6,9‰ în 2017 (6,6‰ la nivel național). Cu toate acestea, rata mortalității infantile rămâne ridicată comparativ cu majoritatea statelor europene. Există diferențe notabile între cele două medii, în 2017 rata mortalității infantile fiind de 5,6‰ în mediul urban și de 8,5‰ în mediul rural. Decalajele între cele două medii de rezidență de mențin pe parcursul celor aproape 3 decenii, însă valorile au scăzut vizibil, amintindu-le pe cele din 1990 (18,6‰ în mediul urban și 23,1‰ în mediul rural) comparativ cu cele din urmă cu 5 ani (6,1‰ în mediul urban și 10,2‰ în mediul rural în 2013).

La nivelul județelor, ratele cele mai scăzute ale mortalității infantile în 2017 se înregistrau în județele Harghita (5,9‰), Sibiu (6,1‰) și Alba (6,5%), iar la polul opus Covasna (9,4‰), urmat de Brașov și Mureș (7,4‰). Amintim că în profil teritorial, în urmă cu 5 ani (2013), ratele erau cuprinse între 5,7‰ (Alba) și 10,4‰ (Covasna), iar în urmă cu aproape 3 decenii (1990), valorile aceluiași indicator erau cuprinse între 15,9‰ (Harghita) și 25,3‰ (Brașov).

Durata medie a vieții¹¹ (speranța de viață) a populației din Regiunea Centru în 2017 a fost de 76,25 ani (72,97 ani –masculin și 79,58 ani – feminin), Regiunea Centru ocupând **locul al 2-lea între regiunile de dezvoltare**, după București - Ilfov (77,56 ani), regiunea cu cea mai mică speranță a vieții fin Sud Est (75,17 ani). Diferențele dintre cele două medii de rezidență se mențin semnificative (77,37 ani – în mediul urban, față de 74,69 ani în mediul rural în 2017). La nivel județean, în 2017 cea mai mare durată medie a vieții se înregistra în județul Brașov (77,02 ani) iar cea mai redusă în județele Mureș și Covasna (75,64 ani respectiv 75,47 ani). Durata medie de viață a crescut în ultimii ani în ambele medii rezidențiale atât pentru bărbați cât și pentru femei.

2.2 Resursele de muncă. Piața forței de muncă

Transformările socio-economice care au urmat anului 1989 și evoluțiile în plan demografic au influențat în mod decisiv evoluția și structura forței de muncă din Regiunea Centru. Evoluția numerică atât a populației active cât și a populației ocupate a urmat o tendință negativă de-a lungul perioadei 1990-2017. Trendul descendent s-a menținut chiar și în perioadele de reviriment economic, menținându-se discrepanțele între mediile rezidențiale, cauzele principale fiind migrația masivă a populației în vârstă de muncă spre țările din vestul Europei și scăderea efectivului populației în vârstă de muncă.

Structura pe sectoare economice a forței de muncă a suferit modificări semnificative, principalele direcții fiind restrângerea sectorului primar și a celui secundar, concomitent cu

---

¹¹ **Durata medie a vieții** reprezintă numărul mediu de ani pe care îi are de trăit un nou-născut, dacă ar trăi tot restul vieții în condițiile mortalității pe vârste din perioada de referință (indicator definit conform INS)

dezvoltarea sectorului serviciilor și al construcțiilor, iar ponderea populației ocupate în agricultură rămânând destul de ridicată.

Disparitățile intra-regionale în ce privește ocuparea s-au accentuat în ultima perioadă punând în evidență procesul de concentrare a forței de muncă, în special a celei înalt calificate, în marile centre urbane și în zonele adiacente – zone cu un dinamism economic ridicat care au reușit atragerea de investiții semnificative în ultimii ani.

- **Participarea populației la activitatea economică**

Din cele 2329.9 mii persoane, reprezentând populația totală a Regiunii Centru în 2017, **populația activă numără 1082.8 mii persoane (46,5% din total)**, în timp ce **resursele de muncă însumează 1476.1mii persoane**, reprezentând 63,4% din populația regiunii (aici fiind incluse toate persoanele în vârstă de muncă, apte de lucru precum și persoanele în afara vârstei de muncă, aflate în activitate).

Populația inactivă numără 1247.1 mii persoane (53,5% din total), fiind alcătuită din elevi și studenți, pensionarii care nu realizează alte venituri în afara pensiei, femeii casnice, copiii și adulții care nu au statut de elev, respectiv pensionari care sunt întreținuți de familie, stat sau organizații private. Ponderea populației inactice este în creștere atât datorită creșterii numărului de pensionari cât și tendinței de prelungire a duratei studiilor și implicit întârzierii intrării tinerilor pe piața muncii.

Tabel 2.17 Componentele populației Regiunii Centru după participarea la viața economică în anul 2017

- mii persoane -

Populația totală, din care:	2329.9
• Resurse de muncă	1476.1
A. Populația activă civilă	1082.8
• Populația ocupată civilă	1045
▪ Șomeri	37.8
B. Populația inactivă	1247.1
Populația în vârstă de muncă (Pentru anul 2017, populația în vârstă de muncă, conform legislației în vigoare, cuprinde: bărbații în vârstă de 16-65 ani și femeile în vârstă de 16-60 ani)	1363,3

Sursa: Institutul Național de Statistică

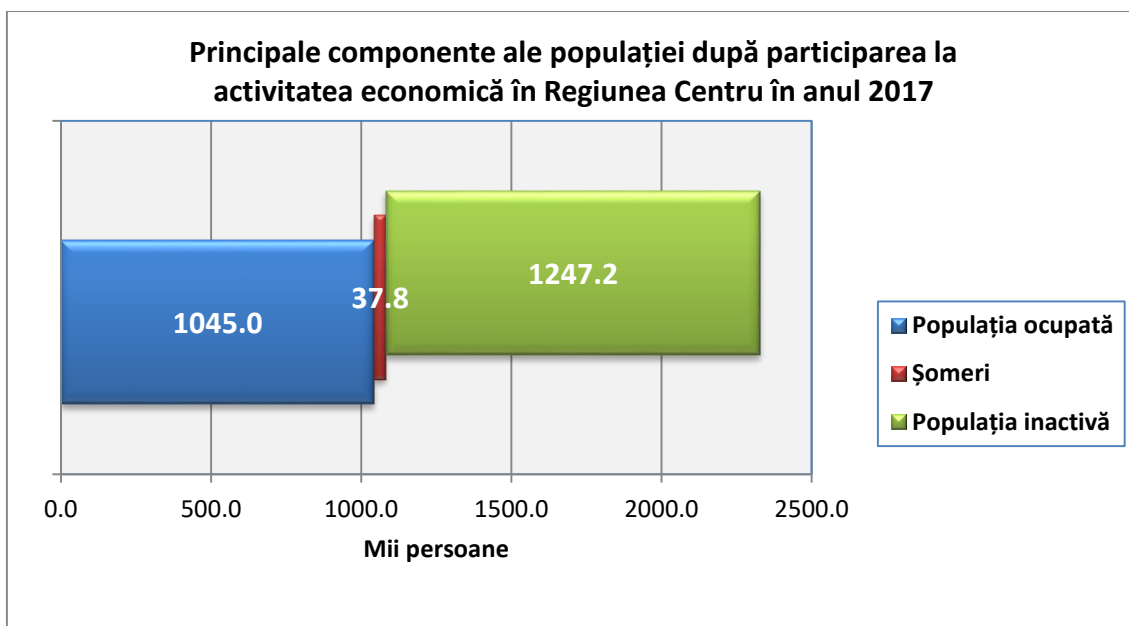

Figura 2.13 Sursa: Institutul Național de Statistică

Doi dintre cei mai importanți indicatori statistici ce caracterizează **piața muncii** sunt mărimea **populației active** și **rata de activitate a populației în vârstă de muncă**.

Perioada 1990-2017 a fost marcată de reducerea numărului **populației active civile** din Regiunea Centru, înregistrându-se o scădere de 17,4%, fiind cu 227,7 mii persoane mai puțină. În profil teritorial, în 2017 comparativ cu 1990 scăderi în rândul populației active peste media regională, s-a înregistrat în județele Harghita (-20,7%), Covasna (-19,8%), Brașov (-19,4%) și Alba (-18,1%). Amintim că în 2017 comparativ cu anul de referință 2013 la nivel regional populația activă s-a diminuat cu 27,8 mii persoane. Din populația activă civilă la nivelul Regiunii Centru în 2017 un sfert era în județul Brașov (24,2%, 261,5 mii persoane), urmată de județul Mureș cu o cincime (21,7%, 234,8 mii persoane), la polul opus cu mai puțin de o zecime fiind județul Covasna (7,9%, 86 mii persoane).

Populația activă a regiunii forma puțin peste 40% din totalul populației regiunii în 2017 (46,5% din populația rezidentă și 41,1% din populația după domiciliu), pondere în scădere în ultimii ani ca urmare a creșterii numărului de pensionari și a întâzierii intrării tinerilor pe piața muncii.

Rata de activitate a resurselor de muncă la nivel regional s-a redus de la 79,5% în 1990 la 73,6% în 2000 și la 65,3% în 2010, crescând ușor până la 67% în anul de referință 2013, o creștere continuă observându-se în ultimii ani, ajungând în 2017 la 73,4%. Se remarcă **diferențe semnificative între județele din Regiunea Centru**, valori ale ratei de activitate a resurselor de muncă peste media regională s-au înregistrat în 2017 în județele: Alba (82,6%), Sibiu (77,5%) și Brașov (73,6%), la polul opus fiind județul Covasna (67,0%). Amintim că în anul de referință 2013, valori ale ratei de activitate a resurselor de muncă peste media

regională s-au înregistrat în județele Alba (75,7%), Sibiu (68,8%) și Harghita (68,7%), iar cea mai mică fiind în județul Brașov (62,1%) și Covasna (62,3%).

Rata de activitate a populației în vârstă de muncă a scăzut la nivelul Regiunii Centru de la 69,1% în 1990 la 64,7% în 2000 la 60,4% în 2010, ajungând la 60,0% în anul de referință 2013 după care s-a înregistrat o creștere constantă în următorii ani ajungând în 2017 la 63,4%. În anul 2017 rata de activitate a populației în vârstă de muncă era în mediul urban de 68,1% și în cel rural de 56,8%, în ambele medii de rezidență înregistrându-se valori mai mari față de anul de referință 2013.

Se observă un trend descendent care s-a menținut timp de două decenii până în anul de referință 2013, urmând apoi o tendință de ușoară creștere până în 2017). Cauzele principale care au determinat această evoluție în primele două decenii au fost reducerea vârstei medii de pensionare (prin pensionarea anticipată) și creșterea numărului persoanelor care urmând o instituție de învățământ superior își prelungesc, implicit, perioada de inactivitate.

Evoluții similare cu cele ale populației active și ratei de activitate au înregistrat și **populația ocupată civilă și rata de ocupare a populației în vârstă de muncă**, observându-se în primele două decenii începând cu anul 1990 un trend descendent, pe fondul întârzierii intrării tinerilor pe piața muncii și a ieșirilor timpurii prin pensionarea anticipată sau prin alte căi.

Populația ocupată la nivel regional a înregistrat o scădere importantă de la 1150,6 mii persoane în 1995 la 1063,9 mii persoane în 2000 la 1001,8 mii persoane în 2010 urmând o ușoară creștere până în anul de referință 2013 când s-au înregistrat 1040,8 mii persoane. La nivel regional în perioada 2014-2017 s-a înregistrat o creștere de la 1026 mii persoane în anii 2014 și 2015 la 1045 mii persoane în 2017.

Corespunzător scăderii din primele două decenii, **rata de ocupare a populației în vârstă de muncă** s-a diminuat de la 63,2% în 1996 la 59,8% în 2000 la 54,1% în 2010, fiind de 54,2% în anul de referință 2013, urmând în perioada 2014-2017 o creștere constantă de la 54,8% la 60,8%. În anul 2017 rata de ocupare a populației în vârstă de muncă era în mediul urban de 65,9% (consecință a ratei superioare de ocupare a populației în rândul populației urbane) și de 53,5% în mediul rural, în ambele medii de rezidență înregistrându-se valori mai mari față de 2013. Aceste valori sunt departe de rata - țintă de ocupare asumată la nivel național (70% din populația de 20-64 ani), stabilită prin **Strategia Europa 2020**.

În **profil teritorial, rata de ocupare a resurselor de muncă** în 2017 peste media regională (70,8%) s-a înregistrat în județele Alba (79,5%), Sibiu (75,6%) și Brașov (71,5%), la polul opus cea mai mică pondere fiind în Covasna (64,2%). Comparativ cu anul de referință 2013 atât la nivel regional cât și în toate cele 6 județe valorile statistice sunt în 2017 mult mai mari. La nivelul Regiunii Centru în 2013 rata de ocupare a resurselor de muncă era de 62,8%, peste media regională fiind județele Alba (68,0%), Sibiu (65,5%) și Harghita (63,9%), la polul opus cu valori sub 60% fiind județele Covasna (57,7%) și Brașov (59,2%).

Tabel 2.18 Resursele de muncă și rata de activitate a resurselor de muncă la nivelul Regiunii Centru și a județelor componente în perioada 1990-2017

	Regiune/Județ	1990	1995	2000	2005	2010
Resursele de muncă (mii persoane)	Regiunea Centru	1648.2	1597.4	1611.2	1652.8	1669.4
	Alba	246.1	238.5	238	246.1	244.3
	Brașov	423.7	399.7	403.4	411.8	415.9
	Covasna	137.5	139.4	142	146.4	145.9
	Harghita	208	204.6	206.6	209.2	209.9
	Mureș	340	352.5	352.9	364.2	371.8
	Sibiu	292.9	262.7	268.3	275.1	281.6
Rata de activitate (%)	Regiunea Centru	79.5	80.6	73.6	65.8	65.3
	Alba	83.5	84.9	85.8	74.7	71.3
	Brașov	76.6	73.9	66.7	60.4	59.1
	Covasna	78	88	71.4	63.9	61.5
	Harghita	81.8	82.7	78.5	65.9	69.2
	Mureș	83.1	84.4	75	68	66.7
	Sibiu	75.2	76.4	69	63.8	66.2

	Regiune/Județ	2013	2014	2015	2016	2017	2010 față de 1990 (%)	2017 față de 2010 (%)
Resursele de muncă (mii persoane)	Regiunea Centru	1657.1	1490.9	1480	1490.1	1476.1	1.3	-10.4
	Alba	240.3	208	205.8	206.8	203.8	-0.7	-17.2
	Brașov	408.4	357.5	356.4	358.8	355.5	-1.8	-16.1
	Covasna	144.2	130.8	129.3	129.8	128.3	6.1	-6.7
	Harghita	209.9	195.6	193.7	194.3	192.5	0.9	-7.5
	Mureș	372	343.8	341.1	343.9	341.3	9.4	0.4
	Sibiu	282.3	255.2	253.7	256.5	254.7	-3.9	-13.0
Rata de activitate (%)	Regiunea Centru	67	68.8	72.8	72.7	73.4	-14.2 pp	-6.1 pp
	Alba	75.7	82.7	81.9	81.5	82.6	-12.2 pp	-0.9 pp
	Brașov	62.1	70.3	71.1	73.2	73.6	-17.5 pp	-3 pp
	Covasna	62.3	67.8	68.3	66.5	67	-16.5 pp	-11 pp
	Harghita	68.7	71	70.2	69.7	70.1	-12.6 pp	-11.7 pp
	Mureș	66.4	71	69.5	68	68.8	-16.4 pp	-14.3 pp
	Sibiu	68.8	75	76.4	77	77.5	-9 pp	2.3 pp

Sursa: Institutul Național de Statistică

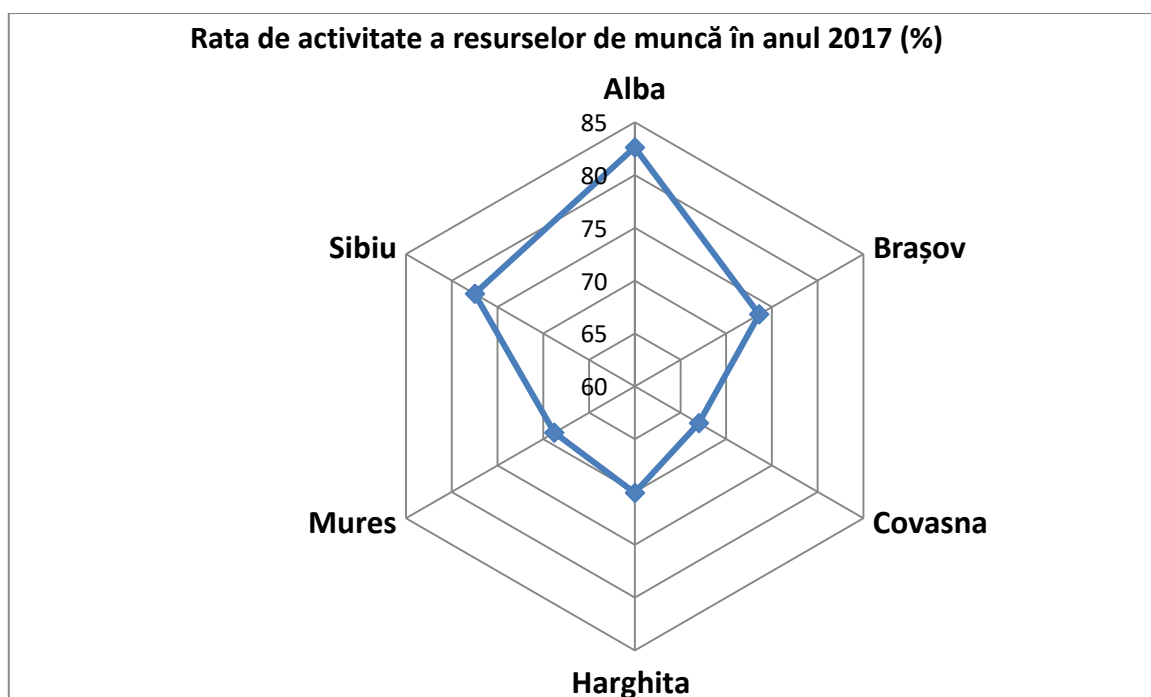

Figura 2.14 Sursa: Institutul Național de Statistică

Tabel 2.19 Rata de activitate, rata de ocupare și rata șomajului în Regiunea Centru, în perioada 2000 - 2017 (medii anuale)

- % -

Anul	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Resursele de muncă (mii persoane)										
Total	1611.2	1652.8	1669.4	1667.4	1662.9	1657.1	1490.9	1480	1490.1	1476.1
Rata de activitate a populației în vârstă de muncă (%)										
Total	64.7	61	60.4	59.3	59.3	60	60.4	61.2	61.6	63.4
Urban	62.6	62.8	63.9	64	64.4	64.7	65	65.5	65.9	68.1
Rural	68.2	57.7	55.1	52.1	51.7	52.9	53.4	55	55.3	56.8
Rata de ocupare a populației în vârstă de muncă (%)										
Total	59.8	55.8	54.1	52.8	53.6	54.2	54.8	56.7	58.4	60.8
Urban	56.1	57.6	56.7	56.6	58.1	58.6	59	61.3	63.1	65.9
Rural	66	52.6	50.1	47.1	46.8	47.7	48.4	50	51.6	53.5
Rata șomajului BIM (%)										
Total	7	8.3	10.3	10.8	9.5	9.5	9.2	7.4	5.2	4.2
Urban	10.2	8.2	11.2	11.6	9.7	9.5	9.3	6.4	4.2	3.3
Rural	2.8	8.6	8.9	9.3	9.1	9.6	9.1	9.1	6.7	5.7

Sursa: Institutul Național de Statistică

Populația ocupată civilă pe principalele activități ale economiei naționale

În 2017, la nivelul Regiunii Centru, sectorul industriei deținea cea mai mare pondere a populației ocupate, aproape o treime (30,8%, 322,2 mii persoane), fiind aproape la egalitate cu sectorul serviciilor¹² (30,4%, 318,2 mii persoane), urmat de agricultură, silvicultură și pescuit (16,8%), comerț (14,5%), construcții (7,4%). Față de anii anteriori ponderea populației ocupate în sectorul serviciilor a crescut simțitor, scăderi notabile înregistrându-se în ce privește ponderea populației ocupate în industria extractivă și în sectorul agricol.

În 2017, la nivel regional din totalul populației ocupate în industrie aproape jumătate, 45% era din județul Brașov și Sibiu (23,3% respectiv 21,7%). Din totalul populației ocupate în agricultură, silvicultură și pescuit la nivel regional aproape două treimi, 65,1% era în județele Mureș (28,0%), Alba (19,9%) și Harghita (17,3%). Din totalul populației ocupate în servicii la nivel regional peste două treimi, 69% era din județul Brașov (27,8%), Mureș (21,3%) și Sibiu (18,9%). Din totalul populației ocupate în comerț la nivel regional, jumătate, 49,2% era din județul Brașov și Mureș (26,8% respectiv 22,4%).

În plan teritorial, se remarcă câteva diferențe între județele din Regiunea Centru în ce privește **structura ocupării**. Astfel, în 2017 la nivel județean structura populației ocupate civile pe principalele activități ale economiei era :

- **Județul Alba:** 34% industrie (din care 92,0% industria prelucrătoare), 25% servicii, 21,6% agricultură, silvicultură și pescuit, 13,6% comerț, 5,6% construcții
- **Județul Brașov:** 34,8% servicii, 29,5% industrie (din care 91,6% industria prelucrătoare), 16,0% comerț, 10,6% construcții, 9,1% agricultură, silvicultură și pescuit
- **Județul Covasna:** 31,8% industrie (din care 92,0% industria prelucrătoare), 27,2% servicii, 21,5% agricultură, silvicultură și pescuit, 14,4% comerț, 5,0% construcții
- **Județul Harghita:** 28,0% industrie (din care 91,1% industria prelucrătoare), 27,6% servicii, 23,6% agricultură, silvicultură și pescuit, 14,5% comerț, 6,2% construcții
- **Județul Mureș:** 30,0% servicii, 26,5% industrie (din care 88,1% industria prelucrătoare), 21,8% agricultură, silvicultură și pescuit, 15,1% comerț, 6,6% construcții
- **Județul Sibiu:** 36,5% industrie (din care 91,9% industria prelucrătoare), 32,8% servicii, 12,7% comerț, 10,6% agricultură, silvicultură și pescuit, 7,3% construcții

---

¹² În sectorul **serviciilor** au fost incluse următoarele activități ale economiei naționale conform CAEN Rev.2: Transport și depozitare, Hoteluri și restaurante, Informații și comunicații, Intermedieri financiare și asigurări, Tranzacții imobiliare, Activități profesionale, științifice și tehnice, Servicii administrative și servicii suport, Administrație publică și apărare. Asigurări din serviciul public, Învățământ, Sănătate și asistență socială, Activități de spectacole, culturale și recreative, Alte activități de servicii

Tabel 2.20 Populația ocupată civilă în profil teritorial pe principalele activități ale economiei naționale în anul 2017

- mii persoane -

	Regiunea Centru	Alba	Brașov	Covasna	Harghita	Mureș	Sibiu
TOTAL	1045	162.1	254.1	82.4	128.4	225.5	192.5
Agricultură, silvicultură. pescuit	175.6	35	23	17.7	30.3	49.1	20.5
Industrie total	322.3	55.1	75	26.2	36	59.8	70.2
- Ind. extractivă	7.4	1.4	0.5	0.2	0.6	2.5	2.2
- Ind. prelucrătoare	293.5	50.7	68.7	24.1	32.8	52.7	64.5
- En. electrică. termică. apă caldă	6	0.9	1.7	0.3	0.6	1.6	0.9
- Apă. salubritate. gestionarea deșeurilor	15.4	2.1	4.1	1.6	2	3	2.6
Construcții	77.1	9.1	26.9	4.1	8	14.9	14.1
Comerț	151.8	22.1	40.7	11.9	18.6	34	24.5
Transporturi	58.4	9.3	14.6	4.2	5.6	12.2	12.5
Hoteluri. restaurante	31.5	3.6	10.8	2.7	3.6	5.3	5.5
Comunicații	17.4	0.6	7.1	0.7	2.4	2.9	3.7
Intermedieri financiare. asigurări	7.4	0.9	2.1	0.5	0.7	1.5	1.7
Tranzacții imobiliare	3.4	0.4	1.4	0.1	0.2	0.7	0.6
Activități profesionale. științifice și tehnice	18.1	2.4	6	1.2	2.1	2.8	3.6
Servicii administrative și servicii suport	33.5	2.9	12.2	1.6	2.3	6.9	7.6
Administrație publică și apărare	22.6	4	5.6	2	3	4.3	3.7
Învățământ	47.9	6.2	10.8	4.1	7	11.3	8.5
Sănătate și asistență socială	51.8	7.3	11.8	3.7	6.2	13.6	9.2
Activități culturale	9	0.8	2.4	0.7	0.7	2	2.4
Alte activități de servicii	17.2	2.4	3.7	1	1.7	4.2	4.2

Sursa: Institutul Național de Statistică

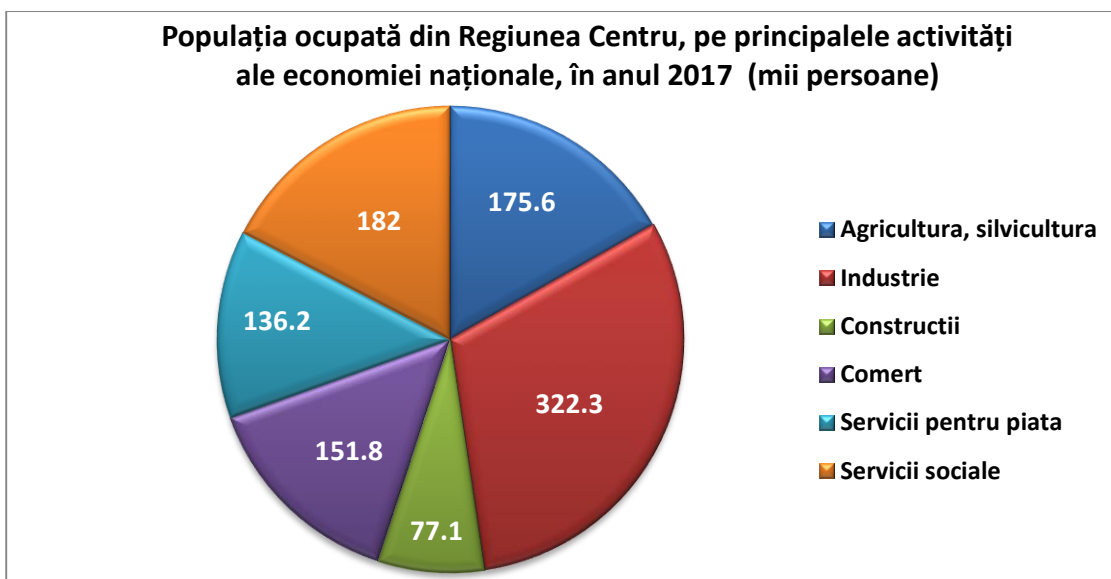

Figura 2.15 Sursa: Institutul Național de Statistică

La nivelul Regiunii Centru, în anul 2017 comparativ cu anul de referință 2013, s-a înregistrat o creștere de 0,4% a **populației ocupate civilă**. Cele mai mari scăderi ale ratei populației ocupate s-au înregistrat în domeniul agricultură, silvicultură, pescuit mai puțin cu peste un sfert (-26,3%, de la 238.2 mii persoane la 175.6 mii persoane), urmat de sectorul intermediarilor financiare și asigurări (-14,0%, de la 8.6 mii persoane la 7.4 mii persoane), sectorul tranzacțiilor imobiliare (-10,5%, de la 3.8 mii persoane la 3.4 mii persoane), industria extractivă (-9,8%, de la 8.2 mii persoane la 7.4 mii persoane), alte activități de servicii (-9,5%, de la 19 mii persoane la 17.2 mii persoane). În același timp, cele mai mari rate de creștere a populației ocupate la nivel regional s-a înregistrat în domeniul comunicațiilor, mai mult cu o treime (+37,0%, de la 12.7 mii persoane la 17.4 mii persoane), urmat de activități profesionale, științifice și tehnice, cu o treime mai mult (+33,1%, de la 13.6 mii persoane la 18.1 mii persoane) și sectorul hoteluri și restaurante cu un sfert mai mult (+25,5%, de la 25.1 mii persoane la 31.5 mii persoane).

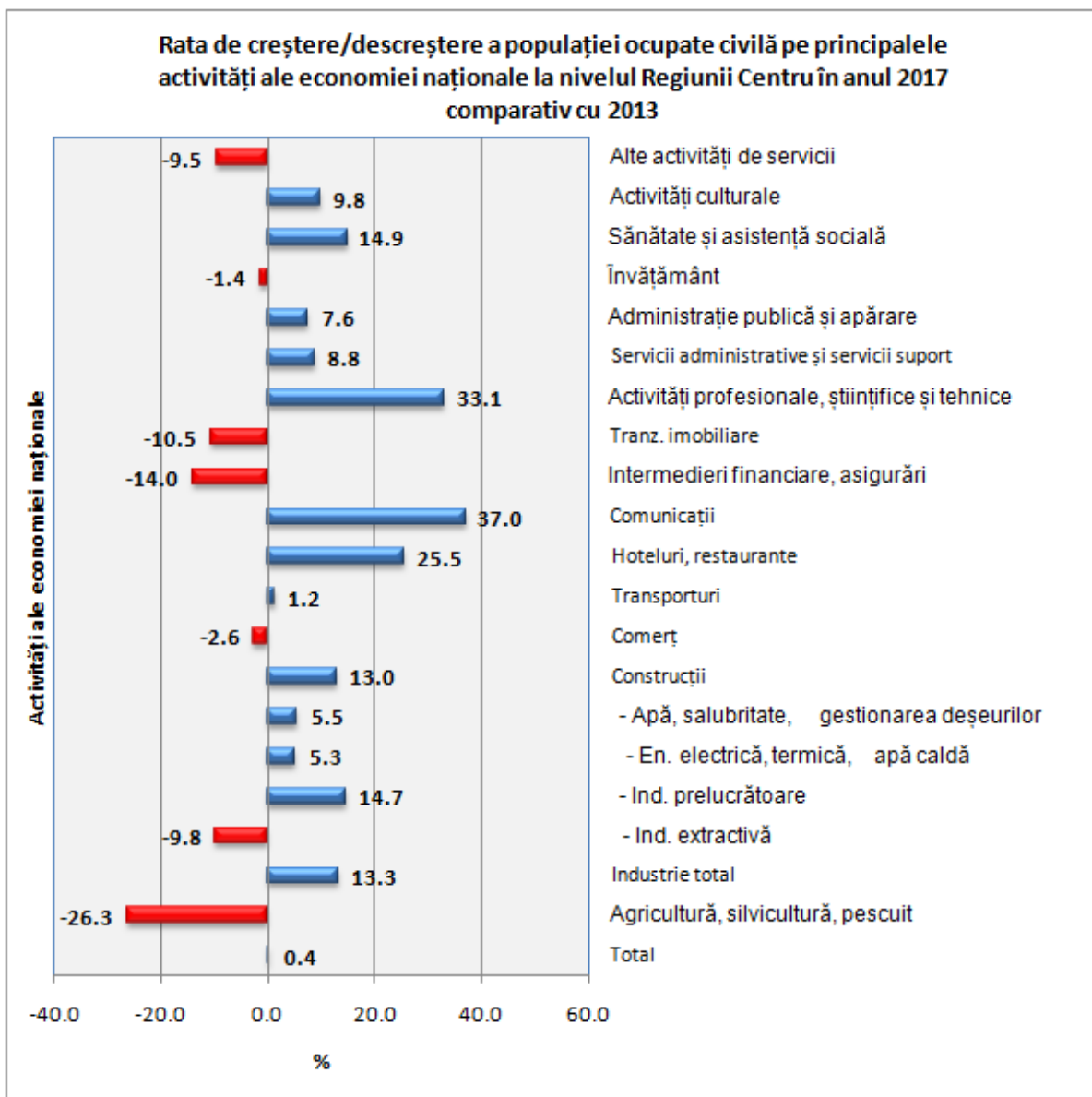

Figura 2.16 Sursa: Calcule proprii pe baza datelor Institutului Național de Statistică

În privința structurii **populației ocupate după nivelul de instruire**, la nivelul Regiunii Centru, ponderea cea mai însemnată o dețineau în anul 2017 absolvenții de învățământ liceal cu 42,5% din totalul populației ocupate (42,5% în mediul urban și 42,4% în mediul rural) comparativ cu 38,3% în anul 2013 (42,2% în mediu urban și 30,9% în mediul rural). Persoanele care au absolvit școli profesionale reprezentau în anul 2017 o pondere 19,1% din totalul populației ocupate (17,1% în mediul urban și 22,6% în mediul rural) mult mai mică comparativ cu 24,9% în anul de referință 2013 (22,2% în mediul urban și 30,0% în mediul rural). Ponderea persoanelor ocupate din Regiunea Centru care au absolvit o instituție de învățământ superior a fost de 22,5% în anul 2017 (30,7% în mediul urban și 8,5% în mediul rural) mai mare față de cea din anul de referință 2013 care era de 20,1% (25,4% în mediul urban și 9,6% în mediul rural). În ce privește populația ocupată cu un nivel de instruire scăzut (gimnazial, primar sau fără școală absolvită), 12,8% din populația ocupată

la nivel regional, în 2017, se încadrează în această categorie, cu diferențe vizibile între mediile de rezidență (5,7% în mediul urban și 25,1% în mediul rural).

Tabel 2.21 Structura populației ocupate din Regiunea Centru pe medii rezidențiale, nivele de instruire și grupe de vârstă, în anul 2017

- % -

Regiunea Centru	Total populație ocupată (mii pers.)	15-64 ani	Grupa de vârstă					65 și peste
			15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	
Total								
Total	949.9	99,2	4,5	24,6	29,9	26,7	13,5	0,8
Superior	214.2	99,5	1,6	34,5	31,2	20,8	11,4	0,5
Mediu	614.1	99,4	4,8	20,2	30,0	30,1	14,3	0,6
Postliceal de specialitate sau tehnic de maiștri	28.7	99,0	1,8	20,1	40,2	25,6	11,3	1,0
Liceal	403.5	99,7	5,7	23,4	31,3	28,8	10,5	0,3
Profesional	181.9	98,6	3,1	13,3	25,5	33,6	23,1	1,4
Scăzut	121.6	97,8	8,3	29,1	27,3	19,6	13,5	2,2
Gimnazial	106.8	97,6	7,7	29,1	27,3	20,3	13,2	2,4
Primar sau fără școală absolvită	14.8	99,3	12,7	29,1	27,3	14,4	15,8	0,7
Urban								
Total	602.2	99,7	3,0	25,2	30,1	27,0	14,4	0,3
Superior	184.9	99,6	1,3	34,2	31,2	20,6	12,3	0,4
Mediu	383.1	99,7	3,6	20,5	29,5	30,8	15,3	0,3
Postliceal de specialitate sau tehnic de maiștri	23.9	99,2	1,2	17,6	38,5	29,4	12,5	0,8
Liceal	256.0	99,9	4,2	24,0	30,6	29,7	11,4	0,1
Profesional	103.2	99,5	2,7	12,6	24,9	33,6	25,7	0,5
Scăzut	34.2	99,3	6,9	27,8	30,0	19,3	15,3	0,7
Gimnazial	31.4	99,2	6,0	29,5	28,3	19,3	16,1	0,8
Primar sau fără școală absolvită	1)	100,0	16,8	8,0	49,8	18,6	6,8	-
Rural								
Total	347.7	98,4	7,0	23,6	29,7	26,1	12,0	1,6
Superior	29.4	99,3	3,8	36,1	31,9	21,7	5,8	0,7
Mediu	230.9	98,8	6,8	19,7	30,7	29,1	12,5	1,2
Postliceal de specialitate sau tehnic de maiștri	*	98,1	4,6	32,5	49,0	6,8	5,2	1,9

Liceal	147.5	99,5	8,6	22,2	32,5	27,3	8,9	0,5
Profesional	78.7	97,4	3,6	14,2	26,3	33,6	19,7	2,6
Scăzut	87.4	97,2	8,8	29,7	26,2	19,7	12,8	2,8
Gimnazial	75.3	96,9	8,3	29,0	26,9	20,7	12,0	3,1
Primar sau fără școală absolvită	12.1	99,1	11,8	33,8	22,3	13,4	17,8	0,9

Sursa: Institutul Național de Statistică

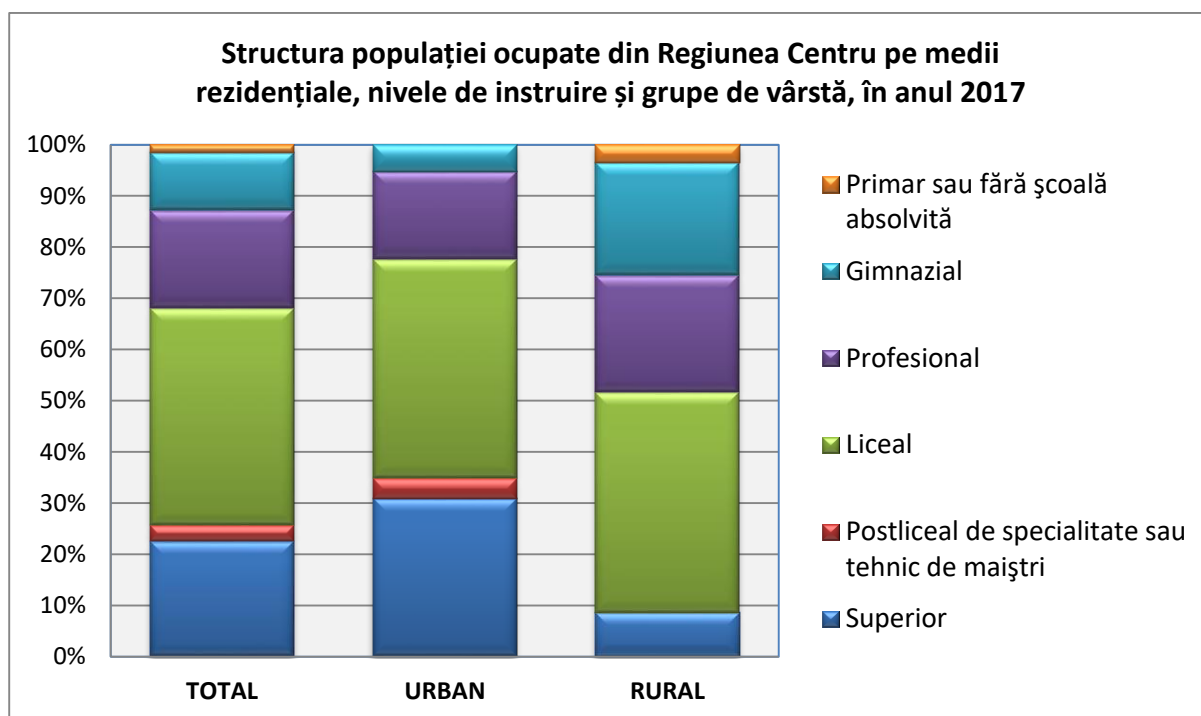

Figura 2.17 Sursa: Institutul Național de Statistică

Tabel 2.22 Structura populației ocupate din Regiunea Centru pe medii rezidențiale, nivele de instruire și grupe de vârstă, în anul 2013

- % -

Regiunea Centru	Total populație ocupată (mii pers.)	Total 15-64 ani	Grupa de vârstă					65 și peste
			15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	
Total								
Total	951	98,9	5,6	27,3	30,9	22,7	12,4	1,1
Superior	191	99,7	3,0	40,3	32,3	15,1	9,0	0,3
Mediu	645	99,7	5,7	24,4	31,6	25,9	12,1	0,3
Postliceal de specialitate sau tehnic de maiștri	42	99,4	2,9	22,7	33,4	23,0	17,4	0,6
Liceal	365	99,9	7,1	26,1	32,6	25,8	8,3	0,1
Profesional	237	99,4	3,9	22,2	29,7	26,5	17,1	0,6
Scăzut	114	93,5	9,9	21,6	25,0	17,8	19,2	6,5

Gimnazial	102	95,0	10,4	20,8	26,2	18,2	19,4	5,0
Primar sau fără școală absolvită	11	80,2	5,4	28,2	14,7	14,3	17,6	19,8
	Urban							
Total	627	99,9	4,0	28,2	30,9	24,1	12,7	0,1
Superior	159	99,8	2,5	38,2	33,8	16,3	9,0	0,2
Mediu	438	100,0	4,4	25,0	29,8	27,3	13,5	0,0
Postliceal de specialitate sau tehnic de maiștri	34	100,0	2,7	22,8	32,9	23,9	17,7	-
Liceal	264	100,0	5,5	27,2	30,7	26,9	9,7	-
Profesional	139	99,9	2,7	21,3	27,4	29,0	19,5	0,1
Scăzut	29	99,1	6,6	20,8	32,6	17,7	21,4	0,9
Gimnazial	29	99,0	6,9	19,2	33,5	17,9	21,5	1,0
Primar sau fără școală absolvită	¹⁾	100,0	-	55,8	14,5	12,8	16,9	-
	Rural							
Total	323	97,1	8,8	25,6	30,9	20,1	11,7	2,9
Superior	31	99,2	5,6	50,7	24,5	9,2	9,2	0,8
Mediu	206	99,1	8,4	23,3	35,4	22,7	9,3	0,9
Postliceal de specialitate sau tehnic de maiștri	8	97,2	4,0	22,3	35,3	19,7	15,9	2,8
Liceal	100	99,5	11,4	23,0	37,6	22,8	4,7	0,5
Profesional	97	98,7	5,7	23,6	33,1	22,8	13,5	1,3
Scăzut	85	91,6	11,0	21,8	22,5	17,8	18,5	8,4
Gimnazial	75	93,5	11,7	21,4	23,5	18,3	18,6	6,5
Primar sau fără școală absolvită	10	77,8	6,0	24,9	14,7	14,5	17,7	22,2

Sursa: Institutul Național de Statistică

- **Forța de muncă salariată**

Timpe de aproape 3 decenii **numărul mediu al salariaților** din Regiunea Centru s-a diminuat cu 40%, ajungând în 2017 la 637,7 mii comparativ cu 1062,8 mii în 1990. În evoluția numărului mediu al salariaților la nivel regional se evidențiază două mari perioade: o scădere accentuată în primele 2 decenii urmată de o ușoară creștere în următorul deceniu.

Astfel, la nivel regional, în anul 2010 erau în evidență 544,2 mii de salariați fiind cu 13,2% mai puțin comparativ cu un deceniu în urmă (627,2 mii în 2000) și cu jumătate mai puțini față de în urmă cu două decenii (-48,8% în 1990). În ultimii 5 ani numărul mediu de salariați a crescut cu 11,1% (de la 573,8 mii în 2013). De asemenea, se observă în 2017 o creștere cu 17,2% față de 2010 (de la 544,2 mii) și cu 1,7% față de 2000 (de la 627,2 mii).

În profil teritorial, o scădere a numărului mediu de salariați în ultimele 3 decenii mai mare față de media regională s-a înregistrat în județele Harghita (-46,5%), Brașov (-41,9%), Mureș (-40,6%) și Alba (-40,1%). În primele 2 decenii, perioada 1990-2010, rate de descreștere mai

mari față de cea la nivel regional s-au înregistrat în județele Harghita, Brașov, Alba și Covasna. În 2017 comparativ cu 5 ani în urmă rate de creștere peste media regională pentru același indicator s-au înregistrat în județele Alba (+15,5%), Sibiu (+12,0%) și Brașov (+11,4%), la polul opus, cea mai mică creștere fiind în Harghita (+7,3%).

În același timp s-au produs mutații importante și în ce privește **structura pe activități ale economiei naționale a forței de muncă salariate**. Câteva din sectoarele economice dominante în trecut precum agricultura, industria și transporturile au fost afectate de reduceri masive ale numărului de salariați în timp ce numărul salariaților din sectorul terțiar, îndeosebi în domenii precum comerțul, serviciile prestate întreprinderilor și administrația a crescut față de anii anteriori. În ultimele 3 decenii la nivelul Regiunii Centru numărul salariaților din **agricultură și silvicultură** a scăzut cu -80,5% (-82,8% la nivel național, peste media regională fiind județele Mureș (-88,5%) și Sibiu (-85,3%), la polul opus fiind județul Alba (-72,5%). Este de remarcat faptul că scăderea numărului de salariați din agricultură și silvicultură are o amploare sensibil mai mare decât scăderea populației ocupate în aceeași ramură, cauza principală fiind restrângerea sectorului de stat ca urmare a încetării activității unor societăți sau reducerii efectivelor de salariați ale acestora. Raportat la aceeași perioadă la nivelul Regiunii Centru numărul salariaților din **industrie** a scăzut cu -58,0% (-61,5% la nivel național, peste media regională fiind Brașov (-65,7%), Harghita (-64,4%) și Mureș (-61,0%), la polul opus fiind Sibiu (-46,6%). De asemenea, o scădere vizibilă a numărului de salariați s-a înregistrat și în domeniul **transportului**, rata de descreștere la nivel regional fiind de -45,3% (-52,2% la nivel național, peste media regională fiind județele Harghita (-66,5%) și Brașov (-50,8%), la polul opus fiind județul Sibiu (-17,0%). În schimb, o creștere vizibilă a numărului de salariați s-a observat în domeniul **comerțului**, înregistrându-se la nivel regional o rată de creștere de +75,2% (+68,1% la nivel național peste media regională fiind județele Brașov (+93,7%), Sibiu (+87,9%) și Mureș (+79,3%), la polul opus fiind județul Covasna (+41,7%).

Aceste evoluții au produs modificări semnificative la nivelul structurii sectoriale a forței de muncă salariate. Astfel, în 2017 la nivelul Regiunii Centru ponderea salariaților din industrie a coborât la 36,5% (28,3% la nivel național, iar sub media regională județele Mureș (32,2%), Brașov (33,1%) și Harghita (34,4%), la polul opus fiind Alba și Sibiu cu câte 41%), iar cea a salariaților din agricultură și silvicultură la 2,3% (2,5% la nivel regional, iar sub media regională județele Sibiu (1,5%), Mureș (1,9%) și Brașov (2,0%), la polul opus fiind Covasna cu 4,0%). În schimb, a crescut ponderea salariaților din unele ramuri ale sectorului terțiar precum comerț, administrație publică și apărare, servicii suport și servicii administrative, etc. De pildă, în 2017 la nivelul Regiunii Centru ponderea salariaților din comerț a crescut la 15,0% (16,9% la nivel național, peste media regională fiind județele Mureș (8,1%) și Brașov (16,7%), la polul opus fiind județul Sibiu cu 11,9%). Județele cu cel mai mare număr de salariați în 2017 era Brașov cu o treime (27%), urmat de Sibiu și Mureș cu o cincime, în timp ce Covasna înregistra cel mai scăzut număr de salariați (8% din total la nivel regional).

Tabel 2.23 Evoluția numărului mediu de salariați din Regiunea Centru și județele componente în perioada 1990-2017

- mii persoane -

	1990	1995	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Regiunea Centru	1062.8	797.4	627.2	576.1	544.2	546.4	567.9	573.8	579.9	590.1	611.3	637.7
Alba	149.2	116.2	90.4	84.6	74.6	74.0	77.5	77.3	79.0	80.8	84.2	89.3
Brașov	296.5	225.7	168.2	156.8	145.5	145.3	151.3	154.7	157.2	160.5	167.7	172.3
Covasna	81.7	61.8	51.6	47.6	40.9	42.0	44.5	44.7	45.4	47.5	47.4	49.1
Harghita	122.4	91.0	75.2	58.4	59.4	59.5	62.5	61.1	59.7	59.4	62.0	65.5
Mureș	217.4	163.8	128.8	124.2	114.8	114.6	115.8	117.9	119.0	122.0	123.1	129.1
Sibiu	195.7	138.9	113.0	104.5	109.1	111.2	116.2	118.1	119.7	119.9	126.8	132.4

Sursa: Institutul Național de Statistică

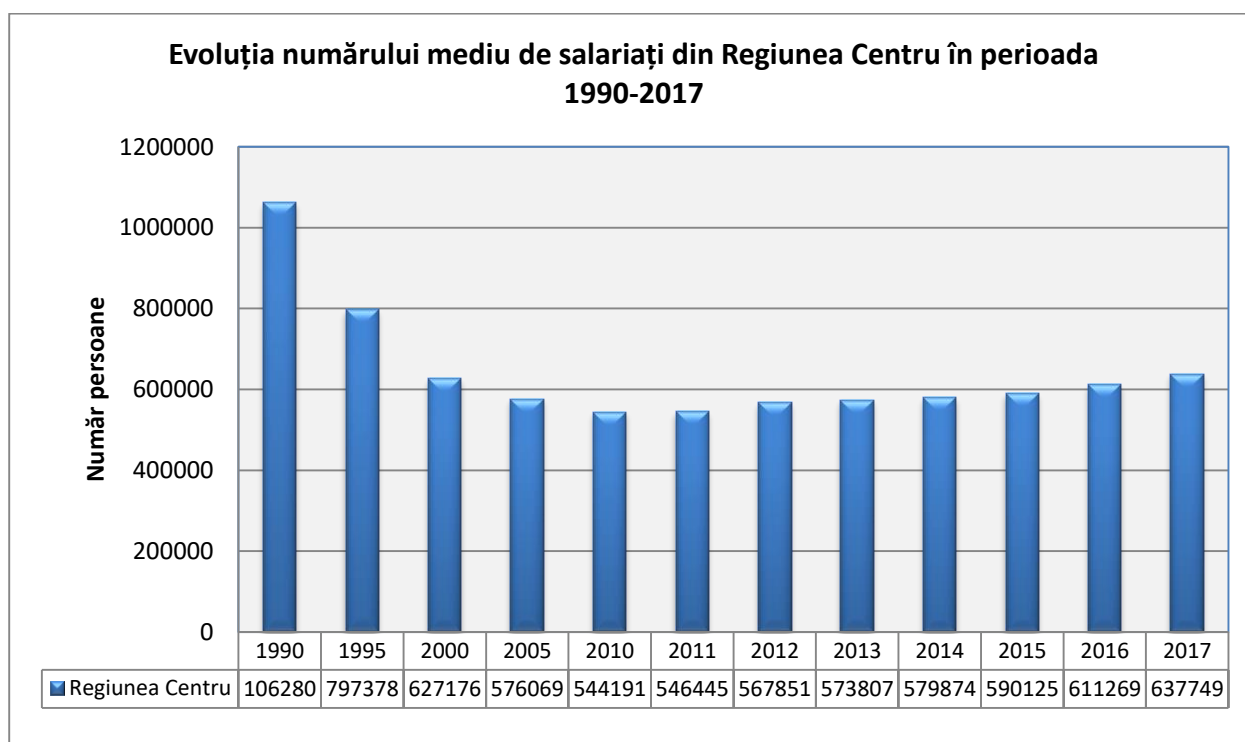

Figura 2.18 Sursa: Institutul Național de Statistică

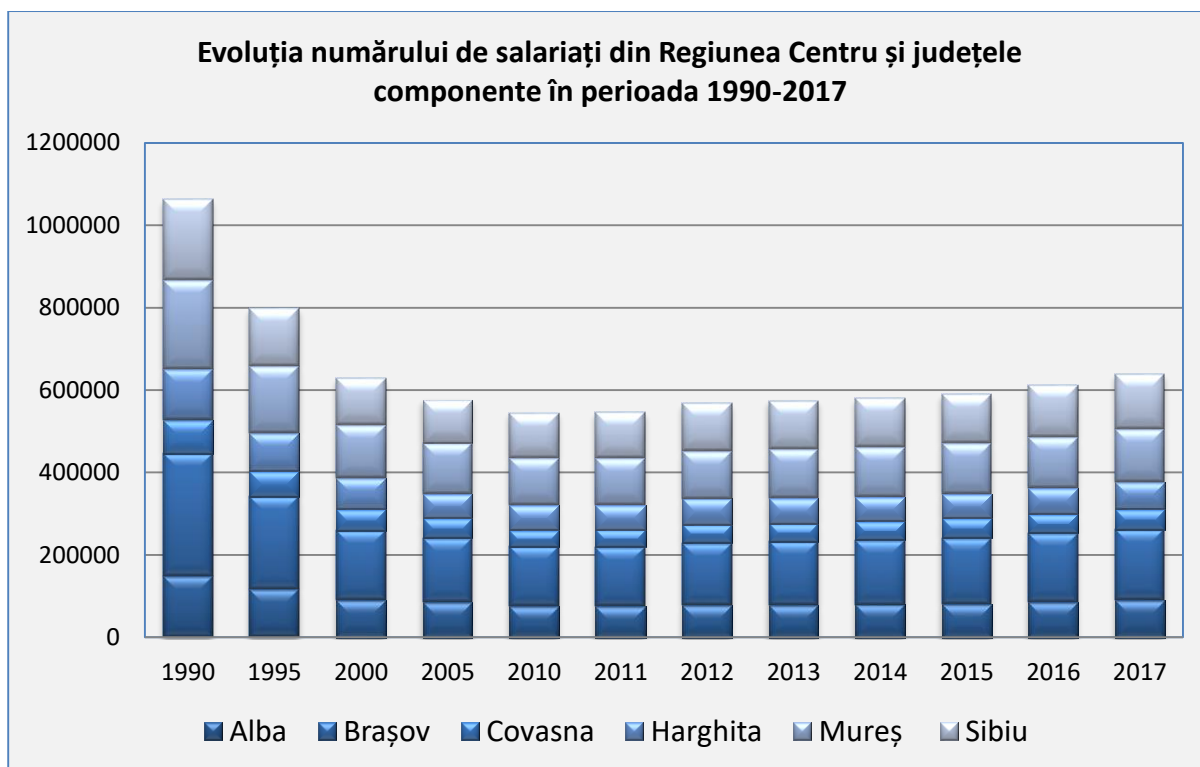

Figura 2.19 Sursa: Institutul Național de Statistică

Ponderea salariaților în totalul populației ocupată a regiunii s-a redus în ultimele 2 decenii, fiind o consecință a modificărilor structurale survenite în plan economic și social. Astfel, la nivel regional, ponderea salariaților în totalul populației ocupate s-a redus de la 69,3% în 1995 la 59,0% în 2000, la 57,1% în 2005, la 54,3% în 2010, urmând o creștere continuă ajungând la 61,0% în 2017 (amintim și valoarea de 55,1% din anul de referință 2013).

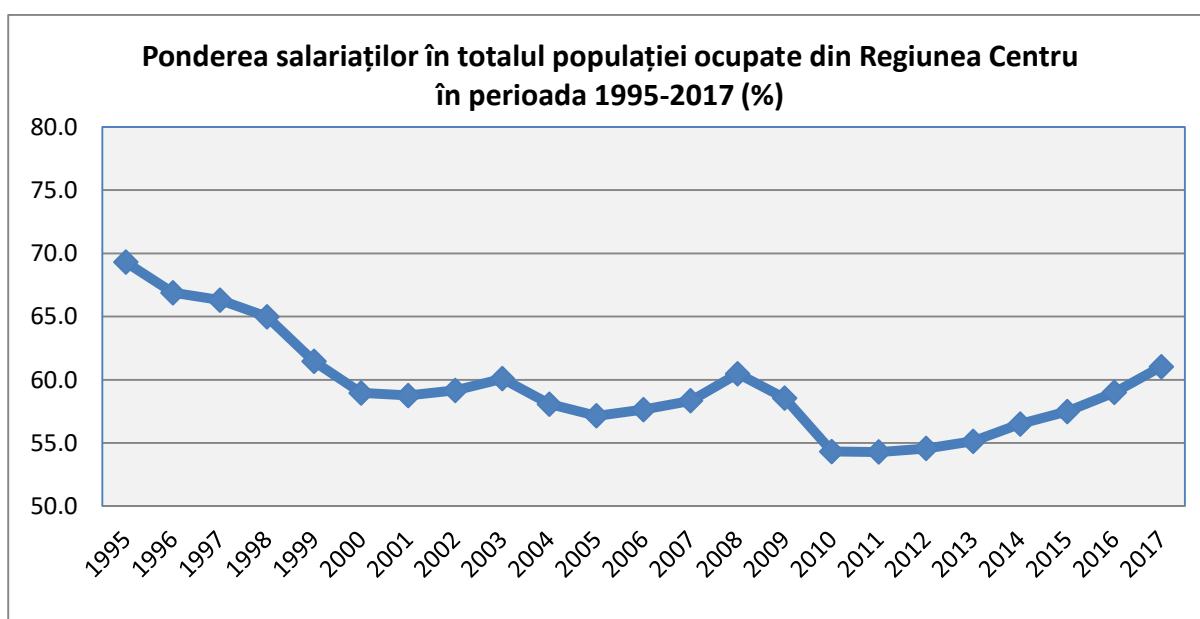

Figura 2.20 Sursa: Institutul Național de Statistică

Tabel 2.24 Numărul mediu de salariați în profil teritorial, pe principalele activități ale economiei naționale, la nivelul Regiunii Centru și județele componente în anul 2017

- număr persoane -

	Regiunea Centru	Alba	Brașov	Covasna	Harghita	Mureș	Sibiu
TOTAL	637749	89330	172326	49121	65504	129099	132369
Agricultură, silvicultură, pescuit	14926	3315	3455	1952	1743	2442	2019
Industrie total	232684	37293	56978	19187	22532	41656	55038
- Ind. extractivă	7026	1258	572	225	532	2377	2062
- Ind. prelucrătoare	208157	33675	51219	17737	20264	35219	50043
- En. electrică, termică, apă caldă	5542	809	1570	230	526	1517	890
- Apă, salubritate, gestionarea deșeurilor	11959	1551	3617	995	1210	2543	2043
Construcții	45163	6435	12159	2974	4154	9823	9618
Comerț	95491	11817	28714	7302	9795	22100	15763
Transporturi	33910	4742	9583	2203	2327	6666	8389
Hoteluri, restaurante	24616	2426	8183	2160	2851	4303	4693
Comunicații	13335	524	5677	603	1276	2681	2574
Intermedieri financiare, asigurări	6561	796	1937	461	661	1301	1405
Tranzacții imobiliare	2860	224	1290	125	166	483	572
Activități profesionale, științifice și tehnice	14513	1759	5363	777	1495	2236	2883
Servicii administrative și servicii suport	30382	2490	11062	1340	2178	5896	7416
Administrație publică și apărare	21858	3888	5406	1960	2858	4142	3604
Învățământ	44262	5931	9552	3838	6565	10550	7826
Sănătate și asistență socială	44630	6364	9797	3432	5615	12191	7231
Activități culturale	7946	715	2036	665	642	1724	2164
Alte activități de servicii	4612	611	1134	142	646	905	1174

Sursa: Institutul Național de Statistică

• **Situația ocupării în mediul rural din Regiunea Centru**

Conform datelor Institutului Național de Statistică, **rata de activitate** a populației în vârstă de muncă din **mediul rural** din Regiunea Centru a coborât de la 68,2% în anul 2000 la 56,8% în anul 2017 (înregistrând valoarea cea mai scăzută în 2012 de 51,7%), în timp ce în mediul urban s-a înregistrat o creștere a ratei de activitate de la 62,6% în 2000 la 68,1% în 2017. Este posibil ca această evoluție să fie determinată de creșterea rapidă a unor categorii de persoane inactice (pensionarii).

Rata de ocupare a populației în vârstă de 15-64 ani din **mediul rural** din Regiunea Centru s-a redus în perioada 2000-2017 de la 66,0% la 53,5% (înregistrând valoarea cea mai scăzută în 2012 de 46.8%), fiind vizibil inferioară celei înregistrate în mediul urban – 68,1% în 2017. Aceste valori sunt departe de rata - țintă de ocupare (75% din populația de 20-64 ani), stabilită prin **Strategia Europa 2020**.

Tabel 2.25 Evoluția ratei de activitate în Regiunea Centru în perioada 2000-2017

- % -

Grupa de vârstă	Mediul rezidențial	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
15-64 ani	Total	64.7	61	60.4	59.3	59.3	60	60.4	61.2	61.6	63.4
	Urban	62.6	62.8	63.9	64	64.4	64.7	65	65.5	65.9	68.1
	Rural	68.2	57.7	55.1	52.1	51.7	52.9	53.4	55	55.3	56.8
15 ani și peste	Total	58	52	50	49	48.9	49.3	49.3	49.5	49.5	50.7
	Urban	55.4	54.7	53.4	53.4	53.6	53.6	53.6	53.5	53.4	54.6
	Rural	61.7	47.7	45.2	42.6	42.2	43	43.2	43.9	44	45.3

Sursa: Institutul Național de Statistică

Tabel 2.26 Evoluția ratei de ocupare în Regiunea Centru în perioada 2000-2017

- % -

Grupa de vârstă	Mediul rezidențial	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
15-64 ani	Total	59.8	55.8	54.1	52.8	53.6	54.2	54.8	56.7	58.4	60.8
	Urban	56.1	57.6	56.7	56.6	58.1	58.6	59	61.3	63.1	65.9
	Rural	66	52.6	50.1	47.1	46.8	47.7	48.4	50	51.6	53.5
15 ani și peste	Total	53.9	47.7	44.9	43.7	44.3	44.6	44.8	45.9	47	48.6
	Urban	49.8	50.3	47.4	47.2	48.4	48.5	48.6	50.1	51.2	52.9
	Rural	60	43.7	41.1	38.6	38.3	38.9	39.2	39.9	41.1	42.7

Sursa: Institutul Național de Statistică

• Situația șomajului în Regiunea Centru

Fenomen nerecunoscut și cvasinecunoscut în România în perioada regimului comunist, șomajul a izbucnit imediat după 1990, ajungându-se într-o perioadă scurtă de timp la un nivel ridicat al ratei șomajului. Mutațiile socioeconomice radicale declanșate în decembrie 1989, pornind de la schimbarea fundamentelor societății românești, au impus modificări structurale de substanță ale economiei românești într-o perioadă istorică relativ scurtă. O consecință firească a acestor transformări a fost apariția unui număr important de șomeri.

Rata șomajului la nivelul Regiunii Centru a avut o evoluție oscilantă în perioada 1991-2017, cele mai scăzute rate înregistrându-se în anii 1991 (1,8%), 2016 (4,4%), 2015 (4,7%) și 2008 (4,8%), iar cele mai ridicate valori, peste 10% în anii 1999 (11%), 2000 (10,3%), 1998 (10,2%), 1994 (10%).

În 2017 rata șomajului la nivel regional era de 3,5%, sub media la nivel național (4,0%) fiind aproape jumătate față de cea din anul de referință 2013 unde s-a înregistrat 6,3% (5,7% la nivel național). În profil teritorial, în 2017 rate ale șomajului peste media regională s-au înregistrat în 4 județe: Harghita (4,9%), Covasna (4,2%), Mureș (4,0%) și Alba (3,7%), iar valori sub media regională în două județe: Sibiu (2,4%) și Brașov (2,8%).

În perioada de criză financiară anul 2009 a adus o creștere semnificativă a ratei șomajului din Regiunea Centru care la finele anului a ajuns la 9,6% (105.439 persoane aflându-se în evidențele ANOFM). Toate cele șase județe au înregistrat rate ale șomajului mai mari decât rata medie la nivel național, în 3 județe – Alba, Covasna și Harghita - depășindu-se pragul de 10%. În 2010 s-a înregistrat o scădere moderată a șomajului atât la nivel regional cât și la nivel național, tendința menținându-se și în cursul anului 2011, când rata șomajului a coborât la sfârșitul anului la 6%, apoi a urcat ușor la 6,4% (68.656 persoane înregistrate în evidențele ANOFM) la 31 decembrie 2012. Șomajul a afectat într-o măsură mai mare bărbații decât femeile (57,5% din șomeri sunt bărbați).

În anul 2017 la nivelul Regiunii Centru, **rata șomajului**¹³ în rândul populației în vârstă de muncă (15-64 ani), era 4,2%, cu diferențe pe **medii de rezidență**, observându-se 3,2% în mediul urban și 5,8% în mediul rural. Pe **grupe de vârstă**, la nivel regional cea mai mare rată a șomajului în 2017 a fost pentru grupa de vârstă 15-24 ani (23,9%), urmată la mare distanță de grupa de vârstă 25-34 ani (4,8%), la polul opus cu ce mai mică pondere fiind grupa de vârstă 55-64 ani (1,7%). Menționăm că pentru grupa de vârstă cu cea mai mare rată a șomajului, în anul de referință 2013 o treime din populația de 15-24 ani era șomeră (32,1%), ponderea crescând ușor la 34% în 2014 după care s-a înregistrat o scădere continuă ajungând la 28,4% în 2015, 23,7% în 2016 și apoi o creștere insesizabilă de 23,9% în 2017.

---

¹³ Conform definiției Biroului Internațional al Muncii (BIM)

Tabel 2.27 Rata șomajului la nivelul României, Regiunii Centru și județele componente în perioada 1991-2017

- % -

Anul	România	Regiunea Centru	Alba	Brașov	Covasna	Harghita	Mureș	Sibiu
1995	9.5	9.1	6.8	6.7	7	10.8	12.5	9.6
2000	10.5	10.3	12.9	11.4	11.2	9.9	7.1	10.3
2005	5.9	7.3	8.3	8.7	8.8	8.5	4.6	6
2010	7	8	10	7.2	10	8.8	8	5.8
2011	5.2	6.1	7.7	5.1	8.6	6.5	6	4.3
2012	5.4	6.2	8.4	4.9	7.6	7.3	6	4.5
2013	5.7	6.3	10.2	4.7	7.4	7	5.5	4.8
2014	5.4	5.5	7.3	4.3	6.5	6	5.8	4.6
2015	5	4.7	5.6	3.8	5.7	5.5	4.8	3.7
2016	4.8	4.4	5.1	3.6	5.2	5.8	4.7	3.4
2017	4	3.5	3.7	2.8	4.2	4.9	4	2.4

Sursa: Institutul Național de Statistică

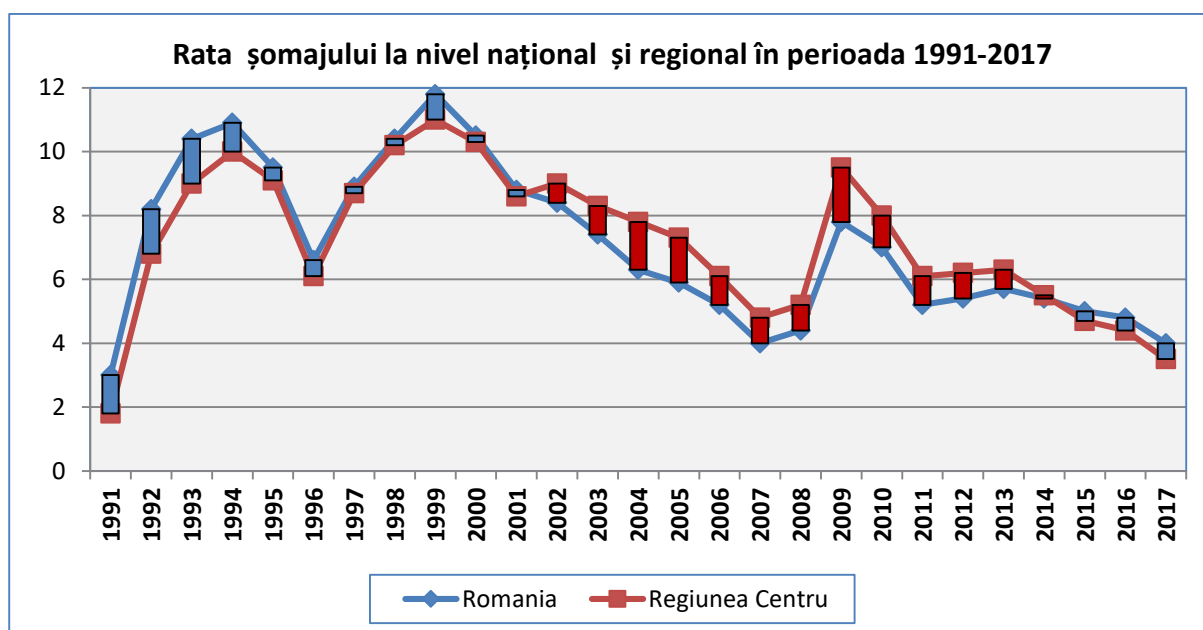

Figura 2.21 Sursa: Institutul Național de Statistică

Numărul șomerilor din regiune a scăzut în fiecare an, începând cu 2001, pe măsură ce procesele de restructurare economică începute în perioada 1997-2000 s-au încheiat. Restructurărilor au afectat ramuri economice cu o pondere importantă, precum industria construcțiilor de mașini, industria chimică, industria de apărare, industria minieră, consecințele cele mai puternice resimțindu-se în județele Brașov, Alba, Harghita și Mureș. La reducerea șomajului a contribuit și migrația masivă din ultimii ani a forței de muncă spre țările Europei Occidentale.

Numărul șomerilor înregistrați la sfârșitul fiecărui an din perioada analizată a avut o evoluție asemănătoare ratei șomajului.

În **2018** la nivelul Regiunii Centru **numărul de șomeri** înregistrați era de 30860 dintre care aproape un sfert în județul Mureș (23,1%, 7126 persoane), aproximativ 18% în județele Brașov (18,6%, 5729 persoane), Harghita (18,5%, 5705 persoane) și Alba (18,3%, 5657 persoane), iar cel mai puțin în județele Covasna (10,1%, 3104 persoane) și Sibiu (11,5%, 3539 persoane). Față de anul anterior la nivelul Regiunii Centru numărul șomerilor a scăzut cu 18,3%, scăderi peste media regională fiind în județele Sibiu (-25,8), Mureș (-23,5%) și Brașov (-22,1%). Față de anul de referință 2013 la nivelul Regiunii Centru numărul de șomeri s-a înjumătățit (-55,9), scăderi peste media regională fiind doar în județele Alba (-69,5%) și Sibiu (-62,0%), la polul opus cele mai mici scăderi fiind în județele Harghita (-43,7%) și Mureș (-47,3%).

Se remarcă apariția după anul 1996 a două categorii noi de șomeri - beneficiarii de ajutor de integrare profesională și beneficiarii de plăți compensatorii. Ponderea șomerilor neindemnizați este în continuă creștere. Ponderea **șomerilor neindemnizați** era la nivel regional în 2018 de 77,1% (78,5% la nivel național), în scădere insensibilizabilă față de anul anterior (77,8% la nivel regional comparativ cu 79,2% la nivel național în 2017), însă relativ mare comparativ cu anul de referință 2013 (64,3% la nivel regional comparativ cu 61,0% la nivel național).

În funcție de **nivelul de instruire**, din numărul total de șomeri înregistrați la nivelul Regiunii Centru în 2018 (30860 șomeri), cele mai afectate de șomaj sunt persoanele cu un nivel redus de educație, (80,0%, 24680 șomeri care au un nivel de studiu primar, gimnazial sau profesional), urmat de cele cu un nivel mediu de educație (15,8%, 4874 șomeri care au absolvit liceul sau postliceala), iar cel mai puțin persoanele cu studii superioare (4,2%, 1306 șomeri cu studii universitare). Față de anul anterior, de observă o scădere a numărului de șomeri cu un nivel redus de educație (84,2%, 31797 șomeri în 2017), o creștere a numărului de șomeri cu studii medii (12,0%, 4523 șomeri în 2017) și o scădere numărului de șomeri cu studii superioare (3,8%, 1434 șomeri în 2017).

Tabel 2.28 Numărul șomerilor la sfârșitul anului la nivelul României, Regiunii Centru și județele componente în perioada 1991-2018

- număr persoane -

Anul	România	Regiunea Centru	Alba	Brașov	Covasna	Harghita	Mureș	Sibiu
1995	998432	115450	13867	19840	7029	18316	37087	19311
2000	1007131	122426	26415	30693	11321	16102	18887	19008
2005	522967	79063	15264	21751	8273	11783	11473	10519
2010	626960	87504	17506	17742	8959	12777	19740	10780
2011	461013	64959	13228	12271	7690	9196	14568	8006

2012	493775	68656	14924	12255	6981	10567	15144	8785
2013	512333	69915	18557	11780	6613	10128	13517	9320
2014	478338	60251	12508	10850	5746	8256	14039	8852
2015	436242	50232	9394	9734	5048	7509	11384	7163
2016	418237	47739	8566	9306	4497	7829	10924	6617
2017	351105	37754	6163	7353	3612	6542	9314	4770
2018	288896	30860	5657	5729	3104	5705	7126	3539

Sursa: Institutul Național de Statistică

• Raportul de dependență economică

Un indicator important ce cuantifică relația între partea activă și partea inactivă a unei comunități este **raportul de dependență economică**, exprimând numărul de persoane inactice sau aflate în șomaj ce revine la 1000 persoane ocupate. Acest indicator arată practic „sarcina socială” ce revine, în medie, pe umerii persoanelor aflate în activitate.

Pentru **Regiunea Centru**, raportul de dependență, în anul 2017, este de 1556‰, ceea ce înseamnă că **fiecare persoană în activitate susține 1,5 persoane inactice sau în șomaj**. În mediul rural acest raport este sensibil mai mare, valoarea calculată pentru Regiunea Centru în 2017 fiind de 2044‰, adică la fiecare persoană ocupată revin 2 persoane inactice sau în șomaj (comparativ cu 1616‰ în mediul urban).

În perioada 2000-2017 se observă pe parcursul tuturor anilor că valorile raportului de dependență economică la nivel regional sunt mai mici față de cele la nivel național. Atât la nivel regional cât și național evoluțiile acestui indicator statistic sunt similare, delimitându-se perioade de creștere (2000-2004, 2007-2009), cât și perioade de descreștere (2004-2007, 2009-2012). În ultimii ani, în special în perioada de referință 2013-2017 se observă evoluții diferite, la nivel regional înregistrându-se o scădere vizibilă (-3,0%, -49,0 pp), iar la nivel național o ușoară creștere (+0,9%, +15,7 pp).

În **profil teritorial**, în 2017 valori ale raportului de dependență economică peste media regională (1556‰), s-au observat în județele Covasna (1809‰), Mureș (1678‰) și Harghita (1643‰), la polul opus cu cea mai scăzută valoare fiind județul Alba (1374‰). Față de anul de referință 2013 se observă creșteri ale valorilor raportului dependență economică doar în județele Harghita și Mureș, în timp ce în celelalte 4 județe s-au înregistrat descreșteri, cele mai vizibile fiind în Brașov, Sibiu și Alba.

Există un grad ridicat de corelație între evoluția raportului de dependență demografică și evoluția raportului de dependență economică, cel din urmă indicator fiind influențat de primul¹⁴.

¹⁴Raportul dependență demografică = $(\text{Pop}_{0-14 \text{ ani}} + \text{Pop}_{64 \text{ ani și peste}}) / \text{Pop}_{15-64 \text{ ani}} * 100$; Raportul dependență economică = $(\text{Pop. Inactiva} + \text{Șomerii}) / \text{Pop. Ocupata} * 100$

Tabel 2.29 Raportul de dependență economică¹⁵ la nivelul României, Regiunii Centru și județelor componente în perioada 2000-2017

- ‰ -

Țară/ Regiune/ Județ	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
România	1760	1758	1762	1738	1672	1681	1701	1724	1724	1697
Regiunea Centru	1621	1711	1732	1693	1606	1605	1629	1618	1588	1556
Alba	1422	1444	1597	1537	1456	1469	1480	1458	1432	1374
Brașov	1744	1841	1827	1793	1697	1652	1664	1632	1532	1521
Covasna	1709	1823	1984	1917	1815	1847	1835	1815	1848	1809
Harghita	1456	1784	1642	1617	1566	1573	1627	1659	1675	1643
Mureș	1553	1620	1729	1691	1612	1626	1658	1698	1722	1678
Sibiu	1855	1821	1684	1660	1549	1552	1586	1526	1469	1446

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor Institutului Național de Statistică

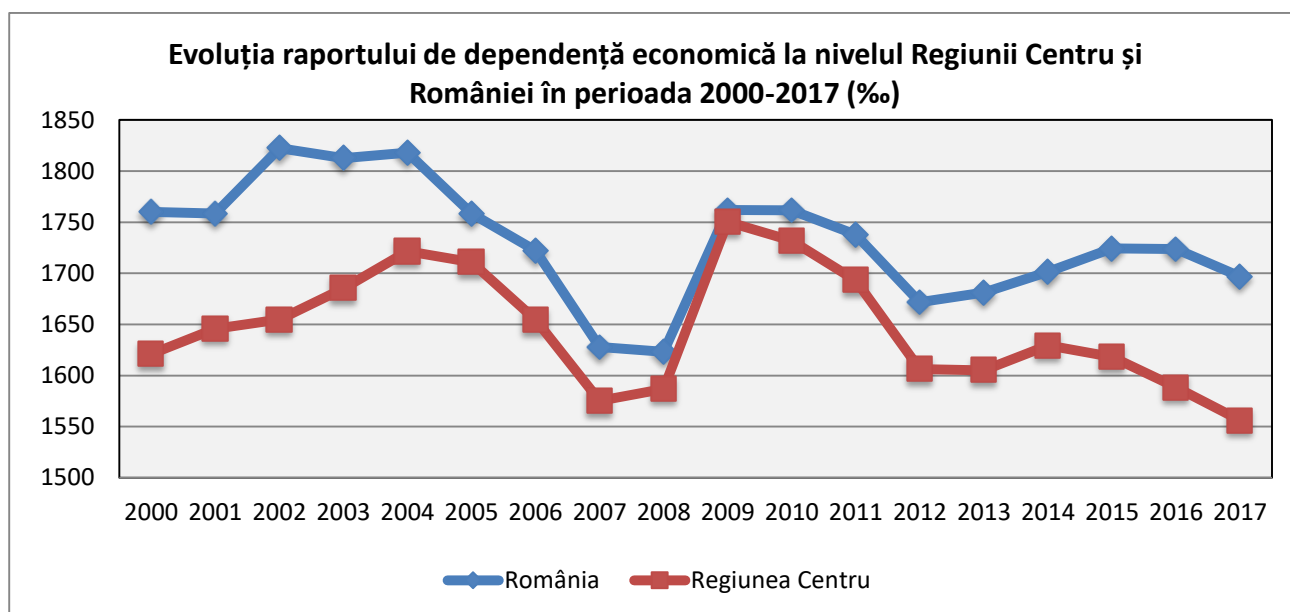

Figura 2.22 Sursa: Calcule proprii pe baza datelor Institutului Național de Statistică

Există o suprapunere parțială între numărătorul primului raport și numărătorul celui de-al 2-lea raport, la fel cum există o suprapunere consistentă între numitorul primului și celui de al 2-lea raport (populația ocupată se încadrează în grupa de vârstă 15-64 ani)

¹⁵ Valorile din tabel au fost calculate pe baza datelor statistice oficiale publicate de INS

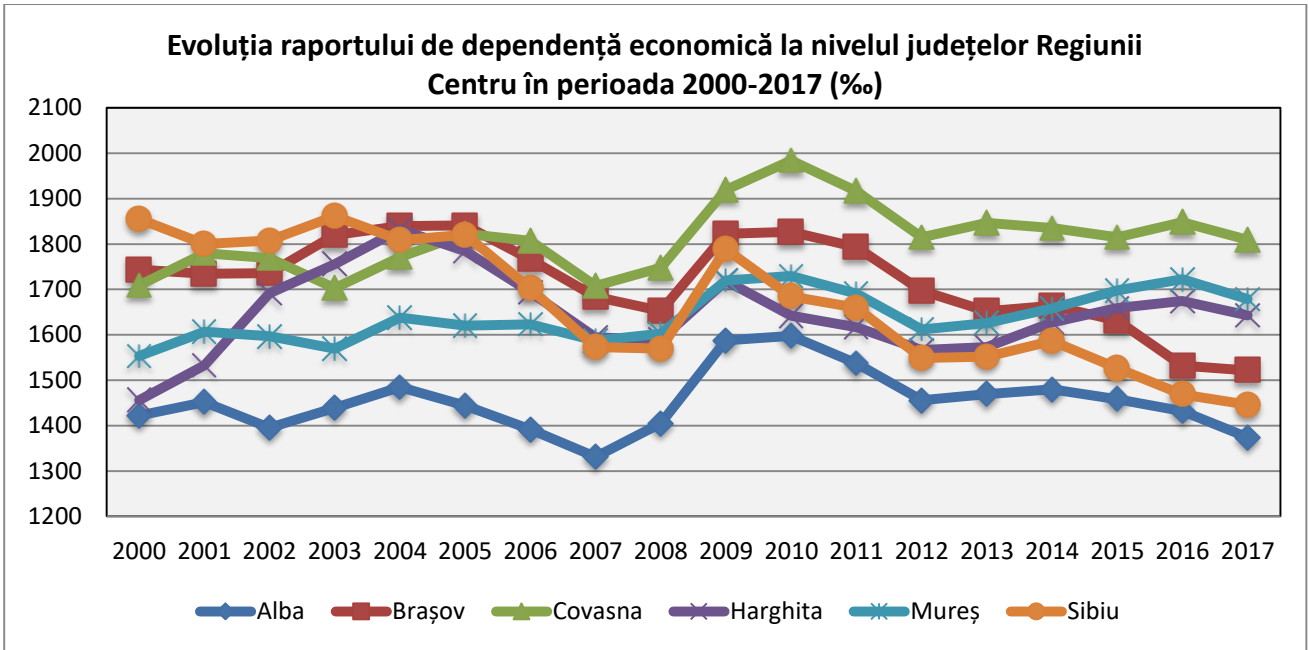

Figura 2.23 Sursa: Calcule proprii pe baza datelor Institutului Național de Statistică

CAPITOLUL 3 INFRASTRUCTURA PUBLICĂ

3.1 Infrastructura de transport

Accesibilitatea și principalele căi de transport

Datorită situației sale în centrul României, Regiunea Centru se bucură de **o poziție privilegiată în ce privește accesibilitatea și conexiunile rutiere** cu restul țării și cu Europa. Regiunea Centru este străbătută de **cinci drumuri europene**, a căror lungime însumează 951 km. Patru dintre ele formează un mare inel rutier ce traversează sudul, vestul, nordul și estul regiunii, iar al cincilea drum european (E60) străbate centrul regiunii, pe direcția SE - NV. Astfel, toate cele 6 reședințe de județ precum și cele mai importante orașe ale regiunii se află fie pe traseul fie în imediata apropiere a unei șosele europene.

Din punct de vedere economic, al legăturilor comerciale, cele mai importante drumuri europene din Regiunea Centru sunt **șoseaua E68**, ce formează cea mai scurtă legătură între județele din sudul regiunii și principalii parteneri economici din Europa, fiind totodată una din rutele care asigură conexiunea, prin valea Oltului, cu sudul țării și cu Capitala, **șoseaua E81**, prin care se realizează legături directe cu Capitala și cu Regiunea Nord - Vest și **șoseaua E60**, care face legătura între Brașov și Cluj prin Târgu Mureș, apoi, mai departe, cu țările Europei Centrale și de Vest.

Estul regiunii este traversat de **E574 și E578** (DN11 respectiv DN12), șosele incluse în categoria drumurilor europene din clasa B), primul drum european făcând legătura dintre Regiunea Centru și Moldova, iar al doilea conectând orașele din estul regiunii (Sfântu Gheorghe, Miercurea Ciuc, Gheorgheni, Toplița, Reghin) la rețeaua de drumuri europene și întregind, astfel, inelul rutier de nivel european al Regiunii Centru.

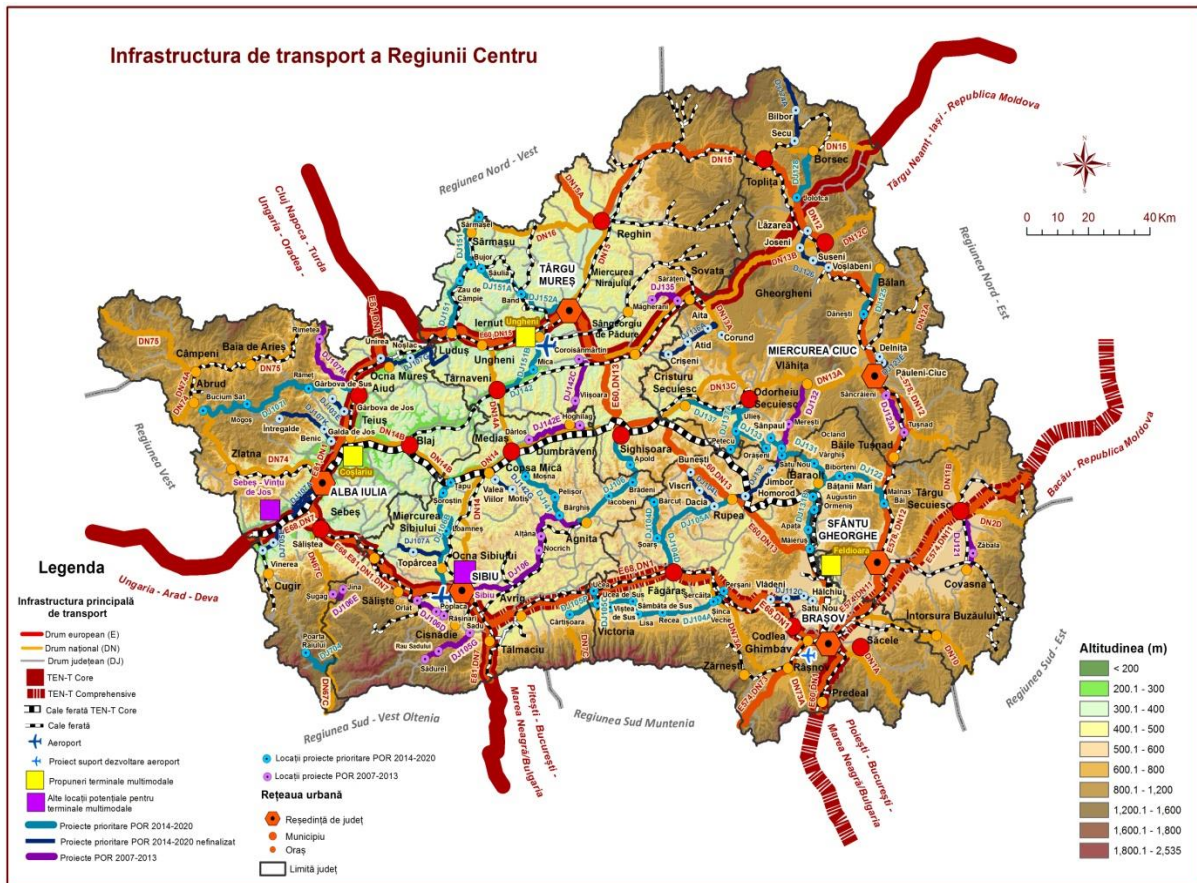

Figura 3.1.1

Sud-vestul regiunii este traversat de **Coridorul IV pan-european de transport**, rută ce va asigura o legătură rapidă între extremitatea sud-estică a Europei (Istanbul, Salonic) și Europa Centrală (Dresda, Nuremberg), via Grecia, Bulgaria, România, Ungaria, Slovacia, Austria, Cehia. În prezent, pe teritoriul Regiunii Centru, pe acest traseu se găsește DN7 care, alături de DN1, se numără printre drumurile cu cel mai intens trafic din România, având totodată rang de drumuri europene din clasa A (E68, respectiv E81). Prin dezvoltarea rețelei TEN-T și modernizarea drumurilor județene care asigură legătura cu rețeaua TEN-T se va produce un impact semnificativ în ce privește capacitatea și condițiile de transport de pasageri și mărfuri (impact major în reducerea timpului călătoriei pentru pasageri și bunuri).

În prezent, pe teritoriu Regiunii Centru este dat în funcțiune tronsonul de **autostradă** ce asigură legătura cu zona de vest a României și țările din Europa Centrală. De asemenea, este în construcție autostrada A10 care asigură legătura între autostrăzile A1 și A3. Amintim faptul că mai multe sectoare ale **autostrăzii Sibiu-Nădlac (A1)** sunt deschise traficului, iar celelalte sunt într-o fază avansată de execuție. **Din 2018 două din cele patru tronsoane ale autostrăzii Sebeș - Turda (Aiud - Unirea - Turda) și un tronson al autostrăzii A3 (Iernut - Ungheni) sunt date în circulație. Tronsoanele nefinalizate ale autostrăzii A10 și A3 (Târgu Mureș - Câmpia Turzii) sunt în fază avansată de execuție.**

Indicator de măsurare a accesibilității, **densitatea drumurilor** este un indicator relevant de urbanizare, fiind astfel considerate zone foarte accesibile cele care au un procent ridicat al densității drumurilor. O rețea de drumuri mai dezvoltată facilitează reducerea timpului de deplasare spre diferite destinații, sporind accesibilitatea în regiune. La nivelul Regiunii Centru, cele mai mari **densități** ale rețelei rutiere de transport sunt în Culoarul Alba Iulia - Aiud, Depresiunea Sibiului, Făgărașului, Brașovului, Podișul Târnavelor, depresiunile intramontane, etc. La polul opus se află partea centrală și vestică a Grupei Centrale a Carpaților Orientali, Munții Făgăraș, Munții Șureanu, Munții Cindrel, părți semnificative din Munții Apuseni.

La nivelul județelor Regiunii Centru, în anul 2018, cea mai mare **densitate a drumurilor** publice la 100 km² era în județul Alba (48,5 km²), urmat de județele Mureș (32,4 km²) și Harghita (31,4 km²), la polul opus fiind județul Covasna (23,3 km²). La nivelul întregii Regiunii Centru densitatea drumurilor publice este de 33,6 km², sub media la nivelul României (36,2 km²). La nivel național, județele cu cea mai mare densitate a drumurilor, peste 50 km², sunt Argeș (51,8 km²), Botoșani (51,4 km²) și Ilfov (50,9 km²), la polul opus, cu mai puțin de 25 km², fiind Brăila (24,9 km²), Covasna (23,3 km²), Caraș-Severin (23,1 km²) și Tulcea (15,9 km²). Județul Alba este singurul județ din Regiunea Centru care se află în primele 5 județe din România cu cele mai mari densități ale drumurilor publice, ocupând locul 4. Comparativ cu media la nivelul Uniunii Europene, densitatea drumurilor publice la nivelul Regiunii Centru este de 4 ori mai mică.

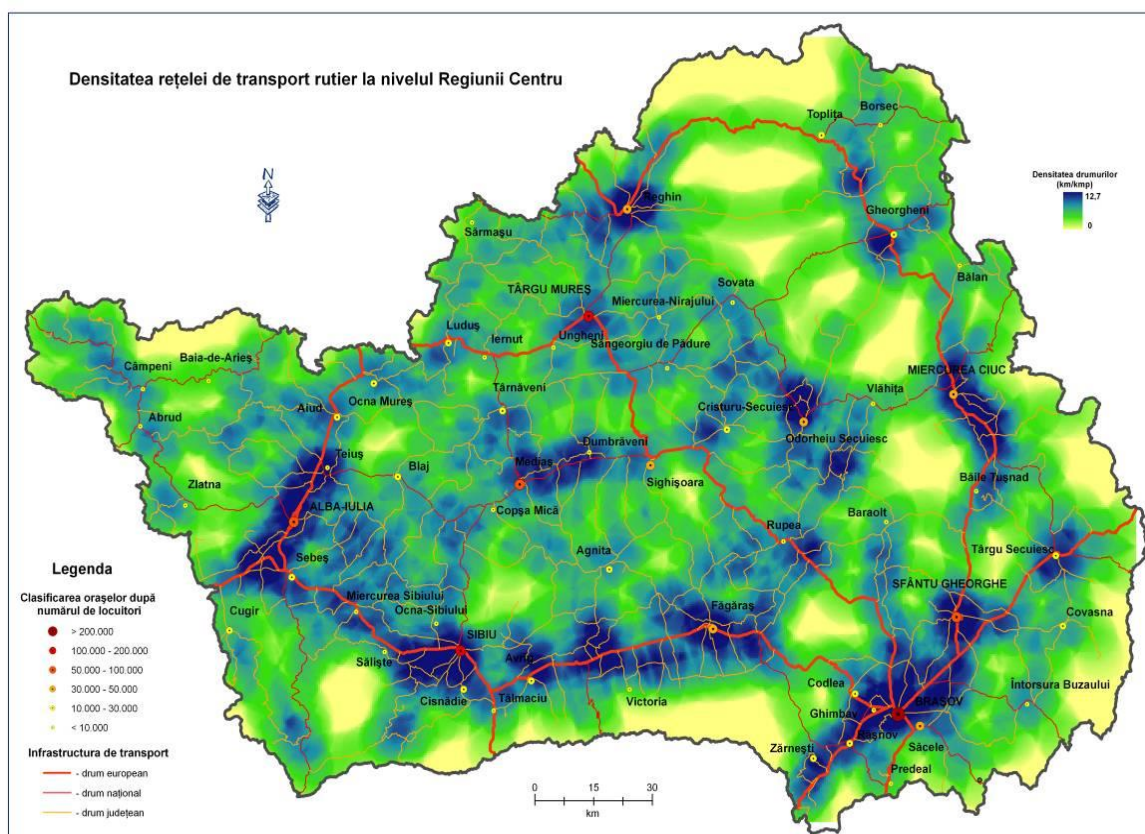

Figura 3.1.2. Harta densității drumurilor din Regiunea Centru

Regiunea Centru are **bune conexiuni rutiere** cu toate regiunile învecinate prin următoarele **drumuri naționale**:

- **cu Regiunea Sud:** spre Ploiești pe Valea Prahovei, prin DN1 (E60), sau pe valea Teleajenului, prin DN1A; spre Pitești, pe DN73 (E574), prin culoarul Rucăr-Bran via Câmpulung sau pe DN7C (Transfăgărășanul) via Curtea de Argeș.
- **cu Regiunea Sud-Vest:** spre Râmnicu Vâlcea, pe valea Oltului, prin DN7 (E81); spre Târgu Jiu, pe Valea Sebeșului și peste Munții Parâng, prin DN 67C (Șoseaua Transalpina) .
- **cu Regiunea Vest:** spre Deva, Arad, Timișoara, pe Valea Mureșului, prin DN 7 (E68), sau, prin pasul Buceș, via Abrud, Brad, pe DN74 .
- **cu Regiunea Nord-Vest:** spre Cluj Napoca, prin DN1 (E81) sau, via Târgu Mureș, prin DN15 (E60) sau, pe Valea Arieșului, prin DN 75, sau din Reghin, prin zona Câmpiei Transilvaniei, pe DN16. În afara rutelor spre Cluj Napoca, mai există legături directe cu Oradea, pe Valea Arieșului, prin DN75 și cu Bistrița, via Reghin, pe DN 15A (E578).
- **cu Regiunea Nord-Est:** spre Bacău, prin DN11 (E574), sau pe valea Troțușului, via Comănești și Onești, prin DN 12A; spre Piatra Neamț, prin Cheile Bicazului, pe DN12C; spre Târgu Neamț, via Borsec, pe DN15.
- **cu Regiunea Sud-Est:** spre Buzău, pe Valea Buzăului, prin DN10; spre Focșani, via Târgu Secuiesc, pe DN2

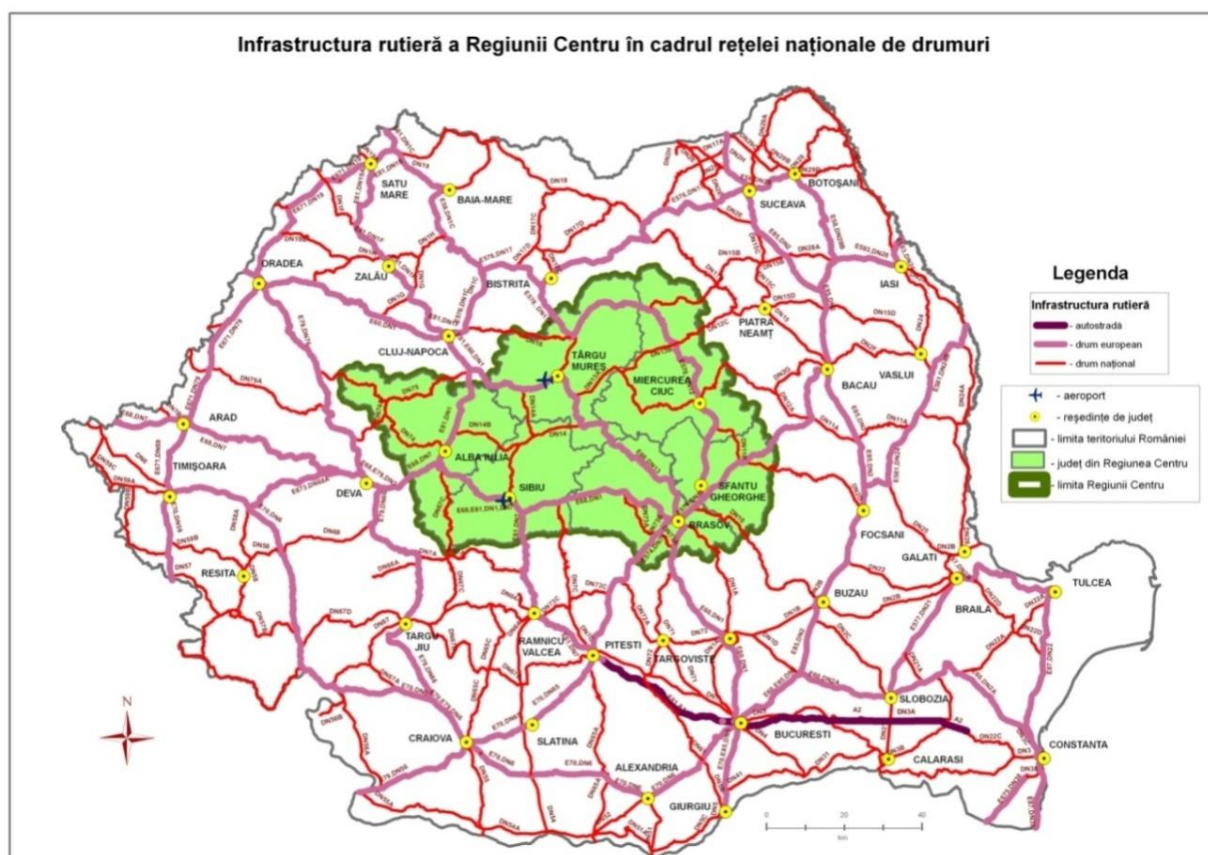

Figura 3.1.3 Harta infrastructurii rutiere principale la nivelul Regiunii Centru în contextul național

De o importanță deosebită sunt drumurile județene care asigură legătura cu rețeaua de drumuri naționale pentru acele orașe care nu sunt intersectate de o șosea națională. În toate județele regiunii există asemenea orașe care nu sunt traversate de drumuri naționale, drumurile județene preluând rolul acestora:

- în județul Alba : Cugir (DJ 704), Ocna Mureș (DJ 107)
- în județul Mureș: Sărmașu (DJ 151), Miercurea Nirajului (DJ 135)
- în județul Harghita: Cristuru Secuiesc (DJ 134A, DJ137), Bălan (DJ 125).
- în județul Covasna : Covasna (DJ 121), Baraolt (DJ 131)
- în județul Brașov : Victoria (DJ 105C)
- în județul Sibiu: Agnita (DJ 106, DJ 141), Cisnădie (DJ 106C, DJ 106D), Ocna Sibiului (DJ 106B)

O altă categorie importantă este cea a drumurilor județene care fac legătura între două drumuri naționale sau scurtează semnificativ distanța rutieră între diferite orașe (ex: DJ 107 între Blaj și Târnăveni, DJ 153 între Reghin și Sovata, DJ 137 asigură legătura eficientă între DN13A și E60, DJ 132 între DN13A și E60, etc.

Amintim faptul că drumurile județene sunt drumurile aflate în proprietatea publică a județului și care asigură în principal legăturile între municipiile, orașele și centrele de comună din interiorul unui județ. Infrastructura de drumuri județene alături de cea de drumuri comunale reprezintă aproape 80% din lungimea rețelei rutiere a Regiunii Centru, având o importanță majoră pentru dezvoltarea locală și regională. Deși suficient de extinsă și acoperind întreaga rețea de comune și orașe, infrastructura de drumuri județene suferă în ce privește calitatea și starea tehnică. Drumurile nemodernizate pot deveni greu practicabile în anumite perioade, în special în anotimpul rece, ducând la cvasi-izolarea localităților pe care le deservește (ex: tronsonul Poiana Galdei - Ghioncani, DJ 107 U, Băcăinți - Bulbuc, DJ 704 Cugir-Șureanu - Valea Mare, DJ 705F Cabana Prislop –Cugir, DJ 750 Gârda de Sus - Ordâncușa - Ghețar, DJ 750D Arieșeni - Buciniș, DJ 104F Săcădate - Nou Român, DJ 104G Săcădate - Roșia Nou, DJ 143B Rusciori –Apoldu de Jos).

Legătura dintre comune sau dintre centrul de comună și sate este asigurată prin **drumurile comunale** care la nivelul Regiunii Centru au o lungime totală de 4503 km.

Figura 3.1.4 Autostrada în zona municipiului Sebeș (Foto: adevarul.ro¹⁶, 2013), Figura 3.1.5 Modernizare DJ 151B și DJ 142, între Ungheni și Târnăveni din județul Mureș (Foto: t-times.ro¹⁷, 2018)

¹⁶ https://adevarul.ro/locale/alba-iulia/autostrada-sebes-1_524ab6b5c7b855ff56e80a34/index.html

Rețeaua de căi ferate

Regiunea Centru este străbătută de trei magistrale feroviare din cele opt la nivelul întregii țări:

- ✓ magistrala 200: București - Ploiești - Brașov - Sibiu - Alba Iulia - Ilia - Arad - Curtici
- ✓ magistrala 300: București - Ploiești - Brașov - Sighișoara - Blaj - Cluj Napoca - Oradea - Episcopia Bihorului
- ✓ magistrala 400: București - Ploiești - Brașov - Miercurea Ciuc - Târgu Mureș - Satu Mare - Halmeu

Căile feroviare de importanță județeană și locală sunt:

- Războieni - Târgu Mureș - Deda (jud. Mureș)
- Alba Iulia - Zlatna (jud. Alba)
- Șibot - Cugir (jud. Alba)
- Brașov - Zărnești (jud. Brașov)
- Brașov - Sfântu Gheorghe (jud. Covasna)
- Brașov - Întorsura Buzăului (jud. Covasna)
- Brețcu - Covasna - Sfântu Gheorghe - Brașov (jud. Brașov)
- Întorsura Buzăului - Brașov (jud. Brașov)
- Odorheiu Secuiesc – Vânători (lângă Sighișoara, jud. Mureș)
- Miercurea Ciuc – Moinești (jud. Bacău)
- Vânători (lângă Sighișoara) - Odorheiu Secuiesc (jud. Harghita)
- Blaj (jud. Alba) - Sovata - Praid (jud. Harghita)
- Târgu Mureș - Praid (jud. Harghita)
- Luduș - Beclean (jud. Bistrița Năsăud)
- Sibiu - Agnita - Sighișoara (jud. Mureș)
- Sibiu - Copșa Mică (jud. Sibiu)

Există în cadrul regiunii zone izolate din punct de vedere al transportului feroviar, cum este de pildă zona Munților Apuseni din județul Alba și zona dintre Miercurea Ciuc și Odorheiu Secuiesc.

În ansamblu, sub aspectul infrastructurii de transport feroviar, Regiunea Centru este avantajată de poziția geografică, fiind localizate câteva noduri de cale ferată de importanță regională (Brașov, Sibiu, Teiuș, Vințu de Jos, Coșlariu, alte noduri de cale ferată, etc.) prin care se realizează legătura României cu Europa centrală și de Vest.

În ultimele 2-3 decenii transportul feroviar la nivel național și regional a înregistrat un declin atât sub aspectul stării infrastructurii de transport cât și al traficului (de pildă număr foarte mare de întâzieri). Un potențial ridicat în eficientizarea transportului feroviar de mărfuri ar putea fi valorificat prin dezvoltarea unor terminale multimodale. Astfel, este propusă

---

¹⁷ <https://www.t-times.ro/categorii/international/fonduri-europene-pentru-un-traseu-rutier-important-din-mures>

construcția în perioada următoare a 5 terminale de transport multimodal la Coșlariu, Ungheni, Feldioara, Sibiu și Vințu de Jos.

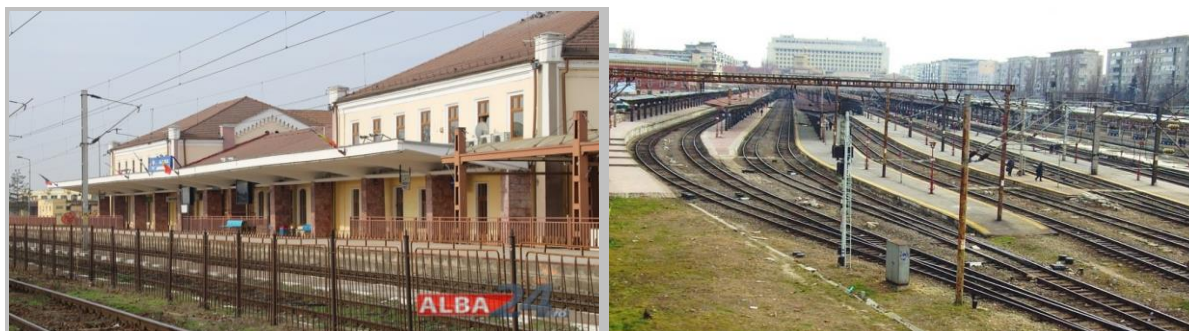

Figura 3.1.6 Gara din Alba Iulia după modernizare (Foto: alba24.ro¹⁸, 2018), Figura 3.1.7 Tronsonul de cale ferată ce leagă Brașovul de Sighișoara înainte de modernizare (Foto: <http://www.brasovultau.ro>¹⁹, 2016)

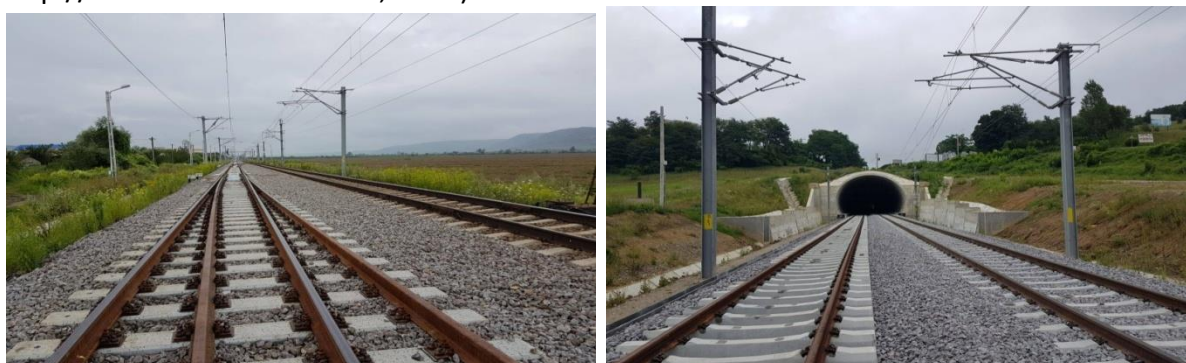

Figura 3.1.8 Cale ferată și tunel modernizat pe traseul feroviar Sighișoara - Daneș (Foto: HotNews.ro²⁰, 2018)

Aeroporturi

În regiune există două **aeroporturi** internaționale la Sibiu și Ungheni (la 15 km de Târgu Mureș), iar la Ghimbav în județul Brașov unul aflat în fază de proiect de construcție.

Prin Aeroportul Internațional Sibiu, accesibilitatea pe teritoriul Europei este asigurată prin zboruri directe și indirecte de către companii naționale și internaționale de transport aerian. Conform website-ului oficial al Aeroportului Internațional Sibiu²¹, în 2019, principalele destinații sunt: București, Tel Aviv, Frankfurt Hahn, Dortmund, Londra, Madrid, Memmingen, Munchen, Nurnberg, Stuttgart, Viena. Destinațiile de sezon pe timp de vară sunt: Antalya, Basel, Bruxelles, Karlsruhe Baden-Baden, iar iarna este Hurgada. Companiile aeriene care asigură zborurile pe aceste rute sunt: Austrian Airlines, BlueAir, Lufthansa, Tarom, Wizz Air.

¹⁸ <https://alba24.ro/calea-ferata-de-mare-viteza-care-trece-prin-alba-finalizata-in-proporie-de-95-la-anul-in-doua-ore-vom-ajunge-la-brasov-677368.html>

¹⁹ <http://www.brasovultau.ro/articol/stiri/bani-europeni-pentru-modernizari-feroviare.html>

²⁰ https://monitorizari.hotnews.ro/stiri-infrastructura_articole-22587298-video-fotogalerie-cel-mai-lung-tunel-cale-ferat-construit-romnia-dup-1989-nou-tronson-cale-ferat-Ing-sighi-oara-fost-deschis-circula-iei-fir-160.htm

²¹ <https://www.sibiuairport.ro/>

Prin Aeroportul Internațional Transilvania Târgu Mureș principalele destinații²² sunt: Londra, Budapesta, Dortmund, Memmingen, etc. Compania aeriană care asigură majoritatea zborurilor este Wizz Air.

Figura 3.1.9 Aeroportul Internațional Sibiu (Foto: Ovidiu Vereș²³), Figura 3.10 Aeroportul Transilvania Târgu Mureș (Foto: uvantul-liber.ro²⁴, 2019)

La nivel **național** sunt 16 aeroporturi funcționale dintre care cele mai multe sunt în Regiunea Nord Vest (4), urmate de Regiunea Nord Est (3), la polul opus fiind Regiunea Sud Muntenia unde nu este niciun aeroport. Din acest punct de vedere Regiunea Centru ocupă un loc intermediar privind infrastructura de transport aerian, existând necesitatea extinderii acesteia.

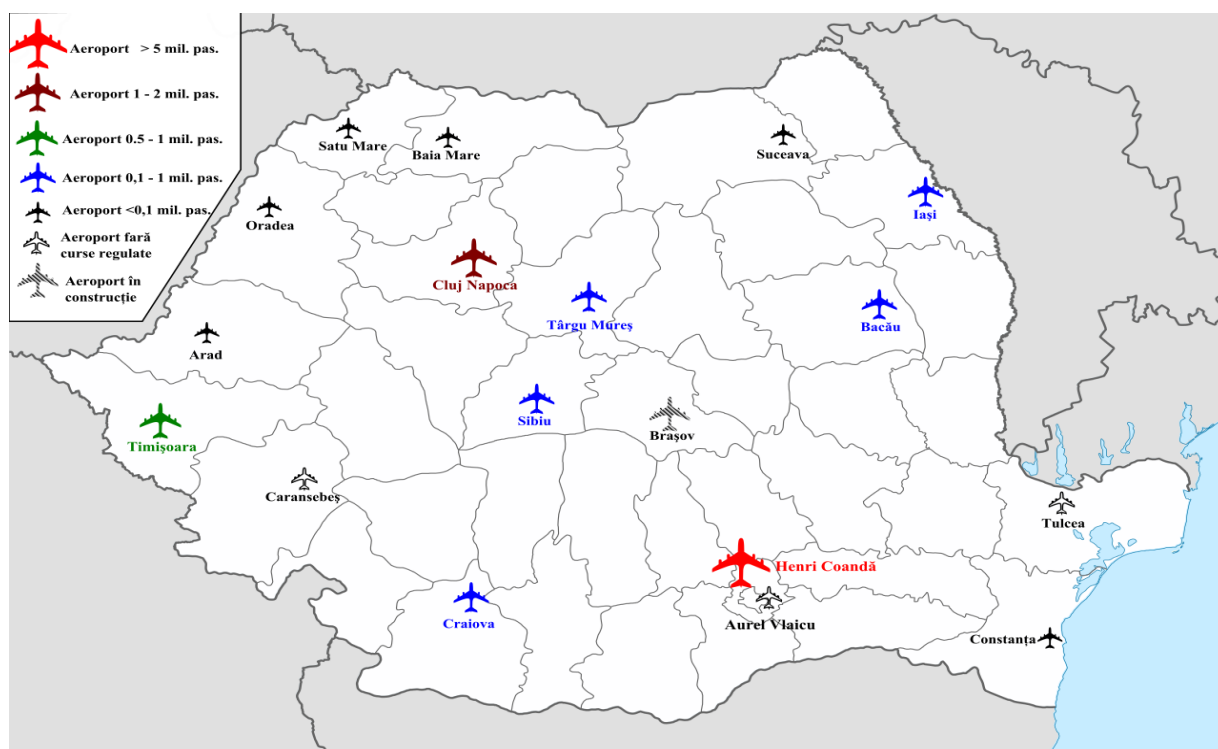

Figura 3.1.11 Localizarea aeroporturilor din România (Sursa: Wikipedia²⁵)

²² <https://www.aeroportultransilvania.ro/plecari/>

²³ <https://i0.wp.com/www.mesageruldesibiu.ro/wp-content/uploads/2018/04/AEROPORT-SIBIU-foto-Ovidiu-Veres.jpg>

²⁴ <http://www.cuvantul-liber.ro/news/110818/61/AEROPORTUL-TRANSILVANIA-TaRGU-MURE-ASIGURa-DOUa-NOI-ZBORURI-CU-DESTINA-IA-ANTALYA-TURCIA>

²⁵ https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_airports_in_Romania#/media/File:Aeroporturi_Romania.svg

O privire sintetică a infrastructurii de transport a Regiunii Centru în date statistice

Rețeaua de drumuri publice

La nivelul Regiunii Centru, în anul 2018 comparativ cu anul de referință 2013, **rețeaua de drumuri publice** a crescut cu +1,5% (de la 11295 km la 11459 km). În profil teritorial, peste media regională, se remarcă județele Alba cu +4,9%, Mureș cu +2,3% și Sibiu cu +1,9%.

La sfârșitul anului 2018, **rețeaua de drumuri publice** din Regiunea Centru măsoară 11459 km, reprezentând 13,3% din lungimea totală a rețelei rutiere din România. Din totalul drumurilor din regiune, 22,3% sunt drumuri **naționale**, iar 77,7% sunt drumuri **județene și comunale** (38,4% drumuri județene și 39,3% drumuri comunale). La nivel de județ, ponderi ale drumurilor naționale din totalul rețelei de drumuri publice, peste media regională s-a înregistrat în 2018 în Covasna (35,2%) și Brașov (30,3%), la polul opus, cea mai mică pondere fiind în județul Alba (18,5%). Ponderea drumurilor județene peste jumătate din întreaga rețea de drumuri publice s-a înregistrat în județul Sibiu (55,6%), urmat cu aproape jumătate de județele Brașov (41,2%) și Harghita (40,5%), la polul opus cele mai mici ponderi fiind în județul Covasna (29,9%) și Alba (30,1%). Ponderea drumurilor comunale peste jumătate din întreaga rețea de drumuri publice s-a înregistrat în județul Alba (51,4%), urmat cu aproape jumătate de județul Mureș (44,5%), la polul opus cele mai mici ponderi fiind în județele Sibiu (24,8%) și Brașov (28,4%).

Tabel 3.1.1 Lungimea drumurilor publice pe categorii de drumuri (naționale, județene, comunale) la nivelul Regiunii Centru și județele componente în anul 2018

- kilometri -

Regiune/Județ	Total	Naționale	Județene și comunale	Județene	Comunale
Regiunea CENTRU	11459	2552	8907	4404	4503
Alba	3026	559	2467	911	1556
Brașov	1631	495	1136	672	464
Covasna	864	304	560	258	302
Harghita	2085	443	1642	845	797
Mureș	2175	422	1753	785	968
Sibiu	1678	329	1349	933	416

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

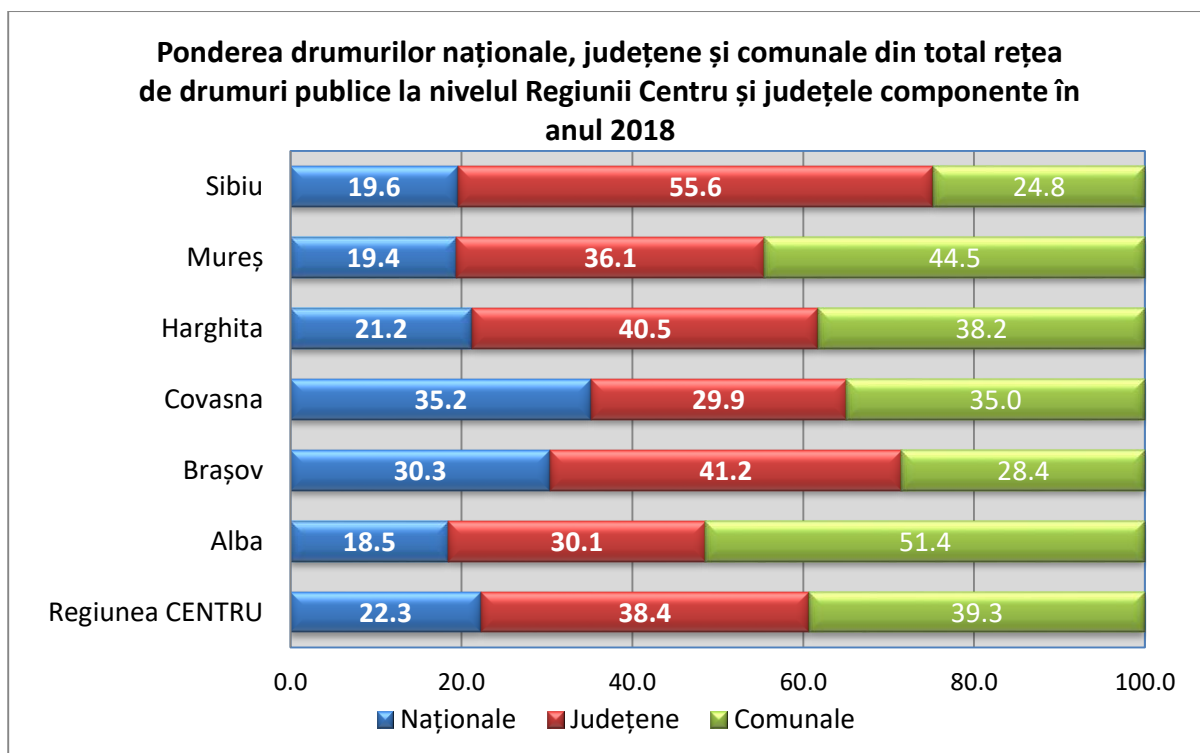

Figura 3.1.12

În 2018 la nivelul Regiunii Centru 50,1% din rețeaua de **drumuri** era **modernizată**, peste media regională fiind județele Sibiu (63,1%), Covasna (62,2%), Brașov (61,0%) și Alba (56,9%), la polul opus fiind Mureș (27,6%) și Harghita (39,8%). Din rețeaua de drumuri modernizate la nivelul Regiunii Centru 2,2% sunt **autostrăzi**, 129 km în 2018, dintre care 60 km în județul Alba, 55 km în județul Sibiu și 14 km în județul Mureș. Amintim că ponderea autostrăzilor din totalul rețelei de drumuri modernizate este la nivel regional aceeași cu cea la nivel național (2,2%, 823 km de autostradă în România în 2018).

Din rețeaua de drumuri publice la nivelul Regiunii Centru 14,3% era cu **IUR** (îmbrăcămiți ușoare rutiere), peste media regională fiind doar județul Mureș cu aproape jumătate (44,6%), la polul opus cu cea mai mică pondere fiind județul Brașov (4,5%), urmat la mare distanță de județul Harghita (11,6%).

În 2018 la nivelul Regiunii Centru o cincime din drumuri erau **pietruite**, pondere similară cu cea la nivel național (21,5% respectiv 21,7%). În profil teritorial, cea mai mare pondere a drumurilor pietruite era în județul Harghita (29,9%), urmat de Brașov (25,3%) și Mureș (22,5%), iar cea mai mică în județul Sibiu (12,9%).

În ce privește **drumurile de pământ** acestea reprezentau 14,1% din rețeaua de drumuri la nivelul Regiunii Centru în 2018 (1613 km), pondere mai mare față de cea la nivel național (11,1%, 9533 km). La nivel județean, cea mai mare pondere a drumurilor de pământ a fost în 2018 în Alba (25,1%), urmat la mare distanță de Harghita (18,7%) și Sibiu (10,0%), iar cele mai mici ponderi în Covasna (3,6%) și Mureș (5,2%).

Tabel 3.1.2 Lungimea drumurilor publice, pe categorii de drumuri și tipuri de acoperământ la nivelul României, Regiunii Centru și județelor componente în anul 2018

- kilometri -

Țară/Regiune/Județ	Total drumuri publice	Modernizate	din modernizate: Autostrăzi	Cu IUR	Pietruite	De pământ
ROMÂNIA	86234	36689	823	21298	18714	9533
Regiunea CENTRU	11459	5742	129	1641	2463	1613
Alba	3026	1721	60	1	544	760
Brașov	1631	995	0	73	412	151
Covasna	864	537	0	117	179	31
Harghita	2085	830	0	242	623	390
Mureș	2175	601	14	971	489	114
Sibiu	1678	1058	55	237	216	167

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

Tabel 3.1.3 Ponderea drumurilor publice, pe categorii de drumuri și tipuri de acoperământ la nivelul României, Regiunii Centru și județelor componente în anul 2018

- % -

Țară/Regiune/Județ	Modernizate	din modernizate: Autostrăzi	Cu IUR	Pietruite	De pământ
ROMÂNIA	42.5	2.2	24.7	21.7	11.1
Regiunea CENTRU	50.1	2.2	14.3	21.5	14.1
Alba	56.9	3.5	0.0	18.0	25.1
Brașov	61.0	0.0	4.5	25.3	9.3
Covasna	62.2	0.0	13.5	20.7	3.6
Harghita	39.8	0.0	11.6	29.9	18.7
Mureș	27.6	2.3	44.6	22.5	5.2
Sibiu	63.1	5.2	14.1	12.9	10.0

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

Ponderea drumurilor modernizate din întreaga rețea de drumuri publice a crescut în 2018 comparativ cu 2013 la nivelul regiunii cu aproape jumătate (+45,6%, de la 3943 km la 5742 km), cea mai mare creștere fiind în județul Sibiu de 2,3 ori mai mult (+135,6%, de la 449 km la 943 km), urmat la mare distanță de județul Covasna cu +50,8%, la polul opus fiind județul Alba cu +25,9%. În schimb, **ponderea drumurilor cu IUR** a scăzut în aceeași perioadă de referință la nivelul Regiunii Centru cu peste o treime (-37,0%), peste media regională fiind județele Brașov (-76,1%), Sibiu (-61,7%), Covasna (-56,5%) și Harghita (-52,3%), la polul, o creștere înregistrându-se în județul Mureș (+7,3%).

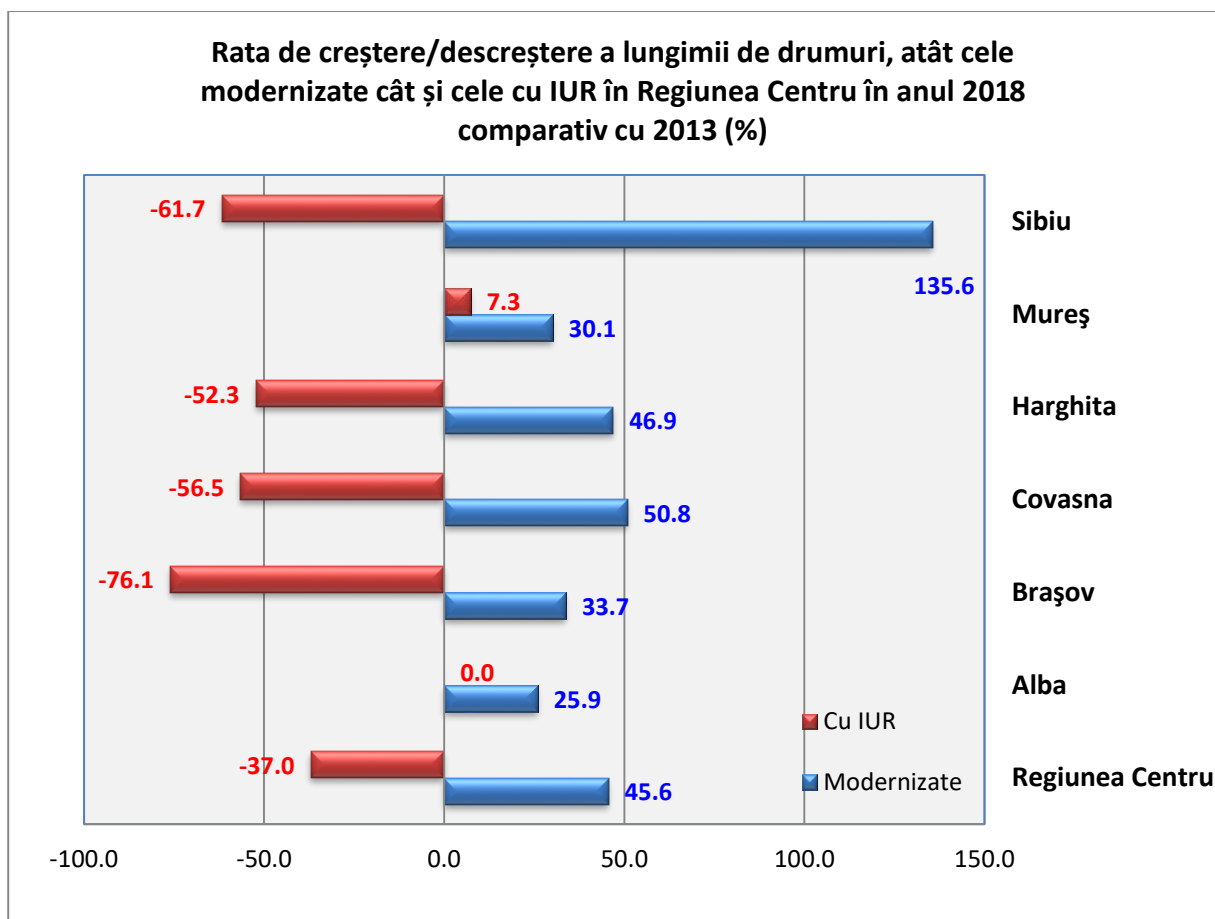

Figura 3.1.13

Există disparități accentuate între **ponderea drumurilor naționale modernizate și ponderea drumurilor județene și comunale modernizate** atât la nivel regional cât și județean. În 2018 la nivel regional ponderea drumurilor naționale modernizate era de 98,2%, iar la nivel județean ponderi cuprinse între 94,3% (Brașov) și 100% (Sibiu). În schimb, ponderea drumurilor județene și comunale modernizate era la nivel regional de doar o treime (36,3%), iar la nivel județean ponderi cuprinse între 10,7% (Mureș) și 54,0% (Sibiu).

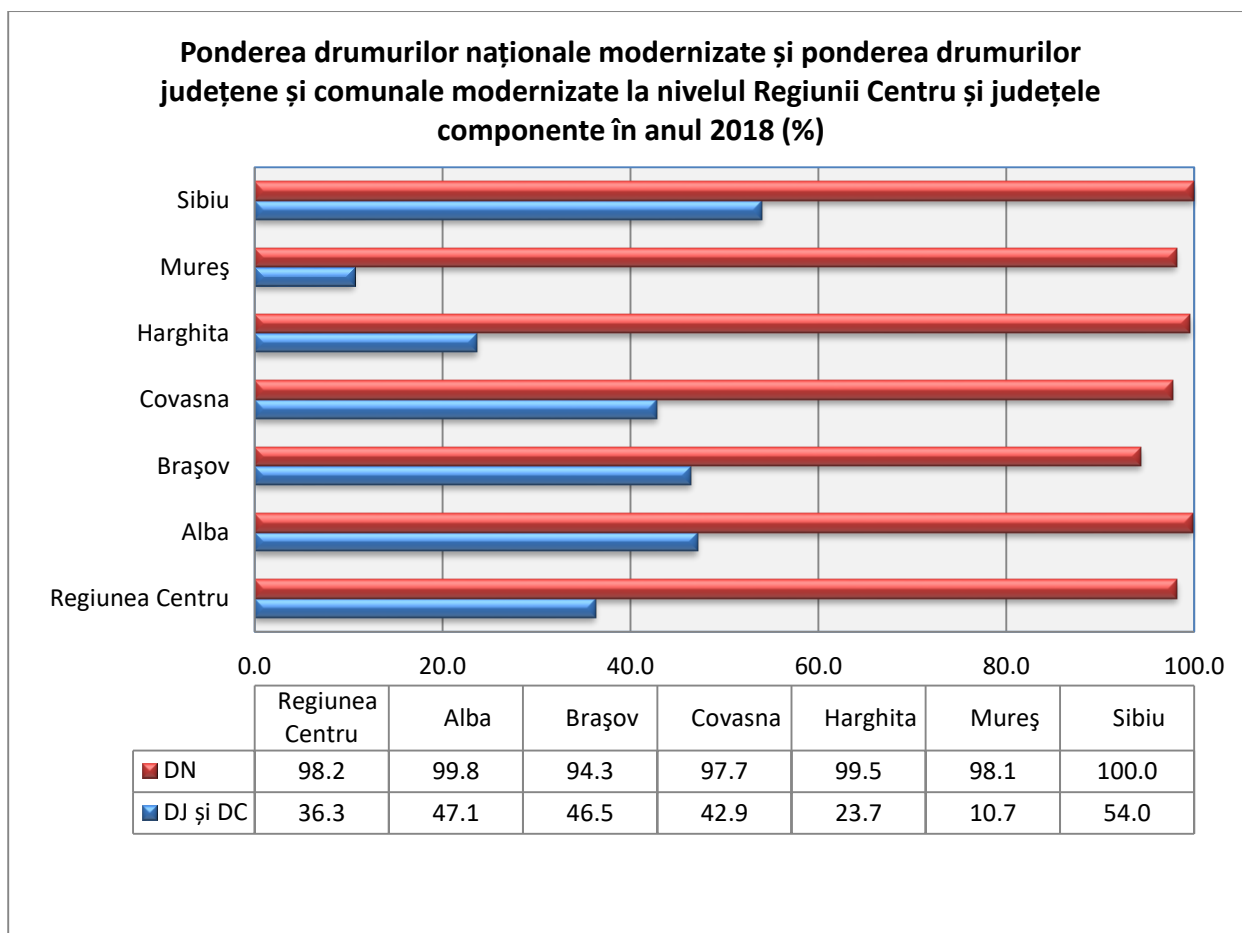

Figura 3.1.14

Tabel 3.1.4 Lungimea drumurilor naționale, județene și comunale modernizate și cu îmbrăcămînți ușoare rutiere din județele Regiunii Centru în 2018

- kilometri -

Județ/ Regiune	Drumuri naționale (total)	din care:		Drumuri județene și comunale (total)	din care:	
		Modernizate	Cu IUR		Modernizate	Cu IUR
Regiunea Centru	2552	2506	33	8907	3236	1608
Alba	559	558	1	2467	1163	0
Brașov	495	467	22	1136	528	51
Covasna	304	297	0	560	240	117
Harghita	443	441	2	1642	389	240
Mureș	422	414	8	1753	187	963
Sibiu	329	329	0	1349	729	237

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

Tabel 3.1.5 Lungimea drumurilor naționale, județene și comunale modernizate și cu îmbrăcămînți ușoare rutiere din județele Regiunii Centru în 2013

- kilometri -

Județ/ Regiune	Drumuri naționale (total)	din care:		Drumuri județene și comunale (total)	din care:	
		Modernizate	Cu IUR		Modernizate	Cu IUR
Regiunea Centru	2357	2297	33	8938	1646	2573
Alba	494	482	1	2390	885	0
Brașov	458	430	22	1201	314	283
Covasna	268	258	0	600	98	269
Harghita	445	443	2	1666	122	505
Mureș	405	397	8	1721	65	897
Sibiu	287	287	0	1360	162	619

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

La nivelul Regiunii Centru, în anul 2018 comparativ cu anul de referință 2013, rețeaua de **drumuri naționale modernizate** a crescut cu +9,1%, peste media regională fiind Alba cu +15,8%, Covasna cu +15,1% și Sibiu cu +14,6%. Rate de creștere foarte mari s-au observat în ceea ce privește rețeaua de **drumuri județene și comunale modernizate** care în 2018 comparativ cu 2013 a crescut la nivelul Regiunii Centru cu +96,6%, cele mai mari extinderi fiind în județul Sibiu cu +350,0%, Harghita cu +218,9%, Mureș cu +187,7% și Covasna cu +144,9%.

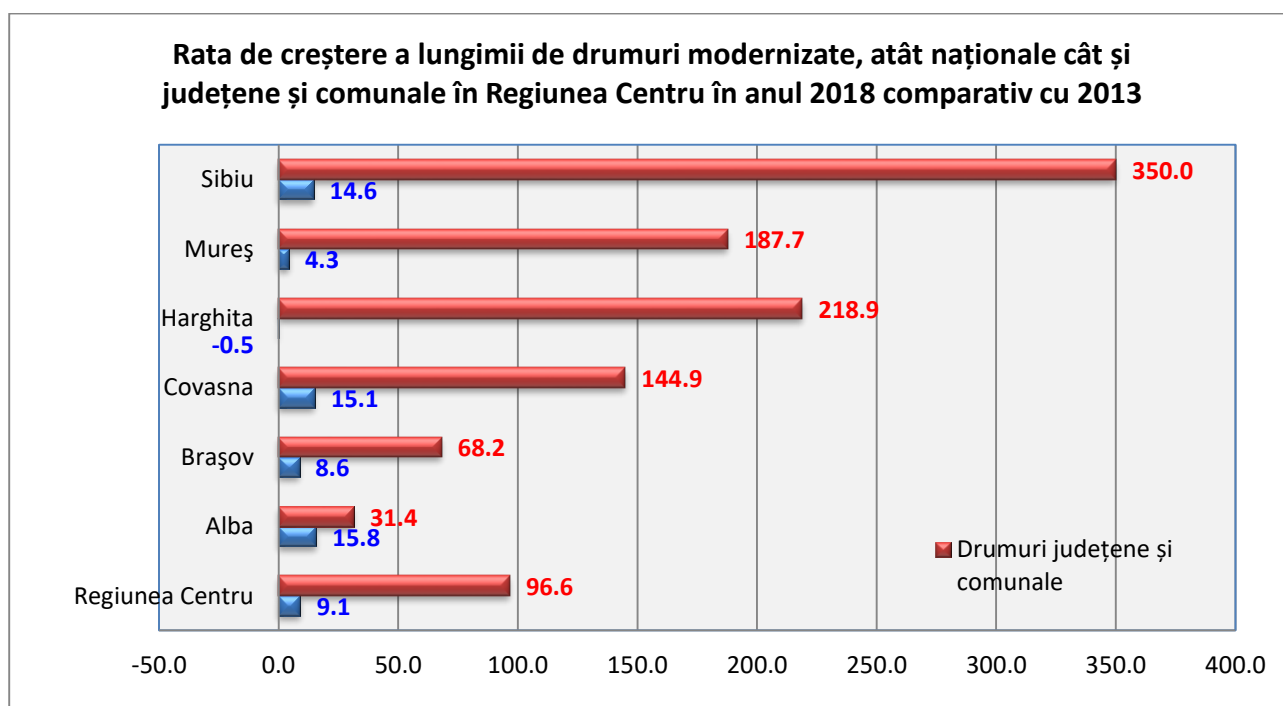

Figura 3.1.15

Rețeaua de căi ferate

La nivelul Regiunii Centru, la sfârșitul anului 2018 **rețeaua de căi ferate** măsura 1333 km dintre care peste un sfert fiind în județul Brașov (26,5%, 353 km), urmat cu o cincime de județul Mureș (20,9%, 278 km), la polul opus cu sub o zecime fiind Covasna (8,7%, 116 km). Din întreaga rețea de căi ferate din Regiunea Centru jumătate este **electrificată** (50,0%, 666 km), peste media regională fiind Harghita cu 83,6%, Alba cu 59,1% și Brașov cu 52,1%.

Tabel 3.1.6 Lungimea totală a căilor ferate precum și a celei electrificate la nivelul Regiunii Centru și județele componente în 2018 comparativ cu 2013

- kilometri -

Județ/ Regiune	2018		2013	
	Total	Electrificate	Total	Electrificate
Regiunea Centru	1333	666	1329	666
Alba	230	136	230	136
Brașov	353	184	353	184
Covasna	116	44	116	44
Harghita	207	173	207	173
Mureș	278	85	278	85
Sibiu	149	44	145	44

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

Aeroporturi

În anul 2018 la nivelul Regiunii Centru au fost transportați pe calea aerului 722460 de **pasageri** dintre care 91,2% prin Aeroportul Internațional Sibiu (658873 pasageri) și 8,8% prin Aeroportul Internațional Transilvania Târgu Mureș (63587 pasageri). La nivel regional 98,5% l-a reprezentat transportul internațional de pasageri și doar 1,5% transportul intern de pasageri. Ponderile privind pasagerii îmbarcați și cei debarcați la nivel regional au fost similare în 2018 (50,9% respectiv 49,1%). La nivelul Regiunii Centru în 2018 față de anul anterior numărul total de pasageri transportați pe calea aerului a crescut cu 1,5 ori, iar la nivel de aeroport a crescut de 1,3 ori la Aeroportul Internațional Sibiu și de peste 100 de ori la Aeroportul Internațional Transilvania Târgu Mureș, cu toate acestea numărul de pasageri rămânând extrem de mic comparativ cu cel din Sibiu. În 2018 comparativ cu anul de referință 2013 numărul total de pasageri transportați pe calea aerului a crescut la nivelul Regiunii Centru de 1,3 ori (+32,5%), iar la nivel de aeroport a crescut de 3,5 ori la Aeroportul Internațional Sibiu (+248,5%) și a scăzut semnificativ la Aeroportul Internațional Transilvania Târgu Mureș înregistrându-se o rată de descreștere de -82,2%. În 2013 din numărul total de pasageri transportați (545425 pasageri) două treimi au fost prin aeroportul din Târgu Mureș (65,3%, 356386 pasageri) și o treime prin aeroportul din Sibiu (34,7%, 189039 pasageri).

Tabel 3.1.7 Transportul internațional și intern de pasageri al aeroporturilor din Regiunea Centru în anul 2018 comparativ cu anul anterior și anul de referință 2013

Regiune/Județ	Total	Îmbarcați		Debarcați	
		Transportul internațional	Transportul intern	Transportul internațional	Transportul intern
2018					
Număr pasageri					
Regiunea Centru	722460	362562	5284	349179	5435
Mureș	63587	32508	184	30681	214
Sibiu	658873	330054	5100	318498	5221
Pondere (%)					
Regiunea Centru	100	50.2	0.7	48.3	0.8
Mureș	100	51.1	0.3	48.3	0.3
Sibiu	100	50.1	0.8	48.3	0.8
2017					
Număr pasageri					
Centru	490962	250186	366	239822	588
Mureș	592	282	23	261	26
Sibiu	490370	249904	343	239561	562
Pondere (%)					
Regiunea Centru	100	51.0	0.1	48.8	0.1
Mureș	100	47.6	3.9	44.1	4.4
Sibiu	100	51.0	0.1	48.9	0.1
2013					
Număr pasageri					
Centru	545425	268110	7245	263094	6976
Mureș	356386	177719	3317	172090	3260
Sibiu	189039	90391	3928	91004	3716
Pondere (%)					
Regiunea Centru	100	49.2	1.3	48.2	1.3
Mureș	100	49.9	0.9	48.3	0.9
Sibiu	100	47.8	2.1	48.1	2.0

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

În ceea ce privește **transportul de mărfuri (inclusiv poștă)** al aeroporturilor din Regiunea Centru în 2018 au fost transportate 49 tone dintre care 27 tone au fost încărcate și 22 tone au fost descărcate. În urmă cu un an, la nivel regional au fost transportate 55 tone de mărfuri (inclusiv poștă) dintre care 35 tone încărcate și 20 tone descărcate. În anul de referință 2013 la nivel regional s-au transportat 5 tone de mărfuri (inclusiv poștă) reprezentând în totalitate mărfuri descărcate. Amintim că întreg transportul de mărfuri la nivel regional a fost prin Aeroportul Internațional Sibiu.

Transportul urban

O caracteristică a Regiunii Centru este dezvoltarea transportului urban specific asigurării de servicii pentru transportul pasagerilor pe distanțe scurte și cu o capacitate medie de transport. La nivelul regional transportul urban este asigurat în principal de autobuze și microbuze la care se adaugă în mediul urban și troleibuze, tramvaie și taxi. Menționăm faptul că transportul urban asigurat prin troleibuze este doar în Brașov și Sibiu, iar cel prin tramvaie a fost asigurat doar în Sibiu și doar până în 2012 (în perioada 1990-2012 au funcționat 3 tramvaie).

Se pune din ce în ce mai mare accentul și pe dezvoltarea rețelelor metropolitane de transport, în special în zonele metropolitane Brașov și Târgu Mureș. De asemenea, utilizarea mijloacelor de transport ecologice, moderne sau cu acces la tehnologie trebuie încurajată atât în rândul operatorilor privați cât și a celor publici. Un exemplu de bună practică este municipiul Alba Iulia, primul oraș din România cu sistem de ticketing.

În ce privește numărul de vehicule în inventar pentru transportul public local de pasageri, în mod particular **autobuze și microbuze**, la nivelul Regiunii Centru erau înregistrate 738 vehicule în 2018, cu o cincime mai mult față de anul de referință 2013 (+19,6%). În profil teritorial, în 2018 comparativ cu 2013, cele mai mari creșteri ale numărului de autobuze și microbuze, peste media regională, s-a înregistrat în județele Sibiu cu +39,3% (de la 140 la 195 vehicule), Mureș cu +34,6% (de la 133 la 179 de vehicule), Covasna cu +24,0% (de la 25 la 31 de vehicule) și Harghita cu +22,2% (de la 9 la 11 vehicule), la polul opus cu mai puțin de 5% fiind județele Alba cu +2,1% (de la 97 la 99 vehicule) și Brașov cu +4,7% (de la 213 la 223 vehicule). În anul 2018 din numărul total de autobuze și microbuze din Regiunea Centru aproape o treime au fost în județul Brașov (30,2%), peste un sfert în Sibiu (26,4%) și aproape un sfert în Mureș (24,3%), la polul opus cu mai puțin de 5% fiind județele Harghita (1,5%) și Covasna (4,2%).

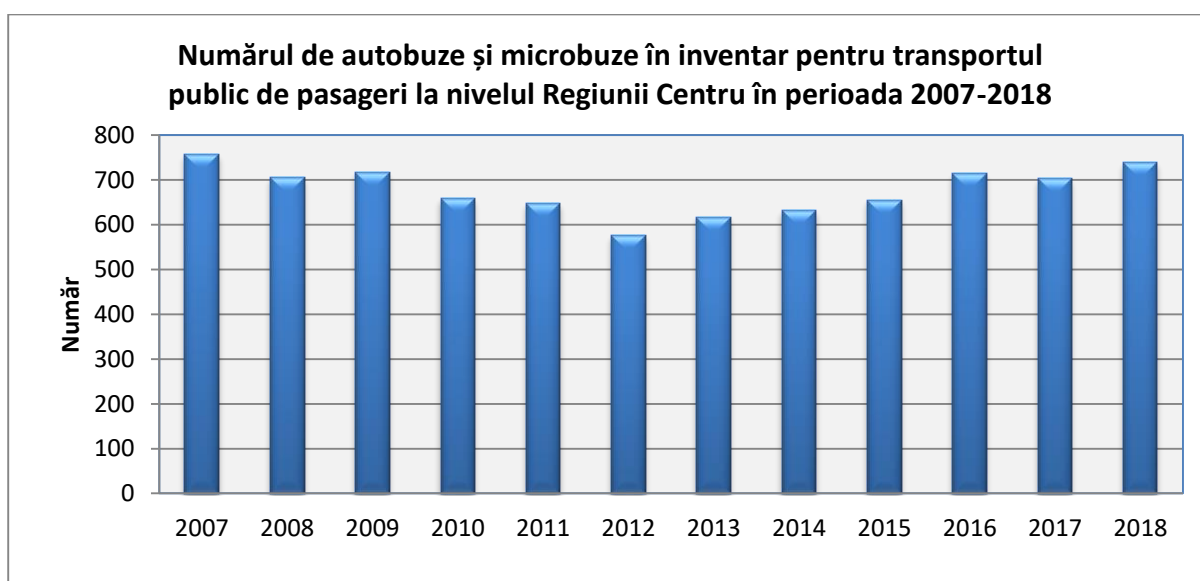

Figura 3.1.16 Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

Tabel 3.1.8 Numărul de autobuze și microbuze în inventar pentru transportul public de pasageri la nivelul Regiunii Centru și a județelor componente în perioada 2007-2018

- număr -

Regiune/ Județ	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Regiunea Centru	757	705	716	658	647	576	617	631	655	714	702	738
Alba	155	138	166	90	83	87	97	99	95	98	97	99
Brașov	256	253	253	265	265	202	213	213	212	226	226	223
Covasna	28	29	22	26	26	26	25	25	25	33	31	31
Harghita	13	10	11	8	6	6	9	9	10	11	11	11
Mureș	143	142	152	147	138	123	133	133	162	196	190	179
Sibiu	162	133	112	122	129	132	140	152	151	150	147	195

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

În ultimii ani, la nivel regional numărul de pasageri transportați cu autobuze și microbuze a crescut continuu ajungând în anul 2018 la 185092 mii de persoane, cu aproape jumătate mai mult față de anul de referință 2013 (+47,5%), peste media regională fiind doar județul Brașov în care s-a dubat numărul de pasageri (+122,2%), iar la polul opus cu o diminuare de aproape o cincime fiind județul Covasna (-19,7%).

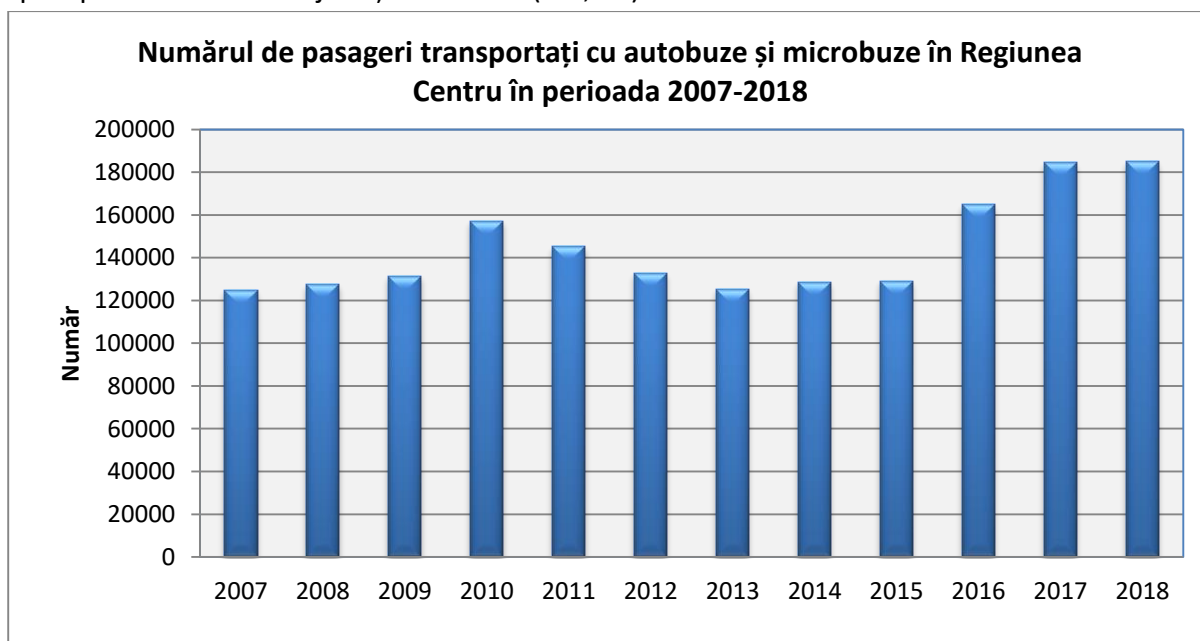

Figura 3.1.17 Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

3.2 Infrastructura tehnico-edilitară

Aspecte privind accesul al infrastructura tehnico-edilitară (utilități publice de interes local), au o importantă dimensiune socială și un rol esențial în consolidarea dezvoltării durabile a localităților și îmbunătățire a condițiilor de viață.

În ultimul deceniu, la nivelul Regiunii Centru **lungimea totală a rețelei simple de distribuție a apei potabile** a crescut continuu, ajungând în 2017 la 10325.2 km, fiind mai mare cu peste o zecime față de 2013 (+14,4%) și de 1,6 ori mai mare față de 2007 (+59,4%). În profil teritorial, în 2017 comparativ cu anul de referință 2013, rețeaua simplă de distribuție a apei potabile s-a extins mai mult față de media regională în județele Sibiu cu +23.3%, (+79,1% comparativ cu 2007), Alba cu +21,0% (+103,6% comparativ cu 2007) și Mureș cu +14,8% (+67,4% comparativ cu 2007). Localitățile rurale se caracterizează printr-un grad redus de echipare cu rețele de alimentare cu apă potabilă în sistem centralizat, majoritatea rețelelor existente de distribuție fiind subdezvoltate.

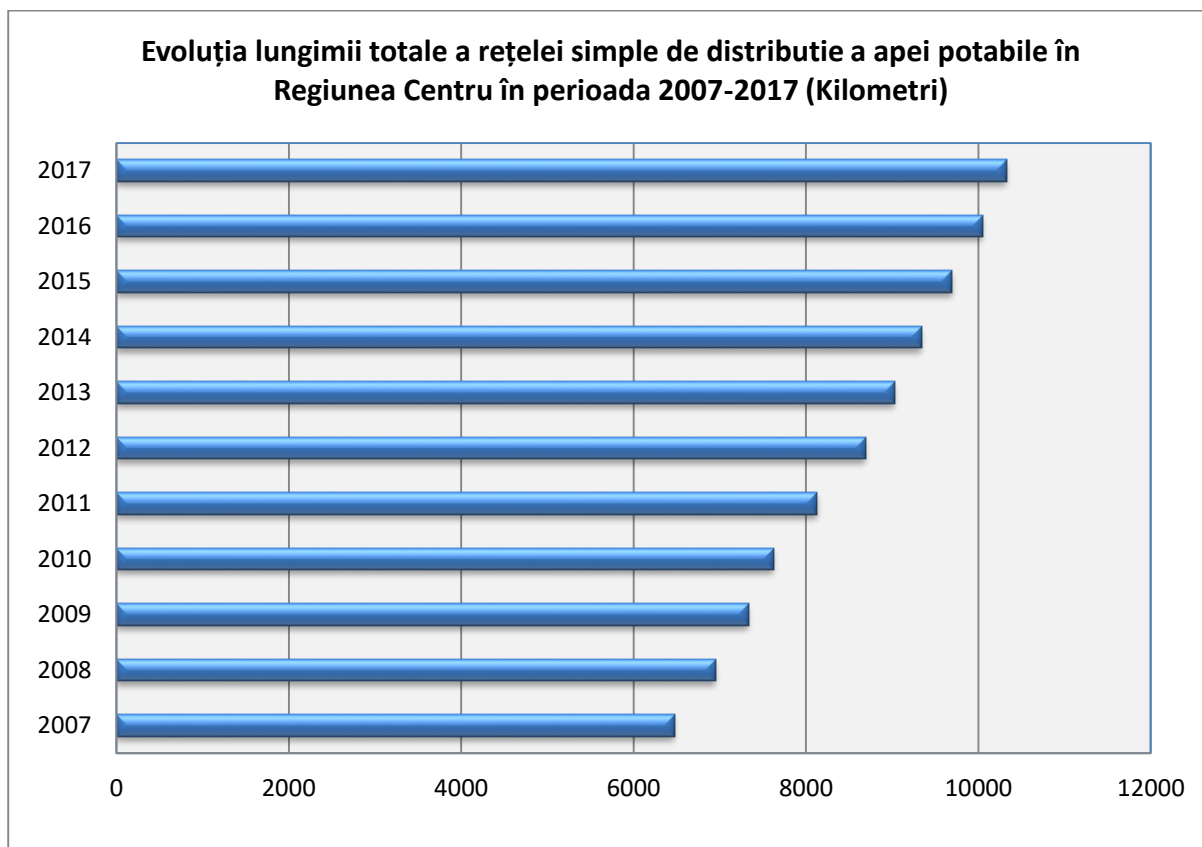

Figura 3.2.1 Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

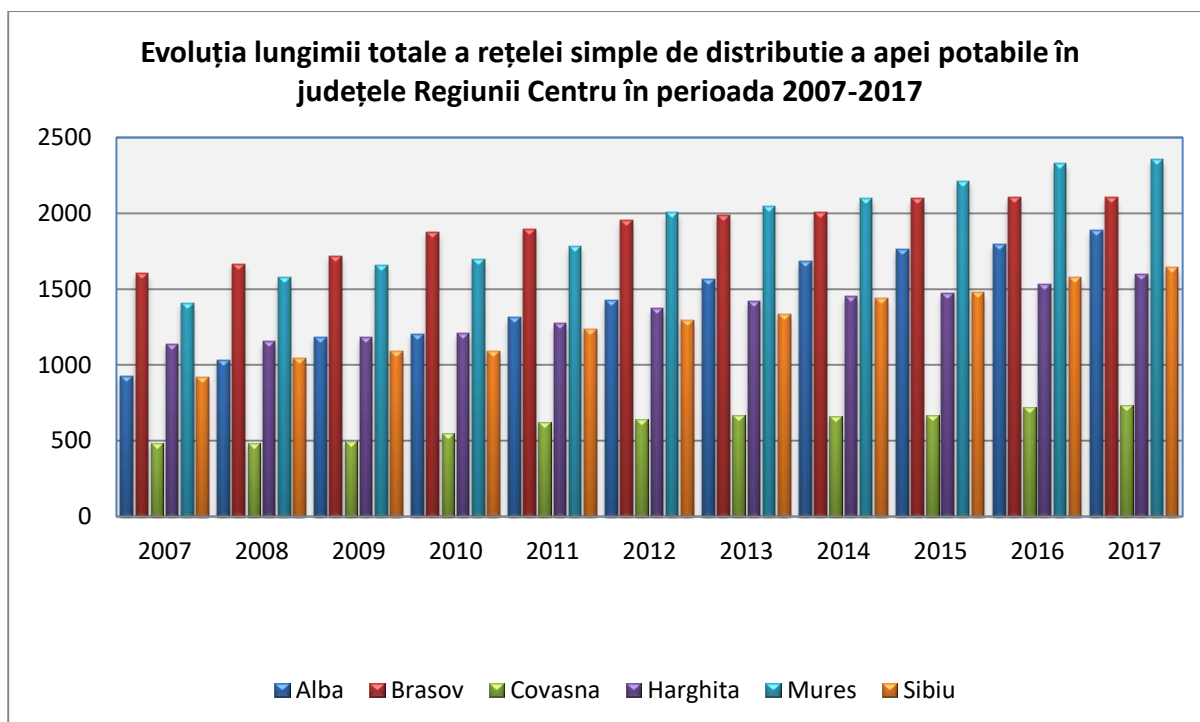

Figura 3.2.2 Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

În ceea ce privește **cantitatea de apă potabilă distribuită consumatorilor**, în Regiunea Centru s-a înregistrat în anul 2017 comparativ cu anul de referință 2013 o scădere de -2,3% (de la 99275 mii m³ la 96963 mii m³), sub media regională fiind județele Sibiu cu -14,7%, Alba cu -10,9% și Harghita cu -4,7%, la popul opus, valori pozitive înregistrând județele Mureș cu +8,1% și Brașov cu +5,2%. Raportându-ne în urmă cu un deceniu, în Regiunea Centru s-a înregistrat în anul 2017 comparativ cu 2007 o scădere cu peste o treime a cantității de apă potabilă distribuită consumatorilor (-37,0%), județe cu rate de descreștere mai mari decât media regională pentru acest indicator fiind Alba cu -59,0% și Sibiu cu -53,0%.

Tabel 3.2.1 Cantitatea de apă potabilă distribuită consumatorilor în Regiunea Centru în perioada 2007-2017

- mii metri cubi -

Regiune/ Județ	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Regiunea Centru	153934	150640	140113	123252	113490	107064	99275	95039	97259	96604	96963
Alba	29289	28507	27157	24349	23308	18519	13492	10363	11276	11540	12022
Brașov	42338	40326	37350	31293	29599	28967	28017	28089	27765	28434	29486
Covasna	8401	8810	8384	8022	7663	7536	7435	7276	7762	7380	7327
Harghita	13307	12758	12289	11332	10829	10905	10439	10126	10242	10041	9953
Mureș	21182	20523	19517	18543	19507	19531	18168	18173	19122	19998	19645
Sibiu	39417	39716	35416	29713	22584	21606	21724	21012	21092	19211	18530

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

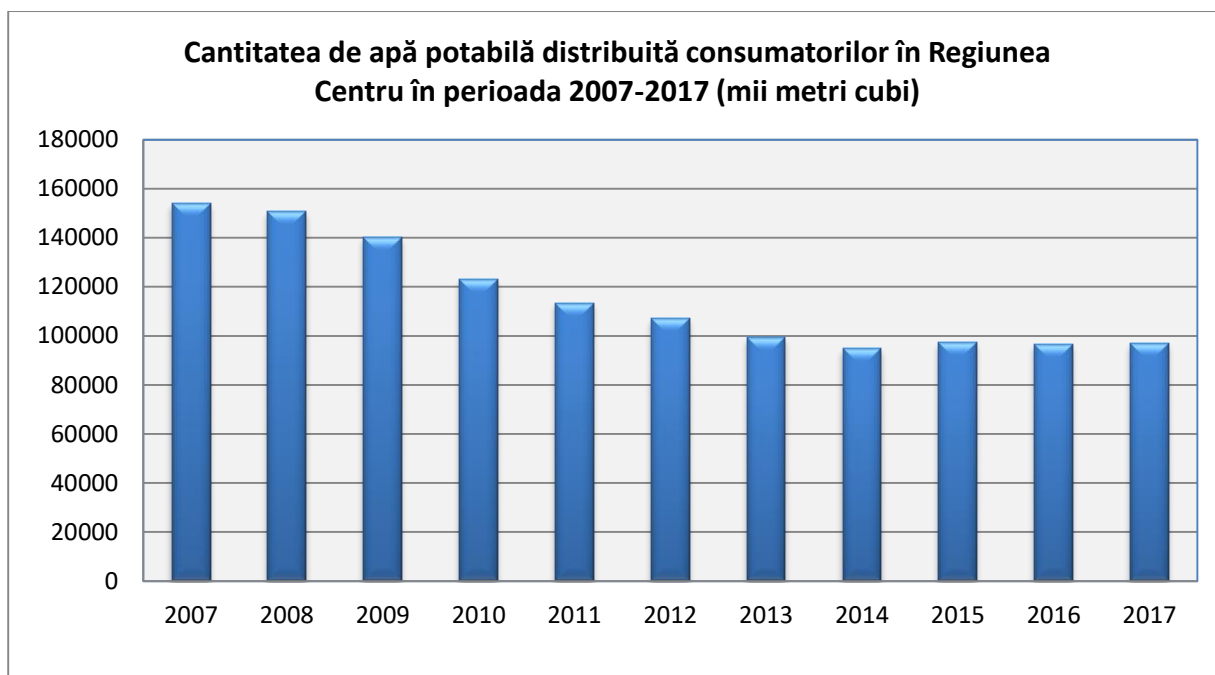

Figura 3.2.3 Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

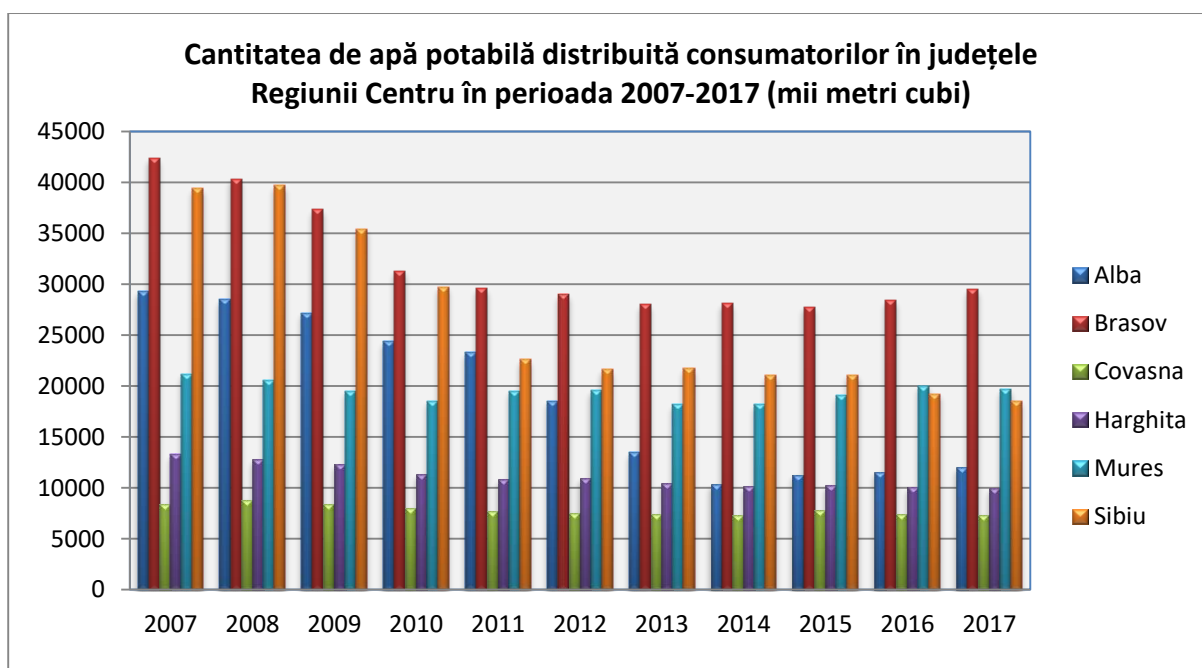

Figura 3.2.4 Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

Referitor la **cantitatea de apă potabilă distribuită consumatorilor pentru uz casnic**, amintim faptul că în 2017 în Regiunea Centru aceasta deținea o pondere de 73,1% (70908 mii m³) din cantitatea totală de apă potabilă distribuită consumatorilor, peste media regională fiind județele Harghita cu 78,6%, Brașov cu 75,6% și Alba cu 73,9%. În 2017 comparativ cu anul de referință 2013, în Regiunea Centru s-a înregistrat o ușoară creștere de +1,0% a cantității de apă potabilă distribuită consumatorilor pentru uz casnic, cea mai mare creștere fiind în județul Alba de +14,4%, urmată la mare distanță de Harghita (+7,4%) și Mureș (+7,2%), iar

cea mai mare scădere s-a înregistrat în județul Sibiu de -16,1%. Comparativ cu un deceniu în urmă, în 2017 față de 2007, la nivelul Regiunii Centru s-a înregistrat o scădere a cantității de apă potabilă distribuită consumatorilor pentru uz casnic cu cca. un sfert (-25,3%), cu valori negative peste media regională fiind județul Sibiu cu mai puțin de jumătate (-56,2%) și Brașov cu o cincime mai puțin (-20,9%), iar la polul opus, s-a înregistrat o creștere în județul Mureș (+9,0%) și Covasna (+0,8%).

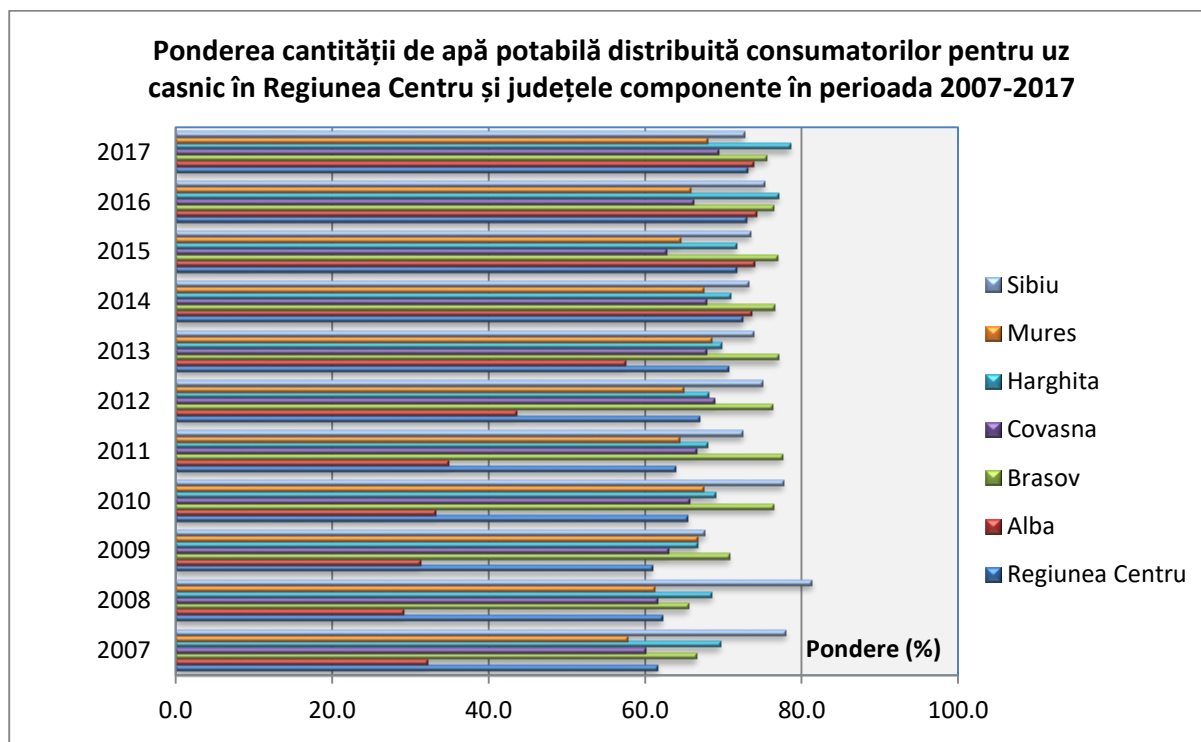

Figura 3.2.5 Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

La finele anului 2017, **rețeaua de canalizare publică** din Regiunea Centru era formată din 5897.9 km de conducte de canalizare, cu un sfert peste valorile din anul de referință 2013 (25,8%) și de 2 ori mai mult față de în urmă cu un deceniu (+107,0% față de 2007). În profil teritorial, în 2017 comparativ cu 2013, peste media regională, s-au înregistrat rate de creștere a lungimii totale simple a conductelor de canalizare în județele Alba cu +34,7%, Sibiu cu +27,7%, Brașov cu +27,3%, și Harghita cu 26,0%, la polul opus, cea mai mică creștere fiind în județul Mureș cu +18,3%. De asemenea, în 2017 comparativ cu un deceniu în urmă, cele mai mari rate de creștere a lungimii totale simple a conductelor de canalizare, peste media regională, au fost în județul Covasna cu +184,5%, Harghita cu +152,1%, Sibiu cu +123,6% și Alba cu +115,4%.

Tabel 3.2.2 Lungimea totală simplă a conductelor de canalizare în Regiunea Centru în perioada 2007-2017

- kilometri -

Regiune/ Județ	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Regiunea Centru	2849.8	3118.2	3306.7	3535.9	3920	4445.5	4688.5	4923.9	5281.6	5627.6	5897.9
Alba	378.3	399.3	435.2	442.8	473.6	547.4	604.7	697.1	703.5	801.2	814.7
Brașov	672.6	697.1	716.6	741.6	751.1	812.4	828.9	890.7	1017.6	1018.7	1055.1
Covasna	177.2	177.2	191.6	213.7	325.1	355	406.2	424.9	451.1	487	504.2
Harghita	396	512.8	575.9	603.9	642.7	733.2	792.2	827.6	861.8	954.4	998.3
Mureș	662.5	716.5	770.4	872.5	949.1	1064.6	1069.9	1086.4	1122.1	1189.3	1266.2
Sibiu	563.2	615.3	617	661.4	778.4	932.9	986.6	997.2	1125.5	1177	1259.4

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

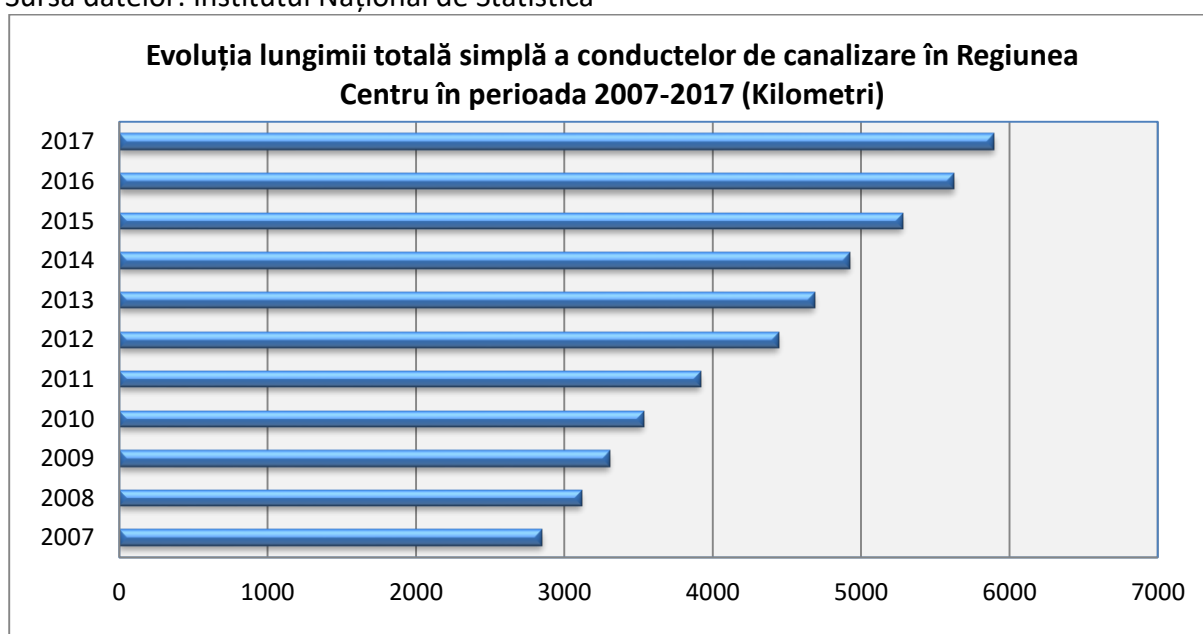

Figura 3.2.6 Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

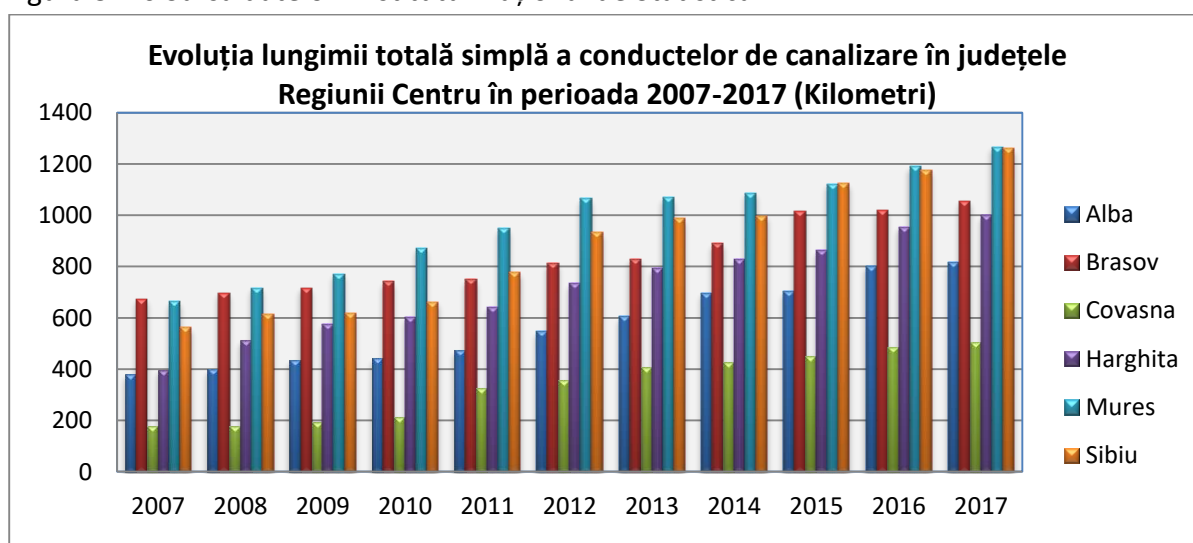

Figura 3.2.7 Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

La finele anului 2017, **rețeaua de distribuție a gazelor** din Regiunea Centru era formată din 8684.4 km de conducte de distribuție a gazelor, cu 3,7% mai mult față de anul de referință 2013 și cu 10,5% mai mult față de în urmă cu un deceniu.

În profil teritorial, în 2017 comparativ cu 2013, s-au înregistrat rate de creștere a lungimii totale a conductelor de distribuție a gazelor în județele Sibiu, peste media regională, cu +6,3%, Brașov cu +4,0% și Harghita cu +3,8%. De asemenea, în 2017 comparativ cu un deceniu în urmă, cele mai mari rate de creștere a lungimii totale a conductelor de distribuție a gazelor, peste media regională, s-au înregistrat în județele Harghita cu +17,3%, Alba cu +15,0%, Sibiu cu +12,8% și Brașov cu 10,6%.

Tabel 3.2.3 Lungimea totală a conductelor de distribuție a gazelor în Regiunea Centru în perioada 2007-2017

- kilometri -

Regiune/ județ	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Regiunea Centru	7856.2	7936.3	8087.2	8211.6	8281.2	8392.2	8377.8	8478.3	8550.2	8621.7	8684.4
Alba	1206.8	1224.2	1302.8	1321.5	1335.3	1354.6	1350.5	1373	1391.7	1400.3	1387.5
Brașov	1481.8	1491.6	1512.7	1544.9	1516.6	1560.3	1575.5	1598.2	1616.1	1627.9	1638.9
Covasna	217.8	217.9	221.1	217.4	224.7	229.2	230.7	231.6	231.9	235	233.1
Harghita	476.3	492	493.3	510.9	533.1	556.6	538.1	541.4	539	543.5	558.5
Mureș	3108.3	3135.7	3156.2	3198.7	3222.8	3235.4	3233.8	3246.2	3266.2	3285.5	3326.3
Sibiu	1365.2	1374.9	1401.1	1418.2	1448.7	1456.1	1449.2	1487.9	1505.3	1529.5	1540.1

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

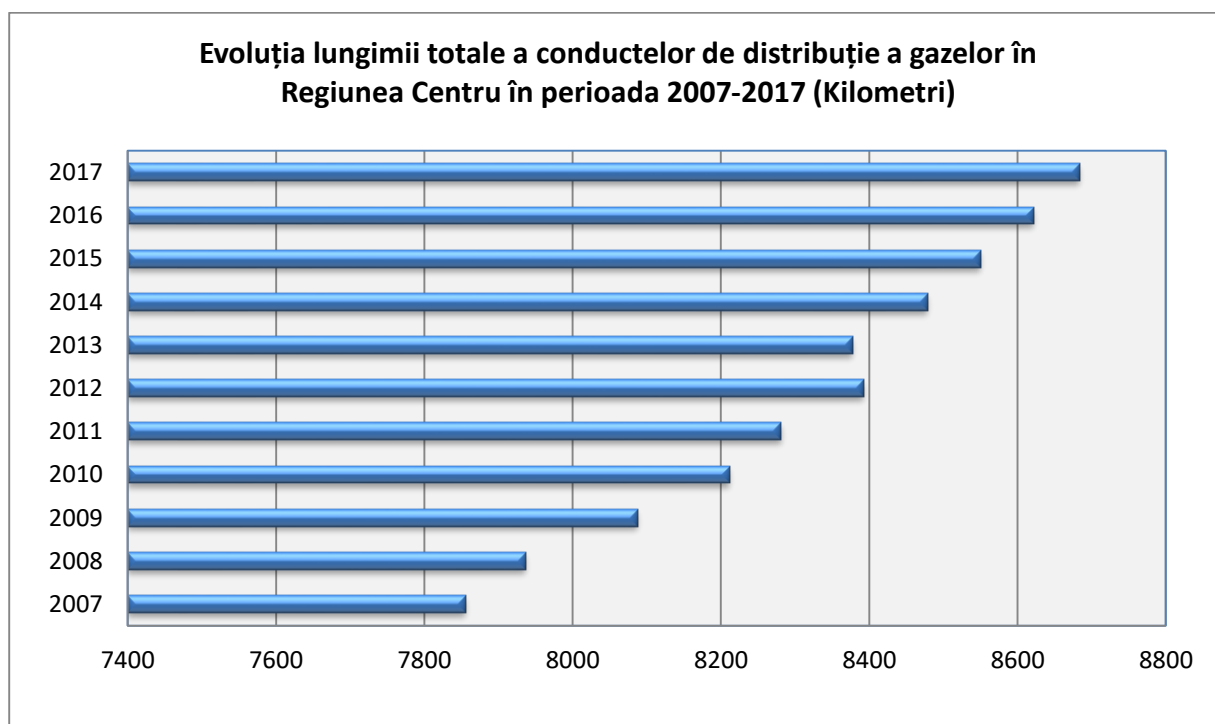

Figura 3.2.8 Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

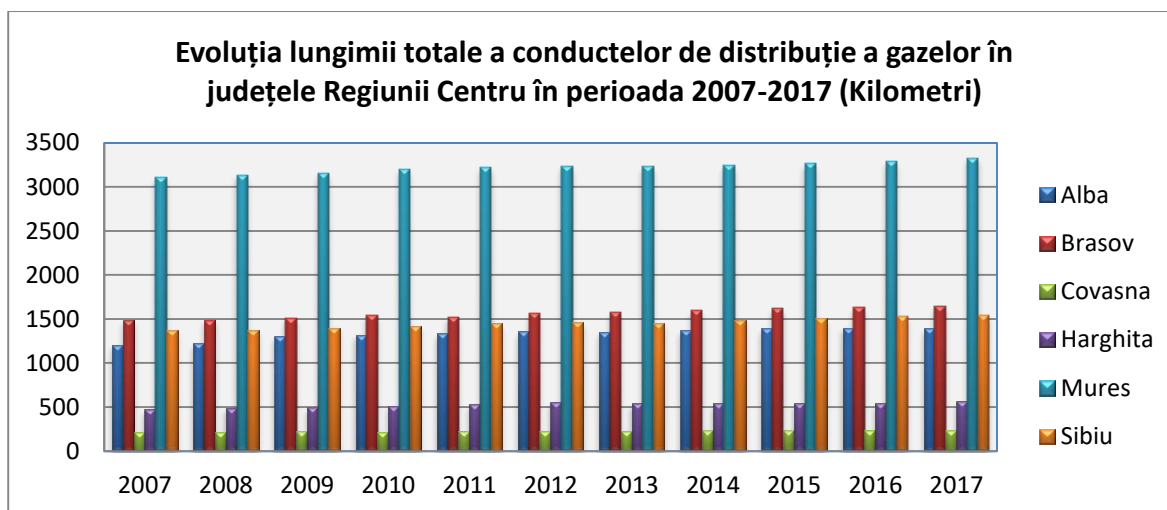

Figura 3.2.9 Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

La finele anului 2017, **cantitatea de energie termică distribuită** din Regiunea Centru a fost de 208982 gigacalorii, fiind cu peste o treime mai puțină față de anul de referință 2013 (-38,3%) și cu aproape trei sferturi mai puțină față de în urmă cu un deceniu (-70,2% în 2007). Scăderea aproape continuă în ultimul deceniu a cantității de energie termică la nivel regional este datorată numărul mare a locuitorilor care optează pentru instalații proprii de energie termică.

Tabel 3.2.4 Cantitatea de energie termică distribuită în Regiunea Centru și județele componente în perioada 2007-2017

- gigacalorii -

Regiune/ județ	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Regiunea Centru	701600	664879	524865	420448	458666	396417	338704	303417	291046	208938	208982
Alba	6387	3529	1913	1677	1203	424	:	:	:	:	:
Brașov	324909	261987	198780	152746	276661	236795	221969	212508	197853	116635	134341
Covasna	7317	7610	6469	5422	5968	6272	5701	6162	6100	5559	5455
Harghita	142447	147723	124632	127984	119488	102362	86801	68036	67021	62409	59621
Mureș	203602	204061	183279	125325	46286	31642	7975	1205	1329	1306	1352
Sibiu	16938	39969	9792	7294	9060	18922	16258	15506	18743	23029	8213

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

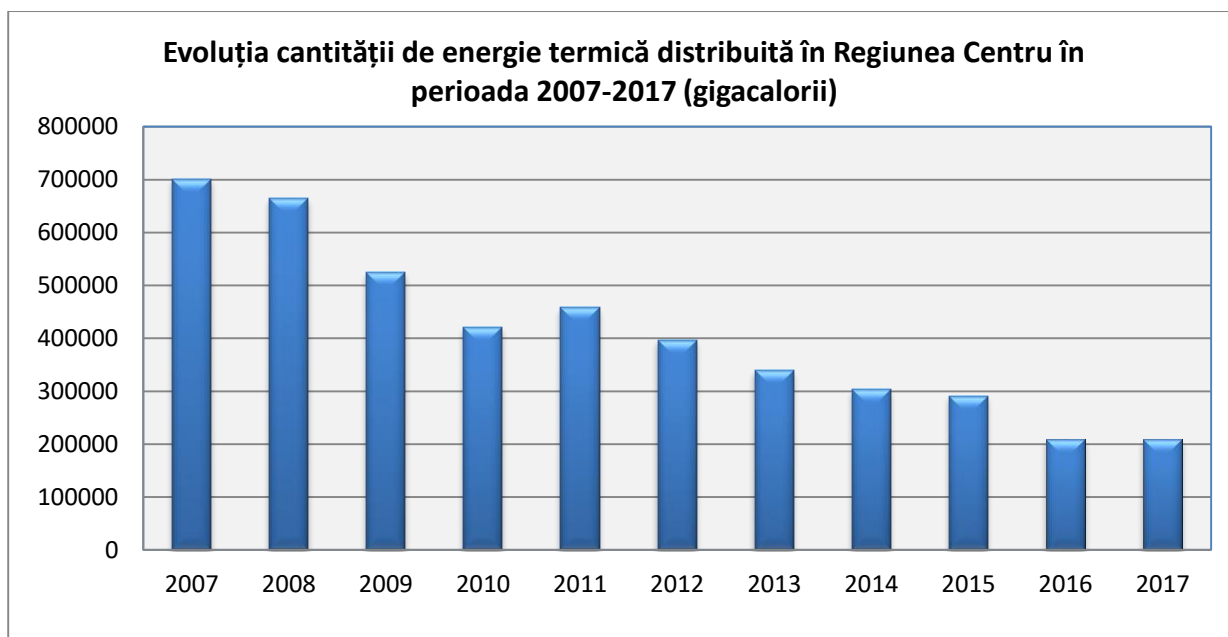

Figura 3.2.10 Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

3.3 Infrastructura de învățământ

La nivelul Regiunii Centru în 2017 erau 910 de **unități școlare**²⁶ dintre care 90,5% în proprietate publică și 9,5% în proprietate privată. Față de anul de referință 2013 numărul de unități școlare a scăzut cu 20 de la 930 de unități școlare dintre care 92,4% în proprietate publică și 7,6% în proprietate privată. Din numărul total de unități școlare din Regiunea Centru din 2017 peste o cincime erau în Brașov (21,5%) și Mureș (20,5%), urmat de Sibiu (19,6%), Alba (15,4%), Harghita (14,1%) și Covasna (8,9%). Pe medii de rezidență, în 2017 la nivel regional 58,8% din unitățile școlare erau în mediul urban, iar 41,2% în mediul rural, valori similare și față de anul de referință 2013. În profil teritorial, în ce privește ponderea unităților școlare din mediul urban în 2017 peste media regională s-a remarcat județul Brașov cu 71,4% și Sibiu cu 69,7%, la polul opus cu mai puțin de jumătate fiind Covasna cu 48,1%.

Tabel 3.3.1 Numărul de unități școlare din Regiunea Centru și județele componente în perioada 2007-2017

- număr -

Regiune/Județ	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Regiunea CENTRU	1125	1130	1140	1087	1022	984	930	931	933	916	910
Alba	181	179	181	174	151	143	144	141	141	140	140

²⁶ Sunt considerate unitati de invatamant: cresele, gradinitile de copii, scolile primare si gimnaziale; scolile speciale primare si gimnaziale; liceele; grupurile școlare (in cadrul carora functioneaza mai multe niveluri de educatie), scolile de arte si meserii (profesionale), de maistri, postliceale, institutiile de invatamant universitar (INS)

Braşov	246	258	256	239	243	217	202	211	211	204	196
Covasna	84	85	83	85	82	80	82	81	81	81	81
Harghita	162	163	164	158	152	150	131	130	132	129	128
Mureş	262	263	266	255	222	214	193	189	189	185	187
Sibiu	190	182	190	176	172	180	178	179	179	177	178

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

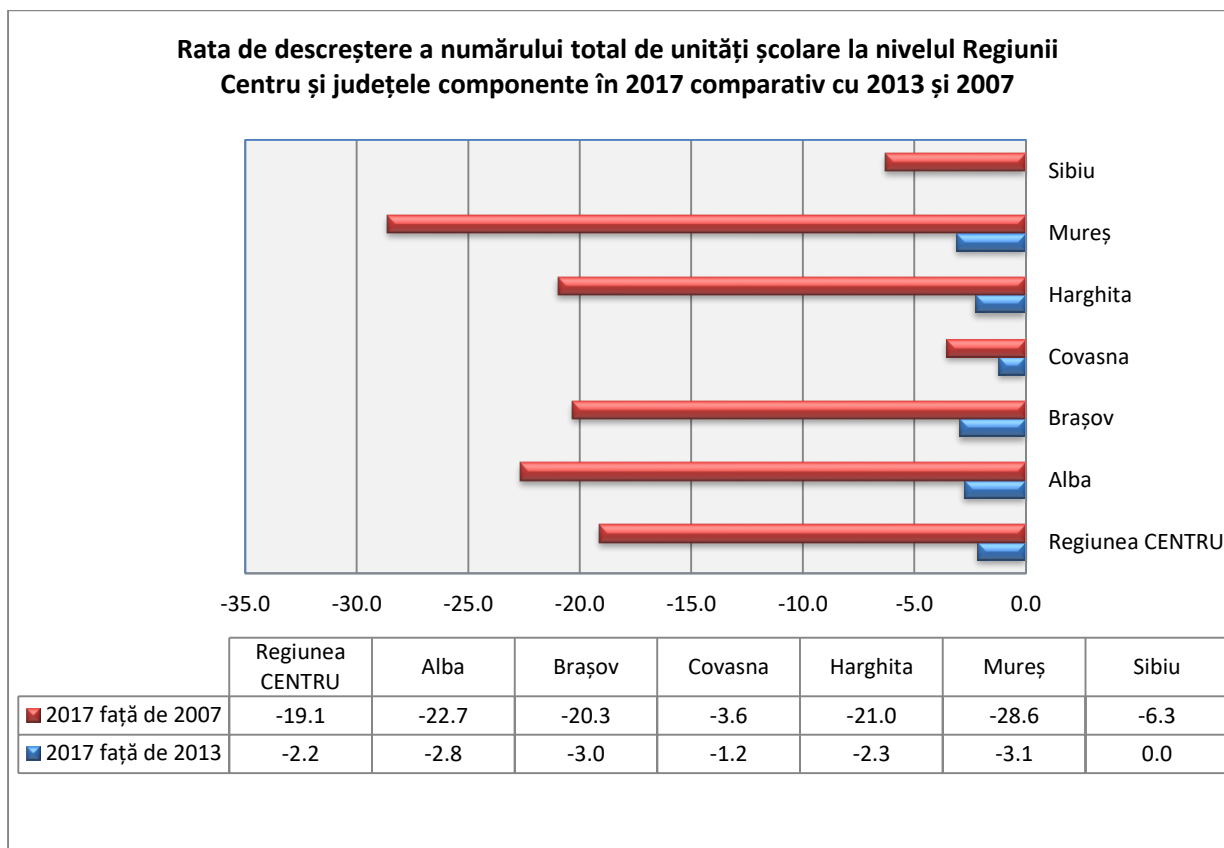

Figura 3.3.1

Tabel 3.3.2 Numărul de unități școlare pe categorii de unități școlare din Regiunea Centru în perioada 2013-2017

- număr -

Categoriile de unități școlare	2013	2014	2015	2016	2017
Total	930	931	933	916	910
Creșe	:	4	4	6	6
Grădinițe de copii	171	174	175	168	163
Unități școlare din învățământul preuniversitar	746	741	742	731	730
Școli din învățământul primar și gimnazial (inclusiv învățământul special)	514	508	510	503	507
Școli din învățământul primar și gimnazial	501	497	499	492	495

Școli din învățământul special primar și gimnazial	13	11	11	11	12
Unități școlare din învățământul secundar ciclul 2	213	213	213	209	201
Licee învățământ secundar ciclul 2	212	212	212	208	200
Licee și colegii teoretice	75	75	74	73	71
Licee profil tehnic	59	57	59	56	54
Licee profil resurse	20	21	20	21	20
Licee profil servicii	27	27	25	27	28
Școli normale (Licee pedagogice)	2	2	2	3	3
Licee profil artistic	8	8	8	8	8
Licee cu program de educație fizică și sport	4	4	4	4	4
Licee militare	1	1	1	1	1
Seminarii teologice	11	11	12	12	11
Licee speciale tehnice - total, din care:	5	6	7	3	:
Școli din învățământul profesional - învățământ secundar ciclul 2	1	1	1	1	1
Școli profesionale - învățământ secundar ciclul 2	1	1	1	1	1
Școli din învățământul postliceal și de maiștri	19	20	19	19	22
Școli postliceale	19	20	19	19	22
Instituții de învățământ superior	13	12	12	11	11

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică (... lipsă date)

La nivelul Regiunii Centru numărul de **săli de clasă** ce includ cabinetele școlare și amfiteatrele era în anul 2017 erau 19.880 dintre care aproape un sfert în județul Mureș (23,4%), urmat de Brașov (19,0%), Sibiu (18,9%), Harghita (15,50%), Alba (14,0%) și în final Covasna cu mai puțin de o zecime (9,6%). Din numărul total de săli de clasă la nivel regional în 2017 peste jumătate erau în învățământul primar și gimnazial (52,2%), urmat de învățământul liceal (22,8%), învățământul preșcolar (19,1%), învățământul universitar (4,4%), învățământul antepreșcolar (0,7%), învățământul postliceal și de maiștri (0,6%), învățământul profesional (0,2%).

Tabel 3.3.3 Numărul de săli de clasă (cabinete școlare/amfiteatre) la nivelul Regiunii Centru în perioada 2007-2017

- număr -

Regiunea Centru	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Învățământ antepreșcolar	...	...	...	...	...	...	...	121	125	138	142
Învățământ preșcolar	...	...	...	...	...	...	...	3936	3851	3806	3797
Învățământ primar și gimnazial (inclusiv	10885	11106	10611	10367	10152	10296	10433	10421	10294	10358	10376

învățământul special)											
Învățământ liceal	4870	4821	4911	4896	4759	4783	4902	4689	4685	4660	4536
Învățământ profesional	145	187	24	...	...	8	18	13	12	48	47
Învățământ postliceal și de maiștri	86	69	80	82	106	113	114	129	118	120	111
Învățământ universitar	840	880	878	897	814	829	812	941	920	897	871

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică (... lipsă date)

La nivelul Regiunii Centru numărul de **laboratoare școlare** pe toate nivelurile de educație era în 2017 de 2871 cu 4,2% mai puțin față de anul de referință 2013. Din numărul total de laboratoare școlare din regiune în 2017 cele mai mari ponderi erau în județele Brașov (28,0%), Sibiu (23,9%) și Mureș (19,8%), urmat de județul Alba (12,5%), la polul opus cu mai puțin de 10% fiind județele Harghita (9,3%) și Covasna (6,5%). În 2017 comparativ cu anul de referință 2013, cele mai mari rate de descreștere ale numărului de laboratoare școlare s-a înregistrat în județul Harghita (-17,4%) urmat la mare distanță de Mureș (-7,3%), Alba (-5,3%) și Brașov (-2,3%), în restul județelor înregistrându-se rate de creștere de +2,7% în Covasna și +1,2% în Sibiu.

Tabel 3.3.4 Numărul de laboratoare școlare pe toate nivelurile de educație la nivelul Regiunii Centru și județele componente în perioada 2013-2017

- număr -

Regiune/Județ	2013	2014	2015	2016	2017
Regiunea CENTRU	2998	2882	2922	2908	2871
Alba	379	347	373	369	359
Brașov	823	803	806	805	804
Covasna	182	190	193	197	187
Harghita	322	297	300	277	266
Mureș	613	579	578	586	568
Sibiu	679	666	672	674	687

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

La nivelul Regiunii Centru numărul de **PC - uri** pe toate nivelurile de educație era în 2017 de aproximativ 50 de mii, cu 12,8% mai mult față de anul de referință (de la 43.900 PC-uri în 2013 la 49.499 PC-uri în 2017). Din numărul total de PC-uri în 2017 la nivel regional cea mai mare ponderea a fost în învățământul primar și gimnazial (inclusiv învățământul special) de peste o treime (36,7%), urmat de învățământul liceal cu aproximativ o treime (31,1%), învățământul universitar cu peste un sfert (26,4%) și la mare distanță învățământul preșcolar (4,4%), restul nivelurilor de educație având sub 1% (învățământul postliceal și de maiștri cu 0,9%, învățământul profesional cu 0,3% și învățământul antepreșcolar cu 0,1%).

În profil teritorial, din numărul total de PC-uri din regiune în 2017 cele mai mari ponderi erau în județele Brașov (24,6%), Mureș (21,7%) și Sibiu (21,3%), urmate la mare distanță de Alba (13,8%), Harghita (12,2%) și în final de Covasna cu doar 6,5%. În 2017 comparativ cu anul de referință 2013, la nivelul tuturor județelor din regiune s-au înregistra trate de creștere a numărului de PC-uri, cea mai mare fiind în județul Sibiu de +25,0%, urmat de Harghita (+15,8%) și Brașov (+11,8%), în restul județelor fiind sub +10% (Alba cu +9,1%, Covasna cu +7,1% și Mureș cu +6,0%).

Tabel 3.3.5 Numărul de PC - uri pe toate nivelurile de educație la nivelul Regiunii Centru și județele componente în perioada 2013-2017

- număr -

Regiune/Județ	2013	2014	2015	2016	2017
Regiunea CENTRU	43900	47097	47132	48146	49499
Alba	6254	6458	6565	6787	6824
Brașov	10874	11722	11805	12083	12158
Covasna	3013	3185	3275	3294	3227
Harghita	5200	5511	5752	5757	6019
Mureș	10145	10262	9676	10022	10750
Sibiu	8414	9959	10059	10203	10521

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

Populația școlară era la nivelul Regiunii Centru de 429541 de persoane în 2017 cu 1,2% mai puțin față de anul de referință 2013 și cu 16,2% mai puțin față de în urmă cu un deceniu (512343 persoane în 2007). Pe medii de rezidență, populația școlară la nivel regional în 2017 ocupa un procent de 72,1% în mediul urban (în creștere modestă dar continuă din 2013 unde a fost de 70,6%) și de 27,9% în mediul rural. În 2017 ponderi ale populație școlare din mediul urban peste media regională s-a înregistrat în județele Brașov (80,5%), Sibiu (78,3%) și Alba (75,5%), la polul opus cu cel mai mic procent fiind Harghita (56,8%).

Din populația școlară la nivel regional în 2017 aproape jumătate a fost în învățământul primar și gimnazial inclusiv învățământul special (48,8%), urmat de învățământul preșcolar (16,6%), învățământul liceal (15,5%), învățământul superior (13,2%), învățământul profesional (3,2%), învățământul postliceal și de maiștri (2,0%) și învățământul antepreșcolar (0,7%). Se observă decalaje accentuate privind evoluția populației școlare pe niveluri de educație la nivel regional în 2017 față de 2013, astfel populația școlară din învățământul profesional a crescut de 3 ori (de la 4587 persoane în 2013 la 13817 persoane în 2017), în timp ce populația școlară din învățământul liceal a scăzut cu 20,9%, iar cea din învățământul postliceal și de maiștri a scăzut cu 19,0%, scăderi mai mici observându-se și în învățământul preșcolar (-6,4%) sau în învățământul primar și gimnazial inclusiv învățământul special (-1,3%).

Tabel 3.3.6 Numărul populației școlare pe niveluri de educație la nivelul Regiunii Centru în perioada 2007-2017

- număr persoane -

Regiunea Centru	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
TOTAL	512343	514234	509498	489346	455781	444958	434897	443338	433886	431288	429541
Învățământ antepreșcolar	:	:	:	:	:	:	:	2712	2763	3117	3179
Învățământ preșcolar	85833	86578	89107	90799	91319	77693	76031	75022	72782	71589	71188
Învățământ primar și gimnazial (inclusiv învățământul special)	205591	203199	199639	199139	194994	211777	212294	212243	210481	210158	209448
Învățământ liceal	90722	88653	94270	96664	97341	90243	84229	76782	71331	68432	66609
Învățământ profesional	26724	22114	13517	6391	1640	3073	4587	8968	11507	13559	13817
Învățământ postliceal și de maiștri	6884	8088	8579	8728	8788	9951	10494	9992	9320	8656	8497
Învățământ superior (licența, master, cursuri postuniversitare, doctorat și programe postdoctorale)	...	...	...	...	...	...	...	57619	55702	55777	56803

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică (... lipsă date)

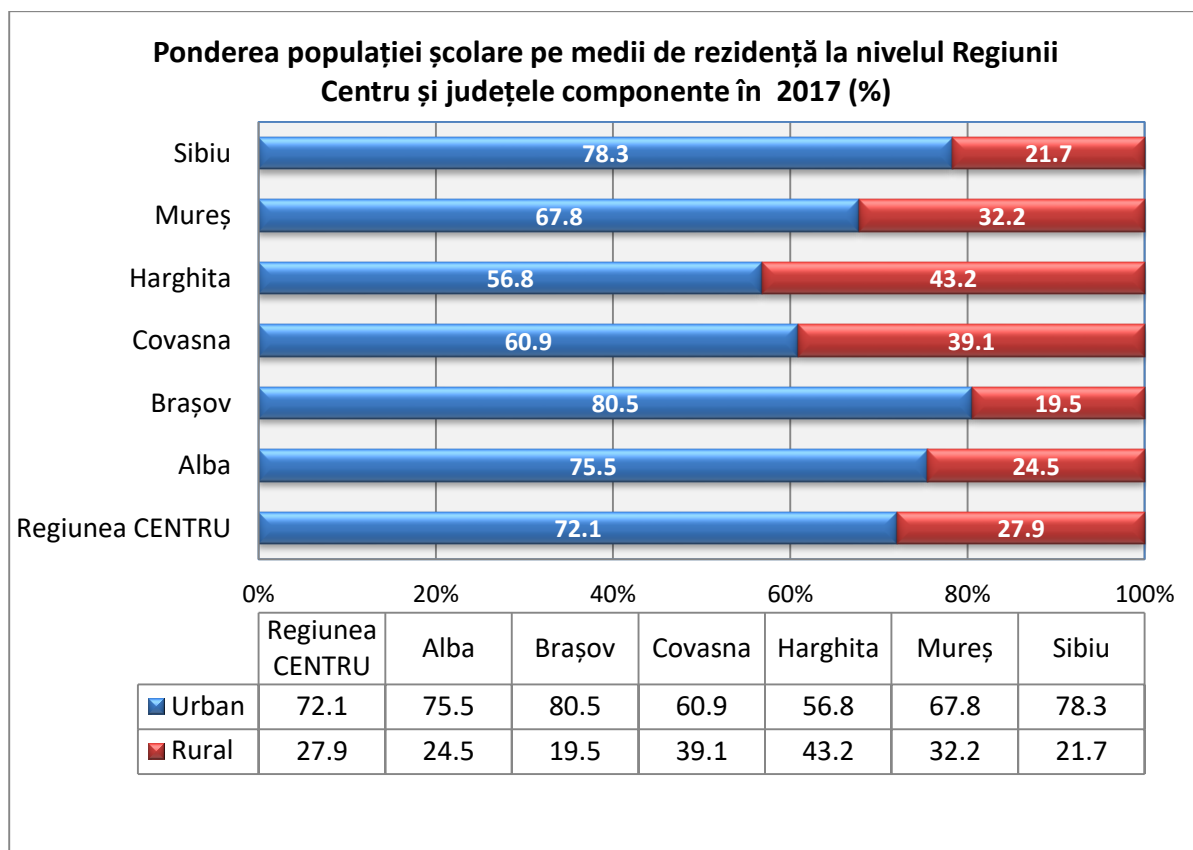

Figura 3.3.2

Tabel 3.3.7 Numărul total al populației școlare pe medii de rezidență la nivelul Regiunii Centru și județele componente în perioada 2013-2017

- număr persoane -

Regiune/ Județ	2013	2014	2015	2016	2017
Regiunea CENTRU	434897	443338	433886	431288	429541
Alba	59584	59279	58001	57399	56964
Brașov	101509	106526	105866	106043	107212
Covasna	36737	35813	34804	34339	33711
Harghita	54352	54347	53550	52808	52388
Mureș	101993	103955	99823	99196	98397
Sibiu	80722	83418	81842	81503	80869
URBAN					
Regiune/ Județ	2013	2014	2015	2016	2017
Regiunea CENTRU	306826	316986	310634	309541	309653
Alba	43498	43783	43098	42969	42994
Brașov	80913	85662	85168	85285	86324
Covasna	22502	21594	20913	20752	20524
Harghita	30459	30673	30283	29875	29763
Mureș	67493	70276	67604	67046	66712
Sibiu	61961	64998	63568	63614	63336
RURAL					
Regiune/ Județ	2013	2014	2015	2016	2017
Regiunea CENTRU	128071	126352	123252	121747	119888
Alba	16086	15496	14903	14430	13970
Brașov	20596	20864	20698	20758	20888
Covasna	14235	14219	13891	13587	13187
Harghita	23893	23674	23267	22933	22625
Mureș	34500	33679	32219	32150	31685
Sibiu	18761	18420	18274	17889	17533

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

În anul 2017, la nivelul Regiunii Centru, **personalul didactic** în învățământul preuniversitar și superior (nivel licență) era format din 29.928 persoane dintre care jumătate activau în învățământul primar și gimnazial (inclusiv învățământul special) (52,3%), urmat cu o cincime de cel din învățământul liceal (21,7%), la polul opus cel din învățământul profesional (0,3%), învățământul antepreșcolar (0,4%) și învățământul postliceal și de maiștri (0,8%). Amintim că ponderea personalului didactic din învățământul superior (nivel licență) era în 2017 de 7,8% din total personal didactic din regiune. La nivel de medii de rezidență, în 2017 din total personal didactic la nivel regional 67,7% era în mediul urban, valoare similară cu cea la nivel național, peste media regională fiind județele Brașov (76,7%), Sibiu (76,2%) și Alba (68,4%), la polul opus cu cea mai mică pondere fiind județul Harghita (53,6%). În 2017 comparativ cu anul de referință 2013 la nivelul Regiunii Centru numărul personalului didactic a scăzut cu 4,3%, diminuări peste media regională înregistrându-se în învățământul superior (-10,3%),

învățământul liceal (-5,3%) și învățământul primar și gimnazial (inclusiv învățământul special) (-4,7%).

Tabel 3.3.8 Numărul personalului didactic pe niveluri de educație la nivelul Regiunii Centru în perioada 2007-2017

- număr persoane -

Regiunea Centru	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Total	33971	34179	33722	31369	30853	30639	31281	30635	29656	29809	29928
Învățământ antepreșcolar	:	:	:	:	:	:	:	92	113	129	129
Învățământ preșcolar	5488	5565	5571	5359	5443	5092	5152	5059	4980	4959	5012
Învățământ primar și gimnazial (inclusiv învățământul special)	17394	17675	17308	15865	15546	15951	16420	15997	15361	15569	15648
Învățământ liceal	7671	7520	7553	7334	7100	6792	6840	6598	6525	6518	6480
Învățământ profesional	553	520	301	11	2	34	14	38	36	72	82
Învățământ postliceal și de maiștri	124	105	114	101	156	218	243	253	224	226	233
Învățământ superior (licență)	2741	2794	2875	2699	2606	2552	2612	2598	2417	2336	2344

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică (... lipsă date)

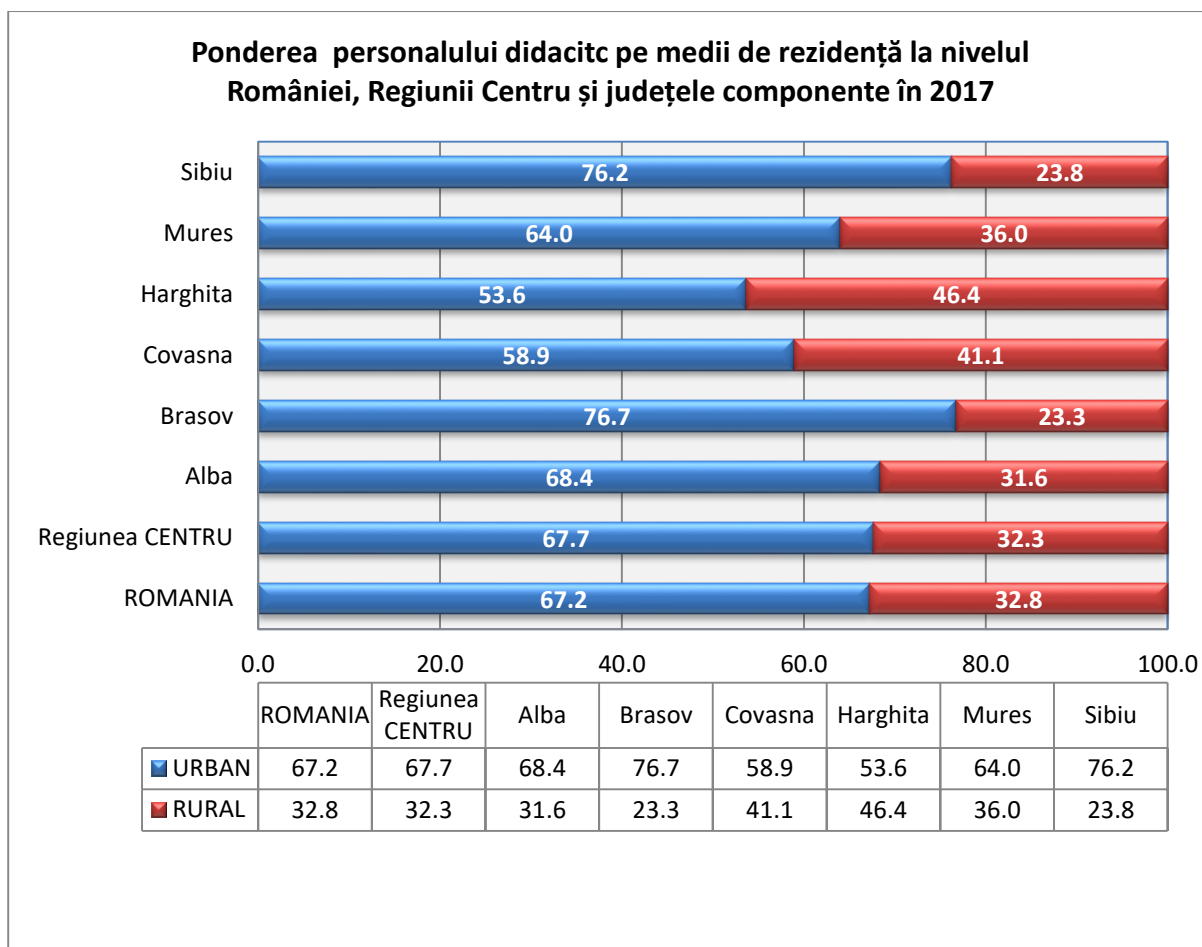

Figura 3.3.3

Tabel 3.3.9 Numărul total al personalului didactic pe medii de rezidență la nivelul României, Regiunii Centru și județele componente în 2017 comparativ cu anul de referință 2013 - număr persoane -

Țară/ Regiune/ Județ	Anul 2013	Anul 2017	Anul 2013	Anul 2017	Anul 2013	Anul 2017
	TOTAL		URBAN		RURAL	
România	248016	236208	164896	158747	83120	77461
Regiunea Centru	31281	29928	21189	20256	10092	9672
Alba	4414	4092	2999	2799	1415	1293
Brașov	6661	6650	5135	5102	1526	1548
Covasna	2820	2616	1677	1541	1143	1075
Harghita	4126	4135	2240	2217	1886	1918
Mureș	7721	7196	4883	4603	2838	2593
Sibiu	5539	5239	4255	3994	1284	1245

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

Un indicator statistic derivat util în această analiză este **numărul de elevi ce revin unui cadru didactic** pe niveluri de educație. La nivelul Regiunii Centru în 2017 un număr de 14,4 elevi reveneau unui cadru didactic, în creșterea față de anul de referință 2013 când au fost 13.9 elevi reveneau unui cadru didactic. În învățământul preșcolar, în 2017 la nivel regional,

14,2 elevi reveneau unui cadru didactic, număr sensibil mai mic față de cel din 2013 (14,8 elevi/cadru didactic), cel mai mare număr în ultimul deceniu fiind de 16,9 elevi/cadru didactic în 2010. În învățământul primar și gimnazial (inclusiv învățământul special), în 2017 la nivel regional, 13,4 elevi reveneau unui cadru didactic, număr mai mare față de cel din 2013 (12,9 elevi/cadru didactic), cel mai mare număr în ultimul deceniu fiind de 13,7 elevi/cadru didactic în 2015. În învățământul liceal, în 2017 la nivel regional, 10,3 elevi reveneau unui cadru didactic, număr mai mic față de cel din 2013 (12,3 elevi/cadru didactic), cel mai mare număr în ultimul deceniu fiind de 13,7 elevi/cadru didactic în 2011. În învățământul profesional, în 2017 la nivel regional, 168,5 elevi reveneau unui cadru didactic, număr mult mai mic față de cel din 2013 (327.6 elevi/cadru didactic), cel mai mare număr în ultimul deceniu fiind de 820 elevi/cadru didactic în 2011, iar cel mai mic de 42,5 elevi/cadru didactic în 2008. În învățământul postliceal și de maiștri, în 2017 la nivel regional, 36,5 elevi reveneau unui cadru didactic, număr mai mic față de cel din 2013 (43,2 elevi/cadru didactic), cel mai mare număr în ultimul deceniu fiind de 86,4 elevi/cadru didactic în 2010.

Tabel 3.3.10 Numărul de elevi ce revin unui cadru didactic pe niveluri de educație la nivelul Regiunii Centru în perioada 2007-2017

- număr persoane -

Regiunea Centru	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
TOTAL	15.1	15.0	15.1	15.6	14.8	14.5	13.9	14.5	14.6	14.5	14.4
Învățământ antepreșcolar	:	:	:	:	:	:	:	29.5	24.5	24.2	24.6
Învățământ preșcolar	15.6	15.6	16.0	16.9	16.8	15.3	14.8	14.8	14.6	14.4	14.2
Învățământ primar și gimnazial (inclusiv învățământul special)	11.8	11.5	11.5	12.6	12.5	13.3	12.9	13.3	13.7	13.5	13.4
Învățământ liceal	11.8	11.8	12.5	13.2	13.7	13.3	12.3	11.6	10.9	10.5	10.3
Învățământ profesional	48.3	42.5	44.9	581.0	820.0	90.4	327.6	236.0	319.6	188.3	168.5
Învățământ postliceal și de maiștri	55.5	77.0	75.3	86.4	56.3	45.6	43.2	39.5	41.6	38.3	36.5

Sursa: calcule proprii pe baza datelor Institutului Național de Statistică (... lipsă date)

La nivelul Regiunii Centru, **rata abandonului școlar** a înregistrat în perioada de referință o evoluție ușor sinusoidală, ajungând în 2016 la 2,4% în învățământul primar, 2,9% în învățământul gimnazial, 3,6% în învățământul liceal și profesional, 12,6% în învățământul postliceal și de maiștri. În profil teritorial, în 2016 rate ale abandonului școlar peste media regională s-a înregistrat în învățământul primar în județele Covasna (3,8%) și Brașov (3,0%), în învățământul gimnazial în Brașov și Covasna (3,6%), Mureș (3,4%), în învățământul liceal și

profesional în Sibiu (5,0%), Brașov (la egalitate, 3,6%), în învățământul postliceal și de maiștri în Covasna (23,4%), Sibiu (15,0%), Brașov (13,1%).

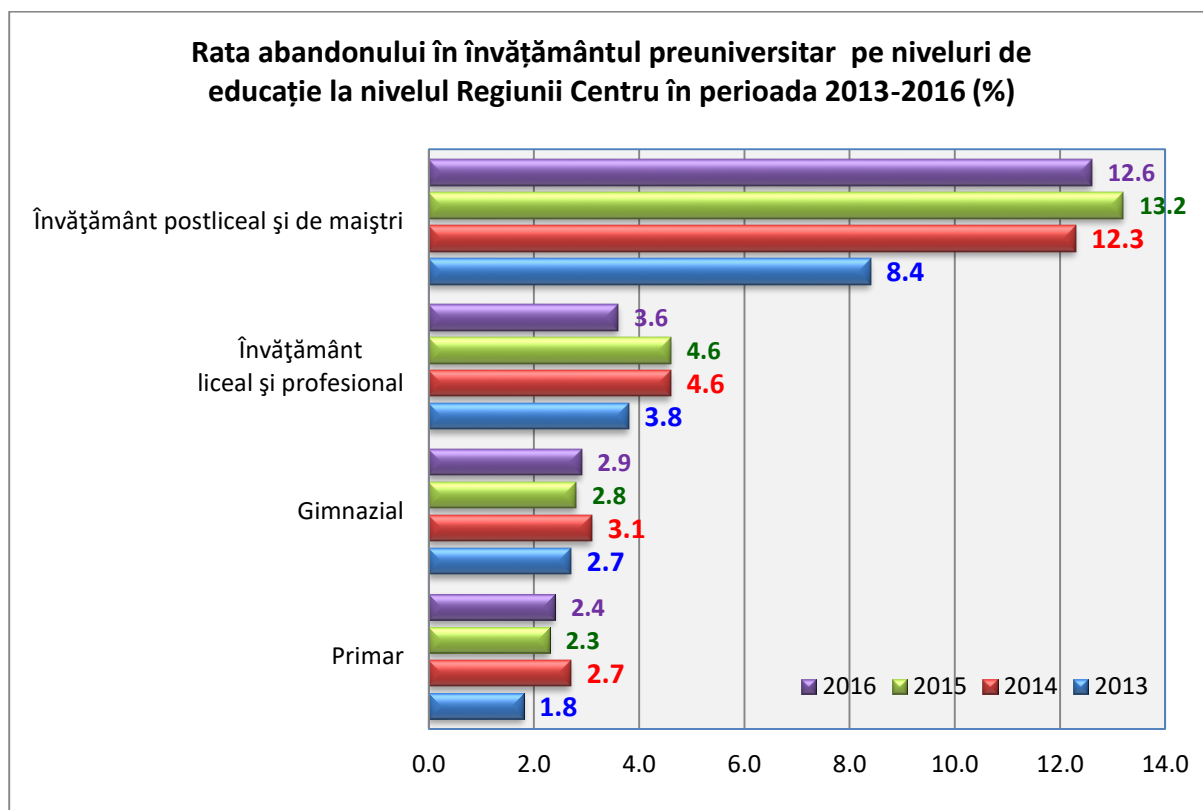

Figura 3.3.4 Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

Aspecte privind învățământul profesional și tehnic

În Europa, evoluțiile economice și sociale din ultimul deceniu au demonstrat necesitatea crescândă a unei dimensiuni europene a educației și formării profesionale. Investițiile în educație și formarea profesională pentru dezvoltarea competențelor sunt esențiale pentru a stimula creșterea economică și competitivitatea. Este necesară acordarea unei atenții sporite pentru toate tipurile de programe de formare profesională, de la programe de inițiere, programele de calificare, respectiv recalificare până la programe de perfecționare și programele de specializare.

La nivelul Regiunii Centru, și nu numai, este o mare nevoie de flexibilizare a sistemului de educație și formare profesională care la rândul său este un proces extrem de complex și dinamic. Este nevoie de o modernizare rapidă a sistemului de educație și formare profesională începând cu o schimbare de mentalitate și o reorientare mai accentuată spre tendințele actuale în contextul dezvoltării economice și a progresului societății cu accent pe nevoile reale ale pieței regionale a forței de muncă. Retehnologizarea sau reorganizarea unor ramuri de activitate economică au determinat modificări substanțiale ale cererii de forță de muncă, în special în ceea ce privește nivelul de calificare al angajaților și a competențelor deținute de aceștia. Astfel, o problemă majoră a angajatorilor este găsirea cu

dificultate a forței de muncă specializate. Cei mai mulți angajatori caută persoane cu experiență sau cel puțin dispuși să învețe și să acumuleze cât mai multe cunoștințe într-un timp cât mai scurt.

Succint, amintim **principalele provocări pentru sistemul de educație și formare profesională** la nivelul Regiunii Centru și nu numai:

- modul în care este percepută educația,
- necesitatea unei infrastructuri modernizate și compatibile cu standardele la nivel regional, național și internațional,
- ritmul accelerat al schimbărilor și progresului tehnologic în contextul dinamicii sociale și economice (astfel formarea și perfecționarea profesională trebuie să fie un proces continuu și organizat),
- devalorizarea și scăderea atractivității pentru învățământul tehnic și profesional ca urmare a schimbărilor majore din sistemul de învățământ la nivel național din ultimele două decenii și care la rândul lor au avut unele consecințe negative,
- dezvoltarea și valorificarea parteneriatelor, în special a celor între instituțiile de învățământ preuniversitar (învățământul tehnic și profesional) sau învățământul universitar și reprezentanții mediului de afaceri în vederea îmbunătățirii pregătirii profesionale ale absolvenților, cu accent pe dobândirea de abilități practice compatibile cu cerințele pe piața muncii,
- adaptarea curriculumului de studii în învățământul tehnic și profesional la evoluțiile tehnice și economice actuale precum și extinderea stagiilor de pregătire practică
- participarea la formarea și perfecționarea continuă a angajaților este încă redusă și variază în funcție de o serie de variabile precum: mărimea companiei/instituției, forma de proprietate a acesteia, durata de funcționare, perspectivele de dezvoltare, etc. În plus, responsabilitatea formării profesionale este percepută de angajați ca revenind mai mult angajatorului decât angajatului

Învățământul profesional-dual

Învățământul dual, formă de școlarizare în învățământul profesional, a fost introdus în România prin OUG 94/2014. **Principalul avantaj** al sistemului de învățământ profesional-dual este pregătirea tinerilor pentru practicarea unor meserii cerute pe piața locală a muncii. Astfel, organizarea, durata, conținutul programelor de pregătire și modalitățile de certificare a pregătirii profesionale se stabilesc prin consultarea operatorilor economici.

Pregătirea profesională a elevilor va fi asigurată atât prin acces la cursuri de specialitate susținute prin Ministerul Educației Naționale și Cercetării Științifice și agenții economici, cât și posibilitatea de urmare a stagiilor de practică. Important de menționat este faptul că în timpul scolii, tinerii vor fi plătiți de companii pentru a se specializa în domeniile în care acestea au nevoie de forță de muncă.

Există avantaje și pentru operatorii economici participanți la învățământul dual. Operatorii economici care încheie contract de parteneriat cu unitățile de învățământ, beneficiază de facilități la plata impozitelor, taxelor și contribuțiilor datorate bugetului de stat, bugetului asigurărilor sociale, bugetelor fondurilor speciale sau bugetelor locale, potrivit prevederilor legale.

Școala Profesională Germana Kronstadt (SGK)²⁷ cu sediul în **Brașov** este prima instituție de învățământ profesional în sistem dual din România. Amintim faptul că meseriile (calificările profesionale) oferite prin Școala Profesională Germană Kronstadt sunt: Operator la mașini unelte cu comandă numerică, Electromecanic mașini unelte și instalații industriale, Sculer matrițer, Sudor, Confectioner articole din piele și înlocuitori. Pe lângă aceasta, în Regiunea Centru mai sunt școli profesionale în sistem dual în **Sibiu** (Sculer-matrițer, Operator la mașini cu comandă numerică, Electromecanic), **Alba Iulia** (Electromecanic utilaje și instalații și Modelier), **Cugir** (strungar - frezor - rabotor - mortezor), **Făgăraș** cu două școli profesionale: Școala Profesională Franceză din Făgăraș (cu trei clase: injecție de mase plastice și cauciuc, prelucrări mecanice prin așchiere, electromecanic mașini, utilaje și instalații) și Școala Profesională de Turism de la Făgăraș (Specialist Gastronomic, Specialist Hotelier, Specialist în Gastronomia Sistematizată, Bucătar, Patisier/Cofetar).

²⁷<http://www.sgk.ro/ro/>

Figura 3.3.5 Școala Profesională Germana Kronstadt din Brașov

3.4 Infrastructura de cercetare

Dezvoltarea sectorului cercetare - dezvoltare - inovare este unul dintre factorii care pot potența competitivitatea la nivelul Regiunii Centru. Necesitatea întăririi legăturii dintre mediul economic (de afaceri) și cel de cercetare atrage dezvoltarea economiei bazate pe cunoaștere, a clusterelor industriale și a celor bazate pe cercetare, accelerând procesul de transfer tehnologic.

În anul 2017, în Regiunea Centru existau **11 instituții de învățământ superior**, dintre care câte 4 instituții în județele Sibiu și Mureș, două instituții în județul Brașov și o instituție în județul Alba. Cele 11 instituții de învățământ superior din Regiunea Centru însumează **66 de facultăți** dintre care 53 facultăți sunt în proprietate publică, iar 13 facultăți în proprietate privată. În 2017 **personalul didactic** din învățământul universitar din Regiunea Centru cuprindea 2344 persoane (7,8% din personalul didactic pe toate nivelurile de educație), dintre care o treime în județul Brașov (33,0%), urmat de județele Sibiu (30,6%), Mureș (29,6%) și Alba (6,8%). În 2017 la nivel regional erau înscriși 56.803 de **studenți**²⁸ (10,5% din numărul total de studenți la nivel național), dintre care peste o treime în județul Brașov (37,9%), peste un sfert în județul Sibiu (29,0%), o cincime în județul Mureș (20,7%), în restul județelor ponderile fiind sub 10% (județul Alba cu 9,6%, județul Harghita cu 2,2% și județul Covasna cu 0,7%).

---

²⁸Studenți și cursanți înscriși în învățământul superior (licență, master, cursuri postuniversitare, doctorat și programe postdoctorale)

Principalele **universități** din Regiunea Centru sunt: Universitatea Transilvania din Brașov, Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu, Universitatea de Medicină, Farmacie, Științe și Tehnologie din Târgu Mureș, Universitatea ”1 Decembrie 1918” din Alba Iulia, Universitatea de Arte din Târgu Mureș. Amintim și extensii universitare pe teritoriul regiunii ale unor universități din orașe cu tradiție universitară și care nu sunt în Regiunea Centru, cum sunt de pildă cele din Cluj Napoca: Universitatea „Babeș-Bolyai” (extensiile academice²⁹ din: Gheorgheni, Sfântu Gheorghe, Târgu Mureș, Odorheiu Secuiesc, Sibiu, Târgu Secuiesc), Universitatea ”Sapientia” (extensiile universitare din Târgu Mureș și Miercurea Ciuc), Universitatea Tehnică (extensia universitară din Alba Iulia).

Figura 3.4.1 Universitatea Transilvania din Brașov

Figura 3.4.2 Universitatea de Medicină, Farmacie, Științe și Tehnologie din Târgu Mureș,
Figura 3.4.3 Universitatea ”Lucian Blaga” din Sibiu

²⁹<https://www.ubbcluj.ro/ro/structura/unitati/extensii>

Figura 3.4.4 Universitatea "1 Decembrie 1918" din Alba Iulia, Figura 3.4.5 Universitatea Sapientia Filiala Miercurea Ciuc

La nivel regional există un număr mare de **centre și institute de cercetare** care acoperă o gamă largă de domenii de cercetare, principalele fiind: științe economice, inginerie și tehnologii avansate, energii regenerabile și biotehnologii, electrotehnică, mecanică, farmacie, medicină, dezvoltare teritorială, dezvoltare durabilă, topografie și geodezie, sociologie, științe exacte (matematică, fizică, chimie, etc.), tehnologia informației și comunicațiilor, ingineria mediului, etc.

Figura 3.4.6 Institutul Național de Cercetare Dezvoltare pentru Cartof și Sfeclă de Zahăr Brașov (INCDCSZ Brașov), Figura 3.4.7 Stațiunea de Cercetare și Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Blaj (SCDVV Blaj)

La nivelul Regiunii Centru **numărul salariaților din activitatea de cercetare-dezvoltarea echivalent normă întreagă** crescut în ultimul deceniu de aproape 2,7 ori (de la 1198 salariați în 2007 la 3286 salariați în 2017), cea mai vizibilă creștere fiind în județul Sibiu, de 13 ori (de la 130 salariați în 2007 la 1685 salariați în 2017), urmat de Brașov cu o creștere de 2,2 ori (de la 533 salariați în 2007 la 1169 salariați în 2017), la polul opus, cu descreșteri fiind județele Mureș (-28,5%) și Alba (-15,0%). În 2017 comparativ cu anul de referință 2013, la nivelul Regiunii Centru s-a observat o creștere a numărului de salariați din activitatea de cercetare-dezvoltare de 1,4 ori, cea mai mare creștere fiind în Sibiu de 5,1 ori, iar cele mai mici creșteri, sub 1%, în județele Alba și Brașov (0,7%)

Tabel 3.4.1 Salariați din activitatea de cercetare-dezvoltare echivalent normă
întreagă în Regiunea Centru în perioada 2007-2017

- număr persoane -

Regiune/ Județ	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Regiunea Centru	1198	1425	2252	2406	2565	2588	2297	3120	3062	3312	3286
Alba	133	133	117	115	154	126	154	135	126	112	113
Brașov	533	729	1177	1784	1914	1790	1577	1270	1157	1277	1169
Covasna	34	37	32	42	47	49	33	42	48	28	48
Harghita	20	20	21	20	16	44	12	15	27	24	31
Mures	348	382	385	265	210	215	193	267	242	249	239
Sibiu	130	124	520	180	224	364	328	1391	1462	1622	1685

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

Ponderea cercetătorilor din total salariați din activitatea de cercetare - dezvoltare la nivelul Regiunii Centru era în 2017 de 39,1%, vizibil mai mică față de cea la nivel național (61,1%), peste media regională fiind județele Alba (82,7%), Mureș (61,7%), Brașov (58,3%) și Harghita (41,2%). Față de anul de referință 2013 ponderea cercetătorilor a scăzut constant în ultimii 5 ani de la 59,9% în Regiunea Centru și 63,6% în România.

Tabel 3.4.2 Salariați din activitatea de cercetare - dezvoltare la Regiunii Centru și județele componente în perioada 2013-2017

- număr persoane -

Regiune/Județ	2013	2014	2015	2016	2017
Total salariați din activitatea de cercetare dezvoltare					
Regiunea CENTRU	2683	3885	3728	4072	4000
Alba	277	255	243	248	254
Brașov	1604	1583	1400	1563	1462
Covasna	38	49	73	54	63
Harghita	15	16	38	24	34
Mures	342	446	393	439	426
Sibiu	407	1536	1581	1744	1761
Cercetători din salariații din activitatea de cercetare - dezvoltare					
Regiunea CENTRU	1606	1831	1672	1783	1565
Alba	204	238	226	216	210
Brașov	929	917	816	953	853
Covasna	27	32	35	21	21
Harghita	5	4	22	5	14
Mures	248	326	287	273	263
Sibiu	193	314	286	315	204

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

Ponderea cercetătorilor din total salariați din activitatea de cercetare - dezvoltare din România, Regiunea Centru și județele componente în perioada 2013-2017

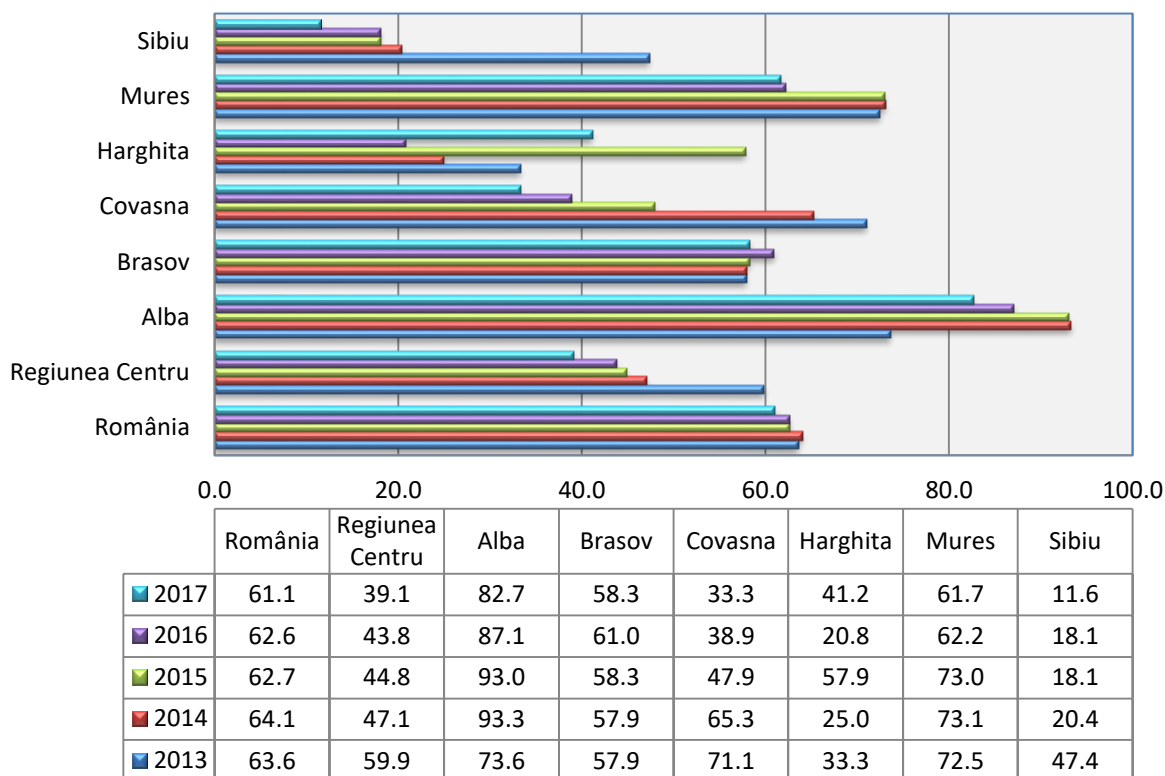

Figura 3.4.8

La nivelul regiunilor de dezvoltare în 2017 cel mai mare **număr de salariați** din activitatea de cercetare - dezvoltare, jumătate din cel la nivel național (44801 salariați în 2018) a fost în regiunea București - Ilfov (50,7%), urmat la mare distanță de Regiunea Vest (9,1%) și Regiunea Centru (8,9%), la polul opus fiind Regiunea Sud - Vest Oltenia (4,8%). De asemenea, cel mai mare **număr de cercetători** din total salariați din activitatea de cercetare - dezvoltare din România a fost tot în Regiunea București Ilfov de aproape jumătate (49,0%, 13411 cercetători), urmat la mare distanță de Regiunea Nord - Est (11,2%, 3056 cercetători), Regiunea Centru ocupând locul al 6 le-a la egalitate cu Regiunea Sud - Est (5,7%, 1565 respectiv 1566 cercetători). În 2017 **pondere a cercetătorilor** din totalul salariaților din activitatea de cercetare - dezvoltare a fost în România de 61,1%, peste media națională fiind regiunile Nord - Est și Sud - Vest Oltenia cu 77,4%, Sud - Est cu 68,4% și Nord - Vest cu 67,4%, la polul opus fiind Regiunea Centru cu doar 39,1%.

Ponderea cercetătorilor din total salariați din activitatea de cercetare - dezvoltare la nivelul regiunilor de dezvoltare din România în perioada 2013-2017

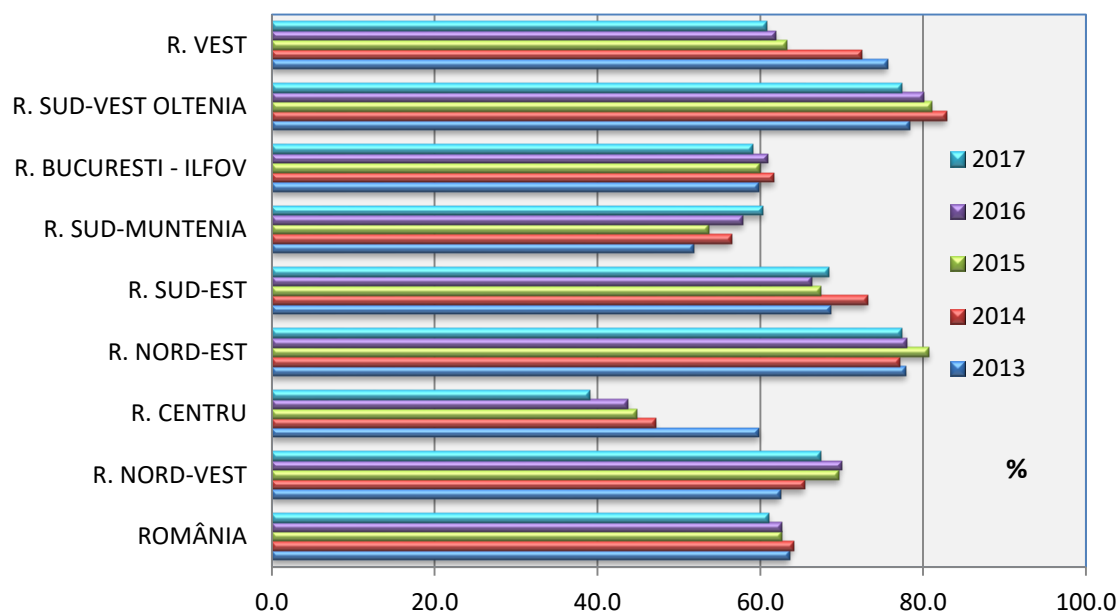

Figura 3.4.9

Tabel 3.4.3 Salariați din activitatea de cercetare - dezvoltare la nivelul regiunilor de dezvoltare din România în perioada 2013-2017

- număr persoane -

România/ Regiuni de dezvoltare	2013	2014	2015	2016	2017
Total salariați din activitatea de cercetare dezvoltare					
ROMÂNIA	43375	42963	43448	44386	44801
Regiunea NORD-VEST	3137	3485	3277	3175	3280
Regiunea CENTRU	2683	3885	3728	4072	4000
Regiunea NORD-EST	4328	4319	4298	4129	3947
Regiunea SUD-EST	1583	1656	2023	2150	2290
Regiunea SUD-MUNTENIA	4595	3826	2902	2836	2344
Regiunea BUCURESTI - ILFOV	21128	20212	21088	21968	22709
Regiunea SUD-VEST OLTENIA	2058	1960	2101	2025	2132
Regiunea VEST	3863	3620	4031	4031	4099
Cercetători din salariații din activitatea de cercetare - dezvoltare					
ROMÂNIA	27600	27535	27253	27801	27367
Regiunea NORD-VEST	1962	2280	2284	2223	2210
Regiunea CENTRU	1606	1831	1672	1783	1565
Regiunea NORD-EST	3373	3332	3470	3223	3056
Regiunea SUD-EST	1088	1212	1364	1426	1566
Regiunea SUD-MUNTENIA	2384	2160	1556	1642	1415
Regiunea BUCURESTI - ILFOV	12652	12469	12655	13384	13411

Regiunea SUD-VEST OLTENIA	1612	1625	1703	1622	1651
Regiunea VEST	2923	2626	2549	2498	2493
Ponderea cercetătorilor din total salariați din activitatea de cercetare - dezvoltare (%)					
ROMÂNIA	63.6	64.1	62.7	62.6	61.1
R. NORD-VEST	62.5	65.4	69.7	70.0	67.4
R. CENTRU	59.9	47.1	44.8	43.8	39.1
R. NORD-EST	77.9	77.1	80.7	78.1	77.4
R. SUD-EST	68.7	73.2	67.4	66.3	68.4
R. SUD-MUNTENIA	51.9	56.5	53.6	57.9	60.4
R. BUCURESTI - ILFOV	59.9	61.7	60.0	60.9	59.1
R. SUD-VEST OLTENIA	78.3	82.9	81.1	80.1	77.4
R. VEST	75.7	72.5	63.2	62.0	60.8

Sursa: Institutul Național de Statistică și calcule proprii pe baza datelor INS

În ce privește numărul de salariați din activitatea de cercetare - dezvoltare la 10.000 de persoane ocupate civile acesta era în 2017 de 38,3 persoane la nivelul Regiunii Centru, vizibil mai mic față de cel la nivel național (53,5 persoane). Față de anul de referință 2013 atât la nivel regional cât și național se observă o creștere a numărului de persoane pentru indicatorul amintit anterior (25,8 respectiv 50,8 persoane). În profil teritorial, în 2017 peste media regională se remarcă doar județele Sibiu (91,5 persoane) și Brașov (57,5 persoane), la polul opus fiind Harghita (2,6 persoane).

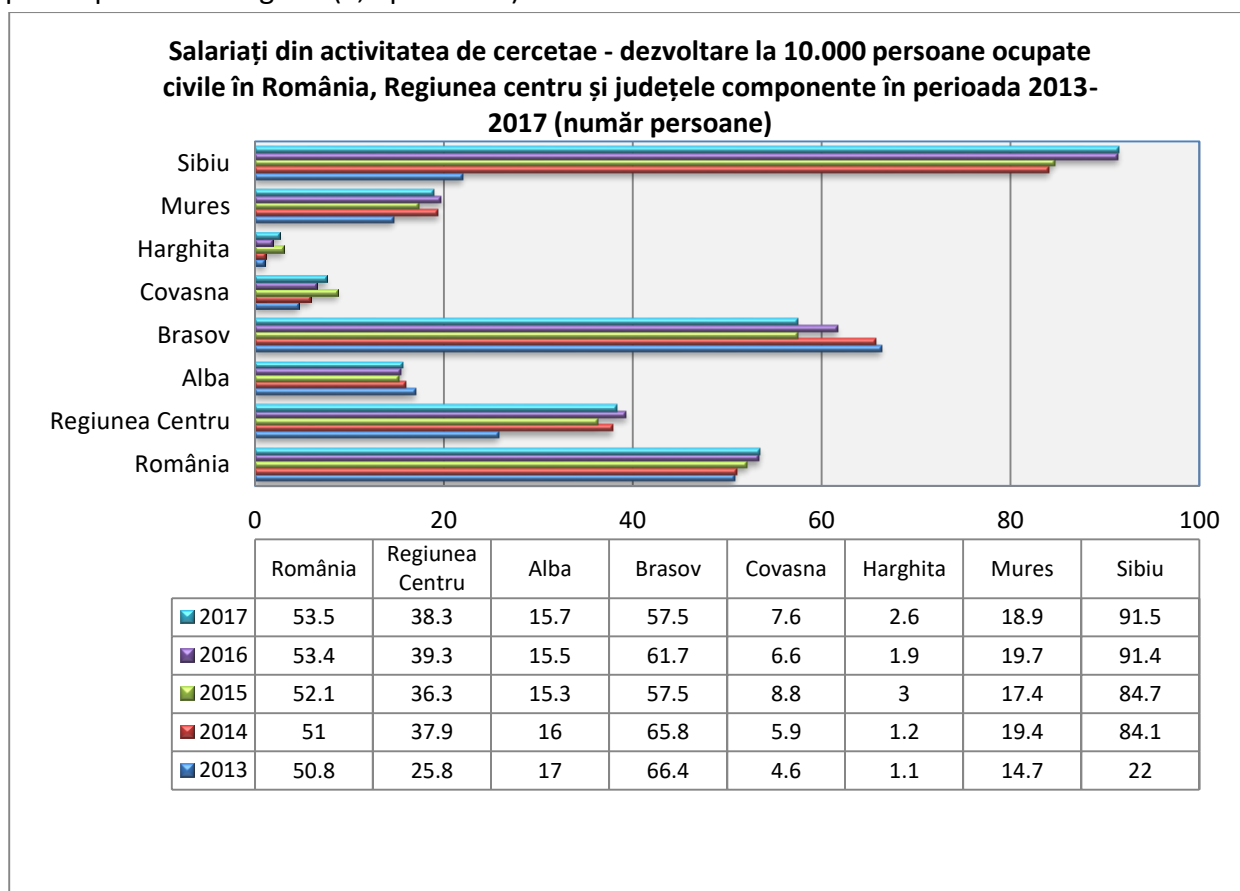

Figura 3.4.10

Potrivit datelor statistice, în anul 2017, **cheltuielile totale din activitatea de cercetare-dezvoltare** au fost de 256017 mii lei la nivelul Regiunii Centru, dintre care peste trei sferturi în județul Sibiu (79,5%), urmat la mare distanță de Brașov (10,2%). Situația este vizibil diferită față de anul de referință 2013 când cheltuielile totale din activitatea de cercetare-dezvoltare la nivel regional erau de 94032 mii lei (de aproape 3 ori mai mici față de 2017), dintre care aproape jumătate în județul Brașov (41,2%) și peste un sfert în județul Sibiu (29,0%).

Tabel 3.4.4 Cheltuieli totale din activitatea de cercetare - dezvoltare în Regiunea Centru în perioada 2007-2017

- mii lei RON -

Regiune/ Județ	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Regiunea Centru	74256	80256	170057	110483	123901	153494	94032	234733	257622	272635	256017
Alba	3801	3948	3161	2141	13347	4568	8067	4165	5274	5493	5308
Brașov	48653	46514	69797	64242	71955	68246	38723	38486	22092	40168	26071
Covasna	2398	2756	3434	3345	3696	4093	3701	3675	3541	3030	4302
Harghita	392	1421	785	1084	399	19986	640	1050	3288	730	3177
Mureș	12635	11219	14692	17471	13973	24806	15658	32188	19835	14604	13753
Sibiu	6377	14398	78188	22200	20531	31795	27243	155169	203592	208610	203406

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

La nivelul regiunilor de dezvoltare există decalaje mari privind cheltuielile din activitatea de cercetare - dezvoltare, în 2017 în Regiunea București Ilfov cheltuindu-se două treimi din cele la nivelul întregii țări (65,0%, 2807480 mii lei RON), în restul județelor fiind sub 10%, Regiunea Centru ocupând locul 4 (5,9%, 256017 mii lei RON). În 2017 comparativ cu anul de referință 2013 la nivelul României s-a înregistrat o rată de creștere de 75,2%, peste media națională fiind regiunile Centru (+172,3%), București - Ilfov (+103,2%) și Vest (+93,9%), la polul opus, cu rate de descreștere fiind Regiunea Nord - Est (-22,1%).

Pe **sectoare de performanță**, la nivel național în 2017 peste jumătate din cheltuielile totale din activitatea de cercetare - dezvoltare au fost în sectorul mediului de afaceri (56,7%, 2448526 mii lei RON), urmat cu aproape o treime de sectorul guvernamental (32,4%, 1396848 C), cu peste o zecime de sectorul învățământului superior (10,6%, 459222 mii lei RON) și de doar 0,3% de sectorul privat non - profit (12490 mii lei RON).

Tabel 3.4.5 Cheltuieli totale din activitatea de cercetare - dezvoltare în regiunile de dezvoltare din România în perioada 2007-2017

- mii lei RON -

România/ Regiuni de dezvoltare	2013	2014	2015	2016	2017
ROMÂNIA	2464779	2555662	3476933	3675142	4317086

R. NORD-VEST	226807	204056	336409	229229	247611
R. CENTRU	94032	234733	257622	272635	256017
R. NORD-EST	197700	191469	313176	170650	153981
R. SUD-EST	46409	48517	63871	67234	61799
R. SUD-MUNTENIA	264430	296549	304803	356332	342976
R. BUCURESTI - ILFOV	1381902	1394764	1801618	2167252	2807480
R. SUD-VEST OLTENIA	89023	73198	108776	80555	128247
R. VEST	164476	112376	290658	331255	318975

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

Potrivit datelor statistice disponibile pentru cel mai recent an statistic, 2016, la nivelul Regiunii Centru erau înregistrate 164 de **întreprinderi cu inovație**, dintre care peste jumătate inovatori de produs și proces (57,9%, 95 întreprinderi cu inovație), o cincime de inovatori numai de proces (20,7%, 34 întreprinderi cu inovație), 15,9% inovatori numai de produs (26 întreprinderi cu inovație), iar 5,5% inovatori cu activități nefinalizate și sau abandonate. La nivelul României în 2016 erau înregistrate 1556 de întreprinderi cu inovație dintre care peste un sfert în Regiunea București - Ilfov (26,2%, 407 întreprinderi cu inovație), urmata de Regiunea Sud - Est cu o cincime (21,6%, 336 întreprinderi cu inovație), Regiunea Nord - Vest (17,6%, 274 întreprinderi cu inovație), Regiunea Nord - Est (12,0%, 186 întreprinderi cu inovație), Regiunea Centru (10, 5%, 164 întreprinderi cu inovație), la polul opus cu doar 3,1% fiind Regiunea Sud - Vest Oltenia (49 întreprinderi cu inovație).

3.5 Infrastructura socială. Incluziunea socială

Aspecte teritoriale privind infrastructura socială în Regiunea Centru

Principalele probleme sociale actuale la nivelul Regiunii Centru sunt: îmbătrânirea populației, extinderea fenomenului de sărăcie, șomaj pe termen lung ridicat, rata ridicată a șomajului în rândul tinerilor, incluziune redusă pe piața muncii, rată ridicată a abandonului școlar, procent ridicat de populație romă afectată de sărăcie, etc. Astfel, cele mai importante trei consecințe ale problemelor sociale la nivel regional sunt: diminuarea calității vieții, scăderea siguranței și securității sociale și reducerea coeziunii sociale.

La nivel regional există un număr mare de servicii sociale care se adresează persoanelor aflate în foarte multe tipuri de risc sau vulnerabilitate.

Infrastructura de servicii sociale având ca beneficiari copii

În perioada 2013-2017 **numărul de centre rezidențiale pentru protecția copilului** în Regiunea Centru a înregistrat o evoluție sinusoidală, cu un maxim în 2014 (165 de centre) și un minim în 2015 (158 de centre). În 2017 comparativ cu anul de referință 2013 numărul de centre rezidențiale pentru protecția copilului la nivel regional a scăzut cu -2,5%. O evoluție

similară s-a observat și în ceea ce privește **numărul de copii care sunt protejați în sistem rezidențial**, în 2017 comparativ cu 2013 s-a înregistrat o scădere de -7,9%.

Tabel 3.5.1 Număr de centre rezidențiale pentru protecția copilului în Regiunea Centru în perioada 2013-2017

- număr -

Regiune/Județ	2013	2014	2015	2016	2017
Regiunea Centru	163	165	158	164	159
Alba	19	20	17	17	17
Brașov	26	26	24	25	24
Covasna	19	19	19	19	20
Harghita	12	13	13	18	18
Mures	77	77	75	75	71
Sibiu	10	10	10	10	9

Sursa datelor: Consiliile Județene din Regiunea Centru

Tabel 3.5.2 Număr de copii care sunt protejați în sistemul rezidențial în Regiunea Centru în perioada 2013-2017

- număr persoane -

Regiune/Județ	2013	2014	2015	2016	2017
Regiunea Centru	2899	2830	2427	2761	2670
Alba	218	178	156	168	152
Brașov	608	582	572	488	453
Covasna	342	336	33	328	348
Harghita	681	701	672	751	712
Mures	688	682	661	698	690
Sibiu	362	351	333	328	315

Sursa datelor: Consiliile Județene din Regiunea Centru

Infrastructura de servicii sociale având ca beneficiari persoane cu dizabilități

În anul 2017 comparativ cu anul de referință 2013, la nivelul Regiunii Centru, **numărul total de persoane cu dizabilități** a crescut cu +15,3, ajungând la 72902 de persoane. Raportându-ne la aceeași perioadă, numărul **adultilor** cu dizabilități a crescut cu +17,5% (ajungând la 66902 persoane), iar cel al **copiilor** cu dizabilități a scăzut cu -4,4% (ajungând la 6000 de persoane).

La nivelul Regiunii Centru, în anul 2017 comparativ cu anul de referință 2013, **numărul total de persoane cu dizabilități care au beneficiat de asistenți personali** a crescut cu peste o treime (+35,2%, la 14896 persoane), cel al adultilor care au beneficiat de asistenți personali a crescut cu aproape jumătate (+47,4%, la 12288 persoane), iar al copiilor care au beneficiat de asistenți personali a crescut cu o treime (+33,0%, la 2608 persoane). Menționăm faptul

că la nivelul Regiunii Centru, în anul 2017 din numărul total de persoane cu dizabilități, 20,4% au **beneficiat de asistenți personali** (comparativ cu 17,4% în 2013). De asemenea, la nivel regional în 2017, din numărul total de adulți cu dizabilități, 18,4% au beneficiat de asistenți personali (comparativ cu 14,6% în 2013), iar din numărul total de copii cu dizabilități 43,5% au beneficiat de asistenți personali (comparativ cu 31,3% în 2013).

Un alt aspect important îl reprezintă evoluția **numărului persoanelor cu dizabilități încadrate în muncă** care la nivelul Regiunii Centru a înregistrat o creștere continuă, ajungând în 2017 cu peste un sfert mai mult (+26,1%, 4949 persoane) față de anul de referință 2013. Cu toate acestea, **ponderea persoanelor cu dizabilități încadrate în muncă** din totalul adulților cu dizabilități este foarte mic, înregistrând o ușoară creștere de la 5,4% în 2013 la 6,0% în 2017.

În ce privește **numărul de centre rezidențiale pentru persoane cu dizabilități** la nivelul Regiunii Centru acesta a crescut cu 6,1%, de la 49 în 2013 la 52 în 2017.

Tabel 3.5.3 Numărul persoanelor cu dizabilități la nivelul Regiunii Centru în 2013 și 2017
- număr persoane -

Regiune/Județ	Număr de persoane cu dizabilități în 2013			Număr de persoane cu dizabilități în 2017		
	Copii	Adulți	Total	Copii	Adulți	Total
Regiunea Centru	6274	56956	63230	6000	66902	72902
Alba	1782	14465	16247	1516	15970	17486
Brașov	1341	14390	15731	1347	17262	18609
Covasna	526	4325	4851	613	5368	5981
Harghita	1256	6806	8062	1095	9666	10761
Mureș	1262	16178	17440	1350	17826	19176
Sibiu	107	792	899	79	810	889

Sursa datelor: Consiliile Județene din Regiunea Centru

Tabel 3.5.4 Numărul persoanelor cu dizabilități care beneficiază de asistenți personali în Regiunea Centru în 2013 și 2017

- număr persoane -

Regiune/Județ	Număr de persoane cu dizabilități care beneficiază de asistenți personali în 2013			Număr de persoane cu dizabilități care beneficiază de asistenți personali în 2017		
	Copii	Adulți	Total	Copii	Adulți	Total
Regiunea Centru	1961	8338	11017	2608	12288	14896
Alba	627	2814	3441	661	4117	4778
Brașov	758	4129	4887	964	5491	6455
Covasna	131	404	535	178	495	673
Harghita	271	513	784	267	729	996

Mureș	Lipsă date	Lipsă date	718	350	826	1176
Sibiu	174	478	652	188	630	818

Sursa datelor: Consiliile Județene din Regiunea Centru

Tabel 3.5.5 Numărul persoanelor cu dizabilități încadrate în muncă în Regiunea Centru în perioada 2013-2017

- număr persoane -

Regiune/Județ	2013	2014	2015	2016	2017
Regiunea Centru	3924	4116	4342	4625	4949
Alba	1127	1155	1192	1195	1201
Brașov	933	970	1064	1152	1243
Covasna	188	183	190	213	225
Harghita	334	366	418	488	564
Mures	158	258	320	374	488
Sibiu	1184	1184	1158	1203	1228

Sursa datelor: Consiliile Județene din Regiunea Centru

Tabel 3.5.6 Ponderea persoanelor cu dizabilități încadrate în muncă din totalul adulților cu dizabilități în Regiunea Centru în perioada 2013-2017

- % -

Regiune/Județ	2013	2014	2015	2016	2017
Regiunea Centru	5.4	5.5	5.6	5.8	6.0
Alba	7.8	7.6	7.6	7.5	7.5
Brașov	6.5	6.4	6.6	6.9	7.2
Covasna	4.3	3.9	3.8	4.0	4.2
Harghita	4.9	4.9	5.2	5.5	5.8
Mures	1.0	1.6	1.9	2.2	2.7
Sibiu	7.3	7.3	7.2	7.6	7.7

Sursa datelor: Consiliile Județene din Regiunea Centru

Tabel 3.5.7 Număr de centre rezidențiale pentru persoane cu dizabilități în județele Regiunii Centru în perioada 2013-2017

- număr -

Regiune/Județ	2013	2014	2015	2016	2017
Regiunea Centru	49	45	45	47	52
Alba	15	14	14	14	14
Brașov	3	3	3	4	5
Covasna	2	2	2	2	2
Harghita	9	6	6	6	7
Mures	9	9	9	10	13
Sibiu	11	11	11	11	11

Sursa datelor: Consiliile Județene din Regiunea Centru

Infrastructura de servicii sociale având ca beneficiari persoane vârstnice

În perioada 2013-2017 la nivelul Regiunii Centru s-a înregistrat o creștere continuă a **numărului de centre rezidențiale (cămine) pentru persoane vârstnice**. În 2017 comparativ cu anul de referință 2013 numărul acestora a crescut cu aproape jumătate, cu +41,2%.

Tabel 3.5.8 Număr de centre rezidențiale (cămine) pentru persoane vârstnice în județele Regiunii în perioada 2013-2017

- număr -

Regiune/Județ	2013	2014	2015	2016	2017
Regiunea Centru	34	38	40	44	48
Alba	3	3	3	3	3
Brașov	1	1	1	1	1
Covasna	4	4	4	4	5
Harghita	5	6	6	6	6
Mures	11	14	15	17	20
Sibiu	10	10	11	13	13

Sursa datelor: Consiliile Județene din Regiunea Centru

Aspecte ale sărăciei în Regiunea Centru

Comisia Europeană sprijină și completează politicile statelor membre în domeniile protecției sociale și incluziunii sociale. Una din cele 5 politici de investiții ale politicii de coeziune în următoarea perioadă de programare 2021-2027 vizează **”O Europă mai socială**, pentru realizarea pilonului european al drepturilor sociale și sprijinirea calității locurilor de muncă, a învățământului, a competențelor, a incluziunii sociale și a accesului egal la sistemul de sănătate”.

Având la bază o selecție a 3 indicatori statistici relevanți în analiza incluziunii sociale și pentru care sunt date disponibile, punctăm câteva aspecte la nivelul Regiunii Centru.

În perioada 2007-2017 **rata sărăciei relative**³⁰ a înregistrat o evoluție sinusoidală la nivelul Regiunii Centru. În 2017 la nivel regional, rata sărăciei relative a fost de 17,3% (comparativ cu 23,6% la nivel național), valoarea fiind mai mică față de cea înregistrată în anul de referință 2013, 18,2% (23% la nivel național).

³⁰ **Rata saraciei relative** se definește ca fiind ponderea persoanelor sarace (dupa metoda relativa de estimare) in totalul populatiei. Se considera sarace persoanele din gospodariile care au un venit disponibil pe adult-echivalent (inclusiv sau exclusiv contravaloarea consumului din resurse proprii) mai mic decat nivelul pragului de saracie. In mod curent, acest indicator se determina pentru pragul de 60% din mediana veniturilor disponibile pe adult-echivalent. Indicatorul este intalnit uneori sub denumirea de 'rata riscului de saracie'.

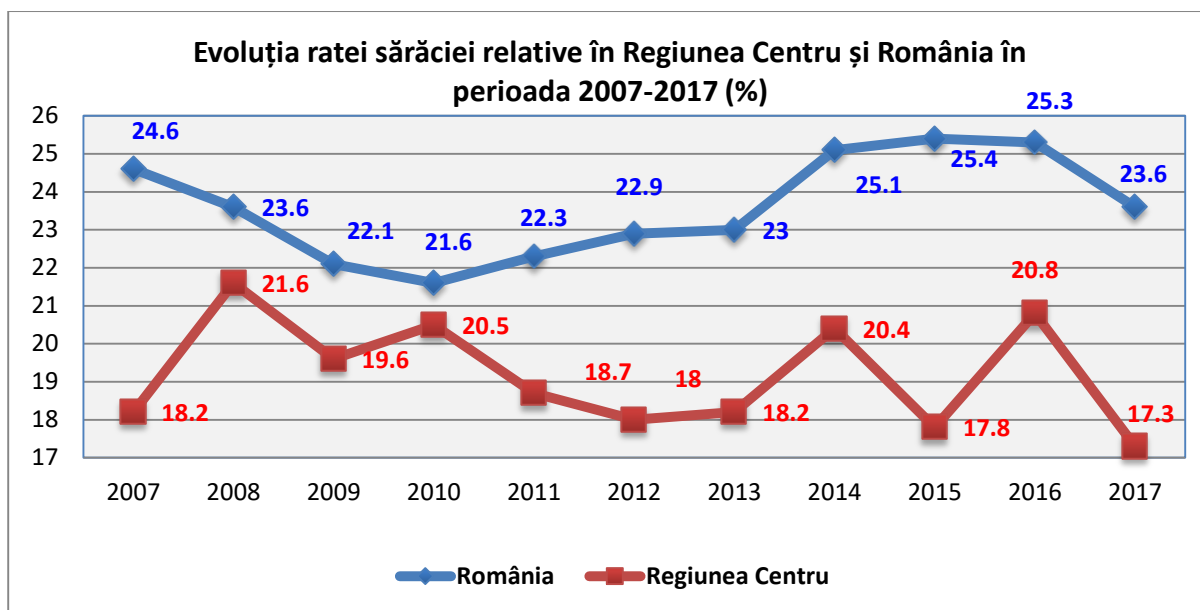

Figura 3.5.1 Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

În ce privește **rata riscului de sărăcie sau excluziune socială (AROPE)**³¹ la nivelul Regiunii Centru aceasta a înregistrat în 2017 o pondere de 25,7% (comparativ cu 35,7% la nivel național), valoare vizibil mai scăzută față de cea din anul de referință 2013 (36,0%) și anul 2007 (39,5%).

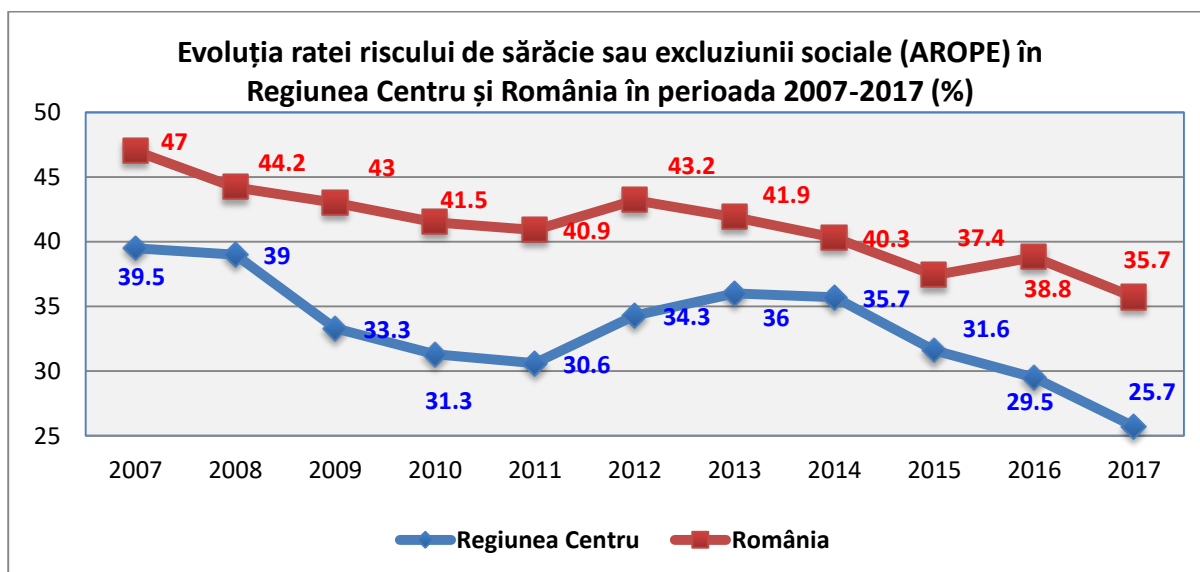

Figura 3.5.2 Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

³¹AROPE este un indicator compozit adoptat la nivelul Uniunii Europene în cadrul Strategiei Europa 2020, de promovare a incluziunii sociale și reducere a sărăciei, reprezentând ponderea în total populație a persoanelor aflate în risc de sărăcie sau excluziune socială. Persoanele care fac obiectul indicatorului AROPE sunt cele aflate în cel puțin una din următoarele situații: au venituri disponibile inferioare pragului de sărăcie; sunt în stare de deprivare materială severă; trăiesc într-o gospodărie cu intensitate foarte redusă a muncii.

De asemenea, o situație similară s-a observat și în ce privește **rata deprivării materiale severe**³² la nivelul Regiunii Centru, atingând în 2017 o valoare de 13,2% (comparativ cu 23,6% la nivel național), fiind vizibil mai redusă față de cea din anul de referință 2013, 27,2%.

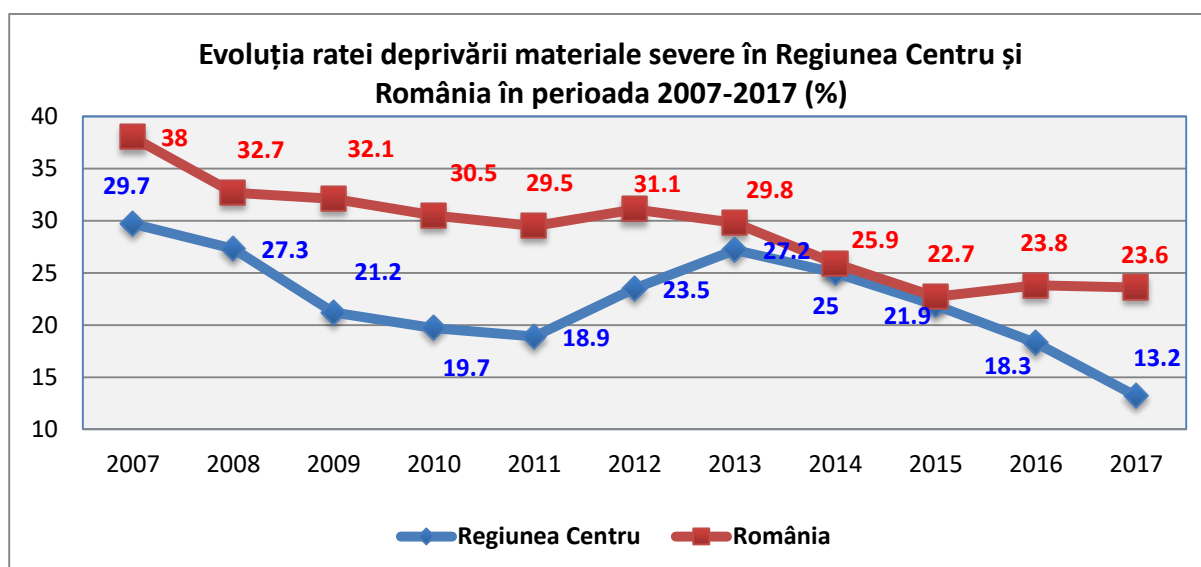

Figura 3.5.3 Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

- **Localitățile rurale din zonele marginalizate din Regiunea Centru**³³

Tabel 3.5.9 Localitățile rurale din zonele marginalizate din Regiunea Centru

JUDEȚUL	Comuna (Satul) unde ponderea romilor care locuiesc în zone marginalizate este:	
	Mai mult de 20%	Mai puțin de 20%
ALBA	Cenade (Cenade), Cergău (Cergău Mare), Cetatea de Baltă (Cetatea de Baltă), Cetatea de Baltă (Tătârlăua), Hopârta (Silivaș), Jidvei (Veseuș), Roșia de Secaș	Horea (Niculești), Râmeț (Valea Inzelului), Săliștea (Săliștea - Deal), Săsciori (Loman, Răchita, Sebeșel, Tonea), Șona (Alecuiș), Șugag (Arți)

³²Rata deprivării materiale severe reprezintă ponderea în total populație a persoanelor în stare de deprivare materială severă, adică a persoanelor în vârstă de 18 ani și peste care, datorită lipsei resurselor financiare, nu își pot permite cel puțin patru dintre următoarele situații:

- achitarea la timp, fără restante, a unor utilități și a altor obligații curente;
- plata unei vacanțe de o săptămână pe an, departe de casă;
- consumul de carne, pui, pește (sau alt echivalent de proteină) cel puțin o dată la două zile;
- posibilitatea de a face față, cu resursele proprii, unor cheltuieli neprevăzute (echivalente cu 1/12 din valoarea pragului național de sărăcie);
- deținerea unui telefon fix sau mobil;
- deținerea unui televizor color;
- deținerea unei mașini de spălat;
- deținerea unui autoturism personal;
- asigurarea plății unei încălziri adecvate a locuinței.

³³ Sursa: Coord. Emil Teșliuc, Vlad Grigoraș, Manuela Sofia Stănculescu, "The Atlas of Rural Marginalized Areas and of Local Human Development in Romania", World Bank, Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice, 2016, ISBN: 978-973-0-21723-0

https://www.academia.edu/26971287/The_Atlas_of_Rural_Marginalized_Areas_and_of_Local_Human_Development_in_Romania_WB_2016

	Ungurei), Scărișoara (Scărișoara), Sâncel (Iclod), Sohodol (Luminești), Bucerdea Grânoasă (Bucerdea Grânoasă)	
BRAȘOV	Apața (Apața), Budila (Budila), Bunești (Bunești, Rodeș), Cața (Cața), Comana (Comana de Jos, Crihalma), Hoghiz (Bogata Olteana), Homorod (Homorod, Mercheașa), Lisa (Lisa), Măieruș (Măieruș, Arini), Ormeniș (Ormeniș), Racoș (Racoș), Șinca (Șercăița), Șoarș (Felmer), Târlungeni (Târlungeni, Zizin), Teliu (Teliu), Ticușu (Ticușu Vechi), Vulcan (Vulcan), Augustin (Augustin)	Bunești (Criț), Cața (Beia), Cincu (Toarcla), Comana (Ticușu Nou), Hârseni (Măliniș), Hoghiz (Cuciulata), Jibert (Dacia), Părău (Grid, Veneția de Jos), Șercaia (Șercaia), Șoarș (Rodbav, Seliștat), Ticușu (Cobor), Ungra (Dăișoara), Vama Buzăului (Acriș), Crizbav (Crizbav, Cutuș)
COVASNA	Bățani (Herculian), Belin (Belin - Vale), Brăduț (Doboșeni), Hăghig (Hăghig, Iarăș), Ojdula (Ojdula), Vâlcele (Araci, Hetea, Vâlcele), Zăbala (Zăbala),	Barcani (Barcani), Bățani (Bățanii Mari, Aita Seacă), Bodoc (Olteni), Boroșneu Mare (Boroșneu Mare, Boroșneu Mic, Dobolii de Sus), Brateș (Telechia), Brețcu (Brețcu, Mărtănuș), Catalina (Mărtineni), Cernat (Cernat), Ghelintă (Ghelintă), Moacșa (Moacșa, Pădureni), Ozun (Măgheruș), Sânzieni (Sânzieni), Turia (Turia), Valea Crișului (Valea Crișului), Zagon (Zagon), Dalnic (Dalnic), Estelnic (Estelnic)
HARGHITA	Lupeni (Firtușu), Plăieșii de Jos (Iacobeni), Săcel (Vidacut), Secuieni (Eliseni), Subcetate (Filpea),	Atid (Cușmed), Avrămești (Firtănuș), Ciucsângeorgiu (Eghersec), Corund (Corund), Mărtiniș (Ghipeș), Plăieșii de Jos (Cașinu Nou, Plăieșii de Sus), Praid (Praid, Ocna de Sus), Sânmărtin (Ciucani), Simonești (Simonești, Chedia Mică, Nicoleni, Rugănești, Turdeni), Tulgheș (Pintic), Ulieș (Daia), Zetea (Zetea), Satu Mare (Satu Mare)
MUREȘ	Apold (Apold, Daia), Bahnea (Bahnea, Daia, Idiciu), Band (Band), Băgaciu (Băgaciu), Beica de Jos (Beica de Jos), Crăciunești (Crăciunești, Budiu Mic), Fărăgău (Tonciu), Fântânele (Bordoșiu),	Acățari (Corbești, Suveica), Aluniș (Fițcău), Apold (Șaeș), Band (Fânațele Mădărașului, Iștan-Tău, Petea), Eremitu (Eremitu), Ernei (Icland), Fântânele (Călimănești, Roua), Grebenișu de Câmpie

	Ghindari (Ghindari), Glodeni (Glodeni), Lunca Bradului (Neagra), Mica (Ceuaș, Deaj) . Miheșu de Câmpie (Săulița); Nadeș (Nadeș, Țigmandru), Ogra (Ogra), Pănet (Cuieșd), Păsăreni (Bolintineni), Petelea (Petelea), Pogăceaua (Pogăceaua), Riciu (Ulieș), Saschiz (Mihai Viteazu), Sânger (Sânger), Suplac (Laslău Mic), Șăulia (Șăulia), Tăureni (Tăureni), Vărgata (Grăușorul, Vadu), Viișoara (Viișoara, Ormeniș, Sântioana), Vânători (Vânători, Șoard), Zăgar (Zăgar, Seleuș), Zau de Câmpie (Bujor - Hodaie)	(Leorința), Hodac (Hodac), Măgherani (Silea Nirajului), Pogăceaua (Ciulea), Riciu (Valea Sânmărtinului), Saschiz (Saschiz), Sânpetru de Câmpie (Dâmbu), Șăulia (Leorința-Șăulia), Chibed (Chibed), Sărățeni (Sărățeni)
SIBIU	Rășinari (Prislop), Târnavă (Târnavă), Alțâna (Alțâna), Bazna (Boian, Velț), Biertan (Biertan, Richiș), Brăteiu (Brăteiu, Buzd), Brădeni (Brădeni, Țeline), Hoghilag (Hoghilag, Valchid), Iacobeni (Iacobeni, Netuș, Noistat), Laslea (Mălâncrav, Roandola), Mihăileni (Metiș), Nocrich (Țichindeal), Șeica Mare (Buia), Șura Mică (Rusciori)	Bârghiș (Bârghiș), Chirpăr (Veseud), Cârțișoara (Cârțișoara), Gura Râului (Gura Râului), Hoghilag (Prod), Iacobeni (Movile), Jina (Jina), Loamneș (Armeni), Mihăileni (Moardăș), Nocrich (Fofeldea), Șeica Mică (Soroștin), Vurpăr (Vurpăr)

Sursa: Word Bank estimations based on 2011 Population and Housing Census/ Date centralizare din tabelele la nivel de județ începând cu pagina **51**, <https://www.academia.edu/26971287/The Atlas of Rural Marginalized Areas and of Local Human Development in Romania WB 2016>

3.6 Infrastructura de sănătate

În Regiunea Centru cel mai important centru medical este municipiul Târgu Mureș, acesta fiind în același timp și un important centru universitar la nivel național. De asemenea, importante centre medicale sunt și municipiile Brașov și Sibiu.

Figura 3.6.1 Spitalul Clinic Județean de Urgență Târgu Mureș

Figura 3.6.2 Spitalul Clinic Județean de Urgență Brașov, Figura 3.6.3 Spitalul Clinic Județean de Urgență Sibiu

Potrivit datelor statistice aferente anului 2018, Regiunea Centru dispunea de o **rețea de unități sanitare** compusă dintr-un număr de 70 de spitale, 76 de policlinici, 2 sanatorii balneare, 23 de dispensare medicale (cu 97% mai puțin decât în anul 1990), 51 de cabinete medicale de medicină generală, 1372 de cabinete medicale de familie, 1762 de cabinete stomatologice, 1214 de cabinete de specialitate, 1122 de farmacii și puncte farmaceutice și 485 de laboratoare medicale, 324 laboratoare de tehnică dentară, 6 centre de transfuzie.

La nivelul Regiunii Centru în 2018 o pară semnificativă a rețelei de unități sanitare era în proprietate privată. Amintim în acest sens policlinicele dintre care 75 erau în proprietate privată și doar una în proprietate publică. În schimb în ce privesc spitalele 49 erau în proprietate publică și 21 în proprietate privată. Toate cele 23 dispensare medicale erau în proprietate publică. 96% din cabinetele medicale de medicină generală erau în proprietate privată (49 de cabinete). Din cele 1372 de cabinete medicale de familie doar un cabinet este în proprietate publică (Brașov), restul în proprietate privată. De asemenea, din cele 1762 cabinete stomatologice doar 4 sunt în proprietate publică. În ce privește cabinetele

medicale de specialitate, toate cele 1214 erau în proprietate privată. 95% din farmaciile și punctele farmaceutice erau în proprietate privată. Aproape jumătate din laboratoarele medicale erau în proprietate privată (46%, 225 laboratoare).

În 2018 comparativ cu anul de referință 2013, la nivelul Regiunii Centru a crescut numărul de spitale cu 7,7%, policlinici cu 8,6%, cabinete stomatologice cu 17,4%, cabinete medicale de specialitate cu 20,6%, farmacii și puncte farmaceutice cu 5,2% și laboratoare medicale cu 14,1%. În schimb, raportat la aceeași perioadă de referință, la nivel regional a scăzut numărul de dispensare medicale cu 4,2% și cabinete medicale de familie cu 3,9%.

În profil teritorial, în 2018 comparativ cu 2013, cele mai importante rate de creștere, peste media regională, s-au observat în ce privește numărul de cabinete stomatologice în Mureș (+28,9%), Sibiu (+27,2%) și Harghita (+21,2%), cabinete medicale de specialitate în Mureș (+45,5%), farmacii și puncte farmaceutice în Covasna (+13,6%) și Sibiu (+12,7%), laboratoare medicale în Mureș (+21,9%) și Sibiu (+16,7%). Raportat la aceeași perioadă de referință, cele mai mari rate de descreștere s-au observat în ce privește numărul de policlinici în Mureș (-20,5%), cabinete medicale de familie în Alba (-14,8%), cabinete stomatologice în Alba (-14,4%), cabinete medicale de specialitate în Covasna (-8,2%) și laboratoare medicale în Covasna (-2,9%).

La nivelul Regiunii Centru există situații în care infrastructura de sănătate este insuficientă sau deficitară. Unele unități sanitare au nevoie de lucrări de reabilitare a clădirilor, precum și lucrări de înnoire a echipamentelor existente și de achiziționare de noi echipamente medicale performante și utile derulării activităților specifice.

Tabel 3.6.1 Unități medicale în județele Regiunii Centru în 2018

- număr -

Județ/ Regiune	Spitale	Policlinici	Dispensare medicale	Cabinete medicale de familie	Cabinete stomatologice	Cabinete medicale de specialitate	Farmacii și puncte farmaceutice	Laboratoare medicale
Regiunea Centru	70	76	23	1372	1762	1214	1122	485
Alba	11	0	6	195	143	116	160	60
Brașov	25	21	3	320	393	249	273	108
Covasna	4	0	2	98	96	90	67	34
Harghita	5	0	5	163	183	202	137	49
Mureș	15	35	5	300	460	352	290	178
Sibiu	10	20	2	296	487	205	195	56

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

Tabel 3.6.2 Unități medicale în județele Regiunii Centru în 2013

- număr -

Județ/ Regiune	Spitale	Policlinici	Dispensare medicale	Cabinete medicale de familie	Cabinete stomatologice	Cabinete medicale de specialitate	Farmacii și puncte farmaceutice	Laboratoare medicale
Regiunea Centru	65	70	24	1428	1501	1007	1067	425
Alba	10	0	6	229	167	104	160	57
Brașov	20	16	3	342	358	211	265	96
Covasna	5	0	2	106	85	98	59	35
Harghita	5	0	5	161	151	174	132	43
Mureș	15	44	6	306	357	242	278	146
Sibiu	10	10	2	284	383	178	173	48

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

În 2018 la nivelul Regiunii Centru erau în evidență 16.276 de **paturi din spitale**, cu 0,3% mai mult față de anul de referință 2013, peste media regională fiind doar județul Brașov (+3,5%), în restul județelor înregistrându-se doar rate de descreștere cuprinse între -1,0% (Sibiu) și -0,1% (Alba). La nivelul regiunii, ponderea paturilor din spitalele aflate în proprietate publică era în 2018 de 93,4% în ușoară scădere față de 2013.

Tabel 3.6.3 Numărul total de paturi din spitale precum și cele din spitalele în proprietate publică în Regiunea Centru și județele componente în perioada 2013-2018

- număr -

Regiune/Județ	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Număr paturi din total spitale (proprietate publică și privată)						
Regiunea CENTRU	16230	16232	16203	16243	16262	16276
Alba	2090	2088	2081	2081	2081	2087
Brașov	3519	3571	3581	3614	3638	3642
Covasna	1824	1824	1820	1810	1810	1810
Harghita	1925	1925	1897	1897	1911	1917
Mureș	4064	4046	4046	4063	4044	4039
Sibiu	2808	2778	2778	2778	2778	2781
Număr paturi din spitale din proprietate publică						
Regiune/Județ	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Regiunea CENTRU	15301	15265	15217	15212	15241	15204
Alba	2058	2056	2049	2049	2049	2049
Brașov	3086	3105	3092	3092	3102	3064
Covasna	1810	1810	1810	1810	1810	1810
Harghita	1925	1925	1897	1897	1911	1917
Mureș	3818	3795	3795	3790	3795	3790

Sibiu	2604	2574	2574	2574	2574	2574
--------------	------	------	------	------	------	------

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

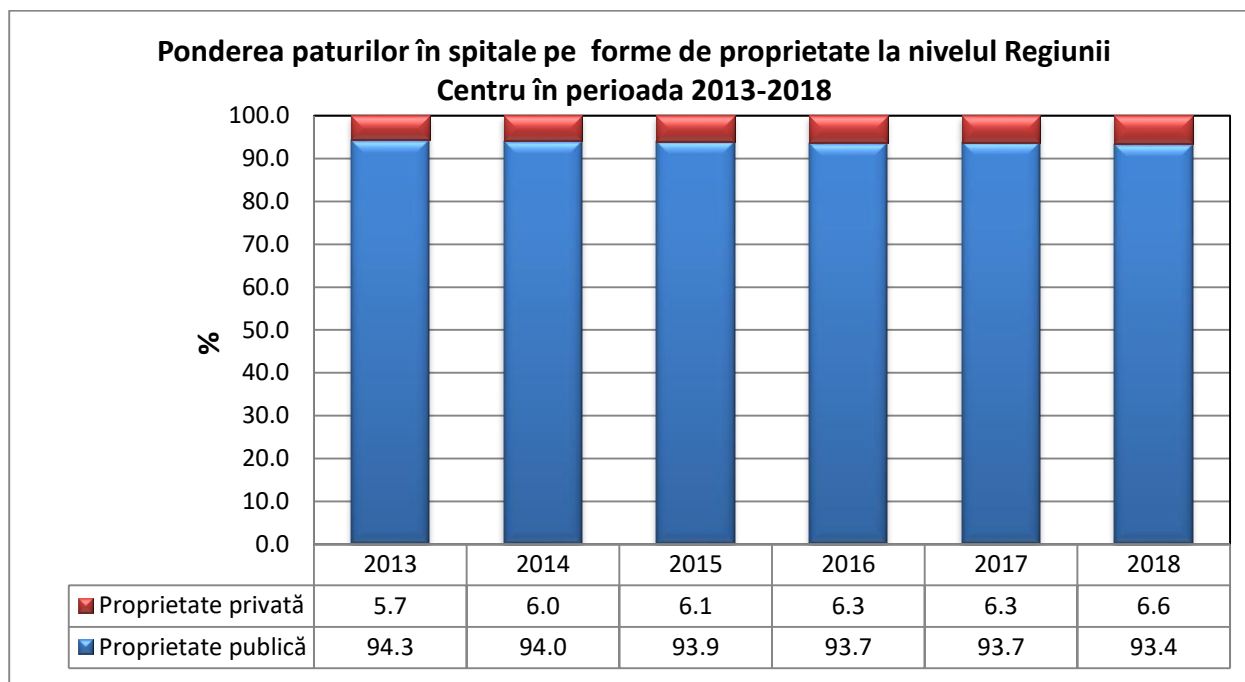

Figura 3.6.4

În ceea ce privește **personalul medical**, la nivelul Regiunii Centru în anul 2018 erau 7355 medici (dintre care 34,9% în județul Mureș, 23,4% în județul Brașov și 18,5% în județul Sibiu), 2040 medici stomatologi (dintre care 28,3% în Sibiu, 27,4% în Mureș și 21,9% în Brașov), 1946 farmaciști (dintre care 27,7% din Brașov, 22,3% din Mureș și 20,4% din Sibiu) și 17120 personal sanitar mediu (dintre care 25,6% din Mureș, 18,8% din Brașov, 18,2% din Sibiu).

În 2018 comparativ cu anul de referință 2013, la nivelul Regiunii Centru s-a înregistrat rate de creștere în rândul medicilor de +10,6%, medicilor stomatologi de +23,4%, farmaciștilor de +14,1% și personalului sanitar mediu de +14,7%.

În profil teritorial, cele mai mari rate de creștere în rândul personalului medical s-a înregistrat în ce privește numărul de medici în Harghita (+19,4%), Mureș (+14,0%) și Sibiu (+13,1%), medici stomatologi în Sibiu (+48,2%), Covasna (+32,1%) și Mureș (+25,4%), farmaciști în Covasna (+79,5%), Sibiu (+28,5%) și Harghita (+20,1%), personalul sanitar mediu în Brașov (+31,0%), Covasna (+16,9%), Sibiu (+16,5%) și Harghita (+15,6%). La polul opus, rate de descreștere în rândul personalului medical s-a înregistrat în ce privește numărul de medici în Alba (-3,6%), medici stomatologi în Alba (-16,5%), farmaciști în Alba (-0,9%).

Tabel 3.6.4 Personalul medical în Regiunea Centru și județele componente în 2018 și 2013
- număr persoane -

Județ/ Regiune	Medici	Stomatologi	Farmaciiști	Personal sanitar mediu
2018				
Regiunea Centru	7355	2040	1946	17120
Alba	660	167	215	2188
Brașov	1723	447	539	3217
Covasna	462	107	140	1427
Harghita	579	183	221	2793
Mureș	2570	558	434	4380
Sibiu	1361	578	397	3115
2013				
Regiunea Centru	6653	1653	1706	14931
Alba	685	200	217	2077
Brașov	1598	387	496	2456
Covasna	428	81	78	1221
Harghita	485	150	184	2417
Mureș	2254	445	422	4087
Sibiu	1203	390	309	2673

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

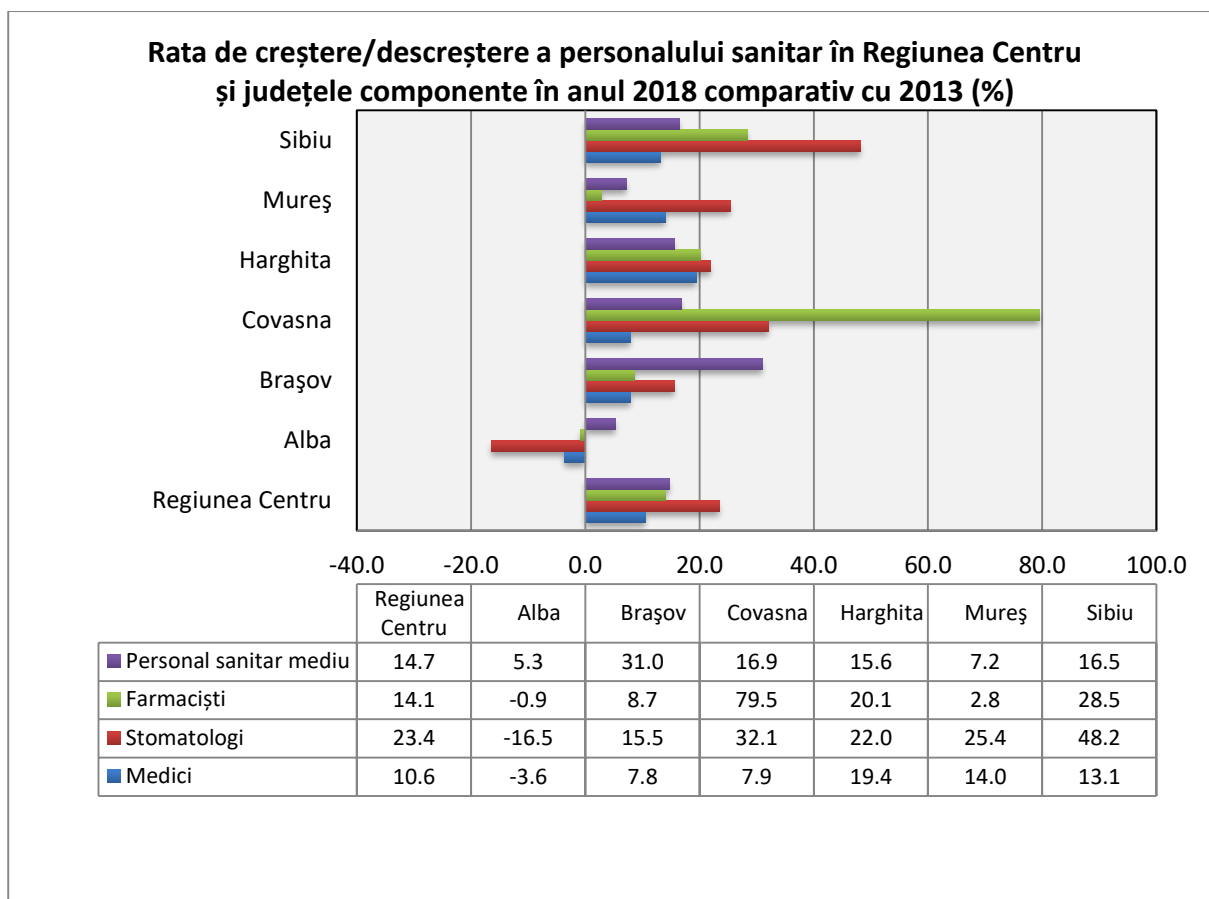

Figura 3.6.5 Sursa datelor: Institutul Național de Statistică (calculare proprie)

3.7 Infrastructura de telecomunicații

Accesul la calculator și frecvența utilizării acestuia

În ce privește **ponderea gospodăriilor care au avut un calculator acasă**, la nivelul României, aproape două treimi (65,6%) din gospodării au avut în anul 2017 un calculator acasă, comparativ cu anul de referință 2013 când acest indicator era de 55,8%. În 2017, la nivelul Regiunii Centru s-a înregistrat o pondere puțin sub media națională, fiind de 62,4%, iar în 2013 de 51,3%.

În anul 2017, din totalul persoanelor cu vârsta cuprinsă între 16 și 74 ani, **ponderea celor care au folosit cel puțin o dată un calculator** a fost de 72,5% la nivel național (comparativ cu 60,3% în 2013), aproape la egalitate cu cea la nivelul Regiunii Centru (72,4% în 2017 comparativ cu 60,3% în 2013).

La nivelul Regiunii Centru cea mai mare pondere a persoanelor din totalul celor în vârstă de 16-74 de ani, **au folosit calculatorul în fiecare zi sau aproape zilnic** (73,7% în 2017 comparativ cu 60,6% în 2013), urmată de categoria celor care au folosit calculatorul cel puțin **o dată pe săptămână** (21,9% în 2017 comparativ cu 25,7% în 2013) un procent mic

fiind cei care au folosit calculatorul **mai rar de o dată pe săptămână** (4,4% în 2017 comparativ cu 13,7% în 2013).

Tabel 3.7.1 Frecvența folosirii calculatorului în rândul persoanelor în vârstă de 16 - 74 ani³⁴
- % -

Anul	în fiecare zi sau aproape în fiecare zi	cel puțin o dată pe săptămână	mai rar de o dată pe săptămână
România			
2013	66.7	24.1	9.2
2017	73.4	21.2	5.4
Regiunea Centru			
2013	60.6	25.7	13.7
2017	73.7	21.9	4.4

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică (CD-uri "Accesul populației la tehnologia informațiilor și comunicațiilor" 2013, 2017)

Accesul la internet și utilizarea acestuia

În anul 2017, **ponderea gospodăriilor cu acces la rețeaua de internet acasă** a fost la nivel național de 68,6%, iar la nivelul Regiunii Centru de 65,5%. Aceste valori sunt mult mai mari comparativ cu cele din anul de referință 2013 unde la nivel național au fost 52,9%, iar la nivelul Regiunii Centru 49,5%. În plus, la nivelul Regiunii Centru, ponderile în total gospodării care au acces la internet acasă din fiecare **tip de conexiune** sunt următoarele: conexiuni broadband fixe de 11,1% în 2017 și 11,2% în 2013, conexiuni broadband mobile de 8,2% în 2017 și 9,2% în 2013 și conexiune narrowband de 16,0% în 2017 și 12,8% în 2013. Comunicațiile electronice în bandă largă au devenit o prioritate la nivel mondial în a doua jumătate a anilor 1990, ca rezultat al faptului că societatea bazată pe cunoaștere are un impact semnificativ asupra competitivității, dezvoltării rapide a comunicațiilor și a tehnologiilor IT, precum și asupra liberalizării piețelor telecom.

În ceea ce privește ponderea gospodăriilor cu **acces la internet de acasă în funcție de statutul ocupațional al capului gospodăriei**, la nivelul Regiunii Centru, în anul 2017, cea mai mare pondere s-a înregistrat în rândul salariaților, aproape două treimi, 61,6% (comparativ cu 53,9% în 2013), urmați de pensionari cu o cincime, 21,7% (comparativ cu 28,2% în 2013), apoi de lucrători pe cont propriu (inclusiv patroni) cu 11,1% (similar cu anul 2013), iar în final de șomeri și alte persoane inactive cu 5,6% (comparativ cu 6% în 2013).

³⁴Ponderea persoanelor în total persoane în vârstă de 16 - 74 ani care au folosit calculatorul în ultimele 3 luni la nivelul României și Regiunii Centru în anul 2017 comparativ cu anul de referință 2013

Tabel 3.7.2 Ponderea gospodăriilor care au acces la internet acasă în totalul gospodăriilor cu calculator acasă, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, la nivelul Regiunii Centru în perioada 2013-2017

- % -

Regiunea Centru	Salariat	Lucrător pe cont propriu (inclusiv patron)	Șomer	Pensionar	Altă persoană inactivă (inclusiv elev\student)
2013	53.9	11.9	4.6	28.2	1.4
2014	61	9.1	2.5	22.2	5.2
2015	62.8	7.6	2	25.1	2.5
2016	64.9	5.6	1.2	24.6	3.7
2017	61.6	11.1	1	21.7	4.6

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică (CD-uri "Accesul populației la tehnologia informațiilor și comunicațiilor" 2013, 2014, 2015, 2016, 2017)

În ce privește accesarea internetului în alte locuri decât acasă sau la locul de muncă, remarcăm faptul că modalitatea preferată de majoritate este utilizarea telefonului mobil, (87,6 % în 2017 comparativ cu 56,6% în 2013), urmată de utilizarea calculatorului portabil (47,6% în 2017 comparativ cu 50,5% în 2013).

Tabel 3.7.3 Ponderea persoanelor în totalul persoanelor în vârstă de 16-74 de ani care au accesat internetul în ultimele 3 luni din alte locuri decât acasă sau la locul de muncă, după dispozitivele mobile de accesare, la nivelul Regiunii Centru în perioada 2013-2017

- % -

Regiunea Centru	Dispozitivele mobile de accesare a internetului din alte locuri decât acasă sau locul de muncă		
	Telefon mobil(sau smartphone)	Calculator portabil	Alte prin rețea dispozitive
2013	56.6	50.5	7.3
2014	64.3	56.7	*
2015	76	57.4	6.2
2016	90.4	38.5	0.5
2017	87.6	47.6	0.3

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică (CD-uri "Accesul populației la tehnologia informațiilor și comunicațiilor" 2013, 2014, 2015, 2016, 2017)

În ceea ce privește frecvența folosirii internetului, la nivelul Regiunii Centru, în anul 2017 73,8% din populația în vârstă de 16-74 de ani a folosit internetul în ultimele 3 luni, comparativ cu 60,9% în anul 2013.

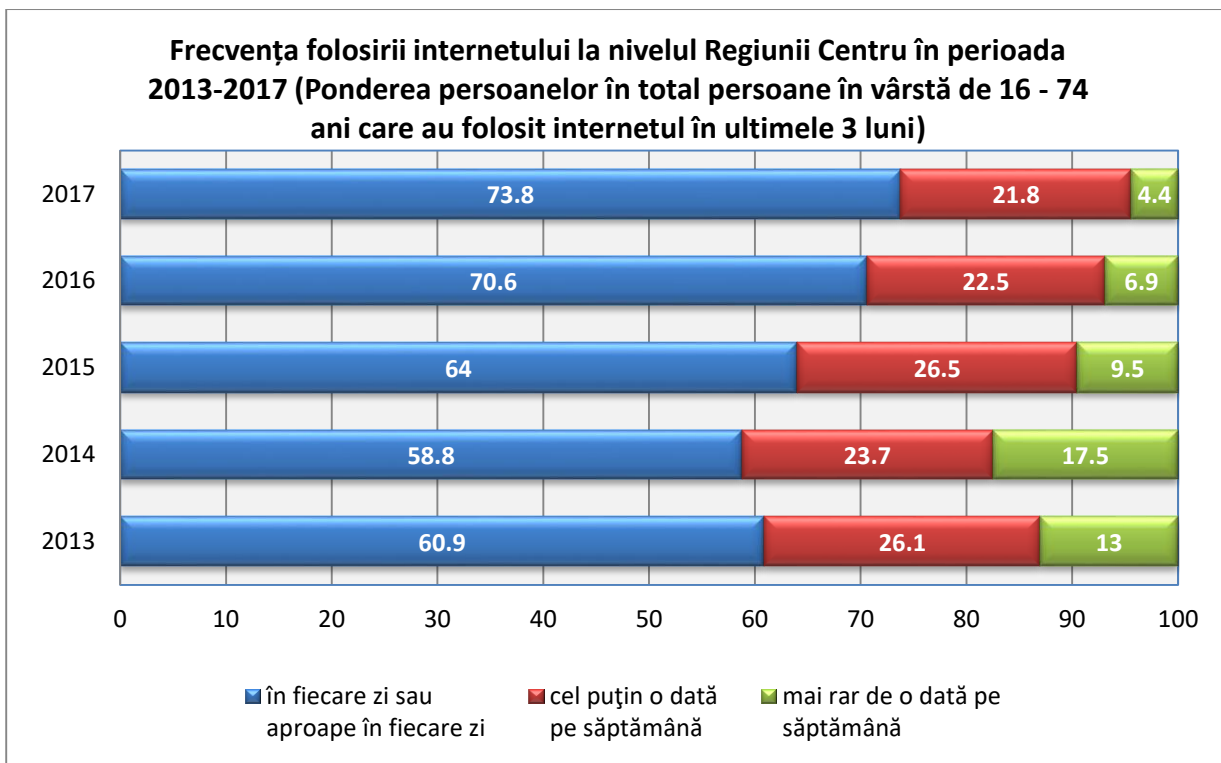

Figura 3.7.1 Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

Există și situația în care o pondere din totalul populației în vârstă de 16-74 de ani nu a folosit niciodată internetul, însă la nivelul Regiunii Centru, această pondere este în scădere, de la 39,1% în 2013 la 26,8% în 2017.

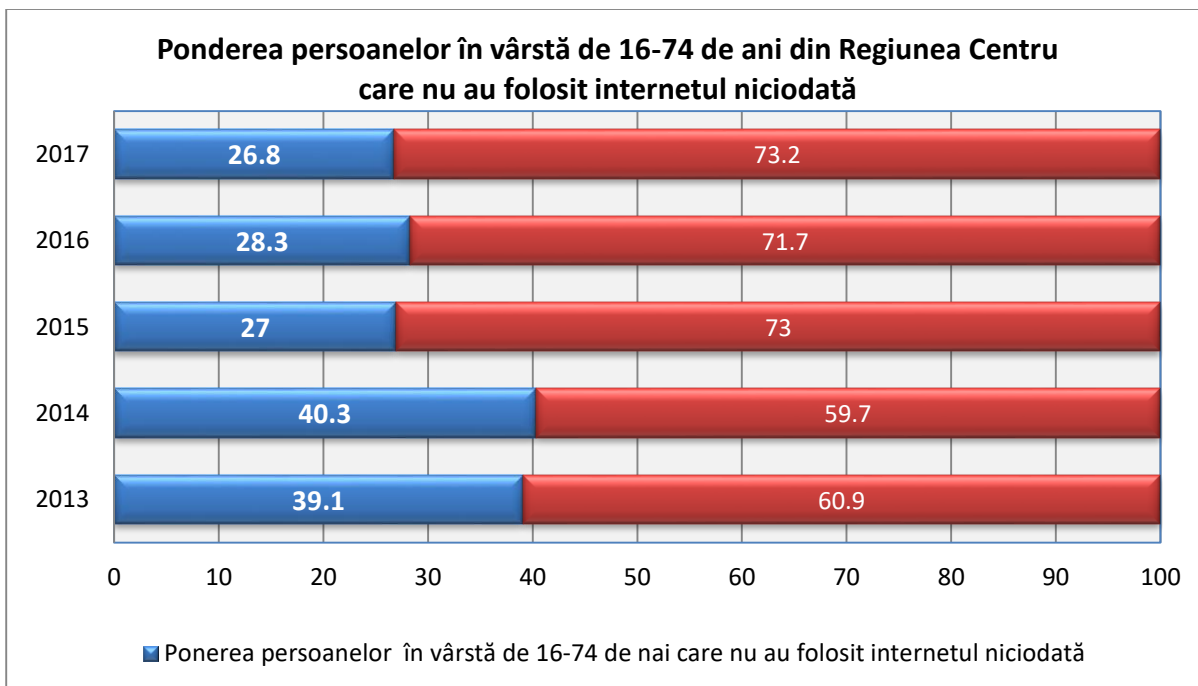

Figura 3.7.2 Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

3.8 Fondul de locuințe

Fondul de **locuințe existente** din Regiunea Centru a cunoscut o dezvoltare modestă între anii 1991 și 2000 și mai accentuată în ultimul deceniu. În Regiunea Centru, în anul 2017 erau 1.041.971 locuințe cu 2,3% mai mult față de anul de referință 2013 și cu 7,6% mai mult față de un deceniu în urmă. În profil teritorial, în 2017 comparativ cu 2013, peste media regională, cea mai mare creștere a numărului de locuințe a fost județele Sibiu cu +5,4% și Brașov cu +3,3%, la polul opus, fiind județele Covasna și Harghita cu câte +0,7% respectiv 0,8%. De asemenea, în 2017 comparativ cu 2007, peste media regională, cea mai mare creștere a numărului de locuințe a fost județele Sibiu cu +12,3% și Brașov cu +9,7%, la polul opus, fiind județele Covasna și Harghita cu mai puțin de 5%. În 2017 la nivelul Regiunii Centru din fondul total de locuințe 59,3% erau în mediul urban, peste media regională fiind județele Brașov cu 74,6% și Sibiu cu 68,0%, iar cele mai mici valori, sub jumătate fiind în județele Harghita cu 41,5% și Covasna cu 48,4%. De asemenea, în 2017 la nivel regional din fondul de locuințe existente 98,4% era în proprietate majoritar privată, valoare similară cu cea în anul de referință 2013 (98,6%) și puțin mai mare față de un deceniu în urmă (96,8% în 2007).

Tabel 3.8.1 Fondul de locuințe (numărul de locuințe existente la sfârșitul anului) în Regiunea Centru și județele componente în perioada 2007-2017

- număr -

Regiune/ Județ	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Regiunea Centru	968146	975067	981496	986608	1010705	1014194	1018109	1023422	1028904	1034931	1041971
Alba	142866	143550	144059	144422	150568	150989	151407	151921	152333	152779	153317
Brașov	225676	227209	229301	231052	237116	238166	239669	241837	243414	245265	247668
Covasna	86565	86854	87161	87492	89709	89980	90184	90371	90510	90693	90798
Harghita	130398	130932	131599	132049	134389	134732	135086	135343	135664	135922	136132
Mureș	220689	221660	222713	223868	227724	228450	229187	229847	230611	231220	232121
Sibiu	161952	164862	166663	167725	171199	171877	172576	174103	176372	179052	181935

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

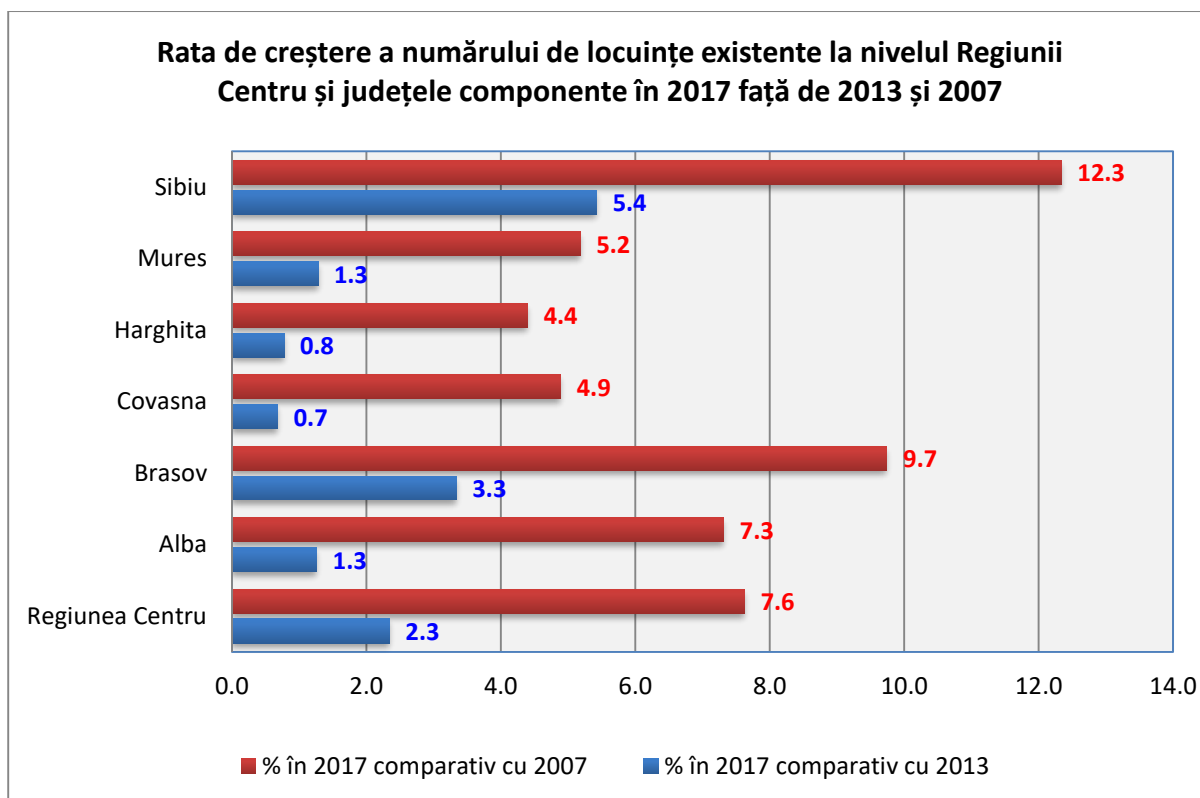

Figura 3.8.1 Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

În 2017 din fondul total de locuințe existente din România, Regiunea Centru deținea 11,6%, ocupând poziția a 6-a la nivelul celor 8 regiuni de dezvoltare. La nivel național, în 2017 cel mai mare număr de locuințe terminate a fost în Regiunea Nord - Est (1.455.534 locuințe, 16,2%), iar cel mai mic număr de terminate a fost în Regiunea vest (833.499 locuințe, 9,3%). La nivel național, în 2017 față de 2007 cele mai mari rate de creștere ale numărului de locuințe s-a înregistrat în regiunile București - Ilfov (+16,2%) și Nord - Vest (+11,2%), la polul opus cu cele mai mici procente fiind regiunile Sud - Vest Oltenia (+3,7%) și Sud Muntenia (+6,4%). De asemenea, la nivel național, în 2017 față de anul de referință 2013, cele mai mari rate de creștere ale numărului de locuințe s-a înregistrat tot în regiunile București - Ilfov (+3,8%) și Nord - Vest (+2,6%), la polul opus cu mai puțin de 1% fiind regiunea Sud - Vest Oltenia (+0,8%).

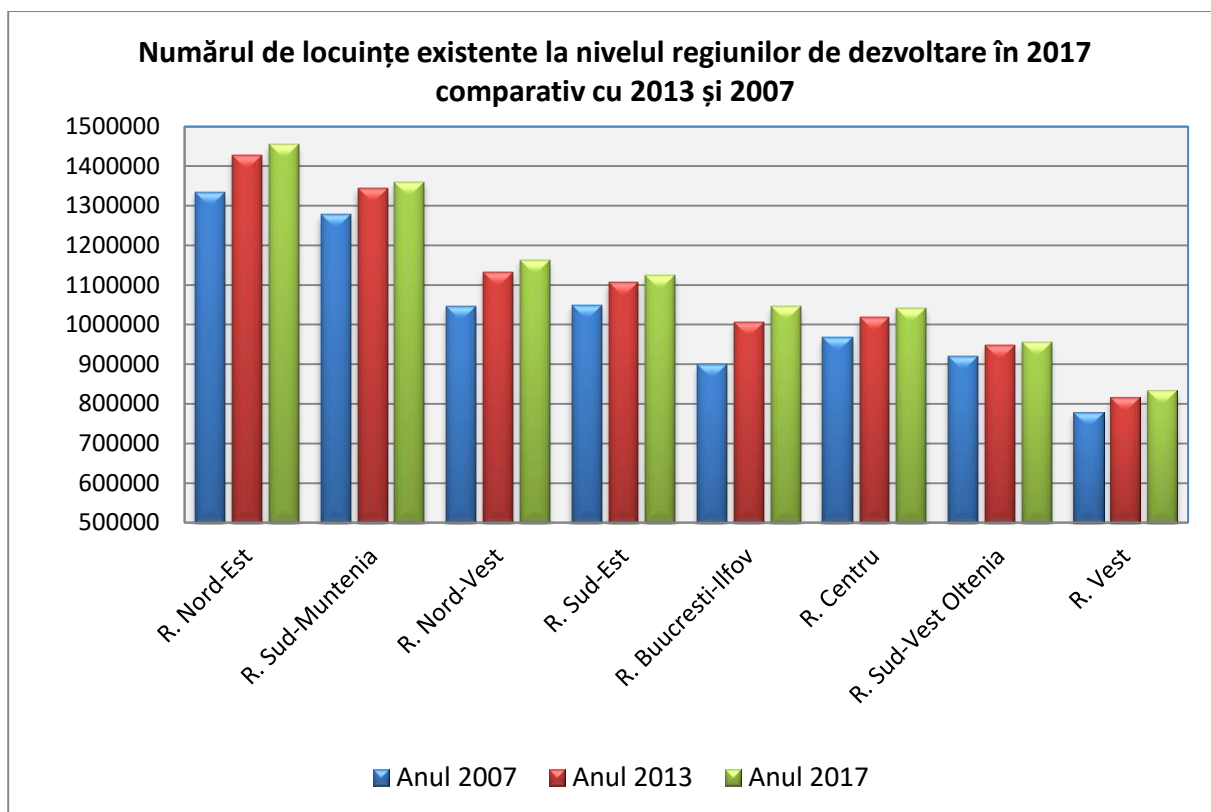

Figura 3.8.2 Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

În ultimul deceniu, la nivelul Regiunii Centru numărul de **locuințe terminate** a cunoscut o evoluție predictibilă, observându-se o scădere continuă și accelerată în perioada 2008-2012 (mai puțin cu jumătate, -50,5% de la 7671 locuințe în 2008 la 3794 locuințe în 2012), apoi o creștere continuă și vizibilă în perioada 2013-2017 de aproape 2 ori (+92,3%, de la 3794 locuințe în 2013 la 7296 locuințe în 2016). În 2017, din numărul total de locuințe terminate la nivel regional, cea mai mare pondere a fost în județul Sibiu (39,6%, 2886 locuințe), urmat de Brașov cu aproape o treime (34,4%, 2509 locuințe), la polul opus cu ponderi sub 5% fiind județele Covasna și Harghita.

Tabel 3.8.2 Numărul de locuințe terminate în cursul anului în Regiunea Centru și județele componente în perioada 2007-2017

- număr -

Regiune/ Județ	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Regiunea Centru	5238	7671	6564	5410	4501	3794	3794	4697	5654	6189	7296
Alba	443	739	558	453	483	454	449	532	438	472	577
Brașov	932	1835	1825	1705	1405	1160	1230	1369	1602	1868	2509
Covasna	225	303	321	345	256	294	223	211	174	206	131
Harghita	436	644	761	518	525	386	393	296	341	283	234
Mureș	930	1110	1180	1242	728	801	787	725	823	664	959
Sibiu	2272	3040	1919	1147	1104	699	712	1564	2276	2696	2886

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

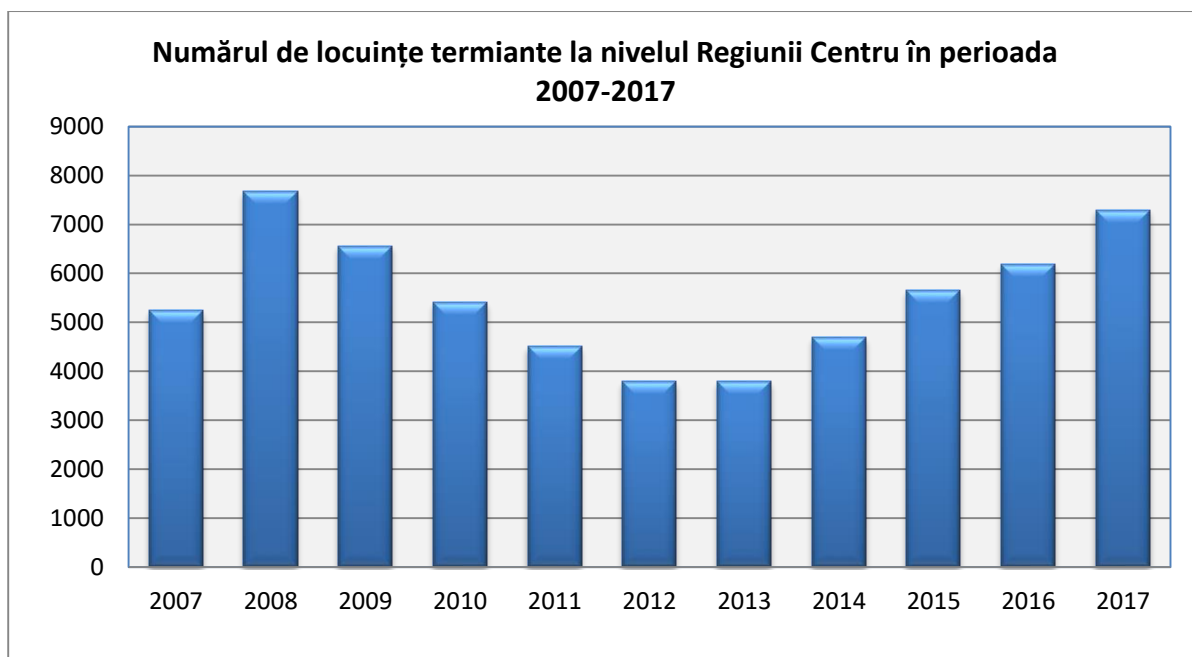

Figura 3.8.3 Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

Evoluția **ratei de creștere/decreștere a numărului de locuințe terminate față de anul anterior** a înregistrat decalaje vizibile în ultimul deceniu. Astfel, se observă o scădere foarte accentuată de la valori pozitive de +46,4% în 2008 față de 2007 la valori negative de -14,4% în 2009 față de 2008, urmată în perioada 2010-2012 de o ușoară creștere de la -17,6% la -15,7% și o creștere vizibilă de la 0% la 23,8% în 2013-2014. În 2017 față de 2015 s-a înregistrat la nivel regional o rată de creștere a numărului de locuințe terminate de 17,9%.

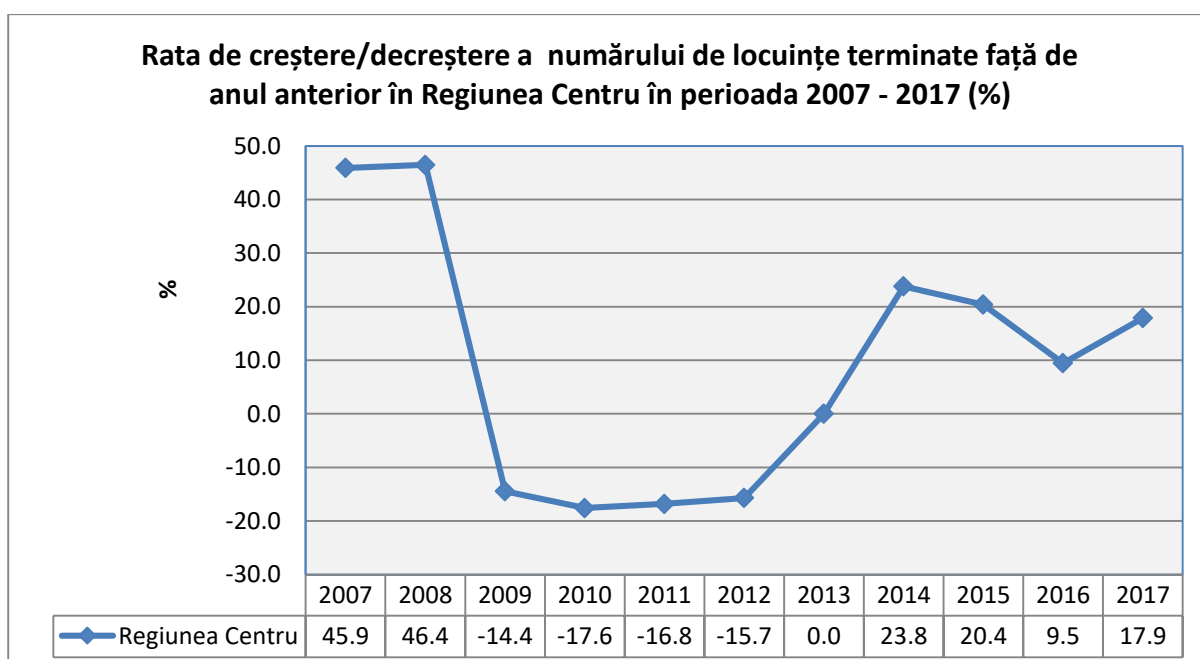

Figura 3.8.4 Sursa datelor: Calcule pe baza datelor Institutului Național de Statistică

În 2017 din numărul total de locuințe terminate la nivelul Regiunii Centru 71,3% erau în mediul urban iar 28,7% în mediul rural. În profil teritorial, în 2017 cea mai mare pondere a locuințelor terminate în mediul urban, peste media regională, a fost în județele Alba (83,4%) și Brașov (81,7%), la polul opus, sub 50% în Harghita (45,7%).

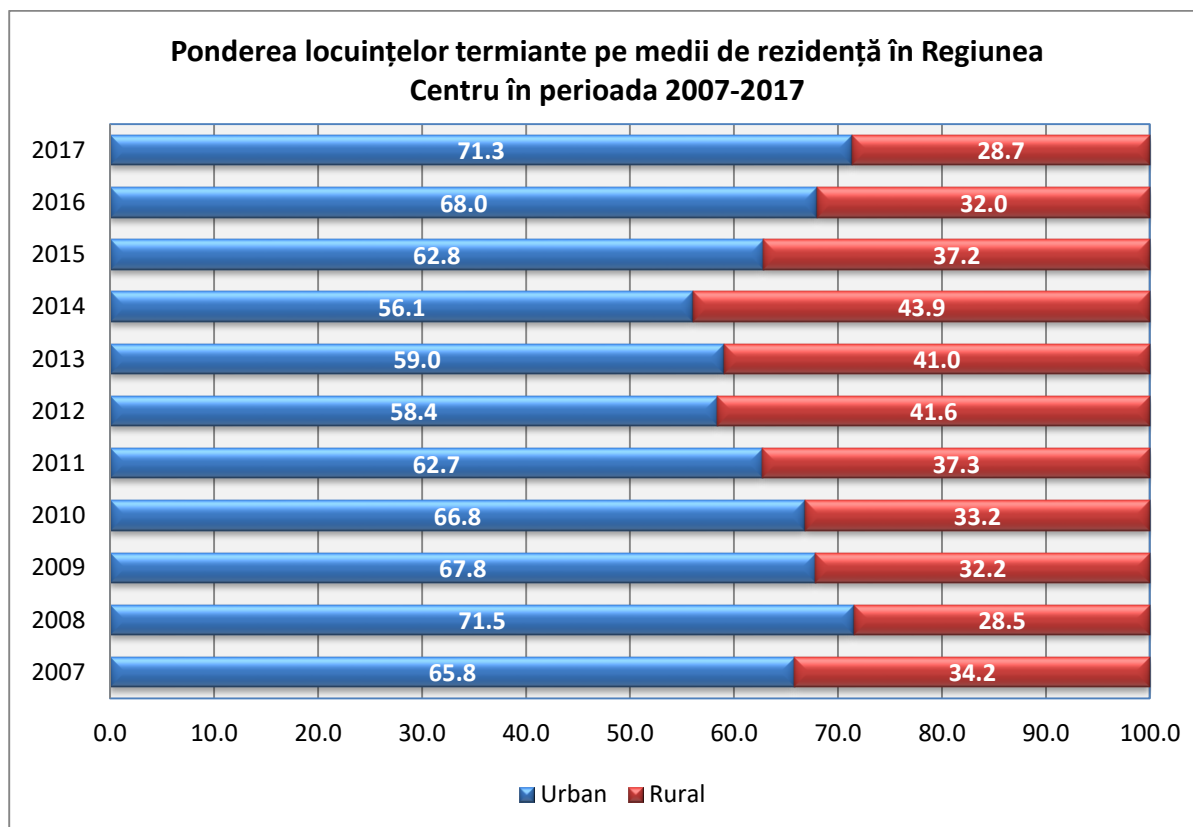

Figura 3.8.5 Sursa datelor: Calcule pe baza datelor Institutului Național de Statistică

Tabel 3.8.3 Ponderea locuințelor terminate în cursul anului în mediul urban în Regiunea Centru și județele componente în perioada 2007-2017

- % -

Regiune/ Județ	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Regiunea Centru	65.8	71.5	67.8	66.8	62.7	58.4	59.0	56.1	62.8	68.0	71.3
Alba	72.7	70.9	72.9	60.0	70.2	70.7	79.7	78.6	83.1	77.8	83.4
Brașov	57.0	71.2	75.1	76.5	75.2	70.0	72.4	79.2	80.1	82.5	81.7
Covasna	34.2	49.5	57.3	55.9	37.1	50.0	49.3	39.3	54.6	59.2	51.9
Harghita	51.8	50.3	63.5	42.1	38.3	35.0	38.9	49.3	33.4	37.1	45.7
Mureș	40.4	47.1	42.5	55.9	40.1	43.6	40.7	49.8	54.6	42.6	59.0
Sibiu	84.3	87.5	78.5	81.4	76.2	64.7	57.2	34.7	54.8	66.4	66.9

Sursa datelor: Calcule pe baza datelor Institutului Național de Statistică

Tabel 3.8.4 Ponderea locuințelor terminate în cursul anului în mediul rural în Regiunea Centru și județele componente în perioada 2007-2017

- % -

Regiune/ Județ	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Regiunea Centru	34.2	28.5	32.2	33.2	37.3	41.6	41.0	43.9	37.2	32.0	28.7
Alba	27.3	29.1	27.1	40.0	29.8	29.3	20.3	21.4	16.9	22.2	16.6
Brașov	43.0	28.8	24.9	23.5	24.8	30.0	27.6	20.8	19.9	17.5	18.3
Covasna	65.8	50.5	42.7	44.1	62.9	50.0	50.7	60.7	45.4	40.8	48.1
Harghita	48.2	49.7	36.5	57.9	61.7	65.0	61.1	50.7	66.6	62.9	54.3
Mureș	59.6	52.9	57.5	44.1	59.9	56.4	59.3	50.2	45.4	57.4	41.0
Sibiu	15.7	12.5	21.5	18.6	23.8	35.3	42.8	65.3	45.2	33.6	33.1

Sursa datelor: Calcule pe baza datelor Institutului Național de Statistică

În perioada 2007-2017 **suprafața locuibilă per locuitor** a înregistrat la nivelul Regiunii Centru o creștere continuă de la 14,5 la 19,3 m²/locuitor, evoluție similară cu cea la nivel național. În 2017 suprafața locuibilă per locuitor peste media regională s-a înregistrat în județele Brașov (20,4 m²/locuitor), Sibiu (19,9 m²/locuitor) și Alba (19,5 m²/locuitor). La nivelul mediului urban din regiune, suprafața locuibilă per locuitor a înregistrat în perioada 2007-2017 o creștere de la 13,9 la 19,4 m²/locuitor, valori peste cele la nivel național. De asemenea, la nivelul mediului rural din regiune, suprafața locuibilă per locuitor a înregistrat în perioada 2007-2017 o creștere de la 15,5 la 19,2 m²/locuitor, în ultimii 7 ani valorile fiind sensibil mai mici față de cele la nivel național.

Tabel 3.8.5 Suprafața locuibilă per locuitor la nivelul României, Regiunii Centru și județele componente pe medii de rezidență în perioada 2007-2017

- m²/locuitor -

Țară/ Regiunea/ Județ	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
TOTAL (m²/locuitor)											
România	14.1	14.3	14.5	14.7	18.2	18.3	18.5	18.7	18.8	19.0	19.2
Regiunea Centru	14.5	14.7	14.9	15.0	18.4	18.5	18.7	18.8	19.0	19.1	19.3
Alba	14.1	14.3	14.5	14.6	18.5	18.6	18.8	19.0	19.1	19.3	19.5
Brașov	14.5	14.6	14.7	14.8	19.6	19.7	19.8	20.0	20.1	20.2	20.4
Covasna	14.3	14.4	14.6	14.7	17.7	17.8	18.0	18.1	18.2	18.4	18.5
Harghita	15.1	15.3	15.5	15.6	18.0	18.1	18.2	18.3	18.5	18.6	18.7
Mureș	14.3	14.5	14.6	14.8	17.5	17.7	17.8	17.9	18.0	18.2	18.3
Sibiu	15.0	15.3	15.5	15.6	18.7	18.8	18.9	19.1	19.3	19.6	19.9
URBAN (m²/locuitor)											
Țară/ Regiunea/ Județ	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017

Județ											
România	13.5	13.7	13.8	14.0	17.8	17.9	18.1	18.3	18.4	18.6	18.7
Regiunea Centru	13.9	14.2	14.3	14.5	18.3	18.5	18.6	18.8	19.0	19.2	19.4
Alba	13.7	13.8	14.0	14.1	18.5	18.7	18.9	19.1	19.3	19.5	19.7
Brașov	13.9	14.0	14.1	14.3	19.2	19.3	19.4	19.6	19.8	20.0	20.2
Covasna	13.9	14.0	14.2	14.3	17.9	18.1	18.3	18.4	18.6	18.8	19.0
Harghita	13.7	14.0	14.2	14.4	17.1	17.3	17.4	17.6	17.7	17.9	18.0
Mureș	13.6	13.8	13.9	14.1	17.4	17.5	17.7	17.9	18.0	18.2	18.4
Sibiu	14.8	15.2	15.4	15.6	18.6	18.8	18.9	19.0	19.2	19.6	19.9
RURAL (m²/locuitor)											
Țară/ Regiunea/ Județ	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
România	14.9	15.1	15.3	15.6	18.7	18.8	19.1	19.2	19.4	19.6	19.8
Regiunea Centru	15.5	15.6	15.7	15.8	18.6	18.7	18.8	18.9	19.0	19.1	19.2
Alba	14.8	15.0	15.2	15.4	18.4	18.4	18.6	18.7	18.9	19.0	19.2
Brașov	16.2	16.3	16.4	16.4	20.9	20.9	20.9	20.9	20.9	20.8	20.8
Covasna	14.8	14.9	15.0	15.1	17.5	17.6	17.7	17.8	17.9	17.9	18.0
Harghita	16.3	16.4	16.5	16.6	18.7	18.8	18.9	18.9	19.0	19.1	19.2
Mureș	15.2	15.3	15.5	15.6	17.7	17.8	17.9	18.0	18.1	18.1	18.2
Sibiu	15.4	15.5	15.6	15.6	18.8	18.9	19.0	19.3	19.5	19.7	19.9

Sursa datelor: Calcule pe baza datelor Institutului Național de Statistică

La nivelul Regiunii Centru, **gradul de înnoire a fondului locativ**³⁵ a înregistrat o descreștere accentuată în perioada 2008-2012 (de la 0,79% la 0,37%), urmată de o creștere continuă în perioada 2013-2017 (de la 0,37% la 0,70%)

³⁵ Gradul de înnoire a fondului locativ reprezintă raportul dintre numărul de locuințe terminate și numărul total de locuințe existente * 100

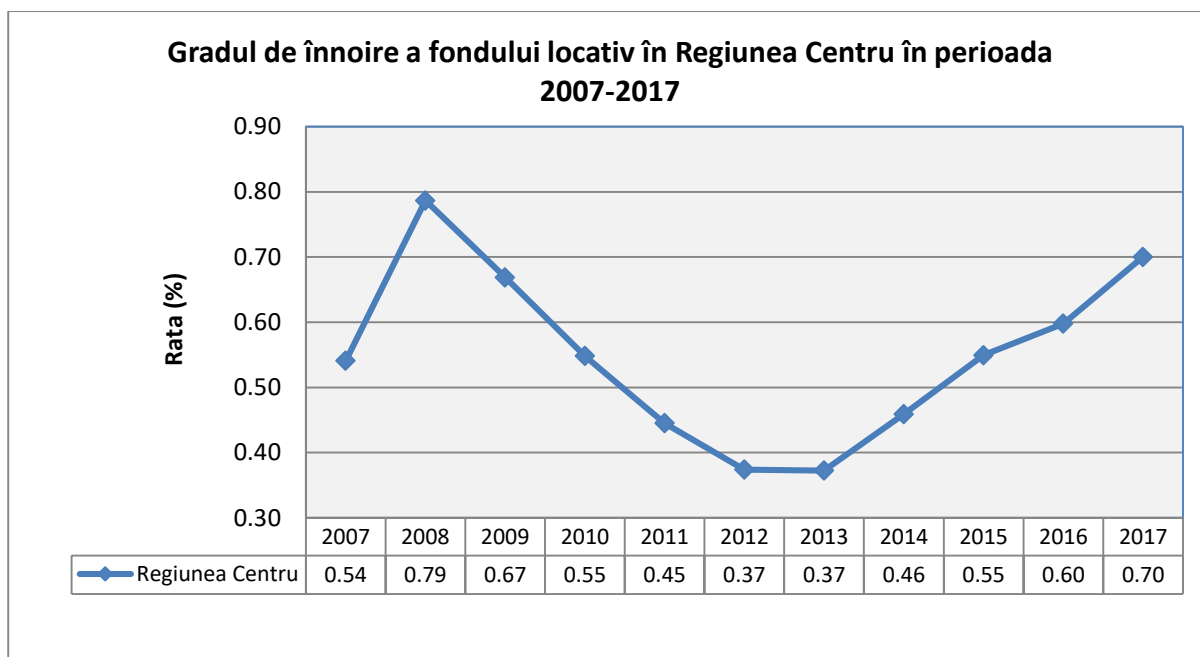

Figura 3.8.6 Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

Tabel 3.8.6 Gradul de înnoire a fondului locativ în Regiunea Centru și județele componente în perioada 2007-2017

- % -

Regiune/ Județ	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Regiunea Centru	0.54	0.79	0.67	0.55	0.45	0.37	0.37	0.46	0.55	0.60	0.70
Alba	0.31	0.51	0.39	0.31	0.32	0.30	0.30	0.35	0.29	0.31	0.38
Brașov	0.41	0.81	0.80	0.74	0.59	0.49	0.51	0.57	0.66	0.76	1.01
Covasna	0.26	0.35	0.37	0.39	0.29	0.33	0.25	0.23	0.19	0.23	0.14
Harghita	0.33	0.49	0.58	0.39	0.39	0.29	0.29	0.22	0.25	0.21	0.17
Mureș	0.42	0.50	0.53	0.55	0.32	0.35	0.34	0.32	0.36	0.29	0.41
Sibiu	1.40	1.84	1.15	0.68	0.64	0.41	0.41	0.90	1.29	1.51	1.59

Sursa datelor: Calcule pe baza datelor Institutului Național de Statistică

CAPITOLUL 4 MEDIUL ÎNCONJURĂTOR

Mediul înconjurător reprezintă un element esențial al existenței umane, constituind rezultatul interferențelor cadrului natural (sol, aer, apă, climă, biosferă) cu activitatea antropică. Toate acestea interacționează și influențează direct dezvoltarea și progresul societății. Mai mult, conceptul de mediu înconjurător are un caracter dinamic și complex.

De câteva decenii protecția și durabilitatea mediului se află printre prioritățile și politicile de dezvoltare la nivel internațional și nu numai, acestea reprezentând și în continuare un element cheie în ce privește viziunea de dezvoltare pe termen scurt, mediu și lung. Este important să amintim faptul că Uniunea Europeană aplică unele dintre cele mai avansate standarde de protecție a mediului din lume. Politica de mediu a acesteia contribuie la ecologizarea economiei și la protejarea naturii și a sănătății și calității vieții persoanelor care trăiesc pe teritoriul Uniunii.³⁶

Există o serie de aspecte care fie sunt componente importante ale mediului înconjurător, fie doar au tangență directă sau indirectă cu acesta. Amintim doar câteva dintre acestea: utilizarea rațională a resurselor naturale precum și protejarea acestora (în special a aerului, solului, apei, biodiversității), managementul deșeurilor cu accent pe colectarea selectivă, reciclare și valorificarea acestora, protecția sănătății umane, contracararea efectelor schimbărilor climatice, eficiența energetică și utilizarea resurselor regenerabile de energie, reducerea poluării, durabilitatea mediului înconjurător în contextul progresului și evoluției tehnologice și sociale, etc. În esență toate vizează aspecte esențiale privind politicile și proiectele în domeniul dezvoltării durabile la diferite niveluri (internaționale, naționale, regionale sau locale). Amintim faptul că una dintre cele mai cunoscute definiții ale **dezvoltării durabile** este cea formulată de Comisia Mondială pentru Mediu și Dezvoltare (WCED) în raportul „Viitorul nostru comun”, cunoscut și sub numele de Raportul Brundtland: „dezvoltarea durabilă este dezvoltarea care urmărește satisfacerea nevoilor prezentului, fără a compromite posibilitatea generațiilor viitoare de a-și satisface propriile nevoi”.³⁷

În esență, conceptul de dezvoltare durabilă desemnează totalitatea formelor și metodelor de dezvoltare socio-economică care se axează în primul rând pe asigurarea unui echilibru între aspectele sociale, economice, ecologice și elementele capitalului natural.

---

³⁶https://europa.eu/european-union/topics/environment_ro

³⁷ Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future, <http://www.eytv4scf.net/wced-ocf.htm>

4.1. Calitatea factorilor de mediu

Calitatea aerului

Calitatea aerului este una dintre cele mai importante aspecte cu privire la calitatea factorilor de mediu, aceasta fiind în ultimii ani afectată de poluare. Pe termen scurt și mediu, efectele poluării aerului dăunează sănătății umane și aduc prejudicii ecosistemelor în special. Pe termen lung, poluarea aerului afectează mediul înconjurător prin: efectul gazelor de seră, distrugerea stratului de ozon, ploii acide, prezența micropoluantilor și a particulelor în suspensie.

În vederea estimării gradului de poluare a atmosferei, la nivel județean se calculează emisiile de poluanți, determinându-se astfel calitatea aerului.

Principalele surse de emisii de substanțe poluante la nivelul Regiunii Centru:

- *Emisii de gaze cu efect acidifiant.* Oxizii de sulf și oxizii de azot fac parte din categoria de gaze cu efect acidifiant, fiind responsabili de formarea precipitațiilor acide care au un impact negativ asupra ecosistemelor terestre și acvatice. O altă sursă de poluare a aerului sunt emisiile de amoniac provenite în special din agricultura (ramura zootehnică).
- *Emisii de compuși organici volatili nemetanici.* Aceste emisii provin din arderi în industria energetică și industrii de transformare, din arderi neindustriale, din arderi în industria de prelucrare, din procese de producție, din extracția și distribuția combustibililor fosili, din utilizarea solvenților și altor produse, etc.
- *Emisii de metale grele.* Aceste emisii cuprind compuși metalici de plumb, zinc, mercur, cadmiu, cupru etc., poluarea atmosferei cu astfel de particule fiind deosebit de dăunătoare, datorită în primul rând acțiunii iritante și acumulării în organism, iar în al doilea rând datorită depunerii lor pe vegetație, sol și în apă.
- *Emisii de poluanți organici persistenti.* Acești poluanți reprezintă substanțe organice cu grad ridicat de toxicitate, sunt persistente, au capacitate mare de bioacumulare și au efecte toxice acute și cronice asupra sănătății umane și asupra mediului înconjurător

Pentru a contura o imagine cu privire la calitatea aerului la nivelul Regiunii Centru și a județelor componente s-a optat pentru o analiză succintă a celor mai relevanți indicatori:

- *Emisii anuale de dioxizi de sulf (SO_2).* Acestea provin din arderi în industria energetică și industrii de transformare, din arderi neindustriale, din arderi în industria de prelucrare, din alte surse mobile și utilaje.
- *Emisii anuale de dioxid de azot (NO_2)* s-au situat, în general, sub limita maximă admisă
- *Emisii anuale de amoniac (NH_3)* Sursa principală de amoniac în atmosferă este agricultura, în special zootehnia, dar cantități relativ mici sunt generate și de instalațiile de ardere neindustrială, arderi în industria prelucrătoare, trafic rutier, etc.

- *Emisii de metale grele (plumb, mercur, cadmiu, arsen, nichel, etc.)* Principalele surse de poluare cu metale grele sunt procesele industriale, metalurgice în special și arderile incomplete ale combustibililor. În general toate cantitățile de emisii de metale grele s-au menținut sub valoarea limitei admise
- *Monoxidul de Carbon (CO)* La nivelul Regiunii Centru s-a constatat că principala sursă responsabilă pentru prezența CO în aerul ambiental este traficul rutier, cele mai ridicate valori fiind în județele cu trafic rutier intens.
- *Emisiile de pulberi în suspensie.*

Cele mai importante emisii de substanțe poluante care au depășit în ultimii ani cantitatea maximă admisibilă sunt: formaldehidă (SC Kronospan SA, Sebeș, județul Alba) și amoniacul (SC AZOMUREȘ SA, Târgu Mureș, județul Mureș).

Figura 4.1.1 Fabrica Kronospan Sebeș

Figura 4.1.2 Combinatul chimic Azomureș

Presiunile asupra stării de calitate a aerului în Regiunea Centru au fost puse în evidență în urma inventarierii de către autoritățile de protecție a mediului din Regiunea Centru a instalațiilor industriale cu potențial considerabil de poluare, instalații care intră sub incidența Directivei Consiliului European 2008/1/CE privind prevenirea și controlul integrat al poluării. Aceste instalații provin din domeniul industriei chimice, fabricării sticlei, fabricării cărămizilor, instalații de ardere, creșterii intensive a animalelor, etc.

Diminuarea poluării aerului reprezintă o mare provocare a ultimilor decenii la nivel european, datorită agresivității asupra sănătății umane și a tuturor componentelor de mediu (natural sau antropic). Acumularea emisiilor de pulberi din diferite surse are cauze multiple, cum sunt: activitățile industriale, traficul rutier, lucrările de construcție, arderea combustibililor solizi (lemne, cărbune, etc.) pentru încălzirea locuințelor, activitățile agricole, etc.

Calitatea apei

Element indispensabil vieții, resursa de apă reprezintă bogăția vitală pentru dezvoltarea economică și socială a omenirii. Rețeaua hidrografică a Regiunii Centru este formată din trei

bazine principale: Bazinul Hidrografic Olt, Bazinul Hidrografic Mureș și Bazinul Hidrografic Siret (doar pe teritoriul județului Harghita).

Calitatea apei este direct influențată de factorii antropici și naturali. În funcție de natura și tipul resursei, Sistemul de Monitoring Integrat al Apelor din România (SMIAR) este reprezentat de 7 subsisteme: râuri, lacuri naturale și de acumulare, ape tranzitorii, ape costiere (nu este cazul Regiunii Centru), ape subterane, zone protejate și ape uzate. Monitorizarea calității apei implică monitorizarea tuturor elementelor incluse în subsistemele: ape de suprafață (râuri, lacuri), ape subterane și ape uzate.

Poluarea apelor de suprafață și subterane

La nivelul Regiunii Centru, sursele majore de poluare a apelor de suprafață aparțin următoarelor activități economice: industria extractivă, captare și prelucrare apă pentru alimentare (stații de epurare, ape uzate orășenești), industria chimică, industria de prelucrare a lemnului, industria metalurgică și prelucrarea metalelor, etc.

La nivel județelor Regiunii Centru principalele surse de poluare sunt puse în evidență de: poluare cu nitrați (proveniți mai ales din agricultură), acidifierea apelor, poluarea cu compuși organici biodegradabili, poluarea cu suspensii, contaminarea cu agenți patogeni, poluarea cu metale grele, micropoluanti organici.

Calitatea solului

Diversitatea condițiilor naturale și antropice determină o variabilitate ridicată a pretabilității solurilor pentru agricultură, din acest punct de vedere, terenurile agricole sunt grupate în 5 clase de calitate, fiind diferențiate după note medii de bonitare.

Conform unui raport din anul 2011, la nivelul Regiunii Centru, cea mai mare pondere o dețin solurile din terenurile agricole din clasa IV (41,2%), urmate de cele din clasa III (aproape o treime, 27,5%) și clasa V (un sfert, 24,2%), la polul opus fiind cele din clasa I (doar 0,7% %). Județele cu cele mai mari și cele mai mici ponderi ale suprafețelor de teren din cea totală la nivelul Regiunii Centru în funcție de calitatea solurilor sunt: clasa I: 64,0% județul Mureș și 1,6% județul Sibiu; clasa II: 39,7% județul Mureș și 7,2% județul Sibiu; clasa III: 21,6% județul Mureș și 8,8% județul Sibiu; clasa IV: 20,5% județul Mureș și 8,7% județul Covasna și clasa V: 26,7% județul Harghita și 1,9% județul Covasna.

Tabel 4.1.1 Clasele de calitate ale solurilor în Regiunea Centru

- hectare -

Regiunea/Județ	Clasa I	Clasa II	Clasa III	Clasa IV	Clasa V)
Regiunea Centru	13338	122825	526267	788559	462875
Alba	1778	25494	77310	104718	114203

Braşov	1384	13684	100333	160519	19480
Covasna	1423	10652	96660	68605	8774
Harghita	2811	15403	92130	161411	123753
Mureş	8538	48804	113777	125941	113710
Sibiu	215	8788	46057	167365	82955

Sursa: Institutul Național de Statistică

La nivel regional principalele presiuni asupra calității solurilor sunt date de aplicarea îngrășămintelor și a produselor fitosanitare (pesticide).

Tabel 4.1.2 Suprafețele din Regiunea Centru pe care s-au aplicat tratamente chimice

- hectare -

	2014	2015	2016	2017	2018
Insecticide	75173	72367	77402	87845	101303
Fungicide	106217	107296	115418	117167	146187
Erbicide	211158	177414	226124	204500	175887

Sursa: Institutul Național de Statistică

Suprafețele din Regiunea Centru pe care s-au aplicat tratamente cu insecticide și fungicide s-au mărit în perioada 2014-2018 cu circa o treime. Cantitatea aplicată de pesticide a crescut în aceeași perioadă cu o treime în cazul fungicidelor și s-a redus cu 22% în cazul insecticidelor. În ce privește tratamentul cu erbicide, atât cantitatea aplicată cât și suprafața supusă tratamentului s-au redus în perioada menționată cu 40% respectiv 17%.

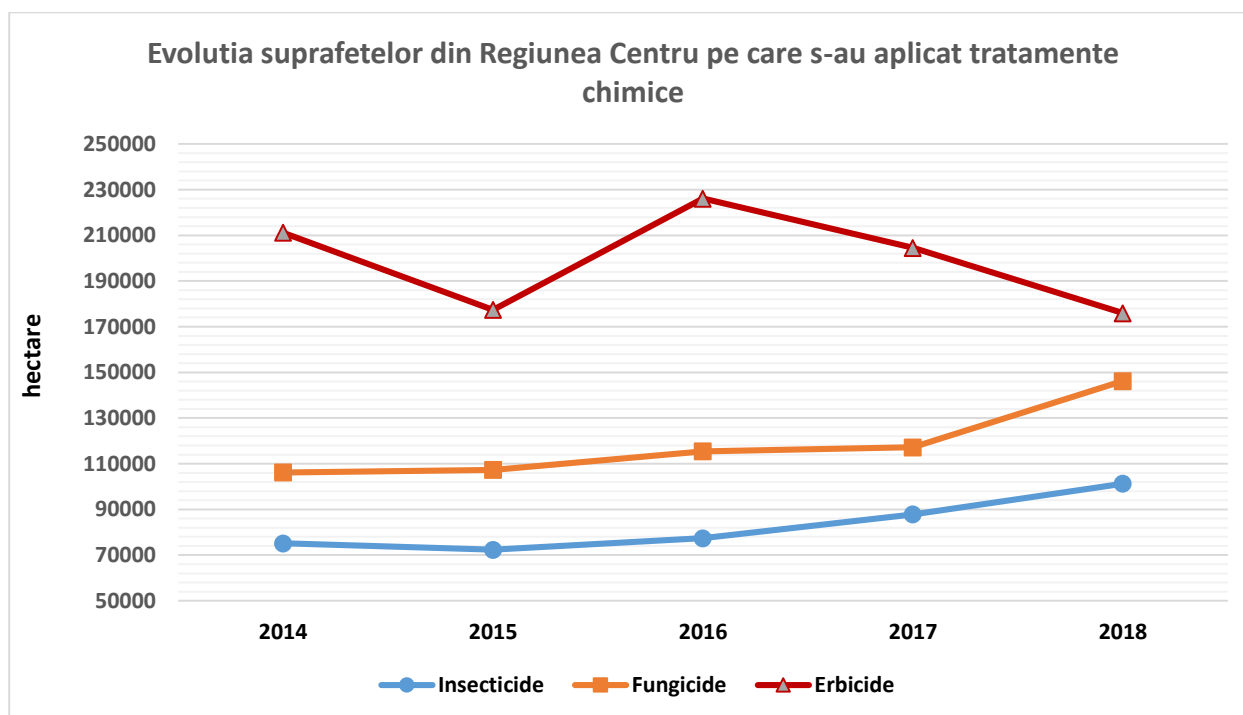

Figura 4.1.3

Tabel 4.1.3 Cantitatea de pesticide aplicate în agricultură

- Kg. substanță activă -

	2014	2015	2016	2017	2018
Insecticide	59977	42502	45237	46897	46603
Fungicide	222174	262324	221106	245062	297857
Erbicide	319438	227284	336499	232744	19069

Sursa: Institutul Național de Statistică

Principalii factori de degradare a solurilor din Regiunea Centru sunt: eroziunea (pe suprafețe relativ mari), alunecările de teren, inundațiile, acidifierea, compactarea, excesul de umiditatea, gleizarea, pseudogleizarea, seceta periodică și sărăturarea (pe suprafețe foarte mici).

Cele mai critice zone sub aspectul deteriorării solurilor sunt: perimetrele vechi și actuale de exploatare a zăcămintelor miniere (iazuri de decantare și halde de steril) din județele Alba și Harghita. La nivelul Regiunii Centru cele mai contaminate situri, în funcție de tipurile de activități sunt în următoarele localități:

- *activități din industria extractivă minieră*: Baia de Arieș, Roșia Montană, Zlatna, Ocna Mureș, Abrud, Sântimbru, Bălan
- *activități cu produse petroliere*: Sebeș, Zărnești, Ghelinta, Miercurea Ciuc, Odorheiu Secuiesc, Gheorgheni, Reghin, Sighișoara, Sângeorgiu de Pădure, Luduș, Târgu Mureș, Deda, Remetea, Sărmășel, Sibiu
- *diferite activități industriale*: Alba Iulia, Aiud, Zlatna, Sebeș, Brașov, Tohan, Codlea, Zărnești, Făgăraș, Gheorgheni, Târnăveni, Sighișoara, Copșa Mică, Târgu Mureș
- *depozite industriale și municipale menajere*: în majoritatea orașelor
- *agricultură* (depozite pesticide și dejectii animaliere)

Cele mai mari suprafețe contaminate sunt cele afectate de industria minieră (existența iazurilor de decantare, haldelor de steril, etc.) fiind prezente în județele Alba și Harghita, poluarea fiind dată de existența metalelor grele și a apelor acide. O pondere relativ mare de situri contaminate sunt cele afectate de activitățile de depozitare sau comercializare a produselor petroliere.

Figura 4.1.4 Iazul de decantare Valea Șesii (Munții Apuseni)

Figura 4.1.5 Ruinele fostului Combinat Chimic din Târnăveni

Un alt factor care are un impact negativ asupra solului, determinând deteriorarea acestuia este eroziunea. La nivelul Regiunii Centru principalele zone critice afectate de eroziune sunt localizate în: Cincu, Drăușeni, Perșani, Rotbav, Dealul Cărmizilor, Mediaș, Hula Baznei, Copșa Mică - Târnăvioara, Sardul Nirajului, etc.

Tabel 4.1.4 Suprafața terenurilor amenajate cu lucrări de ameliorare și combaterea eroziunii solului în anul 2018

- hectare -

	Combatere eroziune	Din care: Lucrări de drenaj
Regiunea Centru	298260	31635
Alba	43625	1498
Brașov	50040	15559
Covasna	8078	6995
Harghita	37517	1128
Mureș	74398	521
Sibiu	84602	5934

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

La nivelul Regiunii Centru, pe o suprafață totală de peste 298 mii hectare au fost executate lucrări de combatere a eroziunii solului, 93% din această suprafață fiind în categoria terenurilor agricole. Circa 31 mii hectare din totalul suprafeței amenajate cu lucrări de combatere a eroziunii au necesitat lucrări de drenaj. La nivelul județelor, cele mai întinse suprafețe amenajate contra eroziunii solului sunt situate în Sibiu (84 602 ha) și Mureș (74 398 ha). Alte suprafețe întinse au beneficiat de-a lungul anilor de lucrări de desecare (203 000 ha la nivelul Regiunii Centru), în timp ce suprafețele amenajate pentru irigații totalizează doar 15 400 hectare la nivel regional.

4.2 Biodiversitatea și fondul forestier

La nivel internațional, suntem martorii unei pierderi constante a **biodiversității**³⁸ cu consecințe profunde pentru lumea naturală și pentru bunăstarea oamenilor. Cauzele principale sunt schimbările care se produc în habitatul natural. Acestea au loc datorită sistemelor de producție agricolă intensivă, construcțiilor, exploatării carierelor, exploatării excesive a pădurilor, oceanelor, râurilor, lacurilor și solurilor, invaziilor de specii străine, poluării și - tot mai mult - datorită schimbărilor climatice la nivel global.³⁹

³⁸ Biodiversitatea cuprinde varietatea genelor, a speciilor și a ecosistemelor care constituie viața pe pământ, <https://www.eea.europa.eu/ro/themes/biodiversity/about-biodiversity>

³⁹<https://www.eea.europa.eu/ro/themes/biodiversity/about-biodiversity>

Regiunea Centru dispune de un capital natural deosebit, pe teritoriul acesteia regăsindu-se 3 din cele 5 regiuni biogeografice ale României: bioregiunea alpină, continentală și mici insule cu vegetație stepică. Regiunea Centru dispune de un capital natural deosebit, printre cele mai importante arii protejate se numără Parcul Național Piatra Craiului, Parcul Național Cheile Bicazului - Hășmaș, Parcul Național Călimani și Parcul Natural Apuseni.

Figura 4.2.1. Parcul Național Piatra Craiului, Figura 4.2.2 Rezervatia Naturala Zau de Câmpie

Datorită diversității biologice deosebite, Regiunea Centru are o contribuție importantă la implementarea Rețelei Ecologice Europene **NATURA 2000**^{40,41} în România.⁴² În ce privesc cele două părți integrante a rețelei NATURA 2000 în România, la nivelul Regiunii Centru au fost declarate 18 Aree de Protecție Specială Avifaunistică (SPA)⁴³ și 63 de Situri de Importanță Comunitară (SCI)⁴⁴

La nivelul Regiunii Centru, **suprafața siturilor NATURA 2000** era în anul 2017 de 16.760 km² (49,1% din suprafața regiunii), cu 23,9% mai mare față de cea în urmă cu aproximativ un deceniu (13.522 km² în 2009, 39,7% din suprafața regiunii).

---

⁴⁰ Natura 2000 este o rețea formată din 26 000 de zone naturale protejate care acoperă aproape 20 % din suprafața terestră a Uniunii Europene și în care activitățile umane durabile pot coexista cu speciile și habitatele rare și vulnerabile, https://europa.eu/european-union/topics/environment_ro

⁴¹ Crearea Rețelei NATURA 2000 este o modalitate de a aplica măsuri de conservare pentru menținerea habitatelor și speciilor de interes comunitar, pe întregul teritoriu al continentului european.

⁴² <http://biodiversitate.mmediu.ro/romanian-biodiversity/despre-arii-protejate/arpm/regiunea-7-centru-sibiu/arii-naturale-protejate-de-importanta-comunitara>

⁴³ Conform Hotărârii de Guvern nr. 1284/2007 privind declararea Ariilor de Protecție Specială Avifaunistică

⁴⁴ Conform Ordinului nr. 1964/2007 privind instituirea regimului de arie naturală protejată a Siturilor de Importanța Comunitară

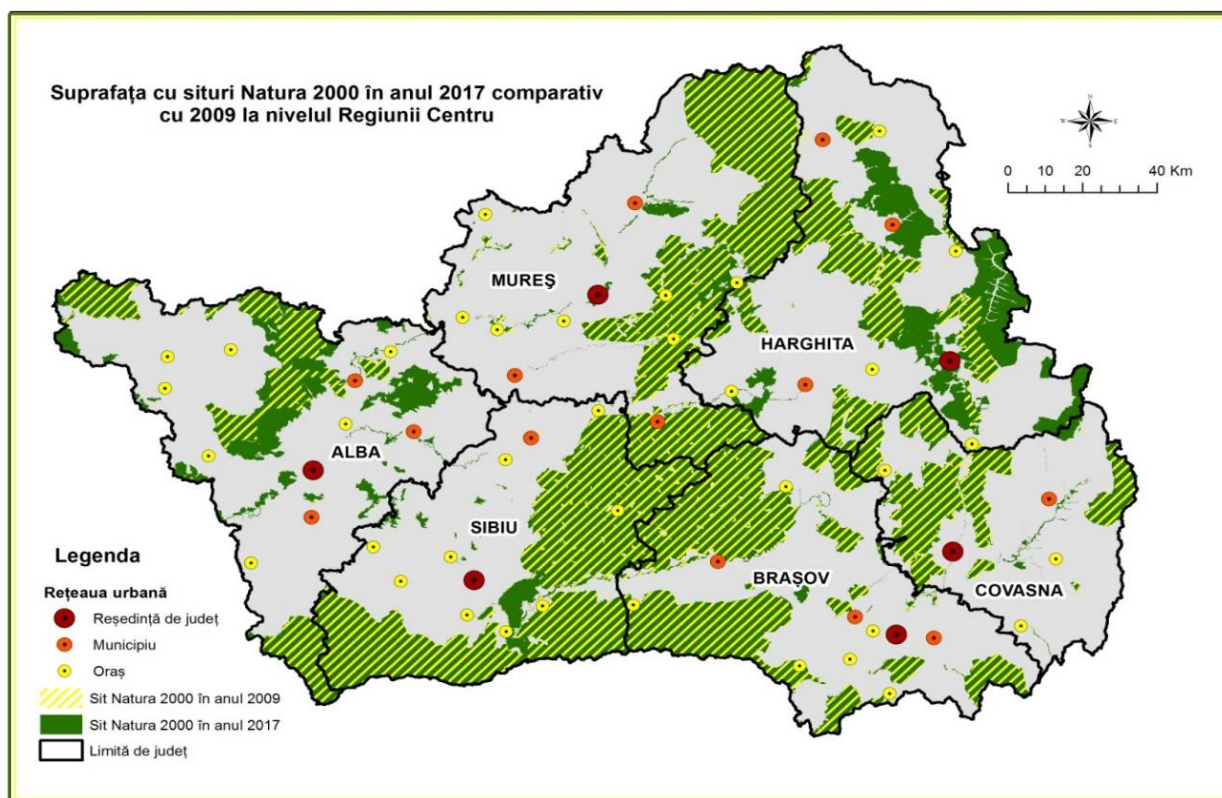

Figura 4.2.3 Sursa datelor geospațiale: The European Environment Agency, <https://www.eea.europa.eu/>

Principalele cauze ale pierderii de biodiversitate din Regiunea Centru sunt:

- supraexploatarea speciilor și habitatelor
- schimbări în densitatea populațiilor
- pierderea de suprafețe de habitat natural
- pierderea suprafețelor din habitatul speciilor
- fragmentarea habitatelor
- proliferarea speciilor invazive
- deteriorarea ecosistemelor și poluarea

Fondul forestier

Potrivit datelor statistice oficiale ale Institutului Național de Statistică, la nivelul Regiunii Centru în anul 2018 suprafața ocupată cu vegetație forestieră (păduri + alte terenuri cu vegetație forestieră) era de 1269,1 mii hectare (37,2% din teritoriul regiunii), fiind cu 0,3% mai mare față de anul 2014. Un ritm similar de creștere (+0,58%) a suprafeței pădurilor în perioada 2014-2018 s-a înregistrat și la nivelul României, aceasta ajungând la finalul perioadei la 6364,9 mii hectare, reprezentând 27,6% din teritoriul național.

Tabel 4.2.1 Evoluția suprafețelor cu vegetație forestieră

- mii hectare -

Țară/Regiune/Județ	2014	2015	2016	2017	2018
România	6544,6	6555,1	6559	6564,9	6583,1
Regiunea Centru	1265,2	1263,4	1263,7	1265,1	1269,1
Alba	206,5	203,7	203,9	204,3	206,8
Brașov	205	205,2	205,2	205,1	205,2
Covasna	171,3	171,4	171,5	171,4	171,4
Harghita	264,1	264,1	264,1	264,1	264,1
Mureș	219,8	220,1	220,1	220,1	220,0
Sibiu	198,5	198,9	198,9	200,1	201,6

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

Harta pădurilor din Regiunea Centru

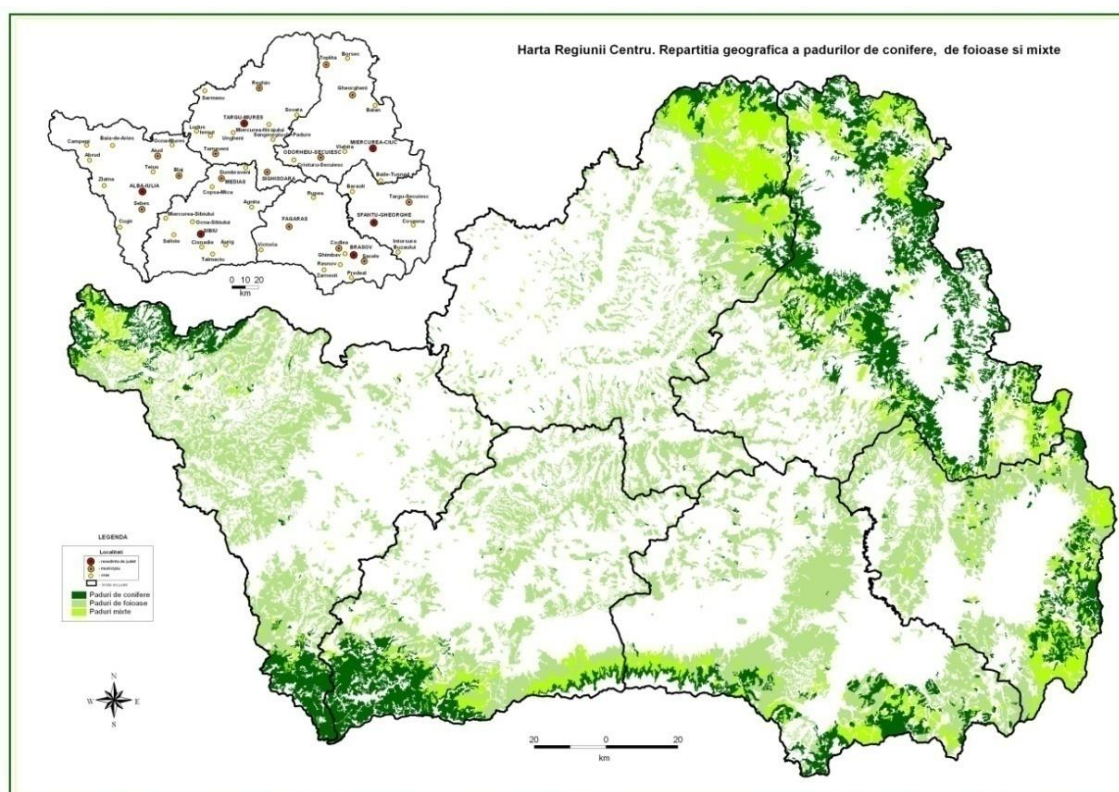

Figura 4.2.4

Creșterea suprafeței ocupate de păduri, împădurirea terenurilor agricole afectate de diverse fenomene de degradare, reprezintă una din prioritățile politicilor silvice din România. La nivelul Regiunii Centru sunt încurajate și sprijinite acțiunile de refacere a pădurilor. La nivelul Regiunii Centru fondul forestier este bogat, exploatabil în scop

economic (datorită suprafețelor extinse de arbori cu lemn de esență tare), îndeplinind în același timp un rol major în protejarea biodiversității și menținerea echilibrelor sistemelor naturale.

Tabel 4.2.2 Suprafața lucrărilor de regenerare forestieră

- hectare -

Țară/Regiune/Județ	2014	2015	2016	2017	2018
România	29505	28750	28456	28032	27043
Regiunea Centru	4854	5355	5149	4930	4496
Alba	852	897	635	783	636
Brasov	682	834	790	698	647
Covasna	514	481	577	539	639
Harghita	1200	1552	1476	1591	1062
Mures	857	849	911	721	712
Sibiu	749	742	760	598	800

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

Regenerările forestiere naturale și artificiale contribuie la menținerea fondului forestier al Regiunii Centru. În anul 2018 suprafața forestieră regenerată a fost de 4496 hectare (52,4% fiind regenerări naturale), media ultimilor 5 ani fiind de 4956 hectare. Din suprafața forestieră regenerată în anul 2018 la nivelul Regiunii Centru, 23,6% se situează în județul Harghita (1062 ha), urmat de județele Sibiu și Mureș (17,8% respectiv 15,8%)

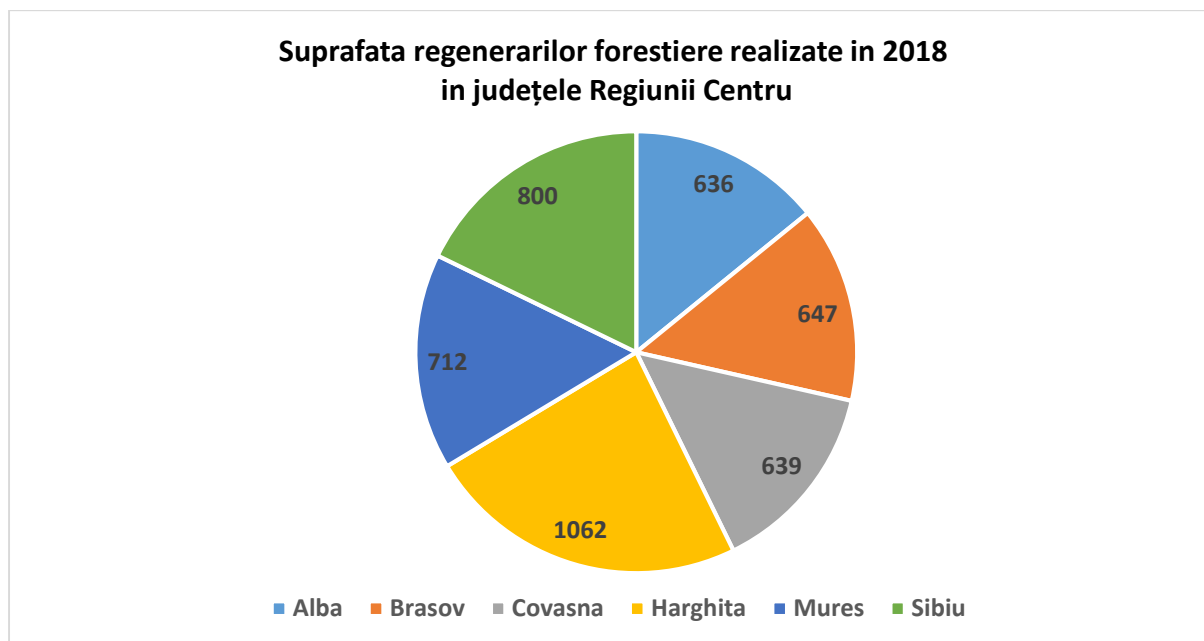

Figura 4.2.5

Suprafața forestieră regenerată în 2018 reprezenta 0,35% din totalul suprafețelor cu vegetație forestieră din Regiunea Centru, ușor sub ponderea înregistrată în același an la nivel național.

4.3. Infrastructura tehnică de mediu și gestionarea deșeurilor

În anul 2018, ponderea populației din Regiunea Centru racordate la sistemul public de alimentare cu apă a urcat la 76,6%, în creștere cu 7,4 puncte procentuale față de anul 2014 și cu 7,2 p.p. peste nivelul înregistrat la nivel național.

Tabel 4.3.1 Ponderea populației cu acces la rețeaua de distribuție a apei potabile

-%-

Țară/Regiune/Județ	2014	2015	2016	2017	2018
Romania	62,5	63,7	65,2	67,5	69,4
Regiunea Centru	69,2	71,0	73,1	75,9	76,6
Alba	70,0	71,2	76,9	79,0	80,6
Brașov	86,3	88,5	89,3	97,2	97,8
Covasna	46,1	50,5	52,2	56,8	56,6
Harghita	55,2	56,2	62,3	63,5	64,2
Mureș	62,9	62,5	63,5	63,6	63,7
Sibiu	76,7	80,0	79,5	79,9	80,9

Sursa: Institutul Național de Statistică

În cadrul regiunii se înregistrează diferențe notabile între județe în ce privește acoperirea cu serviciile de distribuire a apei potabile: Brașovul are un grad de racordare la rețeaua de apă de 97,8%, la polul opus situându-se județul Covasna cu un procentaj al populației racordate la rețeaua de apă de doar 56,6%.

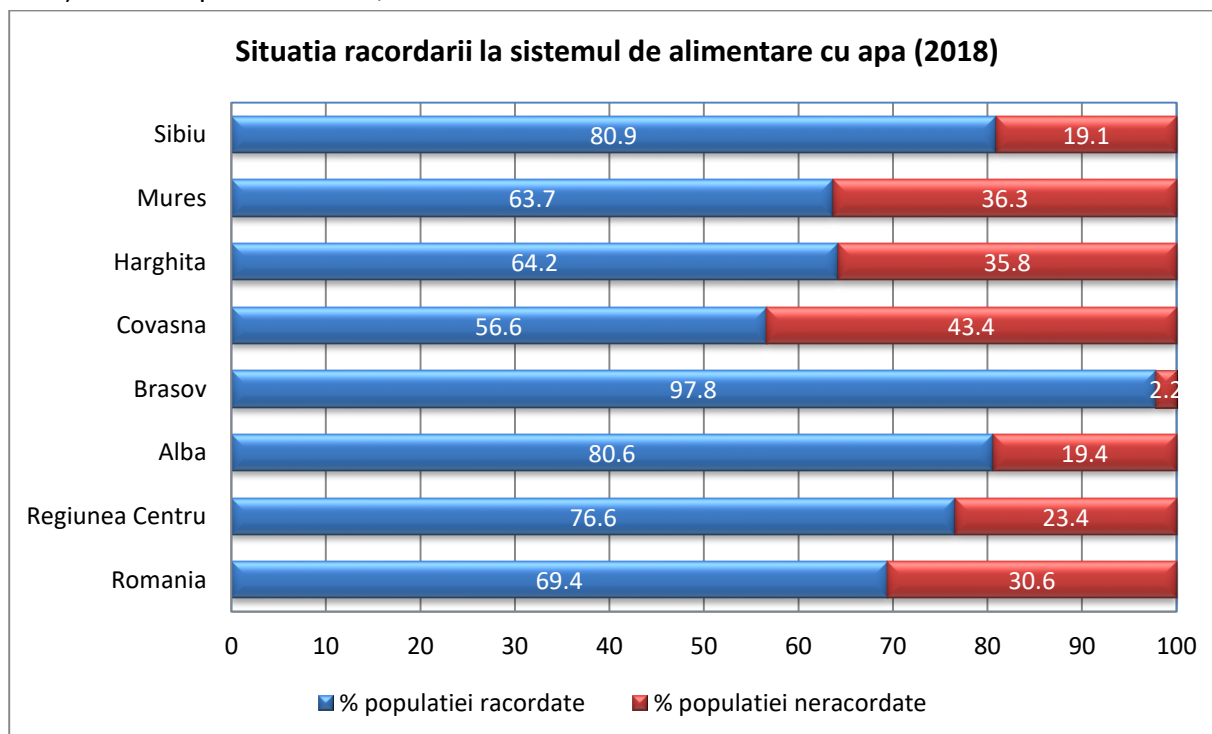

Figura 4.3.1

În perioada 2014-2018, numărul **populației din Regiunea Centru conectată la sistemul de epurare a apelor uzate** a crescut cu o 12,5%, ajungând la 1 511 447 persoane, reprezentând 65,1% din totalul populației rezidente. Chiar dacă ponderea populației racordate la sistemul de canalizare la nivel regional este cu 12,2 puncte procentuale peste media națională, la sfârșitul anului 2018, mai bine de 1/3 din populația regiunii nu beneficia de servicii de canalizare.

Tabel 4.3.2 Populația conectată la rețeaua de canalizare publică
- număr persoane -

Țară/Regiune/Județ	2014	2015	2016	2017	2018
Romania	9391503	9471584	9702739	9978886	10293041
Regiunea CENTRU	1342855	1348513	1387945	1467680	1511447
Alba	160728	162662	166400	178744	187382
Brașov	379770	388396	397797	444766	464201
Covasna	98323	96977	101694	103562	105312
Harghita	147428	150910	158258	159171	160536
Mureș	268751	257684	263219	269544	274268
Sibiu	287855	291884	300577	311893	319748

Sursa: Institutul Național de Statistică

Figura 4.3.2 Stațiile de epurare a apei din Alba Iulia (stânga) și Tîrgu Mureș (dreapta)

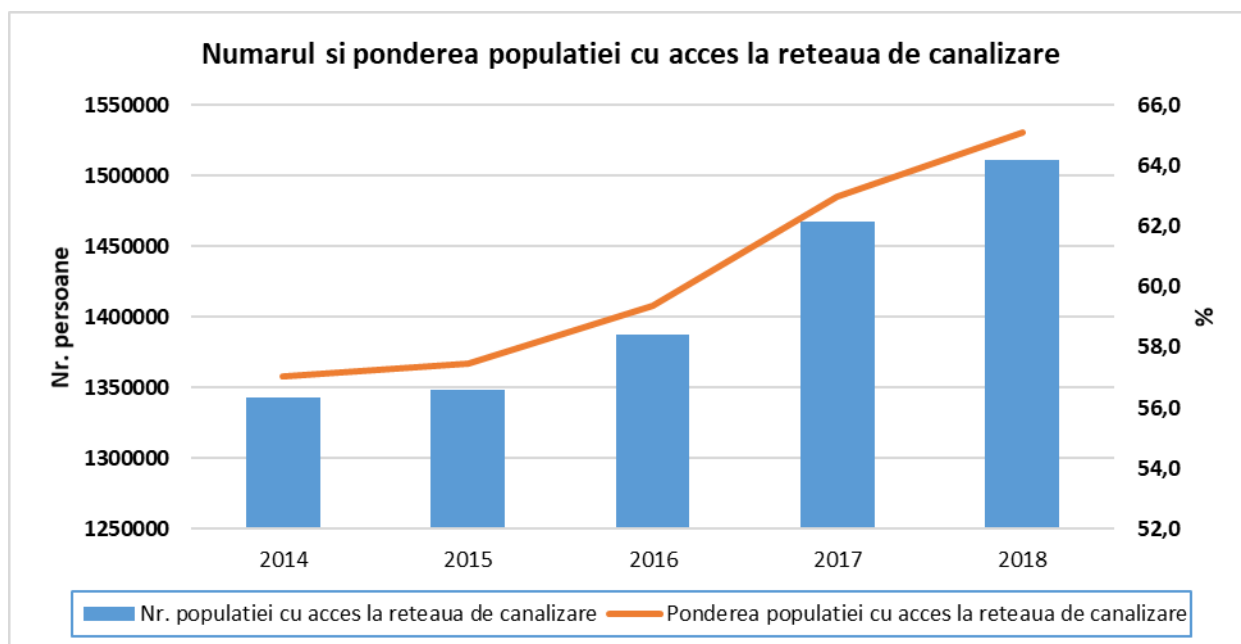

Figura 4.3.3

Totodată, se înregistrează diferențe notabile în interiorul regiunii: județele Brașov și Sibiu se situează pe primele locuri în ce privește gradul de conectare la rețeaua de canalizare (cu 84,1% respectiv 79,8%), în timp ce ultimele poziții la nivel regional sunt ocupate de județele Mureș, Covasna și Harghita care înregistrează grade de conectare cuprinse între 51% și 53%.

Tabel 4.3.3 Ponderea populației conectate la rețeaua publică de canalizare

- % -

Țară/Regiune/Județ	2014	2015	2016	2017	2018
Romania	47,2	47,8	49,2	50,9	52,9
Regiunea CENTRU	57,1	57,5	59,4	63,0	65,1
Alba	47,7	48,6	50,1	54,2	57,3
Brașov	68,9	70,5	72,2	80,7	84,1
Covasna	47,2	46,8	49,4	50,7	51,9
Harghita	47,6	48,9	51,6	52,2	52,9
Mureș	49,1	47,3	48,5	49,9	51,1
Sibiu	71,9	72,9	75,2	78,0	79,8

Sursa: Institutul Național de Statistică

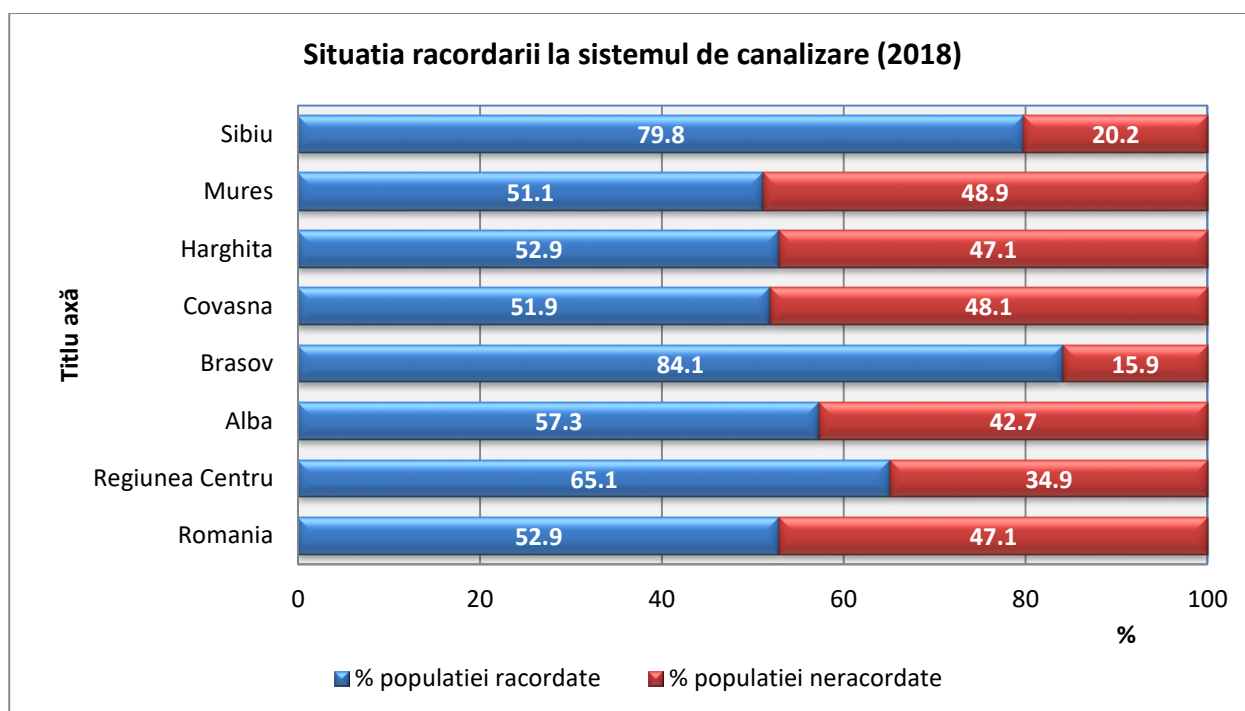

Figura 4.3.4 Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

Calitatea vieții în mediul urban și sănătatea locuitorilor depind în mod considerabil de suprafața zonelor verzi, iar dezvoltarea orașelor din Regiunea Centru a ținut cont într-o măsură redusă de exigența extinderii zonelor verzi. În fapt, **suprafața spațiilor verzi în municipii și orașe** a scăzut la nivelul regiunii cu 2,1% în 2018 comparativ cu 2014, ajungând la un total de 2560 hectare. Indicatorul **suprafața spațiilor verzi/locuitor în municipii și orașe s-a menținut** la 19,2 m², sensibil mai mică față de standardul minim la nivelul Uniunii Europene de 26 m²/locuitor sau față de cei 50 m²/locuitor recomandați de Organizația Mondială a Sănătății.

Tabel 4.3.4 Media suprafeței spațiilor verzi orașenesti / locuitor

- m²/locuitor -

Regiune/Județ	2014	2015	2016	2017	2018
Regiunea CENTRU	19,2	19,8	19,3	19,2	19,2
Alba	19,0	19,1	20,6	20,7	21,2
Brașov	9,9	8,7	8,6	8,8	8,9
Covasna	25,0	25,2	25,4	25,6	25,9
Harghita	37,6	38,4	24,6	25,3	25,5
Mureș	23,4	25,6	26,1	26,3	26,6
Sibiu	17,9	19,7	22,3	21,0	20,3

Sursa: calcule prporii pe baza datelor Institutului Național de Statistică

Se observă diferențe notabile între județe în ce privește suprafața spațiilor verzi/ locuitor, valoarea minimă a indicatorului fiind înregistrată în județul Brașov, valori apropiate de media regională în județele Sibiu și Alba, iar valori ce depășesc semnificativ media regională se întâlnesc în județele Mureș, Covasna și Harghita.

Figura 4.3.5 Parcul Subarini din Sibiu

Figura 4.3.6 Parcul Elisabeta din Sfântu Gheorghe

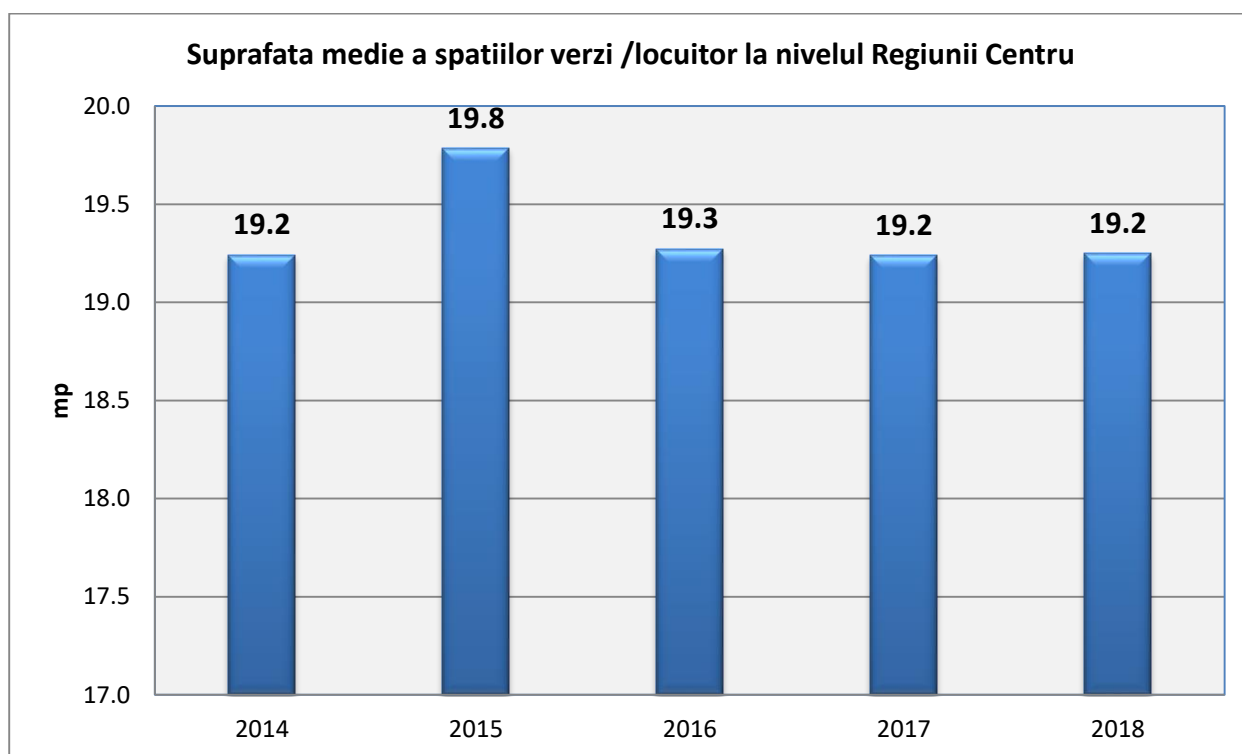

Figura 4.3.7

Gestionarea deșeurilor

În linii mari, activitatea de gestionare a deșeurilor include următoarele: colectarea, transportul, valorificarea și eliminarea deșeurilor, monitorizarea post închidere a depozitelor de deșuri. În ierarhia opțiunilor de gestionare a deșeurilor, inclusă atât în reglementările

Uniunii Europene cât și în cele naționale, reutilizarea și reciclarea reprezintă priorități înaintea altor forme de valorificare și eliminare a deșeurilor.

La nivelul Regiunii Centru principalele categorii de deșeuri sunt: deșeuri municipale, deșeuri industriale, deșeuri generate din activități medicale, fluxuri de deșeuri (deșeuri de ambalaje, deșeuri de echipamente electrice și electronice, deșeuri de baterii și acumulatori, uleiuri uzate, nămoluri de la epurarea apelor uzate orășenești, etc.)

Deșeurile municipale

La nivelul Regiunii Centru, în anul 2017 cantitatea totală de deșeuri municipale a fost de 546 400 tone, cele mai mari cantități de deșeuri generate fiind înregistrate în județele Brașov, Sibiu și Alba. Din informațiile parțiale avute la dispoziție (cele pentru județele Alba și Mureș) rezultă că ponderea și cantitatea de deșeuri municipale necolectate s-a redus în mod continuu în ultimii ani, ajungându-se, în anul 2017, la un grad de necolectare de 5% în județul Alba respectiv de 6,1% în județul Mureș.

Tabel 4.3.5 Cantitatea de deșeuri municipale generate

- tone -

Regiune/Județ	2014	2015	2016	2017	2018
Regiunea Centru	*	550907	572245	546400	*
Alba	67516	77204	82741	83992	80067
Brașov	*	157389	203193	183608	201467
Covasna	*	44337	43681	54718	*
Harghita	41508	46667	49706	51737	*
Mureș	113753	116023	99638	62151	*
Sibiu (colectate)	97418	109287	93286	110194	*

* Lipsă informații Sursa: Rapoartele Agențiilor Județene de Mediu, 2018

Tabel 4.3.6 Cantitatea și ponderea deșeurilor necolectate în totalul deșeurilor municipale

Județul		2014	2015	2016	2017
Alba	Tone	8462	7780	5400	4170
Mures		25137	14017	14388	3807
Alba	%	12,5	10,1	6,5	5,0
Mures		22,1	12,1	14,4	6,1

Sursa: Rapoartele Agențiilor Județene de Mediu, 2018

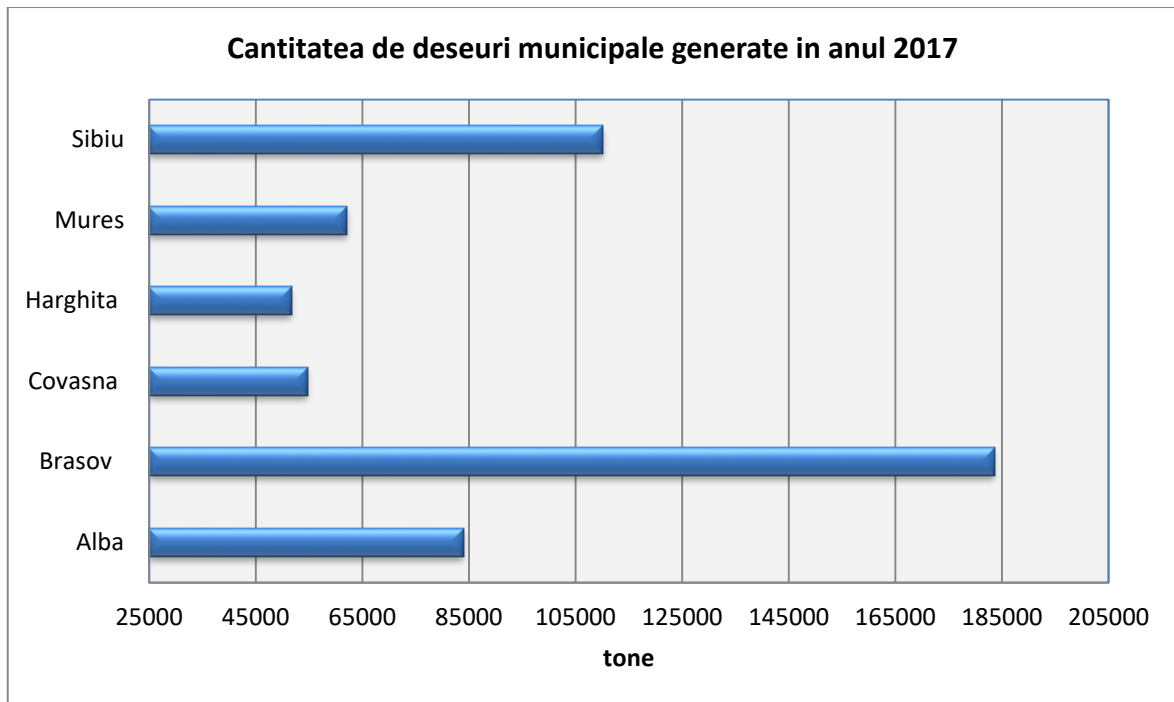

Figura 4.3.8

În 2016, cel mai recent an pentru care dispunem de informații pentru toate județele Regiunii, se estimează că cca 2,1 milioane locuitori, reprezentând 90% din populația Regiunii Centru beneficiau de servicii de salubritate. Ponderile cea mai ridicată în raport cu populația totală a județului se înregistrează în județele Covasna și Sibiu (97% respectiv 96%), iar cea mai redusă în județul Harghita (82%).

Figura 4.3.9 Colectarea deșeurilor în județul Brașov

Tabel 4.3.7 Numărul beneficiarilor și gradul de acoperire cu servicii de salubritate în anul 2016

Regiune/Județ	Numărul beneficiarilor	Ponderea în raport cu populația totală (%)
Regiunea Centru	2093911	90
Alba	285801	86
Brașov	495866	90
Covasna	199534	97
Harghita	251514	82
Mureș	477244	88
Sibiu	383952	96

Sursa: Rapoartele Agențiilor Județene de Mediu, 2018

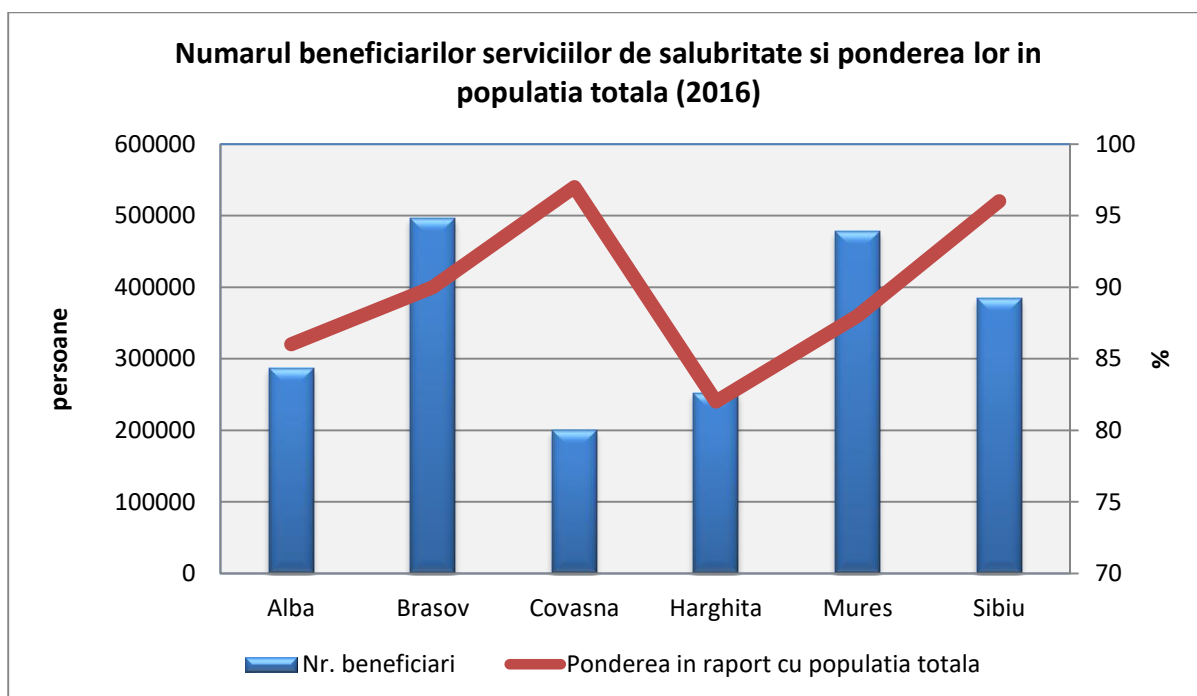

Figura 4.3.10

Dacă înainte de anul 2017, existau diferențe semnificative între mediul urban și mediul rural în ce privește furnizarea serviciilor de colectare a gunoierului menajer, în ultimii 2-3 ani diferența s-a redus, iar în unele județe (Sibiu, Covasna, Mureș) s-a ajuns la un grad de acoperire în mediul rural de 97%-99%.

Tabel 4.3.8 Evoluția gradului de acoperire cu servicii de colectare a gunoierului menajer în mediul rural

Județ	2014	2015	2016	2017	2018
Alba	68	69	71	77	*
Brașov	59	65	69	72	73

Covasna	96	97	98	*	*
Harghita	*	77	78	79	79
Mureș	68	84	87	99	*
Sibiu	68	69	96	97	*

* Lipsă informații Sursa: Rapoartele Agențiilor Județene de Mediu, 2018

Deșeurile industriale și deșeurile medicale

Impactul depozitării **deșeurilor industriale** asupra mediului este semnificativ, factorii de mediu agresați fiind solul, aerul și apele (atât cele de suprafață cât și cele subterane).

La nivelul județelor Regiunii Centru cele mai mari cantități de deșeuri industriale sunt:

- județul Alba: steril (SC Cuprumin SA Abrud), cenușă și zgură (platforma SC Metalurgica Transilvania SA Aiud și SC Saturn SA), deșeuri lemnoase (SC Kronoșpan Sebeș SA și SC Holzindutrie Schweighofer SRL Sebeș), etc.
- județul Brașov: baterii și acumulatori uzați, ulei uzat, zgură și cenușă, etc.
- județul Covasna: deșeuri lemnoase, deșeuri textile, deșeuri feroase, hârtie, carton, etc.
- județul Harghita: nisip de turnătorie cu conținut de fenoli (SC Bucin SA Gheorgheni), nămol galvanic (SC Kelbor Impex SRL Gheorgheni, SC Matrița SA Odorheiu Secuiesc), deșeuri cu conținut de fenoli (SC Oțeluri Speciale SA Cristuru Secuiesc), steril, deșeuri lemnoase, etc.
- județul Mureș: reziduuri industriale chimice și deșeuri specifice (SC Gecsat SA Târnăveni), deșeuri de calcar și deșeuri chimice (SC Azomureș SA Târgu Mureș), deșeuri specifice din industria gaziferă (SNGN Romgaz - Sucursala Târgu Mureș).
- județul Sibiu: deșeuri lemnoase și rumeguș, deșeuri feroase, deșeuri din materiale plastice, deșeuri textile, deșeuri neferoase

În *județul Alba* cea mai mare cantitate de deșeuri industriale sunt cele generate din industria minieră care dețin și suprafețele cele mai mari, ocupate de halde de steril și iazuri de decantare. În județ rezultă și cantități mari de deșeuri lemnoase dar care se valorifică, fiind utilizat ca materie primă la obținerea plăcilor de tip MDF, PAL, etc. sau ardere în centrale termice.

La nivelul *județului Brașov*, deșeurile periculoase (ulei uzat, deșeuri de textile contaminate, plastic contaminat, șlamuri, reziduuri petroliere, etc.) au fost colectate de firme autorizate și valorificate prin co-incinerare la societatea SC Lafarge Cement România SA Hoghiz.

La nivelul *județului Covasna* cea mai mare cantitate de deșeuri industriale a rezultat din prelucrarea lemnului. Asemenea județului Covasna, în *județul Harghita* cea mai mare cantitate de deșeuri industriale sunt cele rezultate din prelucrarea lemnului. Aceste deșeuri au fost valorificate prin instalațiile existente în județ. În afară de deșeurile lemnoase,

cantități mari de deșeuri la nivel de județ au fost rezultate din prelucrări industriale (nisip de turnătorie cu conținut de fenoli, deșeuri cu conținut de fenoli, nămol galvanic, etc.). Deșeurile industriale (solide și lichide) se află în haldele sau iazuri din apropierea locului unde au fost generate, acestea fiind stabile și ne reprezentând pericol nici pentru mediul natural și nici pentru cel de locuit, iar procesul de reecologizare este în curs de realizare (zona Bălan)

În *județul Mureș* cea mai mare cantitate de deșeuri industriale sunt cele provenite din industria chimică și industria gaziferă. Principalii operatori economici generatori de deșeuri industriale sunt SC AZOMUREȘ SA Târgu Mureș și SNGN ROMGAZ Sucursala Târgu Mureș

În *județul Sibiu* activitățile industriale sunt foarte diversificate fiind reprezentate prin industrial textilă și încălțăminte, industria alimentară, construcții metalice și produse din metal, industria de exploatare și prelucrare a lemnului, zootehnie. În urma proceselor de producție specifice, cele mai periculoase deșeuri sunt: uleiuri și emulsii uzate de la mașin-unelte, zgură, cenușă, baterii și acumulatori uzați deșeuri de lacuri și vopsele, etc.

În ceea ce privește **deșeurile generate din activități medicale**, la nivelul Regiunii Centru există sterilizatoare de deșeuri medicale, eliminând astfel posibilitățile de contaminare a mediului și a sănătății umane. Din cantitatea totală de deșeuri generate de unități sanitare, 75-90% sunt deșeuri nepericuloase, asimilabile cu cele menajere și numai 10-25% sunt deșeuri periculoase.

CAPITOLUL 5 ECONOMIA REGIONALĂ

5.1. Evoluția economică a Regiunii Centru în perioada 2000-2018

5.1.1. Etapele și factorii evoluției economice a Regiunii Centru

În perioada 1990-2000 Regiunea Centru a traversat o perioadă dificilă, de declin economic, marcată de un început greoi al transferului de proprietate și al restructurării activităților economice ineficiente și pierderea piețelor tradiționale de desfacere din Europa de Est, pe fondul deteriorării principalelor echilibre macroeconomice și a inflației galopante. Procesul de restructurare economică a fost însoțit de o restrângere semnificativă sau de închidere a capacităților de producție, mineritul, chimia și metalurgia neferoasă fiind cele mai afectate ramuri economice.

Începând cu anii 2000-2001 climatul economic s-a ameliorat, economia și-a reluat creșterea, iar anii 2006-2008 au adus consolidarea creșterii economice. Un rol important în dezvoltarea economică l-au avut **investițiile străine directe (I.S.D.)**, Regiunea Centru reușind să atragă într-un singur an, 2007, investiții străine în valoare de 982 milioane euro. Volumul investițiilor străine în Regiunea Centru s-a redus semnificativ în perioada 2009-2012, însă și-a reluat creșterea începând cu anul următor, iar la finele anului 2018, soldul investițiilor străine directe a urcat, conform datelor Băncii Naționale a României, la 7,331 miliarde euro (9,0% din totalul ISD din România), Regiunea Centru plasându-se pe poziția a doua, după Regiunea București-Ilfov în ce privește totalul investițiilor străine. Dacă se iau în calcul doar investițiile greenfield, ponderea Regiunii Centru în totalul investițiilor străine din România s-a ridicat la 11,3% în anul 2018 (5,780 miliarde euro). Activitățile industriale spre care s-au îndreptat cele mai importante investiții sunt industria auto, industria ușoară, industria de prelucrare a lemnului, industria alimentară, industria materialelor de construcții.

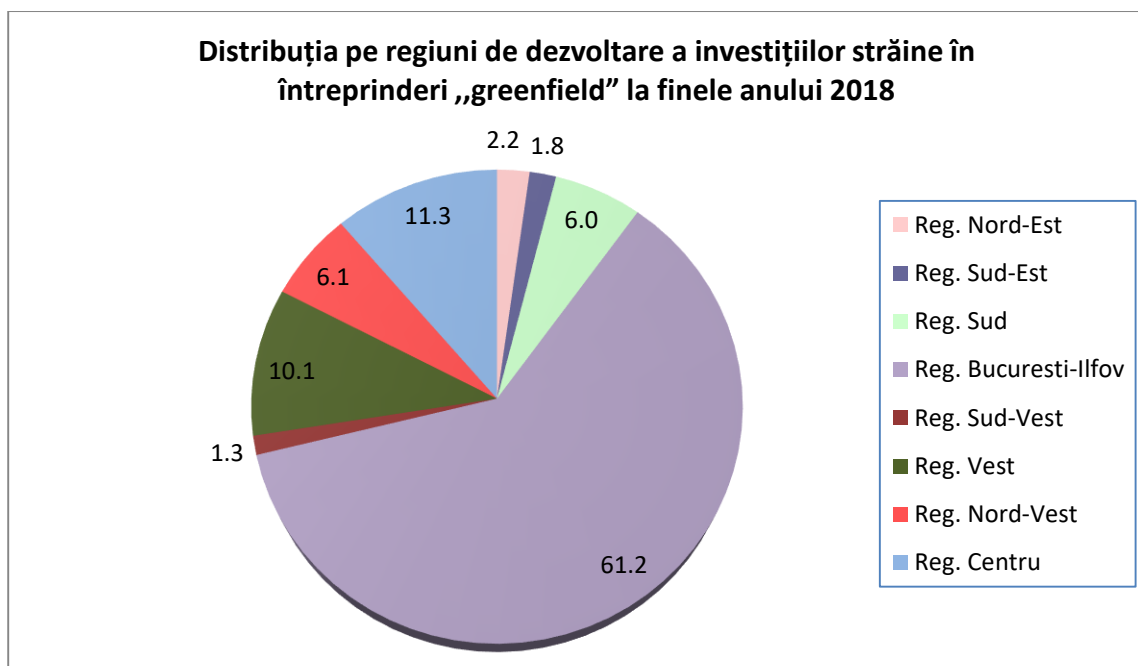

Figura 5.1.1

Criza economică și financiară care a debutat în a doua jumătate a anului 2008 a avut un impact negativ semnificativ asupra economiei regionale atât în ce privește nivelul produsului intern brut, care s-a redus în 2009 cu peste 4,4 puncte procentuale față de anul anterior, scăderea continuând și în 2010 cât și în ce privește nivelul ocupării (numărul salariaților a scăzut în perioada 2008-2011 cu 13,6%). După ieșirea din recesiunea economică în anul 2012, Regiunea Centru a început să recupereze scăderile înregistrate în perioada 2009-2010, iar anii 2015-2018 au dus la consolidarea creșterii economice. Soldul investițiilor străine la nivelul Regiunii Centru la finalul anului 2017 a crescut cu peste 2,1 miliarde euro comparativ cu sfârșitul anului 2012.

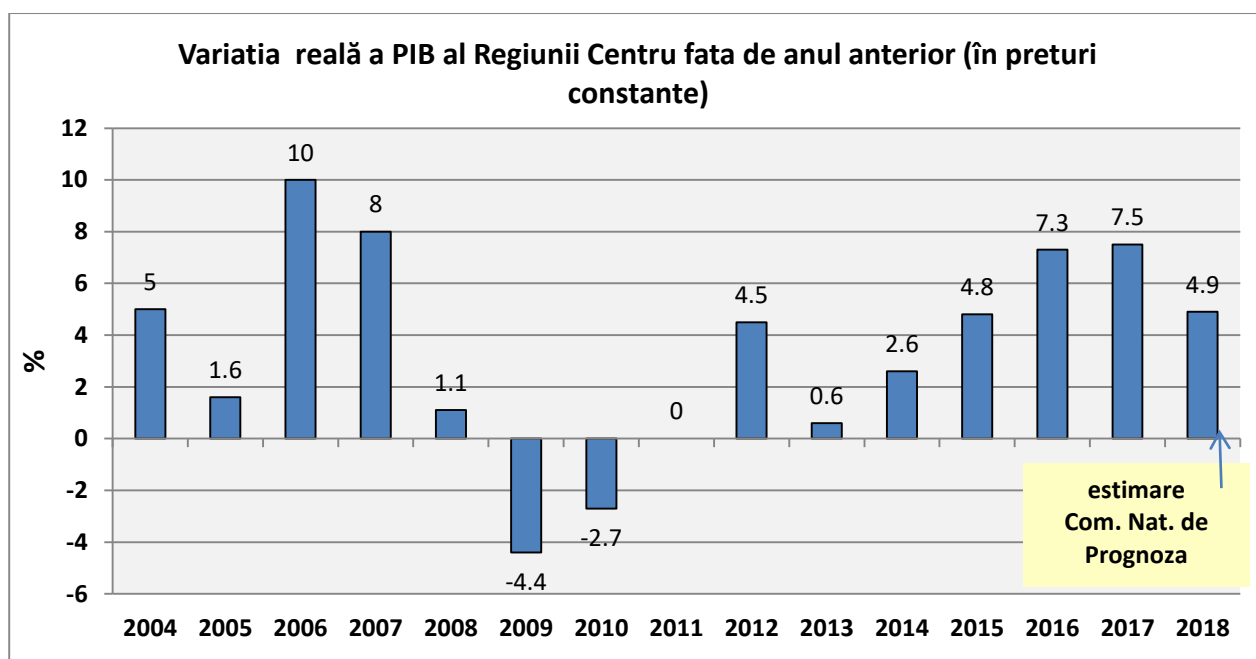

Figura 5.1.2 Sursa: Calcule bazate pe datele oficiale publicate de I.N.S.

Tabel 5.1.1 Evoluția anuală a investițiilor străine directe și a produsului intern brut la nivelul Regiunii Centru

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Fluxul anual al invest. str. (mil. euro)	949	982	605	-443	206	306	410	554	654	-2	548	348	604
Variația anuală a P.I.B. (%)	10,0	8,0	1,1	-4,4	-2,7	0,0	4,5	0,6	2,6	4,8	7,3	7,5	4,9

Sursa: Calcule bazate pe datele oficiale publicate de I.N.S.

Odată cu aderarea României la Uniunea Europeană, la 1 ianuarie 2007, România a beneficiat de finanțări nerambursabile din Fondurile Structurale și de Coeziune (FSC) și din Fondurile complementare ale Uniunii (FEADR și FEP). Finanțările europene se realizează prin intermediul Programelor Operaționale Sectoriale și a Programului Operațional Regional – pentru FSC și pe baza Programului Național pentru Dezvoltare Rurală pentru alocările din FEADR și FEP și complementar se alocă finanțări de la bugetul național. După întârzierea semnificativă înregistrată în primii 5-6 ani, în ultima parte a perioadei de implementare a programelor operaționale aferente perioadei 2007-2013, ritmul absorbției s-a accelerat, iar fondurile destinate dezvoltării economice prin modernizarea IMM-urilor au fost cheltuite în mod corespunzător. În perioada de programare 2014-2020, IMM-urile au beneficiat de alocări financiare consistente atât prin intermediul POR 2014-2020 cât și prin PNDR 2014-2020 și POC 2014-2020 (cel din urmă finanțează în special pentru firmele care desfășoară activități de CDI și TIC).

O altă evoluție semnificativă în ultimii ani este **continuarea tendinței de polarizare economică la nivel regional**. Majoritatea activităților economice și îndeosebi cele cu o valoare adăugată brută ridicată se concentrează în orașele mari și în jurul acestora, în timp ce multe localități urbane mici (îndeosebi foste localități miniere sau orașe monoindustriale) și numeroase localități rurale au o situație economică foarte precară și în curs de deteriorare rapidă. Gradul de coeziune economică se menține scăzut, această situație regăsindu-se și la nivelul întregii țări. Semnificativ în acest sens este raportul de 1,8 înregistrat în anul 2016 între județul cu cel mai ridicat nivel al PIB/locuitor și județul cu cel mai scăzut nivel al PIB/locuitor din Regiunea Centru.

Un proces economic recent este apariția **clusterelor economice**. În viziunea multor experți economici și oameni de afaceri, bazată și pe experiența altor economii europene, clusterelor pot impulsiona dezvoltarea economică și pot aduce o valoare adăugată mai mare. Până în prezent, în Regiunea Centru s-au format clusterelor în domeniile prelucrării lemnului, al biomasei, al industriei textile, al electrotehnicii, al prelucrărilor metalice, al industriei alimentare, iar procesul de clusterizare este de așteptat să ia amploare.

Cercetarea autohtonă joacă încă un rol redus în dezvoltarea economică, transferul rezultatelor și aplicarea lor în economie făcându-se încet și cu dificultate. Conform celor mai recente date statistice, ponderea la nivel regional a firmelor inovatoare a scăzut în 2016 la 9,6% din total, sub valoarea indicatorului înregistrată la nivel național (13,7%). Restabilirea unei legături puternice între cercetare și economie și creșterea inovării reprezintă un mijloc ce asigură o dezvoltare durabilă a economiei Regiunii Centru, câteva inițiative recente arătând că se dorește promovarea unui astfel de model de dezvoltare. Totalul cheltuielilor pentru cercetare-dezvoltare reprezenta în 2016 doar 0,31% din PIB-ul regional, în creștere de la 0,13% din PIB cât se înregistra în anul 2013.

Considerată altă dată un atu al Regiunii Centru, **forța de muncă** nu se ridică întotdeauna la nivelul de pregătire necesar pentru o economie competitivă iar în ultimii câțiva ani, tot mai multe domenii economice din toate județele Regiunii Centru reclamă lipsa forței de muncă, în general și a celei calificate, în particular.

Motor al dezvoltării economice regionale, **întreprinderile mici și mijlocii** au înregistrat începând cu anul 1990 o dezvoltare susținută, ajungând să reprezinte în anul 2017 aproximativ 73,5% din efectivul de personal și 70,6% din cifra de afaceri realizată de unitățile locale active.

În condițiile în care IMM-urile dispun, în general, de resurse financiare limitate și un spațiu redus de manevră economică, vulnerabilitatea acestora este mare, iar în cazul unei crize economice gradul în care sunt afectate crește semnificativ. Sectorul economic reprezentat de întreprinderile mici și mijlocii, care timp de mulți ani a fost un generator de creștere economică și locuri de muncă a suferit după 2008 o contracție sensibilă, revenirea acestui sector înregistrându-se abia după anul 2013.

Una din nevoile majore ale IMM-urile din regiune este creșterea gradului de modernizare și extinderea inovării. Deși există un interes declarat din partea întreprinderilor mici și mijlocii pentru inovare și pentru modernizarea proceselor de producție, a produselor realizate și a serviciilor oferite, capacitățile financiare și organizatorice ale acestor companii nu sunt suficiente pentru a le asigura accesul dorit la cele mai performante tehnologii.

Un punct slab al IMM-urilor din Regiunea Centru este gradul redus al participării companiilor autohtone în diversele rețele de cooperare economică la nivel european. În ultimii ani se remarcă interesul deosebit al IMM-urilor din Regiunea Centru în ce privește accesarea programelor cu finanțare europeană (POR 2007-2013, POSCCE 2007-2013, POR 2014-2020, POC 2014-2020 etc), gradul de absorbție a fondurilor pentru IMM-uri înregistrând rate ridicate.

5.1.2. Dinamica și structura exporturilor Regiunii Centru

Exporturile au avut o evoluție puternic ascendentă în ultimii 8 ani, valoarea acestora ajungând la aproape 10,8 miliarde euro în anul 2018, de 1,9 ori mai mare față de volumul exporturilor din Regiunea Centru în anul 2011. Ele au susținut în mod direct creșterea economică, această legătură observându-se cu ușurință în cazul județelor Sibiu, Brașov și Alba în care s-au înregistrat concomitent ritmuri mari de creștere a exporturilor și a P.I.B-ului. Principalele produse exportate fac parte din grupele de mărfuri: „Mașini, aparate și echipamente electrice”, „Mijloace de transport”, „Materii textile și articole din acestea”, „Produse ale industriei chimice”, „Produse din lemn”, „Mobilă și alte produse diverse”.

Tabel 5.1.2 Principalele grupe de mărfuri, după ponderea deținută în exportul județelor în anul 2018

	Alba	Brașov	Covasna	Harghita	Mureș	Sibiu
Animale vii și produse animale			x			
Produse ale industriei chimice și ale industriilor conexe					x	
Produse de lemn, plută și împletituri din nuiele				x		
Materii textile și articole din acestea			xxx	xx	x	
Metale comune și articole din acestea		x				
Mașini, aparate și echipamente electrice	x	xx			xx	xxx
Mijloace de transport	xxx	xx		x		x
Mărfuri și produse diverse (incl. mobilă)				x		

x – între 10 și 25%, xx – între 25 și 50%, xxx – peste 50%

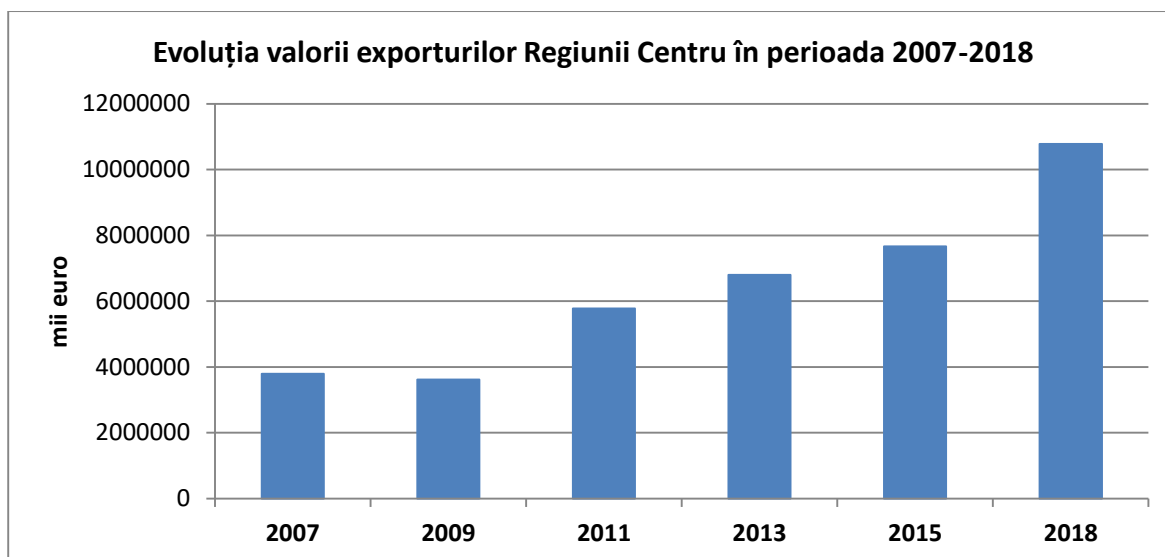

Figura 5.1.3

5.1.3. Evoluția productivității muncii

Primul factor de creștere a PIB/ locuitor este productivitatea muncii, factor intensiv prin excelență. Comparativ cu nivelul mediu din Uniunea Europeană, productivitatea muncii din Regiunea Centru atingea, în 2017, aproape 60% din acesta. Raportul dintre productivitatea muncii la nivel regional și media productivității muncii/ persoană angajată la nivelul Uniunii Europene s-a îmbunătățit, crescând în perioada 2007-2017 cu 15,7 puncte procentuale.

Creșterea productivității muncii în intervalul 2007-2017 s-a datorat, în primul rând, creșterii, în termeni reali, a valorii adăugate brute și într-o măsură mai mică reducerii numărului populației ocupate cu aproximativ 4,9 mii persoane (-0,5%). Comparativ cu celelalte regiuni, Regiunea Centru se situa pe poziția a patra, după București, Regiunea Vest și Regiunea Sud-Est, în aproape toată perioada 2007-2017 (excepție a făcut anul 2007, când a ocupat locul 3).

Tabel 5.1.3 Productivitatea muncii în regiunile din România față de media Uniunii Europene
-UE 28 = 100-

- % -

Țară/Regiune	2007	2013	2016	2017
Romania	44,3	56,0	63,0	65,2
Nord-Est	33,1	40,6	47,3	49,2
Sud-Est	39,5	53,6	57,9	60,1
Sud	39,8	46,3	47,2	48,7
Sud-Vest	35,4	43,3	49,8	52,1
Vest	44,0	54,2	61,0	63,8
Nord-Vest	39,2	45,2	52,8	54,5

Centru	43,6	50,7	57,2	59,3
București-Ilfov	76,5	110,2	129,9	133,3

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor Eurostat

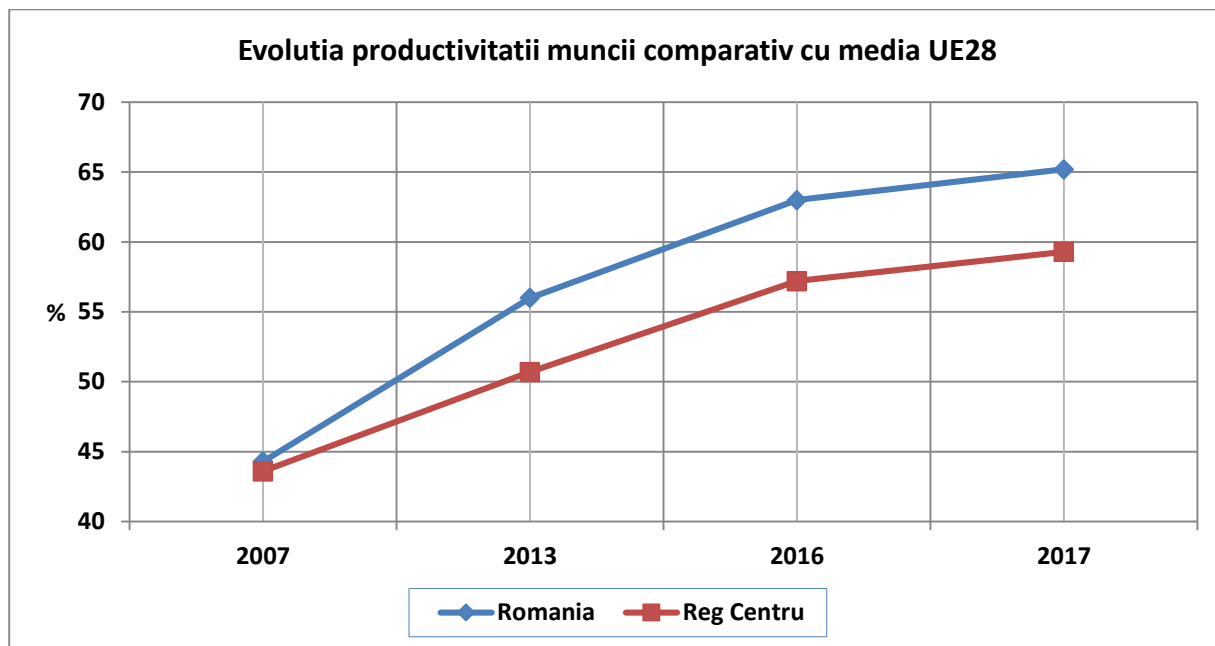

Figura 5.1.4

5.2. Structura economică a Regiunii Centru

5.2.1. Nivelul și structura Produsului Intern Brut regional

În anul 2017, **Produsul Intern Brut /locuitor al Regiunii Centru, calculat la paritatea de cumpărare standard era de 17 900 euro⁴⁵, reprezentând 60% din media Uniunii Europene și 95,4% din media națională.** Privită prin prisma acestui indicator, Regiunea Centru se situează la aproximativ același nivel de dezvoltare cu unele regiuni din Ungaria (DeIAfold), Polonia (Kujawsko-Pomorskie, Opolskie) sau Slovacia (VychodneSlovensko), Grecia (Thessalia, KentrikiMakedonia). Serviciile și industria au cele mai importante contribuții la formarea valorii adăugate brute regionale: 55,8% respectiv 33,2%. Sectorul agricol contribuie în proporție de 4,6%, iar construcțiile cu 6,4%.

Produsul intern brut obținut în 2016 la nivelul Regiunii Centru totalizează 86592,9 milioane lei prețuri curente, reprezentând 11,3% din valoarea produsului intern brut al României. Privită prin prisma acestui indicator, Regiunea Centru ocupa locul al 4-lea în rândul celor 8

⁴⁵<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/9618249/1-26022019-AP-EN.pdf/f765d183-c3d2-4e2f-9256-cc6665909c80>

regiuni de dezvoltare ale României. Prin valoarea P.I.B./locuitor de 37037,9 lei, Regiunea Centru se situa pe poziția a treia la nivel național, după Regiunea București-Ilfov și Regiunea Vest.

Contribuția celor 6 județe la formarea produsului intern brut regional diferă sensibil, fiind în strânsă corelație cu greutatea economică și cu cea demografică ale acestora. Astfel, județele Brașov și Sibiu realizează 30,3% respectiv 20,5% din PIB regional, în timp ce Covasna și Harghita, județe cu o populație puțin numeroasă și cu o structură economică diferită realizează 6,5% respectiv 9,4% din P.I.B al Regiunii Centru.

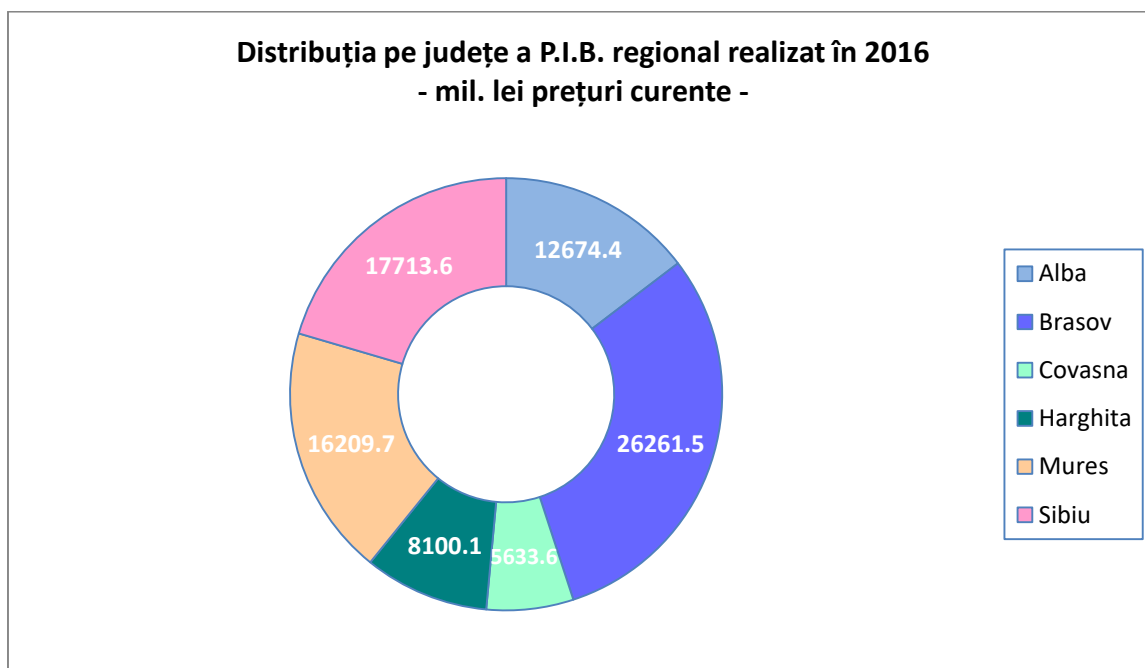

Figura 5.2.1

Diferențele apreciabile în ce privește dezvoltarea economică a județelor se reflectă în valorile indicelui de disparitate a produsului intern brut/ locuitor. Două județe din Regiunea Centru – Brașovul și Sibiul – se numără printre cele mai dezvoltate din țară, având un indice de disparitate față media națională de 122,8% respectiv 114,1%. Județul Alba se situează în apropierea mediei naționale având un indice de 98,2% în timp ce celelalte 3 județe ale regiunii sunt cu 20-30 pp sub valoarea P.I.B./ locuitor la nivel național. Surprinde prezența Mureșului în această grupă, acest județ având în urmă cu 15 ani un nivel al PIB/locuitor apropiat sau chiar peste media națională.

Tabel 5.2.1 Produsul intern brut obținut în anul 2016 la nivel județean și indicii de disparitate

Țară/Regiune/Județ	PIB (în mil. lei prețuri curente)	PIB/locuitor (în lei prețuri curente)	Indici de disparitate ⁴⁶ (%)		
			Față de nivelul regional	Față de nivelul național	Față de nivelul european
România	765135,4	38826,5	:	:	63
Reg. Centru	86592,9	37037,9	:	95,4	60
Alba	12674,4	38141,4	103,0	98,2	:
Brașov	26261,5	47670,2	128,7	122,8	:
Covasna	5633,6	27387,5	73,9	70,5	:
Harghita	8100,1	26410,5	71,3	68,0	:
Mureș	16209,7	29885,1	80,7	77,0	:
Sibiu	17713,6	44284,0	119,6	114,1	:

Sursa: Institutul Național de Statistică

Tabel 5.2.2 Evoluția indicelui de disparitate a produsului intern brut/locuitor România =100

- % -

Regiune/Județ	2007	2010	2013	2014	2015	2016
Regiunea	101,4	95,9	93,8	92,8	93,4	95,4
Alba	110,1	102,0	96,2	97,3	97,8	98,2
Brașov	123,4	121,3	120,9	119,1	118,3	122,8
Covasna	82,1	70,6	69,9	67,5	68,6	70,5
Harghita	83,4	73,8	69,8	68,3	66,4	68,0
Mureș	84	76,6	77,8	79,1	79,6	77,0
Sibiu	110,4	111,1	107,1	103,5	107,9	114,1

Sursa: Institutul Național de Statistică

Agricultura și silvicultura și-au redus semnificativ ponderea în valoarea adăugată brută la nivel regional de la 8,4% în 2007 la 4,6% în 2016, iar industria și-a menținut ponderea la cca 33%. Creșteri moderate, cu 4-5 puncte procentuale, ale contribuției la formarea valorii adăugate brute s-au înregistrat în cazul sectorului „Comerț, hoteluri și restaurante, transporturi și comunicații” și în cazul sectorului „Intermedieri financiare, tranzacții imobiliare, închirieri și activități”, „Administrație publică, învățământ și sănătate”. În perioada 2007-2016, ponderea în totalul valorii adăugate brute a sectorului „Construcții” și cea a domeniului „Administrație publică, învățământ, sănătate și asistență socială” au înregistrat scăderi de 1-2 puncte procentuale.

⁴⁶Pt nivelul național și regional datele sunt aferente anului 2017

Tabel 5.2.3 Evoluția structurii valorii adăugate brute (VAB) la nivelul Regiunii Centru
-%-

	2007	2010	2013	2014	2015	2016
Agricultură, silvicultură, pescuit	8,4	6,8	6,2	5,8	5,1	4,6
Industrie	32,9	36,5	35,3	34,4	34,1	33,2
Construcții	8,7	10,2	7,6	6,6	6,4	6,4
Comerț, hoteluri și restaurante, transporturi, comunicații	22,3	18,2	19,2	20,6	22,8	24,2
Intermedieri financiare, tranzacții imobiliare, închirieri și activități	14,5	16,1	19,7	19,6	20,6	19,3
Administrație publică, învățământ, sănătate și asistență socială	13,2	12,2	12,0	13,2	11,0	12,4

Sursa: Calcule pe baza datelor Institutului Național de Statistică

5.2.2. Principalele sectoare ale economiei regionale

Structura economică a Regiunii Centru a suferit modificări substanțiale în ultimii 10-15 ani. Ponderile unor sectoare economice de bază, precum agricultura, industria extractivă, industria prelucrătoare grea s-au redus mult, crescând în schimb ponderea altor ramuri economice și a celor din sectorul terțiar, în particular. Procesul nu este încheiat, fiind de așteptat ca această evoluție să continue și în următorii ani.

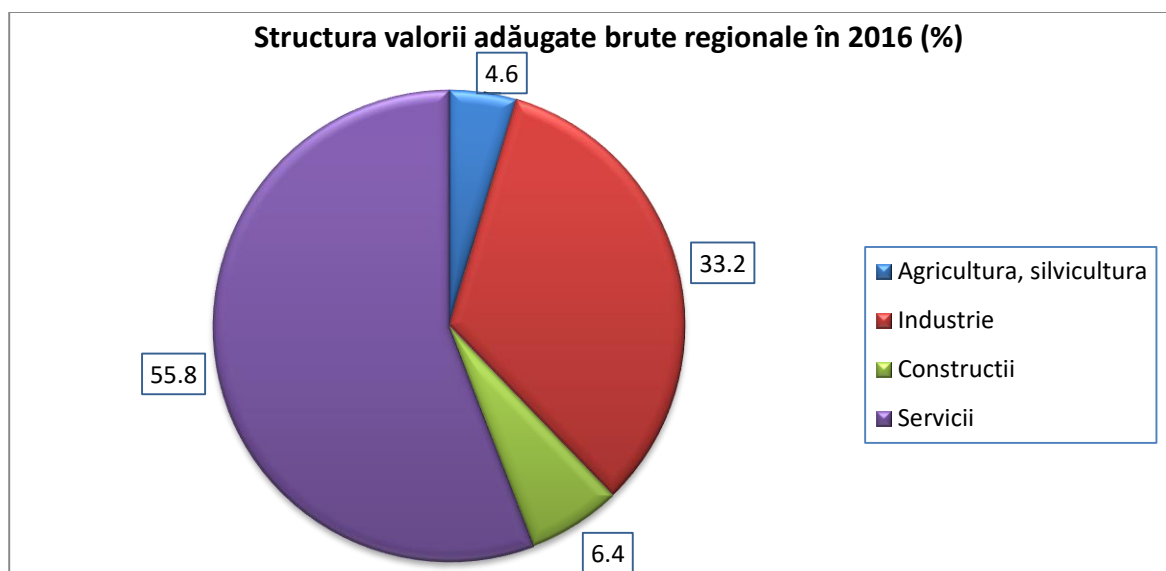

Figura 5.2.2

Activitate tradițională în Regiunea Centru, **agricultura** constituie până în zilele noastre principala ocupație și sursă de venit a locuitorilor din mediul rural. Orientată spre satisfacerea cererii interne, agricultura beneficiază de un potențial natural important și diversificat. Cu toate acestea, sectorul agricol se află în cursul unui lung și dificil proces de modernizare și restructurare, menit să conducă la eficientizare și la valorificarea mai bună a

importantului potențial agricol al regiunii. Deși ponderea populației ocupate în agricultură rămâne ridicată (16,8%), contribuția acestei ramuri la valoarea adăugată brută a fost în anul 2016 de numai 4,6%.

Economia Regiunii Centru păstrează încă un **profil industrial** vizibil ce poate fi evidențiat atât prin contribuția relativ ridicată a industriei la formarea produsului intern brut cât și prin ponderea semnificativă a populației ocupate în sectorul secundar al economiei.

Profilul industrial al regiunii este dat de industria de componente și subansamble auto, de industria ușoară, a lemnului și mobilei și de industria alimentară și a băuturilor. Unitățile industriale sunt amplasate în general, în localitățile urbane, iar în cazul orașelor mici dau acestor localități un caracter monospecializat.

Sectorul serviciilor are o contribuție importantă la formarea produsului intern brut regional, având o dezvoltare semnificativă în ultimii ani. Domeniile care au înregistrat cele mai mari creșteri sunt transporturile (în special transporturile rutiere și aeriene), telecomunicațiile, sectorul financiar-bancar și de asigurări. Turismul a înregistrat o serie de progrese pe anumite segmente, cum ar fi agroturismul, contribuind la valorificarea importantului potențial turistic al regiunii.

Regiunea Centru dispune de un **potențial turistic important** și diversificat, cu câteva subdomenii în care se bucură de un cert avantaj: turismul montan, turismul balnear, turismul cultural și agroturismul. În ultimii ani, Regiunea Centru a împărțit cu Regiunea Sud-Est unul din primele 2 locuri în ce privește capacitatea de cazare, numărul de turiști atrași și numărul de înnoptări. Prin faptul că este un domeniu economic în care firmele mici și persoanele fizice joacă cel mai important rol și se asigură un număr semnificativ de locuri de muncă, turismul este vital pentru economia multor localități mici din Regiunea Centru. Pe de altă parte, dezvoltarea sectorului turistic este importantă și prin prisma efectului multiplicator pe care aceasta îl poate genera în ansamblul economiei.

5.2.3. Industria Regiunii Centru

Dacă înainte de 1990 industria constituia coloana vertebrală a economiei regiunii, restructurarea economică din ultimii ani a condus la diminuarea progresivă a importanței acesteia în favoarea sectorului serviciilor. În prezent contribuția industriei la valoarea adăugată brută la nivel regional se situează la cca 33%.

De o mare importanță în trecut, mineritul are o tradiție multiseculară în Regiunea Centru. Aurul și sarea se exploatează aici încă din antichitate. Exploatarea aurului are o istorie de 2000 de ani, vestigiile minelor romane de la Roșia Montană, cele mai bine importante vestigii de acest gen în Europa, fiind o mărturie în acest sens. Transportată de plutași pe râuri, sarea din ocnele Transilvaniei ajungea până în centrul Europei. În prezent, alături de

utilizările în industrie, sarea este folosită în scopuri terapeutice, unele dintre fostele saline fiind transformate în spații de wellness și de agrement.

Specificul industrial este mai pronunțat în județele Brașov și Sibiu, județe cu importante tradiții industriale. Brașovul împreună cu rețeaua de localități din jurul acestuia au format în anii 70 și 80 ai secolului trecut una din cele mai puternice concentrări industriale din România. Industria din această zonă, profilată pe producerea bunurilor intermediare destinate celorlalte ramuri ale economiei a fost puternic afectată de declinul economic înregistrat de România în anii 90 și de lipsa investițiilor pentru re tehnologizare, ceea ce a condus la închiderea mai multor coloși industriali. După scăderea dramatică înregistrată în perioada 1990-2011, industria regională a început să se redreseze, iar în perioada 2011-2017 asistăm la o creștere a numărului de salariați din industrie cu peste 18%, cele mai mari creșteri înregistrându-se în județele Sibiu, Alba și Brașov.

Tabel 5.2.4 Evoluția numărului mediu al salariaților din industrie

- număr persoane -

Regiune/Județ	2005	2011	2013	2015	2017	Variația absolută 2017/2011	Variația relativă 2017/2011 (%)
Regiunea Centru	257611	196787	209311	215214	232684	35897	+18,2
Alba	38765	29650	31564	33320	37293	7643	+25,8
Brașov	64391	46420	52133	53302	56978	10558	+22,7
Covasna	22111	16916	17754	18737	19187	2271	+13,4
Harghita	27598	21598	21525	19920	22532	934	+4,3
Mureș	56855	40079	40251	40880	41656	1577	+3,9
Sibiu	47891	42124	46084	49055	55038	12914	+30,7

Sursa: Institutul Național de Statistică

În prezent, **pilonii industriei Regiunii Centru sunt industria auto, industria alimentară și a băuturilor, industria confecțiilor textile, a pielărie și încălțăminte, prelucrarea lemnului și fabricarea mobilei.** Prelucrând în bună parte materiile prime locale, industria alimentară beneficiază de avantajul apropierii piețe de desfacere și reușește să realizeze anumite exporturi pe piețele europene. Industria textilă și a confecțiilor textile și a încălțăminte produce în special în regim de lohn mărfuri destinate pieței externe. Prezența mâinii de lucru bine calificate și ieftine a atras o serie de investitori de renume din domeniul auto, Regiunea Centru devenind în ultimii ani un furnizor important de piese și subansamble auto pentru mărci celebre la nivel mondial. Industriile de prelucrare a lemnului și de producere a mobilei valorifică importantul potențial silvic al regiunii.

5.2.4 Infrastructura de afaceri și transfer tehnologic

Dezvoltarea economică la nivel local și regional este susținută prin crearea de structuri de afaceri în cadrul cărora firmele se bucură de anumite facilități și servicii specifice.

În ultimii 15-20 ani s-au pus bazele unei infrastructuri de afaceri moderne care să răspundă la cerințele specifice ale investitorilor formată din parcuri industriale și tehnologice, centre de afaceri, incubatoare de afaceri etc. Un loc important în cadrul structurilor de afaceri îl au parcurile industriale. Ele au fost create în baza O.G. 65/2001 și a Legii 186/2013, fie la inițiativa autorităților locale, fie ca urmare a inițiativelor private. Rolul parcurilor industriale este să contribuie la dezvoltarea economică locală, prin facilitarea transferului tehnologic, atragerea de investiții și valorificarea resurselor umane ale zonei.

În Regiunea Centru sunt înregistrate 18 parcuri industriale, dintre care 16 sunt operaționale și 2 în curs de amenajare. Suprafața totală a acestor parcuri este de 523 ha. Geografic, infrastructura de afaceri este inegal răspândită (dacă luăm ca exemplu doar situația parcurilor industriale, se constă că 9 dintre acestea sunt amplasate în județul Brașov), iar rezultatele, privite în ansamblu, obținute de aceste structuri de sprijinire a afacerilor sunt încă modeste, volumul investițiilor atrase și numărul de locuri de muncă create fiind departe de așteptări. Alături de parcurile industriale, în Regiunea Centru funcționează câteva zone industriale, zone de dezvoltare economică, centre de afaceri și incubatoare de afaceri, dezvoltate prin inițiative publice sau private, însă **nevoia de astfel de structuri de afaceri și nevoia de servicii specializate sunt departe de a fi acoperite.**

5.2.5. Domeniile regionale de excelență⁴⁷

a. Sectorul agroalimentar și montanologia

Unul din domeniile economice care au cunoscut o evoluție constant pozitivă în ultimii ani este sectorul agroalimentar. Trebuie menționat faptul că acest domeniu permite dezvoltarea întregului lanț valoric, de la producerea materiilor prime la procesare și la distribuția și comercializarea produselor prelucrate. Acest sector este important atât prin prisma creșterii gradului de ocupare a forței de muncă cât și prin contribuția la susținerea IMM-urilor regionale. Dezvoltarea domeniului agroalimentar are un puternic efect multiplicator, atrăgând dezvoltarea altor numeroase activități economice.

Condițiile naturale prielnice din Regiunea Centru au permis dezvoltarea agriculturii și specializarea pe câteva subdomenii în care regiunea noastră deține poziții de vârf:

---

⁴⁷Identificate prin Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii Centru

- **Locul 1 la nivel național:** efective de ovine, producția de sfeclă de zahăr, de cartofi, de furaje verzi, porumb verde furajer și hamei
- **Locul 2 la nivel național:** efective de bovine, producția de tutun
- **Locul 3 la nivel național:** efective de iepuri, producția de cânepă pentru fibre textile, producția de secară și cea de lucernă

Populația ocupată în agricultură la sfârșitul anului 2017 număra 175,6 mii persoane, reprezentând 16,8% din totalul populației ocupate a regiunii, însă doar o parte redusă dintre aceștia au statutul de salariați.

Industria alimentară a cunoscut o dezvoltare remarcabilă în ultimii ani în toate județele Regiunii Centru. Disponibilitatea și varietatea materiei prime locale, costurile de transport reduse, existența unei piețe locale de desfacere de dimensiuni apreciabile, orientarea consumatorilor către produsele autohtone au fost atuuri importante valorificate de către investitorii în domeniu. Redăm mai jos câteva date statistice care ilustrează dezvoltarea acestei ramuri industriale la nivel regional:

- **1294 societăți** care activează în domeniu, majoritatea întreprinderi foarte mici;
- **29 956 salariați** reprezentând 13,3% din nivelul de ocupare a forței de muncă în sectorul industriei la nivel regional;
- **principalele subdomenii și produse:** produse lactate, lapte și brânzeturi (locul 1 din țară), produse din carne (locul 2 din țară), produse de panificație (2017).

Ponderea exporturilor din industria alimentară în totalul exporturilor nu este semnificativă, o explicație fiind faptul că producția realizată acoperă în mare parte consumul intern. Balanța comercială la nivel regional în domeniul agroalimentar este totuși pozitivă.

Conform unui studiu ce vizează măsurarea “puterii” mărcilor românești din perspectiva investiției de încredere și afectivitate care le este acordată de către consumatori relevă faptul că din cele **100 cele mai puternice branduri românești 15 sunt branduri din industria alimentară din Regiunea Centru.**

În contextul dezvoltării industriei agro-alimentare la nivel regional au fost puse bazele primului cluster agroalimentar, **AGROFOOD Regional Cluster**. Clusterul AGROFOOD este format din mai multe entități, instituții și organizații: producători din industria cărnii, laptelui, panificației și îmbutelierii apelor minerale, agricultori, dar și centre de cercetare și inovare, instituții de specialitate, universități, asociații profesionale, instituții bancare și de consultanță și autorități publice locale

Formarea profesională în domeniul agroalimentar este asigurată printr-o rețea de instituții de învățământ la toate nivelurile. Cercetarea aplicată este realizată în cele 3 institute de cercetare-dezvoltare și cele 6 stațiuni de cercetare-dezvoltare ce activează în Regiunea

Centru și în cadrul Facultății de Științe Agricole, Industrie Alimentară și Protecția Mediului, a de la Universitatea "Lucian Blaga" din Sibiu.

b. Silvicultura, prelucrarea lemnului și industria mobilei

Bazate pe valorificarea materiei prime locale, industria de prelucrare a lemnului și fabricarea mobilierului au o tradiție solidă în toate județele Regiunii Centru. De-a lungul timpului, aceste două industrii s-au dezvoltat continuu și au suferit schimbări structurale majore pentru a se adapta la cerințele pieței și pentru a ține pasul cu progresul tehnologic. Un factor decisiv care a contribuit la dezvoltarea acestui domeniu îl constituie existența instituțiilor din învățământul preuniversitar și universitar cu profil silvic și de prelucrare a lemnului care au format specialiști bine pregătiți în aceste domenii. Astăzi, cele două sectoare economice antrenează 13% din forța de muncă din industria prelucrătoare și realizează 7,7% din exporturile regionale.

Aflată la intersecția mai multor domenii, **industria mobilei dispune în Regiunea Centru de un potențial remarcabil** ce poate fi dezvoltat prin valorificarea bogatei tradiții locale și prin impulsivitatea creativității și utilizarea designului modern. Acest important sector de activitate încorporează astăzi din ce în ce mai multă inovație, dezvoltarea lui făcându-se prin utilizarea de tehnologii moderne și materiale noi, iar ponderea produselor cu valoare adăugată mare a crescut sensibil. Câteva din companiile mai vechi din această branșă, prezente de mulți ani pe piețele internaționale, se bucură de o bună reputație, consolidată prin calitatea deosebită a produselor exportate.

În ultima perioadă s-au pus bazele cooperării economice intra-sectoriale în cadrul unor structuri de tipul clusterelor economice sau al asociațiilor de producători. Funcționează deja la nivel regional 3 clusteruri în domeniile industriei lemnului și al mobilei: *Clusterul regional al lemnului PRO WOOD*, *Clusterul REGIOFA*, *Clusterul mobilei Transilvania*, aceste structuri având menirea de a facilita accesul IMM-urilor la finanțare în vederea introducerii tehnologiilor noi de producție și achiziționării de utilaje moderne și de a contribui la creșterea gradului de internaționalizare și participare a companiilor mici din industria mobilei la rețelele europene de cooperare economică.

În scădere în ultimii 3 ani, exporturile de lemn prelucrat și de mobilier la nivel regional în 2018 au însumat 835 milioane euro, reprezentând 7,7% din totalul exporturilor regionale comparativ cu 6,1% la nivel național.

Nivelul de pregătire a forței de muncă este ridicat, formarea specialiștilor cu o înaltă calificare se face pe plan regional, atât la Universitatea Transilvania Brașov unde funcționează cele mai vechi și mai mari facultăți în domeniu din România (Facultatea de silvicultură și exploatare forestieră, respectiv Facultatea de ingineria lemnului) cât și în cadrul celor 16 licee cu profil integral sau parțial silvic.

c. Industria auto și mecatronica

Industria auto are o tradiție puternică în Regiunea Centru, uzina constructoare de camioane și autospeciale de la Brașov fiind în același timp unul dintre pionierii industriei auto românești și unul din cele mai longevive branduri românești. Perioada tranziției către economia de piață s-a dovedit dificilă pentru sectorul auto, puține dintre vechile companii românești din industria auto reușind să se adapteze noilor condiții de piață și să rămână profitabile. Începând cu anii 2000, în România au pătruns prestigioase firme europene în domeniul auto, aceste companii fiind atrase de disponibilitatea forței de muncă și costurile salariale scăzute, pe de o parte și de stabilitatea mediului economic și dispariția taxelor vamale după aderarea României la Uniunea Europeană, pe de altă parte. Regiunea Centru, alături de Regiunea Vest și de Regiunea Sud Muntenia se numără printre zonele cu cea mai rapidă creștere a investițiilor străine în domeniul auto.

Locațiile preferate pentru investițiile auto sunt situate în jurul orașelor Sibiu și Brașov, Mediaș, Sebeș, orașe cu o forță de muncă bine pregătită, cu o importantă tradiție și deschidere spre spațiul germanofon. Alte locații selectate de investitorii străini sunt situate în județele Alba (în special orașele Blaj, Cugir – localități de asemenea cu o forță de muncă specializată) și Mureș (Sighișoara, Tg. Mureș), iar într-o mai mică măsură în județele Covasna și Harghita. Unele companii străine cu investiții mari și-au creat propriile centre de dezvoltare în Regiunea Centru.

La nivelul Regiunii Centru, **valoarea exporturilor de piese și componente auto a crescut de cca 3,2 ori** în perioada 2013-2018, creșterea fiind mai rapidă decât dinamica exporturilor totale de bunuri ale regiunii calculată pentru aceeași perioadă (1,6 ori). În termeni valorici, exporturile sectorului automotive totalizează în anul 2018 peste 3,09 miliarde euro, reprezentând 28,7% din exporturile regiunii, pondere ce se situează peste cea înregistrată la nivel național (18,8%).

d. Industria ușoară

Industria ușoară are o tradiție multiseclară în Regiunea Centru ce începe cu apariția și dezvoltarea primelor manufacturi textile din Transilvania la mijlocul secolului XVIII. A urmat o perioadă de dezvoltare progresivă a industriei de textile și confecții și a industriei pielăriei și încălțăminte, numărul de salariați din acest sector ajungând în 1990 la câteva zeci de mii.

După anul 1989, industria ușoară din Regiunea Centru a înregistrat o evoluție similară cu cea înregistrată la nivel național. Declinul accentuat din anii 90 a fost urmat de perioada de dezvoltare a lohn-ului, apoi schimbările intervenite în relațiile comerciale la nivel internațional (aderarea în 2005 a Chinei la Organizația Mondială a Comerțului), peste care s-a suprapus criza economico-financiară au afectat negativ situația industriei textile și a confecțiilor din Regiunea Centru. Într-o perioadă scurtă, de numai doi ani (2008-2010),

numărul angajaților din cele două ramuri industriale a scăzut cu o treime, scăderea neputând fi recuperată decât într-o mică măsură în anii următori.

Industria de textile și confecții, industria pielăriei și cea de încălțăminte joacă încă un rol major în ce privește oferta de locuri de muncă și asigurarea unei rate crescute a ocupării. Potrivit datelor statistice oficiale, în anul 2013, numărul de angajați din cele 3 ramuri este de aproximativ 40 mii, majoritatea femei, fiind mai mic cu peste 13,7 mii persoane față de anul 2008.

Industria ușoară se numără între sectoarele cu o contribuție în scădere, dar încă semnificativă în totalul exporturilor regionale (de la 14,5% în anul 2013 la 9% în 2018). În anul 2018, valoarea însumată exporturilor de mărfuri din cele 3 ramuri se ridică la peste 971,5 milioane euro, în scădere cu 1,1% față de 2013.

e. Sectorul IT și industriile creative

Importanța domeniului IT în cadrul economiei regionale a crescut spectaculos în ultimii ani, iar potențialul său de dezvoltare în următoarea perioadă este considerabil. Industriile culturale și creative (ICC) joacă un rol tot mai important la nivelul regiunilor din Uniunea Europeană, inclusiv pentru regiunile din România. Atunci când se referă la sectorul ICC, România urmează definiția formulată în cadrul programului Europa creativa (CE 2011) potrivit căreia „*industriile culturale si creative sunt acele industrii care produc si distribuie bunuri si servicii care, atunci când sunt create, sunt considerate ca având o caracteristica, utilizare sau scop specific care materializează sau transmit expresii culturale, independent de valoarea comerciala pe care o pot avea*”.

Evoluția industriilor culturale și creative la nivelul Regiunii Centru a înregistrat în perioada recentă o creștere constantă la nivelul tuturor indicatorilor relevanți – număr de firme, cifra de afaceri, număr de angajați și profitabilitate. Spre deosebire de perioadele anterioare, se face remarcata însă discrepanta între rata de creștere a cifrei de afaceri sau profitabilității în raport cu creșterea numărului de angajați – practic creșterea numărului de angajați în sectorul ICC a început să se plafoneze în timp ce profitul obținut la nivelul totalului ICC s-a dublat în ultimii 4 ani.

Tabel 5.2.5 Dinamica numărului de firme, cifrei de afaceri, numărului de angajați și a profitului din Regiunea Centru

Total Industrii Creative	2015	2016	2017
Număr firme	3.898	4.424	5.112
Cifra de afaceri (mii lei)	1.906.607	2.200.101	2.507.487
Număr angajați	13.718	15.141	15.801
Profit (mii lei)	283.868	309.988	429.363

Sursa date: listafirme.ro

Prin comparație cu restul țării, Regiunea Centru a înregistrat însă o dinamică spectaculoasă. Atât la nivelul numărului de firme, al cifrei de afaceri, cât și al numărului de angajați (cu excepția perioadei 2015-2017) regiunea a înregistrat o rată de creștere superioară celei naționale.

Tabel 5.2.6 Dinamica cifrei de afaceri a ICC în Regiunea Centru și județele componente
- mii lei -

Regiune/Județ	2015	2016	2017
Regiunea Centru	1.906.607	2.200.101	2.507.487
Alba	83.620	82.711	107.347
Brașov	803.528	926.705	1.046.279
Covasna	76.156	81.589	93.063
Harghita	231.934	249.554	256.914
Mureș	353.635	377.087	408.039
Sibiu	357.734	482.456	595.846
Dinamica regională comparativ cu anul precedent, nr.		+293.494	+307.386
Dinamica regională comparativ cu anul		+15,4%	+14,0%

Tabel 5.2.7 Dinamica nr. de angajați a ICC în Regiunea Centru și județele componente
- număr persoane -

	2015	2016	2017
Regiunea Centru	13.718	15.141	15.801
Alba	731	782	712
Brașov	5.328	5.795	6.167
Covasna	574	670	697
Harghita	1.293	1.355	1.382
Mureș	3.200	3.392	3.577
Sibiu	2.592	3.147	3.266
Dinamica regională comparativ cu anul precedent (nr.)		+1.423	+660
Dinamica regională comparativ cu anul precedent (%)		+10,4%	+4,4%

f. Sectorul medical și farmaceutic

Municipiul Târgu-Mureș este unul dintre cele mai renumite centre medicale din România, cu o infrastructură specifică pentru realizarea serviciilor publice de calitate în domeniul

sănătății, având două spitale clinice universitare: Spitalul Clinic Județean de Urgență Mureș care are statut de spital regional de urgență și Institutul de Boli Cardiovasculare și Transplant Târgu-Mureș.

Această performanță a sistemului public în asigurarea de servicii de calitate populației în domeniul medical și farmaceutic este întărită de activitatea desfășurată de mediul privat. Piața locală de producție farmaceutică și activitatea de cercetare în acest sens sunt în plină dezvoltare. Companiile producătoare de medicamente din județele Mureș, Brașov și Sibiu, alături de firmele producătoare de medicamente homeopate și de cele din domeniul echipamentelor medicale au avut o evoluție foarte bune în ultimii ani.

g. Turismul balnear și eco-turismul

Segmentul balnear este unul din **piețele turismului de sănătate**, alături de turismul medical, talasoterapia, hidroterapia, wellbeing/spași fitness. Dintre segmentele menționate anterior, turismul balnear se situează pe locul doi în ordinea crescătoare a medicalizării. **Turismul balnear** reprezintă una din formele de **circulație turistică constantă**, cu o **clientelă relativ stabilă**, care contribuie la ridicarea coeficienților de utilizare a capacităților de cazare și la realizarea unor încasări sporite pe zi/turist.

În Regiunea Centru se găsește cea mai mare densitate de stațiuni balneoclimaterice din România. Apele minerale cu proprietăți terapeutice, lacurile bogate în săruri minerale, lacurile din fostele saline, mofetele, nămolurile, turba, aerul puternic ozonificat (bogat în aerosoli rășinoși și ioni negative), constituie cei mai importanți factori curativi naturali. Proprietățile deosebite și valoarea terapeutică a izvoarelor au fost remarcate încă din Evul Mediu, iar la începutul secolului XIX s-au făcut primele studii și observații științifice asupra lor și a început construcția primelor stabilimente pentru tratament. Cele mai importante stațiuni balneoclimaterice din regiune sunt cele de la Sovata, Ocna Sibiului, Covasna, Băile Tușnad, Predeal, Bazna, Balványos, Malnaș, Vâlcele, Praid, Borsec, Băile Homorod, Harghita Băi, Izvoru Mureșului, Lacu Roșu. Aici se tratează numeroase afecțiuni precum: boli cardiovasculare, boli ale aparatului locomotor, digestiv, respirator și renal, boli endocrine, boli dermatologice, boli ginecologice, boli de nutriție.

Intrat după 1990 într-o perioadă de declin, **turismul balnear** începe să fie reconsiderat și revalorizat în ultimii ani, acesta putând redeveni în perioada următoare una din formele preferate de turism, inclusiv pentru piața externă. În acest sens, amintim faptul că România deține o treime din izvoarele de apă minerale ale Europei, multe dintre acestea fiind localizate în Regiunea Centru. Accentuarea procesului de îmbătrânire demografică va face ca numărul de turiști ce optează pentru această formă de turism să crească semnificativ. În același timp, diversificarea ofertei turismului balnear, dezvoltarea componentei de agrement și a celei de wellness și spa sunt în măsură să aducă noi categorii de turiști.

h. Mediul construit sustenabil

Regiunea Centru are un foarte bun potențial de biomasă iar potențialul micro-hidro la nivelul comunităților din zona montană reprezintă peste 30% din întreg potențialul micro-hidro al României. Totodată, la nivel regional activează un număr de furnizori de cunoaștere cu experiență în domeniu, capabili să contribuie la dezvoltarea unor subdomenii ale sectorului energiei regenerabile, cu precădere pentru mediul construit. Universitatea Transilvania din Brașov a identificat Mediul Construit Sustenabil ca prioritate majoră în cercetare – dezvoltare – educație. Institutul de Cercetare-Dezvoltare al Universității Transilvania din Brașov (ICDT) are deja implementate numeroase soluții pentru eficiența energetică în mediul construit și o gamă largă de mix-uri energetice bazate pe energii regenerabile. Institutul de Cercetare a Cartofului și Sfeclei de Zahăr are de asemenea preocupări în ce privește valorificarea deșeurilor de biomasă ca surse de energie.

Alături de firmele din domeniile producerii energiei și de cele din sectorul construcțiilor în Regiunea Centru activează și un număr de companii care, deși nu au legătură directă cu cele două domenii, se pot implica în dezvoltarea comunităților durabile fie prin produse specifice (textile ecologice, alimente bio) și pot intra în circuitul de valorificare a deșeurilor ca sursă alternativă de energie.

i. Industria aeronautică

Una din industriile de vârf, cu o tradiție importantă în centrul României este industria aeronautică. Înființată în anul 1925, fabrica de avioane de la Brașov a construit în aproape 90 ani un număr impresionant de avioane și elicoptere militare și civile.

În prezent (2017), forța de muncă ce activează în cadrul firmelor din domeniul aeronautic localizate în zona municipiului Brașov, este formată din cca 1360 angajați cu o înaltă calificare, în creștere cu 73% față de anul 2008. Amintim faptul că, la nivel național, pregătirea specialiștilor în domeniul se realizează în cadrul Facultății de Inginerie Aerospațială a Universității Politehnice București. Institutul Național de Cercetare - Dezvoltare Aerospațială „Elie Carafoli” - INCAS București este în prezent principala instituție românească de cercetare în domeniul aeronautic, fiind continuatorul unei tradiții de peste 60 ani.

Având în vedere necesarul foarte mare de resurse financiare și tehnologiile de vârf utilizate, considerăm că dezvoltarea acestui sector al economiei se va putea face doar printr-o cooperare extinsă cu marile firme europene (în primul rând pe baza unor investiții strategice ale acestora), iar pe de altă parte este necesară o creștere a gradului de specializare, resursele disponibile trebuind direcționate spre subdomeniile industriei aeronautice în care există un cert avantaj competitiv.

5.3. Demografie economică

5.3.1. Evoluția întreprinderilor din Regiunea Centru în perioada 2007-2017

La finele anului 2017, în Regiunea Centru existau 64343 întreprinderi active, 88,2% dintre acestea încadrându-se în clasa microîntreprinderilor (0-9 salariați), 9,7% în clasa întreprinderilor mici (10-49 salariați), 1,8% în cea a întreprinderilor mijlocii (50-249 salariați) și doar 235 firme (0,36% din total) se situau în categoria întreprinderilor mari. Criza economică din perioada 2009-2010 a afectat negativ mediul de afaceri din regiune, numărul de întreprinderi active reducându-se cu 7047 (cca 11%) într-o perioadă relativ scurtă, revenirea economică din anii 2012-2017 conducând la o creștere a numărului de firme active la un nivel similar celui din 2007.

Tabel 5.3.1 Evoluția numărului de firme active din Regiunea Centru , pe clase de mărime, în perioada 2007-2017

	2007	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Total	64292	59253	57245	59124	59586	61444	64343
0-9 salariați	56221	52249	49714	51574	52040	53826	56725
10-49 salariați	6461	5708	6180	6193	6155	6205	6246
50-249	1368	1098	1128	1121	1168	1193	1137
250 sal. și	242	198	223	236	223	220	235

- număr -

Sursa: Institutul Național de Statistică

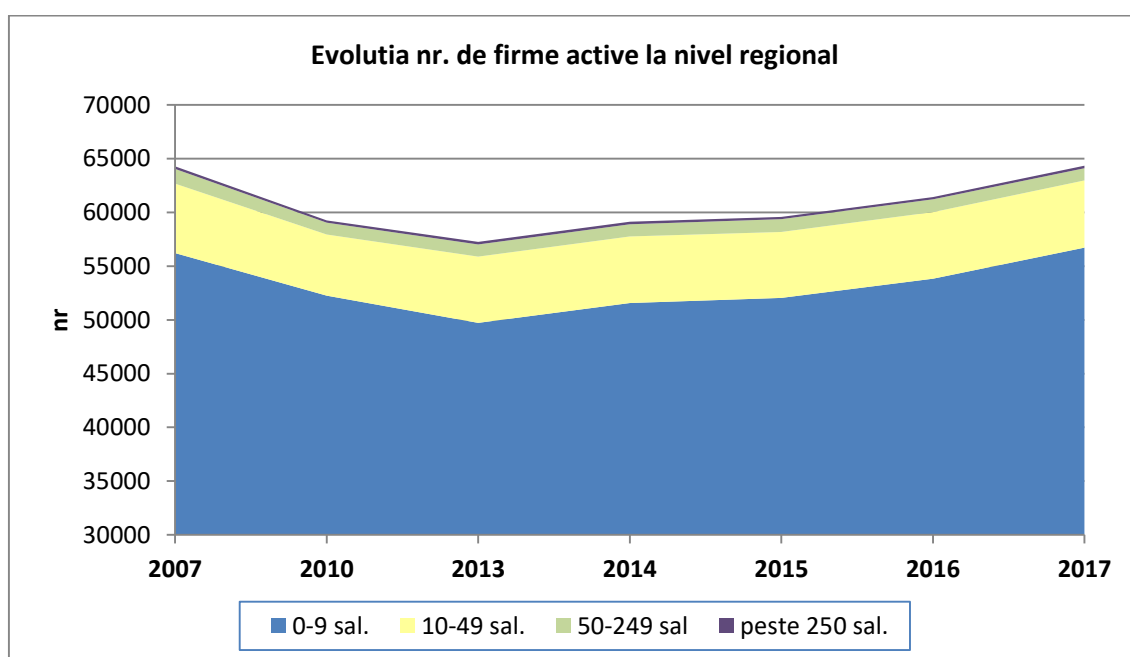

Figura 5.3.1

Tabel 5.3.2 Numărul întreprinderilor⁴⁸ active din Regiunea Centru, după activitatea principală, în perioada 2013-2017

- număr -

	2013	2014	2015	2016	2017
Total	57245	59124	59586	61444	64343
Agricultură și silvicultură	2085	2181	2274	2332	2375
Industria extractivă	142	147	155	139	132
Industria prelucrătoare	7265	7389	7384	7347	7465
Energie electrică, termică și gaz	132	158	153	141	129
Distribuția apei, salubritate, deșeuri,	366	372	372	361	363
Construcții	5640	5810	5816	6065	6408
Comerț	18487	18734	18213	18063	18362
Transporturi și depozitare	4385	4807	4997	5308	5775
Hoteluri și restaurante	3779	3857	3882	3980	4129
Informații și comunicații	1831	1948	2003	2113	2294
Intermedieri financiare	705	710	742	838	857
Tranzacții imobiliare	1307	1347	1466	1570	1738
Activ. profesionale, științifice și tehnice	5747	5984	6043	6409	6788
Servicii administrative și servicii suport	2124	2293	2384	2482	2650
Învățământ	401	416	449	520	611
Sănătate și asistență socială	1098	1129	1223	1516	1713
Activități culturale și recreative	618	661	763	883	1032
Alte activități de servicii	1133	1181	1267	1377	1522

Sursa: Institutul Național de Statistică

Notă: Sunt incluse doar entitățile comerciale cu activitate economică nefinanciară, organizate ca: societăți comerciale, regii autonome, societăți cooperatiste, societăți agricole

5.3.2. Distribuția teritorială și pe activități economice a întreprinderilor

Analiza în profil teritorial, relevă faptul că județul Brașov se situează pe primul loc în ce privește numărul de firme active (20374), urmat la distanță de Mureș și Sibiu. La polul opus, se situează județul Covasna, cu doar 4120 întreprinderi active în 2017. Structura la nivel

⁴⁸ **Întreprinderea** este o grupare de unități legale care se constituie ca o entitate organizațională de producție de bunuri și servicii care beneficiază de o autonomie de decizie. O întreprindere exercită una sau mai multe activități în unul sau mai multe locuri (def. INS în conf. cu Regulamentul Consiliului CEE nr. 696/1993) **Întreprinderea activă** este entitatea care din punct de vedere economic este activă în perioada de observare, respective realizează bunuri sau servicii, înregistrează cheltuieli și întocmește bilanț contabil

județean a firmelor, pe clase de mărime, nu diferă semnificativ de cea la nivel regional în niciunul din județele regiunii. În ce privește structura firmelor după domeniul de activitate se remarcă unele specificități teritoriale. Astfel, în județul Brașov se înregistrează un o pondere mai mare a numărului de întreprinderi din domeniile „Activități profesionale, științifice și tehnice”, „Hoteluri și restaurante”, „Informații și comunicații și din sectorul ”Intermedieri financiare” comparativ cu celelalte județe ale regiunii. Aceste cifre arată că județul Brașov are un grad mai mare de diversificare economică, iar sectorul terțiar al economiei este mai dezvoltat. Datele statistice ale Camerei de Comerț și Industrie Brașov arată că în acest județ funcționează un număr important de firme mari și mijlocii care își desfășoară activitatea în domenii precum: comerț și distribuție, transporturi feroviare, construcții de drumuri și autostrăzi, comerț cu autovehicule, fabricarea de calculatoare și echipamente electronice.

Tabel 5.3.3 Distribuția întreprinderilor active din Regiunea Centru, în anul 2017, pe județe și activități ale economiei naționale

- număr -

	Alba	Brașov	Covasna	Harghita	Mureș	Sibiu
Total	8445	20374	4120	7523	13978	11751
Agricultură și silvicultură	425	518	262	351	523	326
Industria extractivă	35	27	17	24	32	24
Industria prelucrătoare	1138	1923	530	1201	1639	1202
Energie electrică, termică și gaz	12	43	8	22	27	28
Distribuția apei, salubritate, deșeuri,	66	95	16	52	105	69
Construcții	834	2125	335	730	1210	1224
Comerț	2439	5836	1323	2354	4333	3156
Transporturi și depozitare	966	1580	351	449	1321	1203
Hoteluri și restaurante	537	1291	245	515	860	744
Informații și comunicații	201	848	160	256	445	455
Intermedieri financiare	140	245	57	85	187	172
Tranzacții imobiliare	148	693	68	130	258	447
Activ. profesionale, științifice și tehnice	774	2372	380	690	1352	1251
Servicii administrative și servicii suport	240	961	136	281	526	583
Învățământ	66	225	35	52	121	115

Sănătate și asistență socială	171	611	59	106	486	302
Activități culturale și recreative	114	382	60	85	231	187
Alte activități de servicii	139	599	78	140	322	263

Sursa: Institutul Național de Statistică

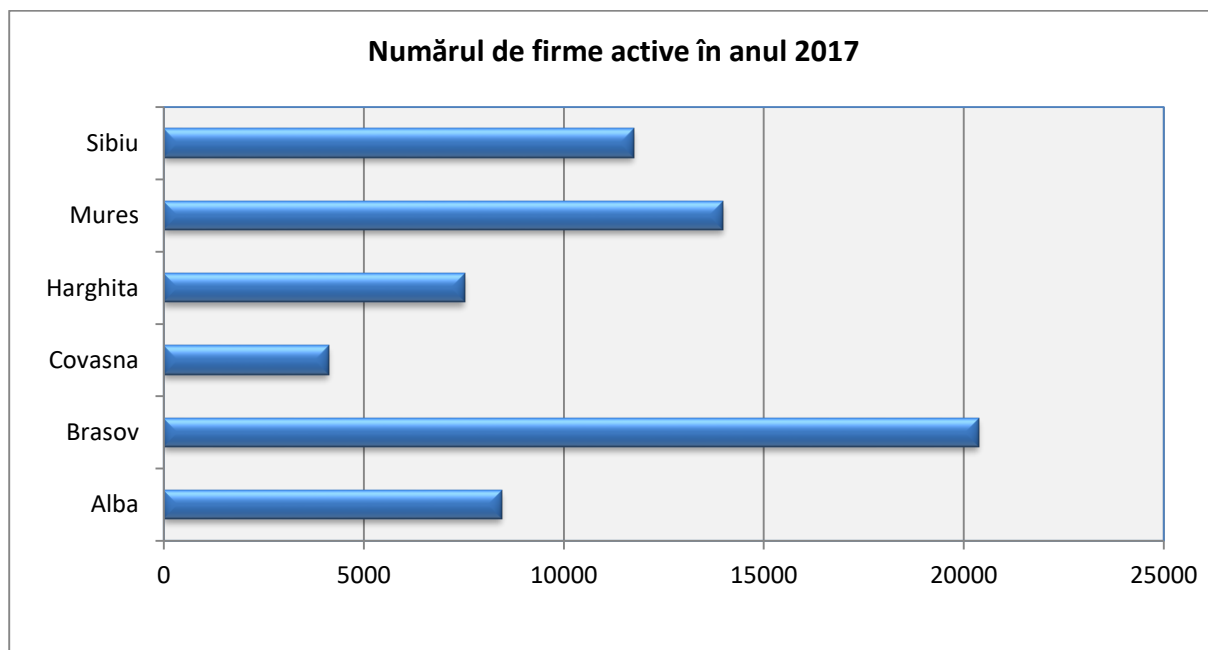

Figura 5.3.2

Analizându-se la nivel regional, situația unităților locale active, se constată că predomină firmele având ca activitate principală comerțul (29,4% din total), urmate de cele din industria prelucrătoare (11,5%), din domeniul „activități profesionale, științifice și tehnice” (10,3%) și din sectorul construcțiilor (9,8%). 147 din cele 263 firme mari, cu peste 250 salariați, activează în industria prelucrătoare, 22 în domeniul transporturilor și în activități de servicii administrative și servicii suport, iar alte 20 în sectorul comerțului, celelalte domenii de activitate având un număr redus de firme mari.

Exceptând sectorul producerii energiei electrice și termice, sectorului distribuției apei și cel al salubrității și industria prelucrătoare, celelalte domenii înregistrează ponderi ale întreprinderilor mici și microîntreprinderilor de peste 90% din numărul de firme la nivel de ramură.

Tabel 5.3.4 Unitățile locale active⁴⁹ din Regiunea Centru, după activitatea principală și clasa de mărime în anul 2017

- număr -

	Total	Din care			
		0-9 sal.	10-49 sal	50-249 sal.	250 și peste
Total	66191	57746	6873	1309	263
Agricultura, silvicultura, pescuit	2405	2002	366	28	9
Industrie extractivă	159	102	42	7	8
Industrie prelucrătoare	7633	5450	1482	554	147
Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	140	113	13	6	8
Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	403	275	82	38	8
Construcții	6458	5514	806	133	5
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor	19441	17291	1916	214	20
Transport și depozitare	5870	5215	540	93	22
Hoteluri și restaurante	4192	3536	602	52	2
Informații și comunicații	2365	2134	185	43	3
Tranzacții imobiliare	886	837	46	3	
Intermedieri financiare și asigurări	1744	1666	72	6	
Activități profesionale, științifice și tehnice	6819	6599	195	20	5
Activități de servicii administrative și activități de servicii suport	2727	2344	276	85	22
Învățământ	614	589	23	2	
Sănătate și asistență socială	1735	1617	102	14	2
Activități de spectacole, culturale și recreative	1059	982	67	8	2
Alte activități de servicii	1541	1480	58	3	

Sursa: Institutul Național de Statistică

5.3.3. Indicatorii economico-financiar ai întreprinderilor

Cifra de afaceri totală realizată de firmele locale din Regiunea Centru s-a ridicat în anul 2017 la cca 162 miliarde lei, aportul industriei prelucrătoare fiind de aproximativ 41%, iar cel al comerțului de 29%. Alte ramuri care au înregistrat o pondere semnificativă din totalul cifrei

⁴⁹Unitatea locală este o întreprindere sau o parte a acesteia situată la o adresă identificabilă, în care se desfășoară o activitate economică (definiția INS)

de afaceri sunt: producerea și distribuția de energie electrică, energie termică și gaze (6,3%), hoteluri și restaurante (6,3%), construcțiile (5,1% din totalul CA la nivel de regiune).

Tabel 5.3.5 Cifra de afaceri, investițiile brute și personalul unităților locale active din industrie și servicii, la nivelul Regiunii Centru, în anul 2017

	Cifra de afaceri (mil. lei)	Investiții nete (mil. lei)	Investiții nete la 1000 lei cifră de afaceri (lei)	Personal (nr.)	Productivitatea muncii (mii lei/salariat/an)
Total	162037	9562	59	543386	298
Industria extractivă	4084	640	157	7726	529
Industria prelucrătoare	66483	4441	67	210589	316
Energie electrică și termică, gaze	10142	789	78	8559	1185
Distribuția apei, salubritate	1989	176	88	10197	195
Construcții	8239	570	69	43855	188
Comerț	47360	936	20	104653	453
Hoteluri și restaurante	10137	773	76	46378	219
Transporturi, depozitare, poștă	2667	185	69	26055	102
Informații și comunicații	2712	110	41	13565	200
Tranzacții imobiliare și serv pt. întreprinderi	5621	686	122	53372	105
Învățământ	120	9	75	1803	67
Sănătate și asistență socială	936	86	92	7771	120
Alte activități de servicii colective, sociale și pers.	1547	161	104	8863	175

Sursa: Institutul Național de Statistică

Notă: Sunt incluse doar entitățile comerciale cu activitate economică nefinanciară, organizate ca: societăți comerciale, regii autonome, societăți cooperatiste, societăți agricole

Investițiile nete realizate în anul 2017 la nivelul Regiunii Centru au depășit 9,5 miliarde lei, grosul investițiilor îndreptându-se spre industria prelucrătoare. Capitalul investit reprezintă 5,9% din cifra de afaceri obținută de companiile locale din industrie, construcții și servicii. Comparativ cu cifra de afaceri la nivel de ramură, aferentă anului 2017, cele mai ridicate valori ale investițiilor s-au realizat în industria extractivă (157 lei la 1000 lei cifră de afaceri),

urmată de domeniul „Tranzacții imobiliare și servicii pentru întreprinderi” (122 lei investiți la 1000 lei CA). Cu doar 20 lei investiți la 1000 lei cifră de afaceri obținută în 2017, comerțul ocupă ultima poziție în clasamentul pe domenii economice realizat în funcție de acest indicator economic.

În ce privește numărul de personal, pe primele locuri se situează industria prelucrătoare și comerțul (cu 38,8% respectiv 19,3% din totalul salariaților din sectorul productiv al regiunii), alte ramuri economice cu un număr mare de angajați fiind sectorul construcțiilor, cel al serviciilor pentru întreprinderi și domeniul hotelier.

Analizate strict prin prisma indicatorilor financiari, nivelurile cele mai ridicate ale productivității muncii, în anul 2017, s-au înregistrat în domeniul producerii și distribuției energiei electrice, energiei termice și gazului, în industria extractivă și în comerț. La polul opus, niveluri scăzute de productivitate se înregistrează în unitățile economice din învățământ și din domeniile „Tranzacții imobiliare și servicii pentru întreprinderi” și „Transporturi, depozitare, poștă”.

CAPITOLUL 6 DEZVOLTAREA TURISMULUI

6.1. Potențialul turistic al Regiunii Centru. Considerații generale

Cu o natură extrem de generoasă și un patrimoniu cultural de o mare valoare, Regiunea Centru dispune de un potențial turistic ridicat și diversificat, atât natural cât și antropic. Din cercetările și studiile regionale în domeniul reiese concluzia că **formele de turism cu cel mai ridicat potențial de dezvoltare** sunt: turismul montan, turismul balnear, turismul cultural și turismul rural.

Turismul montan beneficiază în Regiunea Centru de condiții naturale excepționale, aproape jumătate din suprafața regiunii fiind ocupată de arealele montane. Diversitatea peisagistică, ariile naturale protejate, cu numeroase specii endemice de floră și faună, traseele rutiere spectaculoase, stațiunile montane fac din Regiunea Centru prima regiune a țării din punctul de vedere al potențialului turistic montan. În acest sens, menționăm faptul că Regiunea Centru include părți însemnate din suprafața a 6 din cele 28 de parcuri naționale sau naturale ale României și cuprinde numeroase alte arii protejate și rezervații naturale.

Turismul cultural dispune de resurse însemnate, cu o mulțime de obiective valoroase ce împânzesc teritoriul regiunii și câteva repere arhitectonice binecunoscute (ansamblul bisericilor fortificate, castelul Bran, cetatea Sighișoara, Sibiu, Brașov, Alba Iulia etc) precum și festivaluri tradiționale de prestigiu (Pelerinajul de Rusalii de la Șumuleu-Ciuc, Târgul de Fete de pe Muntele Găina). Distanța relativ mică dintre obiectivele turistice culturale favorizează integrarea acestora în diferite circuite tematice.

Intrat după 1990 într-o perioadă de declin, **turismul balnear** începe să fie reconsiderat și revalorizat în ultimii ani, acesta putând redeveni în perioada următoare una din formele preferate de turism, inclusiv pentru piața externă. În acest sens, amintim faptul că România deține o treime din izvoarele de apă minerale ale Europei, multe dintre acestea fiind localizate în Regiunea Centru. Accentuarea procesului de îmbătrânire demografică va face ca numărul de turiști ce optează pentru această formă de turism să crească semnificativ. În același timp, diversificarea ofertei turismului balnear, dezvoltarea componentei de agrement și a celei de wellness și spa sunt în măsură să aducă noi categorii de turiști (tineri, sportivi, turiști care caută „distracția”).

Turismul rural atrage îndeosebi familiile cu copii, care caută relaxarea într-un mediu liniștit și sănătos. Pe lângă turiștii din România, de această formă de turism sunt atrași și turiștii străini interesați de cultura românească, aceasta fiind un mijloc direct de cunoaștere a civilizației tradiționale autentice. Turismul rural a înregistrat o dinamică spectaculoasă în ultimele 3 decenii, numărul pensiunilor turistice și agroturistice din Regiunea Centru

depășind 1500 (1594 de pensiuni în 2018), iar cel al locurilor de cazare oferite ajungând la peste 28,7 mii în 2018 (cu 8 mii mai mult față de anul de referință 2013)

Turismul de afaceri s-a dezvoltat cu precădere în marile orașe și în câteva stațiuni ce oferă un înalt confort de cazare și dispun de facilitățile tehnice necesare.

Pentru a ilustra potențialul turistic al Regiunii Centru, prezentăm mai jos o scurtă enumerare a principalelor atracții turistice.

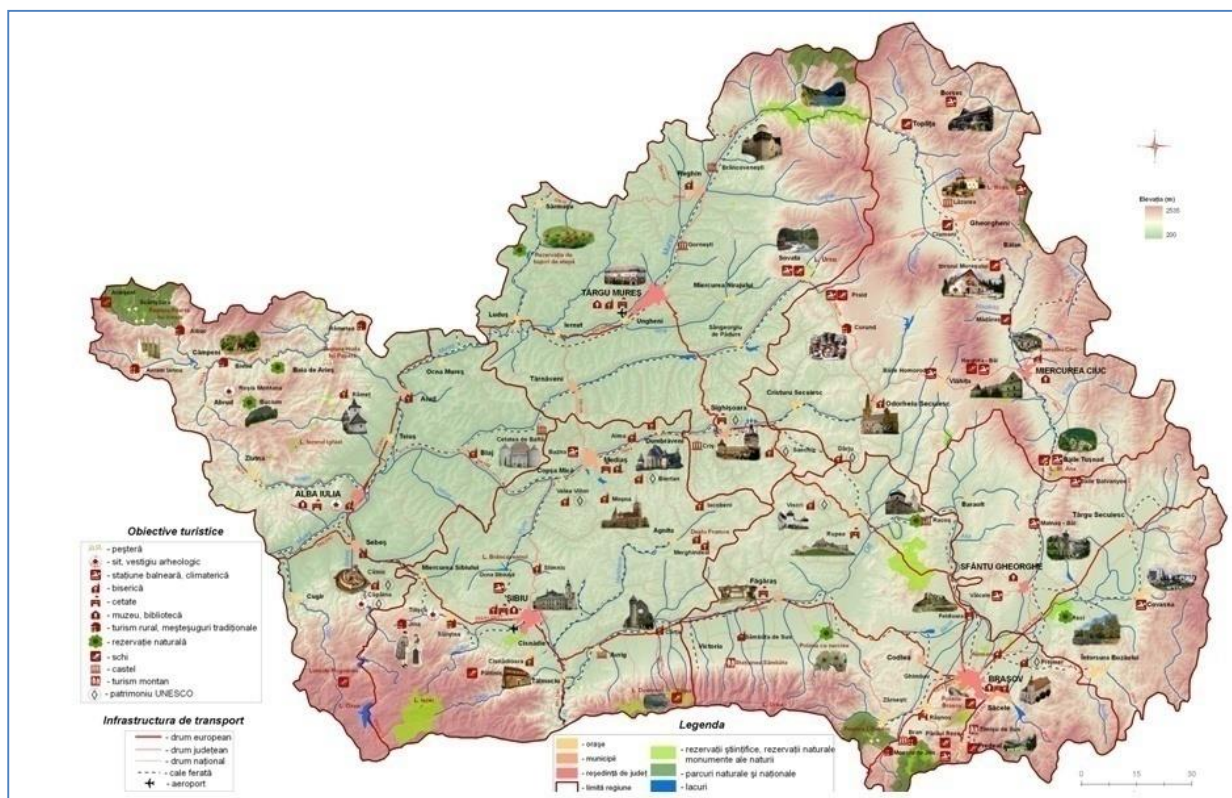

Fig. 6.1.1 Harta turistică a Regiunii Centru

6.1.1. Atracții naturale, stațiuni montane

Parcuri naționale și parcuri naturale

- **Parcul Național Cheile Bicazului-Hășmaș** cuprinde Cheile Bicazului, celebrele chei modelate de râul cu același nume în calcarele masivului Hășmaș, cu o lungime de 8 km (între stațiunea Lacul Roșu și comuna Bicaz Chei).
- **Lacul Roșu**, unic prin modul de geneză. Lacul este situat în arealul protejat al **Parcului Național Cheile Bicazului-Hășmaș**, care mai cuprinde o largă varietate de elemente interesante din punct de vedere geologic, paleontologic, floristic și peisagistic.
- **Parcul Național Căliman**. Ocupând 24000 hectare în masivul vulcanic Călimani, parcul adăpostește câteva importante rezervații de interes științific și turistic, oferind în același timp posibilitatea de a desfășura diferite activități în aer liber.

- **Parcul Natural Defileul Mureșului Superior.** Având o suprafață de peste 9000 hectare, parcul natural adăpostește mai multe specii rare de plante și animale.
- Unic prin frumusețea variată a naturii, **Parcul Natural Bucegi**, este situat între altitudinile 1000 - 2505 m, în Masivul Bucegi.
- Bine cunoscut în România și peste granițe, **Parcul Național Piatra Craiului** (întins pe aproape 15 000 hectare), se remarcă în primul rând prin relieful spectaculos (cea mai lungă creastă calcaroasă din România), cu elemente geologice deosebite și prin bogăția de specii rare de floră și faună.
- Situat în partea central-vestică a grupeii montane a Apusenilor, **Parcul Natural Apuseni** se întinde pe o suprafață de peste 75 000 hectare, aproximativ 30% din aceasta fiind situată pe teritoriul Regiunii Centru.
- Unicat în sud-estul Europei, **Ghețarul de la Scărișoara** este cea mai mare peșteră cu gheață din România și printre puținele din lume situate la această altitudine (1165 m).

Rezervații naturale

- **Lacul Sfânta Ana** este unul din cele 3450 de lacuri existente pe teritoriul României și singurul lac vulcanic din Europa de Est format într-un crater vulcanic.
- La **Mestecănișul de la Reci** este cea mai întinsă rezervație din județul Covasna, având un caracter complex: geologic, floristic și faunistic.
- **Poiana cu narcise de la Dumbrava Vadului**
- **Fagul împăratului (Baia de Arieș)**
- **Detunatele (Detunata Goală și Detunata Flocoasă).** Rezervație geologică (coloane verticale de bazalt) situată în comuna Bucium.
- **Huda lui Păpară.** Una din cele mai mari și mai dificile peșteri din România, situată în Munții Trascău.
- **Cheile din Munții Trascăului:** Cheile Aiudului, Cheile Râmețului, Cheile Întregalde, Cheile Ampoitei
- **Iezerul Ighiel.** Cel mai întins la carstic din România este situat în partea de sud a Munților Trascău
- **Râpa Roșie situată** în apropierea municipiului Sebeș
- **Vulcanii noroioși** din comuna Hășag
- **Rezervația de bujori de stepă** din comuna Zau de Câmpie

Stațiuni de iarnă. Domenii schiabile

- **Poiana Brașov.** Una din cele mai importante stațiuni de iarnă din România. Oferă 12 pârtii de schi de diverse grade de dificultate.
- **Predeal.** Una din cele mai importante stațiuni de iarnă din România. Oferă 8 pârtii de schi de diverse grade de dificultate.
- **Păltiniș.** Stațiune turistică montană situată la 30 km față de municipiul Sibiu

- **Bâlea.** Aflată pe traseul Transfăgărășanului, pe malul lacului glaciatic cu același nume, Bâlea este stațiunea turistică montană cu cel mai lung sezon de schi din România.
- **Arieșeni.** Stațiune turistică montană, ce oferă facilități pentru practicarea sporturilor de iarnă, situată în Munții Bihorului
- **Izvoru Mureșului.** Stațiune de iarnă pentru tineret
- **Alte domenii de schi: Timișu de Sus, Pârâul Rece, Toplița, Mădăraș, Bucin, Săcele, Ciumani, Luncile Prigoanei (Munții Șureanu)**

6.1.2. Stațiuni balneare și balneoclimaterice

În Regiunea Centru se găsește cea mai mare densitate de stațiuni balneoclimaterice din România. Apele minerale cu proprietăți terapeutice, lacurile bogate în săruri minerale, lacurile din fostele saline, mofetele, nămolurile, turba, aerul puternic ozonificat (bogat în aerosoli rășinoși și ioni negative), constituie cei mai importanți factori curativi naturali. Proprietățile deosebite și valoarea terapeutică a izvoarelor au fost remarcate încă din Evul Mediu, iar la începutul secolului XIX s-au făcut primele studii și observații științifice asupra lor și a început construcția primelor stabilimente pentru tratament. Începând cu sfârșitul secolului XIX s-au dezvoltat mai multe stațiuni balneare sau balneoclimaterice, cele mai importante dintre acestea fiind cele de la Sovata, Covasna, Băile Tușnad, Predeal, Balványos, Malnaș, Vâlcele, Praid, Borsec, Băile Homorod, Harghita Băi, Izvoru Mureșului, Lacu Roșu, Ocna Sibiului, Bazna. După anul 1989, multe dintre aceste stațiuni au intrat în declin, structurile de cazare și bazele de tratament au intrat într-un proces de uzură morală și degradare fizică, unele dintre ele fiind chiar abandonate. În ultimii ani s-au derulat mai multe proiecte vizând reabilitarea și modernizarea stațiilor din Regiunea Centru, impactul pozitiv al acestor proiecte fiind deja vizibil.

- **Sovata** – este una din cele mai importante stațiuni balneare din România. Situată la o distanță de 60 km față de municipiul Târgu Mureș, în depresiunea Praid-Sovata. Pe lângă infrastructura complexă de tratament, stațiunea Sovata dispune de multiple posibilități de agrement, inclusiv în anotimpul rece, aici fiind amenajate două pârtii de schi.
- **Covasna.** Una din cele mai importante stațiuni balneare din România.
- **Băile Tușnad.** Stațiune de importanță națională recomandată pentru tratarea unor diverse afecțiuni. Stațiunea dispune de pârtii de schi
- **Ocna Sibiului.** Stațiune balneară și de agrement.
- **Praid.** Stațiune balneară pentru tratarea bolilor aparatului respirator. În interiorul salinei se găsesc un muzeu, o biserică, o cramă. Pe timpul iernii funcționează 2 pârtii de schi.
- **Borsec.** Una din cele mai vechi și renumite stațiuni balneoclimaterice din Europa Centrală și de Est, situată în depresiunea cu același nume.
- **Harghita Băi.** Stațiune balneară. Pârtii de schi
- **Băile Homorod.** Stațiune balneară. Pârtii de schi

- **Balványos.** Stațiune balneară de importanță locală
- **Malnaș.** Stațiune balneară de importanță locală
- **Vâlcele.** Stațiune balneară de importanță locală
- **Bazna.** Stațiune balneară recomandată situată în nord-vestul județului Sibiu
- **Miercurea Sibiului.** Stațiune balneoclimaterică sezonieră de interes local

6.1.3. Patrimoniul cultural și istoric

Orașe cu un patrimoniu cultural complex

- **Orașul Brașov.** Prima atestare documentară datează din anul 1235, **cetatea medievală a Brașovului** a fost una dintre cele mai sigure cetăți din Transilvania. În prezent, în perimetrul cetății Brașovului se găsesc aproape toate stilurile din arhitectura europeană, de la Gotic la Baroc și de la Renaștere la Art Nouveau, constituind o frumoasă îngemănare cu arhitectura modernă a orașului. Cel mai mare edificiu religios în stil gotic din Europa de Sud - Est, **Biserica Neagră din Brașov** este construită în stil gotic transilvănean.
- **Orașul Sibiu** a fost ales de către Comisia Europeană drept capitală europeană a culturii în anul 2007, fiind până în prezent singurul oraș din România care a primit acest titlu. **Muzeul Național Brukenthal**, găzduit de Palatul Brukenthal, cuprinde colecții impresionante de artă românească și europeană. Biblioteca Brukenthal adăpostește 280.000 de volume din care 381 sunt incunabule.
- **Târgu Mureș.** Unul dintre cele mai importante și dinamice orașe ale Regiunii Centru, cu un trecut istoric bogat și o valoroasă moștenire arhitecturală și culturală.
- **Cetatea Vauban din Alba Iulia** este cea mai mare cetate construită în acest stil din sud-estul Europei, întinzându-se pe o suprafață de peste 100 hectare. În interiorul acesteia se găsesc principalele obiective turistice ale orașului. **Catedrala romano-catolică din Alba Iulia** – unul dintre cele mai valoroase monumente de arhitectură medievală din Transilvania. Cunoscută în întreaga lume pentru colecțiile sale de mare valoare **Biblioteca Batthyaneum din Alba Iulia** a fost înființată în anul 1792 de episcopul catolic Ignac Batthyany. În incinta bibliotecii găsim numeroase rarități pe plan european, unele manuscrise fiind unicate pe plan mondial.
- **Sighișoara** este una din puținele cetăți locuite din sud-estul Europei și singura de acest gen din România, fiind inclusă în lista patrimoniul mondial UNESCO.
- **Sfântu Gheorghe.** Amintim Cetatea Sfântu Gheorghe - Biserica fortificată din secolul al XIV-lea, Biserica ortodoxă cu hramul Sfântul Gheorghe construită în anul 1872.
- **Miercurea Ciuc.** Reprezentativ este Castelul Mikó unde are sediul Muzeului Secuiesc al Ciucului, Biserica romano-catolică Sfânta Cruce, construită în 1758 în stil baroc și Biserica ortodoxă Sfinții Apostoli Petru și Pavel construită în 1930 în stil modernist.

Vestigii antice

- **Vestigiiile castrului roman Apulum (Alba Iulia).**
- **Minele romane de la Roșia Montană**
- **Căpâlna.** Cetate dacică, sit inclus pe lista patrimoniului UNESCO, alături de alte 5 cetăți dacice din Munții Orăștiei
- **Tilișca.** Ruinele cetății dacice
- **Covasna.** Vestigiile cetății dacice Valea Zânelor

Biserici fortificate, cetăți

- **Bisericile fortificate din Transilvania, incluse în patrimoniul UNESCO.** Bisericile fortificate din Transilvania fac parte din moștenirea germană a Transilvaniei. Așezată în urmă cu 850 ani, populația săsească a avut o contribuție semnificativă la evoluția economico-socială a Transilvaniei. Dintre cele cca 150 biserici fortificate din Transilvania, UNESCO a ales și a inclus în patrimoniul mondial 7 biserici, toate situate în Regiunea Centru (**Biertan, Valea Viilor, Prejmer, Viscri, Saschiz, Câlnic, Dârju**), considerate de specialiști ca fiind cele mai frumoase și mai reprezentative.
- **Bisericile fortificate din Alma, Moșna, Dealu Frumos, Merghindeal, Iacobeni** (situate în partea nordică a județului Sibiu) se numără printre cele mai de seamă biserici fortificate din Transilvania, construite între secolele XIII și XV, fiind înscrise în lista patrimoniului național de arhitectură
- **Hărman.** Biserică fortificată din Țara Bârsei, construită între secolele XIII și XV, îmbinare a stilurilor romanic și gotic
- **Biserica din Cislăchioara,** unul din cele mai reprezentative monumente în stil romanic,
- **Mănăstirea Cârța** - fosta mănăstire cisterciană de la Cârța este unul din cele mai valoroase edificii religioase, aparținând stilurilor romanic și gotic timpuriu din țara noastră.
- **Cetatea Făgărașului.**
- **Mediaș.** Cetatea medievală. Biserica evanghelică „Sfânta Margareta”, ridicată în secolul al XV-lea, în stilul gotic târziu, având un impresionant turn cu o înălțime de 70 metri.
- **Cetatea Rupea.** Cetate țărănească atestată la începutul sec. XIV
- **Cetatea Feldioara.**
- **Râșnov.** Cetate țărănească construită în secolele XIV-XV
- **Cetatea Slimnic.** Cetatea țărănească

Castele și palate

- **Castelul Bran.** Unul din cele mai cunoscute simboluri ale României, menționat documentar pentru prima dată în anul 1377
- **Criș (județul Mureș).** Castelul Bethlen, unul din cele mai vechi castele din România, datând încă din secolul XIV.
- **Brâncovenești (județul Mureș).** Castelul Kemeny, ridicat în secolul XV în stil renascentist.
- **Lăzarea (județul Harghita).** Ridicat în secolul al XV-lea, castelul familiei contelui Lazar este una din cele mai interesante construcții în stil renascentist din Transilvania.
- **Boița (județul Sibiu).** Castelul Turnu Roșu menționat documentar în secolul XV.
- **Cetatea de Baltă (județul Alba).** Situat în mijlocul renumitelor podgorii de pe Târnave, castelul Bethlen Haller a fost construit la sfârșitul secolului al XVI-lea în stilul Renașterii franceze.
- **Sânmiclăuș(județul Alba).** Castelul Bethlen, construit în secolul XVII, în stilul Renașterii târzii
- **Racoș (județul Brașov).** Castelul feudal, construit în secolul XVII în stilul Renașterii transilvănene.
- **Zăbala (județul Covasna).** Castel datând din secolul XVI, situat într-o pădure la poalele Munților Vrancei. În prezent castelul este deschis în regim hotelier.
- **Avrig (județul Sibiu).** Palatul Brukenthal, construit în secolul al XVIII-lea, ca reședință de vară a baronului Samuel von Brukenthal
- **Gornești (județul Mureș).** Castelul Teleki, una din cele mai reprezentative opere ale artei baroce din Transilvania.
- **Gurghiu (județul Mureș).** Castel datând din secolul XVIII.
- **Budila (județul Brașov).** Castele din secolul XVIII (castelele Beldy, Mikes,Nemes)
- **Sâncrai(județul Alba).** Castelul Kemeny construit în stil eclectic în jurul anului 1800.
- **Zau de Câmpie (județul Mureș).** Castelul familiei Ugron, construit în jurul anului 1900 după modelul castelelor medievale din Franța
- **Arcuș (județul Covasna).** Castel construit în stil neobaroc la sfârșitul secolului XIX.
- Castelele din **Micloșoara și Valea Crișului (județul Covasna)**, primul dintre ele funcționând ca hotel.

Mănăstiri

- **Sâmbăta de Sus.** Mănăstire ortodoxă din secolul XVII, ctitorie a voievodului Constantin Brâncoveanu, monument reprezentativ de arhitectură brâncovenească.
- **Mănăstirea Râmeț.** Așezată într-un cadru natural deosebit de pitoresc, pe Valea Geoagiului (Mănăstirii), în imediata apropiere a Cheilor Râmețului, Mănăstirea Râmeț este unul din cele mai vechi așezăminte monahale ortodoxe din Transilvania.

Alte orașe cu obiective culturale de importanță turistică majoră

- **Sebeș, Aiud, Blaj, Odorheiu Secuiesc, Târgu Secuiesc, Reghin, Dumbrăveni.**

6.1.4. Zona rurală

- **Bran – Moeciu - Fundata.**
- **Mărginimea Sibiului.**
- **Zona Arieșului superior (Albac – Gârda - Arieșeni - Avram Iancu - Vidra)**
- **Rimetea.**
- **Corund - Sovata**
- **Zona Săcele - Întorsura Buzăului**

6.2. Structuri de primire turistică

Baza materială a turismului din Regiunea Centru cuprindea în anul 2018 un număr de 2369 de unități de cazare, dintre care aproape jumătate erau pensiuni agroturistice (41,3%, 979 unități), peste un sfert erau pensiuni turistice (26,0%, 615 unități), peste o zecime erau hoteluri și moteluri (14,1%, 335 unități), urmate de vile turistice și bungalouri (10,5%, 248 unități), cabane și căsuțe turistice (4,0%, 95 unități), hosteluri și hoteluri apartament (2,3%, 55 unități), restul tipurilor/structurilor de unități de primire turistică ocupând procente de sub 1%.

La nivelul României baza materială a turismului s-a extins cu 40,7% mai mult în 2018 față de 2013 (de la 6009 la 8453 unități de cazare), iar la nivelul Regiunii Centru cu 44,3% mai mult pentru aceeași perioadă de referință (de la 1642 la 2369 unități de cazare).

În anul 2018, Regiunea Centru deținea peste un sfert din baza materială a turismului la nivel național, 28,0%. De asemenea, în 2018 Regiunea Centru deținea 40,0% din satele de vacanță din România, 36,0% din pensiunile turistice, 34,7% din pensiunile agroturistice, 32,2% din taberele de elevi și preșcolari, 31,3% din cabanele și căsuțele turistice, 25,0% din hanurile turistice și 20,2% din vile turistice și bungalouri.

În ultimii ani s-a realizat investiții în baza turistică din regiune în special prin reabilitarea și modernizare infrastructurii care la rândul său a contribuit la creșterea calității serviciilor oferite turiștilor.

Rețeaua unităților de primire turistică este neuniform răspândită la nivelul județelor din Regiunea Centru, concentrarea cea mai mare înregistrându-se în județul Brașov. Astfel, în 2018 din întreaga bază materială turistică la nivelul Regiunii Centru aproape jumătate o deținea județul Brașov, (40,6%, 961 unități de cazare turistică), urmat la mare distanță de Harghita cu 18,3% (434 unități de cazare turistică), Mureș cu 15,3% (362 unități de cazare

turistică) și Sibiu cu 12,8% (303 unități de cazare turistică), la polul opus cu mai puțin de o zecime fiind județul Alba cu 8,6% (204 unități de cazare turistică) și Covasna cu 4,4% (105 unități de cazare turistică).

Din total baza materială a turismului, cea mai mare pondere în 2018 o dețineau pensiunile agroturistice, peste media regională (41,3%) fiind județele Alba (58,3%), Harghita (55,3%), Covasna (42,9) și Brașov (41,8%), la polul opus fiind Mureș cu doar 16,6%. Date privind ponderea tuturor structurilor de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică din total bază materială a turismului la nivelul celor 6 județe componente ale Regiunii Centru în 2018 pot fi consultate în tabelul de mai jos.

Tabel 6.2.1 Structurile de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică în România și Regiunea Centru în 2013 și 2018

- unități -

Structuri de primire turistică	România		Regiunea Centru	
	2013	2018	2013	2018
Total	6009	8453	1642	2369
Hoteluri și moteluri	1644	1847	285	335
Hosteluri și hoteluri apartament	201	339	34	55
Hanuri turistice	3	4	0	1
Cabane și căsuțe turistice	197	304	71	95
Campinguri și popasuri turistice	83	105	13	18
Vile turistice și bungalouri	870	1228	133	248
Tabere de elevi și preșcolari	62	59	18	19
Pensiuni turistice	1335	1709	476	615
Pensiuni agroturistice	1598	2821	611	979
Sate de vacanță	6	10	1	4
Spații de cazare pe nave	10	27	0	0

Sursa: Institutul Național de Statistică

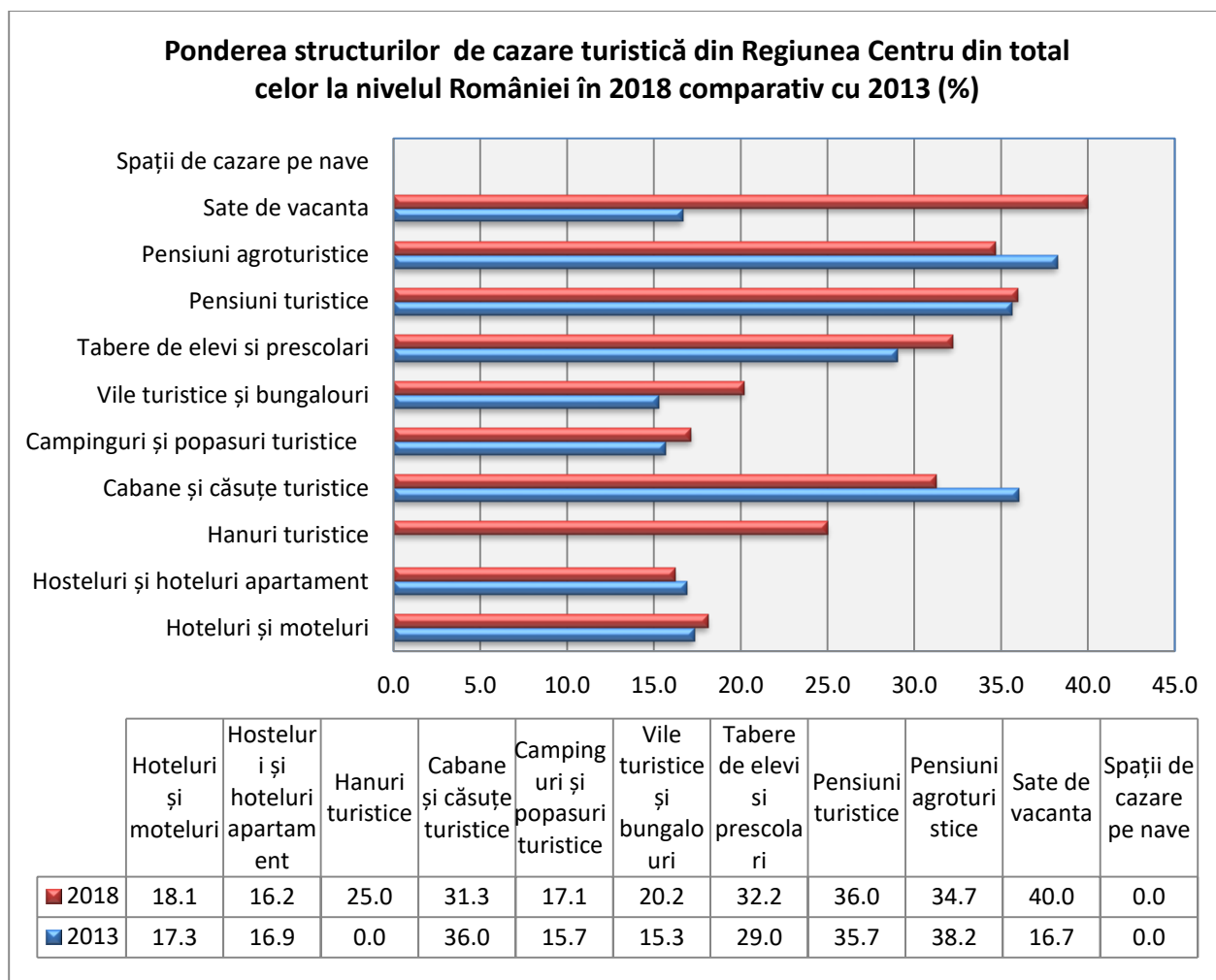

Fig. 6.2.1

Tabel 6.2.2 Structurile de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică în România, Regiunea Centru și județele componente în 2018

- unități -

Țară/Regiune/Județ	Total	Hoteluri și moteluri	Hosteluri și hoteluri apartament	Hanuri turistice	Cabane și căsuțe turistice	Campinguri și popasuri turistice	Vile turistice și bungalouri	Tabere de elevi și preșcolari	Pensiuni turistice	Pensiuni agroturistice	Sate de vacanță	Spații de cazare pe nave
România	8453	1847	339	4	304	105	1228	59	1709	2821	10	27
Regiunea Centru	2369	335	55	1	95	18	248	19	615	979	4	0
Alba	204	25	3	0	6	4	15	3	29	119	0	0
Brașov	961	136	28	0	37	2	89	1	264	402	2	0
Covasna	105	19	4	0	5	1	7	2	22	45	0	0
Harghita	434	28	9	0	27	3	32	2	92	240	1	0
Mures	362	77	6	0	7	5	81	3	122	60	1	0
Sibiu	303	50	5	1	13	3	24	8	86	113	0	0

Sursa: Institutul Național de Statistică

Tabel 6.2.3 Ponderea structurilor de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică din total bază materială a turismului la nivelul României, Regiunii Centru și județelor componente în 2018

- % -

Țară/Regiune/Județ	Total	Hotele și moteluri	Hosteluri și hoteluri apartament	Hanuri turistice	Cabane și căsuțe turistice	Campuri și popasuri turistice	Vile turistice și bungalouri	Tabere de elevi și preșcolari	Pensiuni turistice	Pensiuni agroturistice	Sate de vacanță	Spații de cazare pe nave
România	100	21.9	4.0	0.0	3.6	1.2	14.5	0.7	20.2	33.4	0.1	0.3
Regiunea Centru	100	14.1	2.3	0.0	4.0	0.8	10.5	0.8	26.0	41.3	0.2	0.0
Alba	100	12.3	1.5	0.0	2.9	2.0	7.4	1.5	14.2	58.3	0.0	0.0
Brașov	100	14.2	2.9	0.0	3.9	0.2	9.3	0.1	27.5	41.8	0.2	0.0
Covasna	100	18.1	3.8	0.0	4.8	1.0	6.7	1.9	21.0	42.9	0.0	0.0
Harghita	100	6.5	2.1	0.0	6.2	0.7	7.4	0.5	21.2	55.3	0.2	0.0
Mureș	100	21.3	1.7	0.0	1.9	1.4	22.4	0.8	33.7	16.6	0.3	0.0
Sibiu	100	16.5	1.7	0.3	4.3	1.0	7.9	2.6	28.4	37.3	0.0	0.0

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor Institutului Național de Statistică

Densitatea unităților de cazare la 100 kmp, a crescut în Regiunea Centru de la 4,8 în 2013 la 6,9 în 2018, fiind dublă față de nivelul național (de la 2,5 în 2013 la 3,5 în 2018). Creșterea semnificativă a numărului de unități de primire turistică a dus la scăderea vârstei medii a infrastructurii turistice, acest fapt reflectându-se parțial în calitatea serviciilor oferite turiștilor. Rețeaua unităților de primire turistică este neuniform răspândită, concentrarea cea mai mare înregistrându-se în județul Brașov (17,9 în 2018), iar cea mai mică în Covasna și Alba (2,8 respectiv 3,3 în 2018).

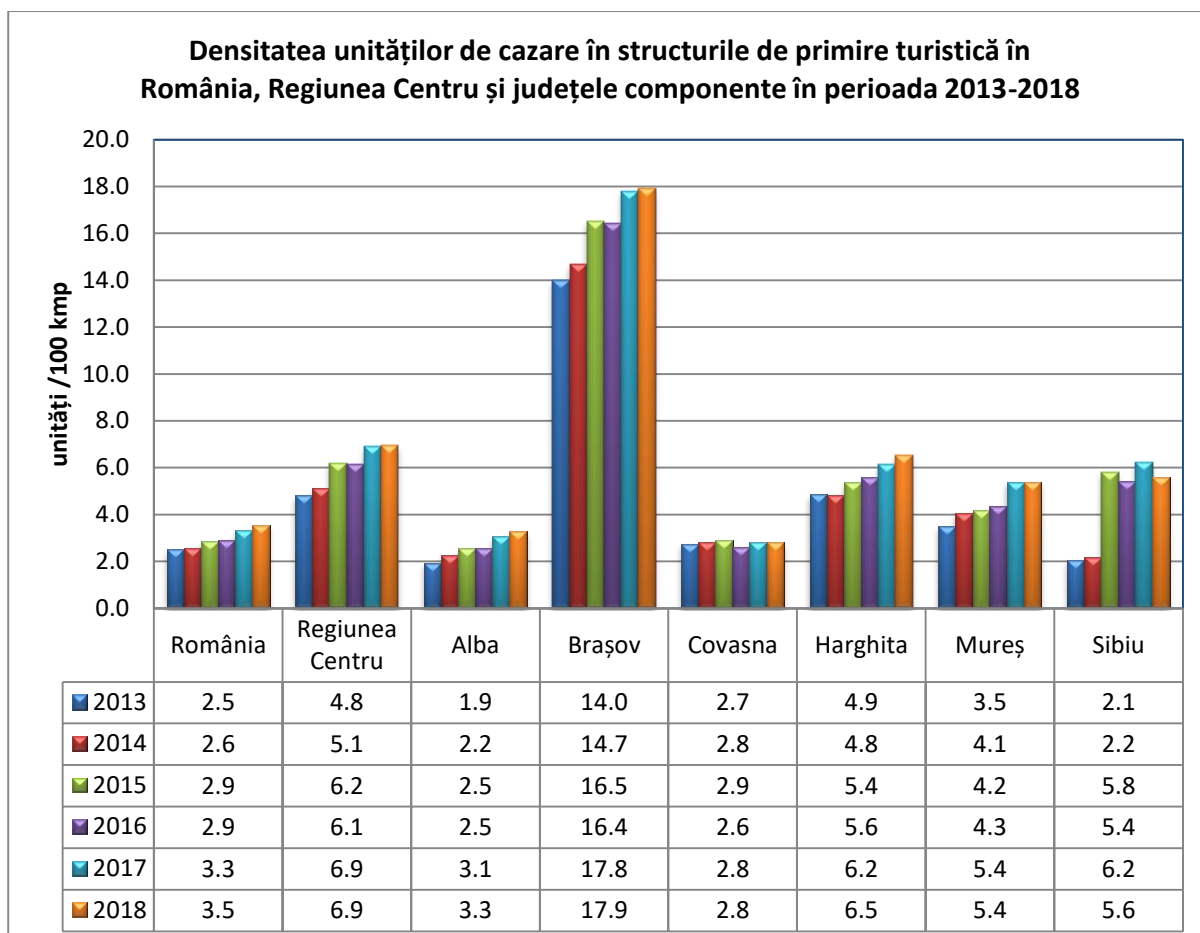

Fig. 6.2.2

Capacitatea de cazare existentă⁵⁰, era în 2018 la nivelul Regiunii Centru de 70696 locuri (20 % din capacitatea de cazare la nivel național), cu peste o cincime mai mult față de cea din anul de referință 2013, +22,9% (57536 locuri și care reprezintă 18,8% din capacitatea de cazare la nivel național).

În profil teritorial, în 2018 față de anul de referință 2013, rate de creștere a capacității de cazare turistică existentă peste media regională s-a înregistrat în Sibiu cu +65,9%, urmat de Alba cu +44,4%, la polul opus cu cea mai modestă creștere, sub o zecime, fiind județul Covasna cu 9,2%. La nivelul anului 2018 din capacitatea de cazare turistică existentă la nivel regional cea mai mare pondere este în județul Brașov de aproape jumătate (42,2%, 29832 locuri), urmat de Mureș (16,5%, 11686 locuri) și Sibiu (14,7%, 10364 locuri), restul județelor având sub 10.000 de locuri, cea mai mică pondere fiind în județul Covasna (6,6%, 4647 locuri).

⁵⁰ **Capacitatea de cazare turistică existentă** reprezintă numărul de locuri de cazare de folosință turistică înscrise în ultimul act de recepție, omologare sau clasificare al structurii de primire turistică. Sunt luate în calcul numărul de locuri din structurile existente la 31 iulie din anul respectiv. (definiția Institutului Național de Statistică)

La nivelul României, în anul 2018, capacitatea de cazare existentă număra 353835 de locuri, cea mai mare pondere, peste un sfert, fiind în Regiunea Sud - Est (29,3%), urmată de Regiunea Centru cu o cincime (20,0%) și Regiunea Nord Vest cu peste o zecime (11,6%), la polul opus fiind Regiunea Sud Vest Oltenia cu 6,3%.

Tabel 6.2.4 Capacitatea de cazare turistică existentă la nivelul Regiunii Centru și județele componente în 2018 comparativ cu anul de referință 2013 și indicatori derivați

Regiune/Județ	Număr locuri în 2013	Număr locuri în 2018	Rata de creștere în 2018 față de 2013 (%)	Ponderea județelor din total Regiune Centru în 2018 (%)
Regiunea CENTRU	57536	70696	22.9	100.0
Alba	3656	5278	44.4	7.5
Brașov	25524	29832	16.9	42.2
Covasna	4254	4647	9.2	6.6
Harghita	8015	8889	10.9	12.6
Mureș	9840	11686	18.8	16.5
Sibiu	6247	10364	65.9	14.7

Sursa: Institutul Național de Statistică și calcule proprii pe baza datelor INS

Tabel 6.2.5 Capacitatea structurilor de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică în România și Regiunea Centru în 2013 și 2018

- locuri -

Structuri de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică	România		Regiunea Centru	
	2013	2018	2013	2018
Total	305707	353835	57536	70696
Hoteluri	182284	195457	23300	26893
Hosteluri	8482	14247	1579	1928
Hoteluri apartament	1046	1777	40	73
Moteluri	8493	8886	2104	1989
Hanuri	61	101	0	38
Vile turistice	14074	16555	3162	3760
Cabane turistice	5183	6384	1813	2313
Bungalouri	2834	3734	388	618
Sate de vacanță	372	493	72	171
Campinguri	11945	8923	1596	1140
Popasuri turistice	1800	2517	166	87
Căsuțe turistice	2665	2782	807	1120
Tabere de elevi și preșcolari	9851	6704	1632	1782
Pensiuni turistice	27325	35823	9952	12741
Pensiuni agroturistice	28775	48574	10925	16043
Spații de cazare de pe navele fluviale și maritime	517	878	0	0

Sursa: Institutul Național de Statistică

Tabel 6.2.6 Capacitatea structurilor de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică, pe categorii principale, în România și Regiunea Centru în 2013 și 2018
- locuri -

Structuri de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică	România		Regiunea Centru	
	2013	2018	2013	2018
Total	305707	353835	57536	70696
Hoteluri și moteluri	190777	204343	25404	28882
Hosteluri și hoteluri apartament	9528	16024	1619	2001
Hanuri turistice	61	101	0	38
Cabane și căsuțe turistice	7848	9166	2620	3433
Campinguri și popasuri turistice	13745	11440	1762	1227
Vile turistice și bungalouri	16908	20289	3550	4378
Tabere de elevi și preșcolari	9851	6704	1632	1782
Pensiuni turistice	27325	35823	9952	12741
Pensiuni agroturistice	28775	48574	10925	16043
Sate de vacanță	372	493	72	171
Spații de cazare pe nave	517	878	0	0

Sursa: Institutul Național de Statistică

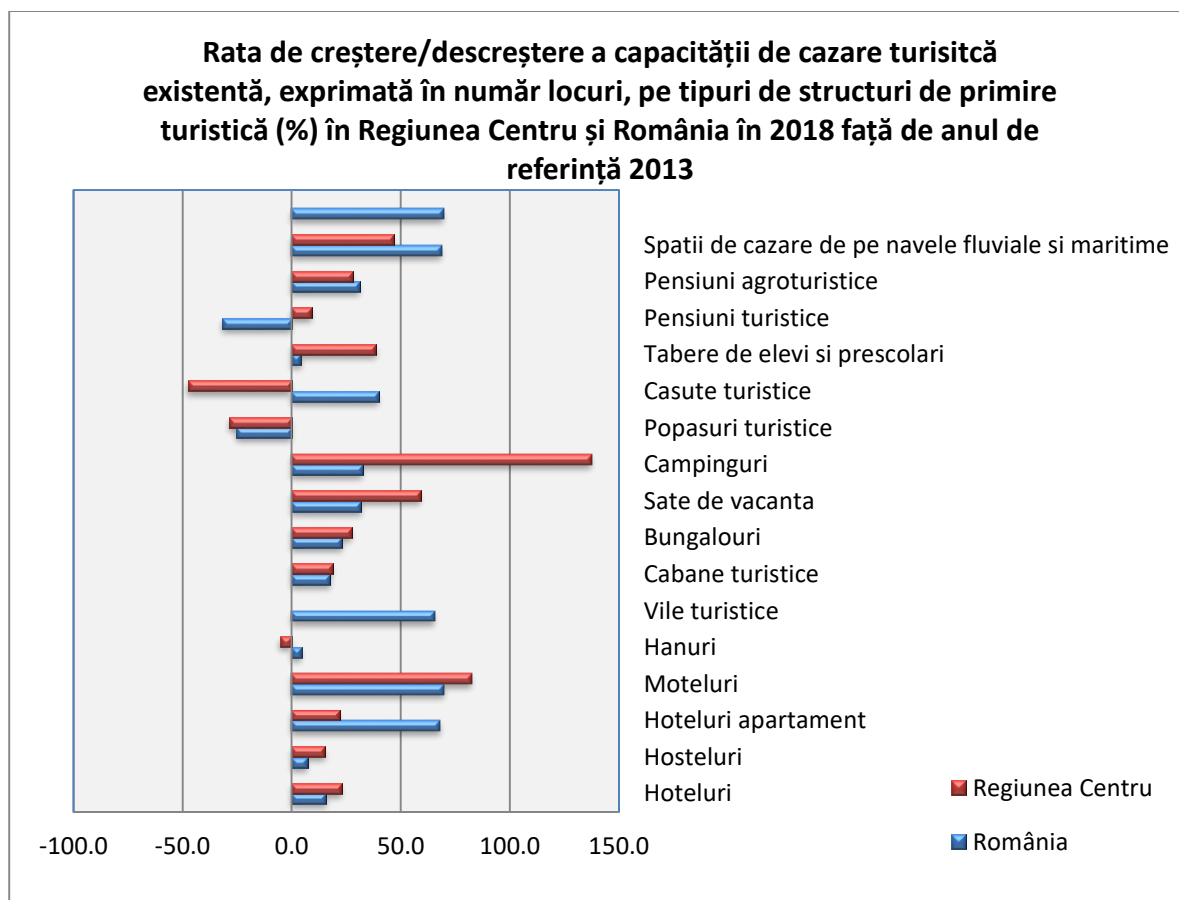

Fig. 6.2.3

Capacitatea de cazare în funcțiune⁵¹, a crescut în 2018 față de anul de referință 2013 la nivelul Regiunii Centru cu o cincime (+20,4%, de la 17985 la 21659 mii locuri zile), creștere vizibil mai mare comparativ cu cea la nivelul României (+15,6%, de la 77028 la 89076 mii locuri zile). Capacitatea de cazare în funcțiune din Regiunea Centru din total celei din România a înregistrat o ușoară creștere, de la 23,3% în 2013 la 24,3% în 2018.

În profil teritorial, rate de creșteri superioare celei la nivel regional ale capacității de cazare în funcțiune în 2018 comparativ față de anul de referință 2013 s-au înregistrat în județele Sibiu (+75,3%, ajungând la 3220 mii locuri - zile), Alba (+38,4%, ajungând la 1575 mii locuri - zile) și Harghita (+25,7%, ajungând la 2461 mii locuri - zile), la polul opus cele mai mici creșteri, sub 10% fiind în județele Mureș (+7,6%, ajungând la 3036 mii locuri - zile) și Covasna (+7,7%, ajungând la 1320 mii locuri - zile). Amintim că în 2018 din capacitatea totală de cazare în funcțiune la nivelul Regiunii Centru aproape jumătate a fost în județul Brașov (46,4%), urmat la mare distanță de Sibiu (14,9%), Mureș (14,0%) și Harghita (11,4%), la polul opus cu mai puțin de o zecime fiind județele Alba (7,3%) și Covasna (6,1%).

La nivelul României, în 2018 capacitatea de cazare în funcțiune a fost de aproximativ 90 de milioane locuri - zile (mai exact 89.075.891 locuri - zile) dintre care aproape un sfert în Regiunea Centru (24,3%, 21.659.083 locuri - zile), urmată de Regiunea Sud - Est (16,4%, 14.647.107 locuri - zile) și Regiunea Nord - Vest (13,3%, 11.879.876 locuri - zile), în restul regiunilor fiind mai puțin de 10 milioane de locuri - zile, cel mai puțin fiind în Regiunea Sud Vest Oltenia (7,7%, 6.881.905 locuri - zile).

Tabel 6.2.7 Capacitatea de cazare turistică în funcțiune în România, Regiunea Centru și județele componente în perioada 2013 - 2018

- mii locuri - zile -

Regiune/Județ	2013	2014	2015	2016	2017	2018
România	77028	77677	81873	83323	87656	89076
Regiunea CENTRU	17985	18381	19712	20573	21431	21659
Alba	1139	1148	1304	1409	1503	1575
Brașov	9004	8991	9514	9480	9919	10046
Covasna	1225	1370	1370	1356	1250	1320
Harghita	1957	2002	2103	2317	2472	2461
Mureș	2822	2885	2999	3048	3092	3036
Sibiu	1838	1985	2422	2963	3195	3220

Sursa: Institutul Național de Statistică

⁵¹ **Capacitatea de cazare turistică în funcțiune (exprimată în locuri-zile)** reprezintă numărul de locuri de cazare puse la dispoziția turiștilor de către structurile de primire turistică cu funcțiuni de cazare înmulțit cu numărul de zile cât sunt deschise în perioada considerată. (definiția Institutului Național de Statistică)

6.3. Fluxul turistic

Numărul total de turiști cazați în anul 2018 (3053,6 mii, ceea ce reprezintă 23,7% din totalul turiștilor cazați în România), **situează Regiunea Centru pe primul loc la nivel național**, fiind urmată de regiunile București - Ilfov (18,8%), Sud - Est (14,8%) și Nord - Vest (14,2%), la polul opus cu cea mai mică pondere fiind regiunea Sud - Vest Oltenia (6,1%), clasament similar și în anul de referință 2013.

La nivelul Regiunii Centru în anul 2018 comparativ cu anul de referință 2013, numărul turiștilor cazați a crescut cu aproape două treimi (64,2%, similar și a nivel național, 62,5%), peste media regională fiind județele Harghita (92,6%), Alba (+91,2%), Sibiu (+71,7%) și Brașov (+65,3%), la polul opus cele mai mici creșteri înregistrându-se în județul Covasna (+43,0%) și Mureș (+44,7%). Față de în urmă cu aproape 2 decenii la nivelul Regiunii Centru numărul de turiști cazați a crescut de 3,5 ori (2,6 ori la nivel național), peste media regională fiind județele Brașov (de 4,2 ori), Alba (de 4,0 ori) și Sibiu (de 3,6 ori), la polul opus fiind județul Covasna (de 1,8 ori). Față de în urmă cu 3 decenii la nivelul Regiunii Centru numărul de turiști cazați a crescut doar de 1,5 ori (dublându-se la nivel național), peste media regională fiind județele Mureș (de 2,1 ori), Brașov (de 1,8 ori), la polul opus cu rate de descreștere fiind județele Harghita (-14,1%) și Covasna (-4,2%). În anul 2018 din numărul total de turiști cazați la nivelul Regiunii Centru aproape jumătate au fost din județul Brașov (45,2%, 1380277 turiști), urmat cu aproape o cincime de județele Mureș (18,7%, 571454 turiști) și Sibiu (18,6%, 566705 turiști), la polul opus fiind Covasna cu doar 3,9% (119372 turiști).

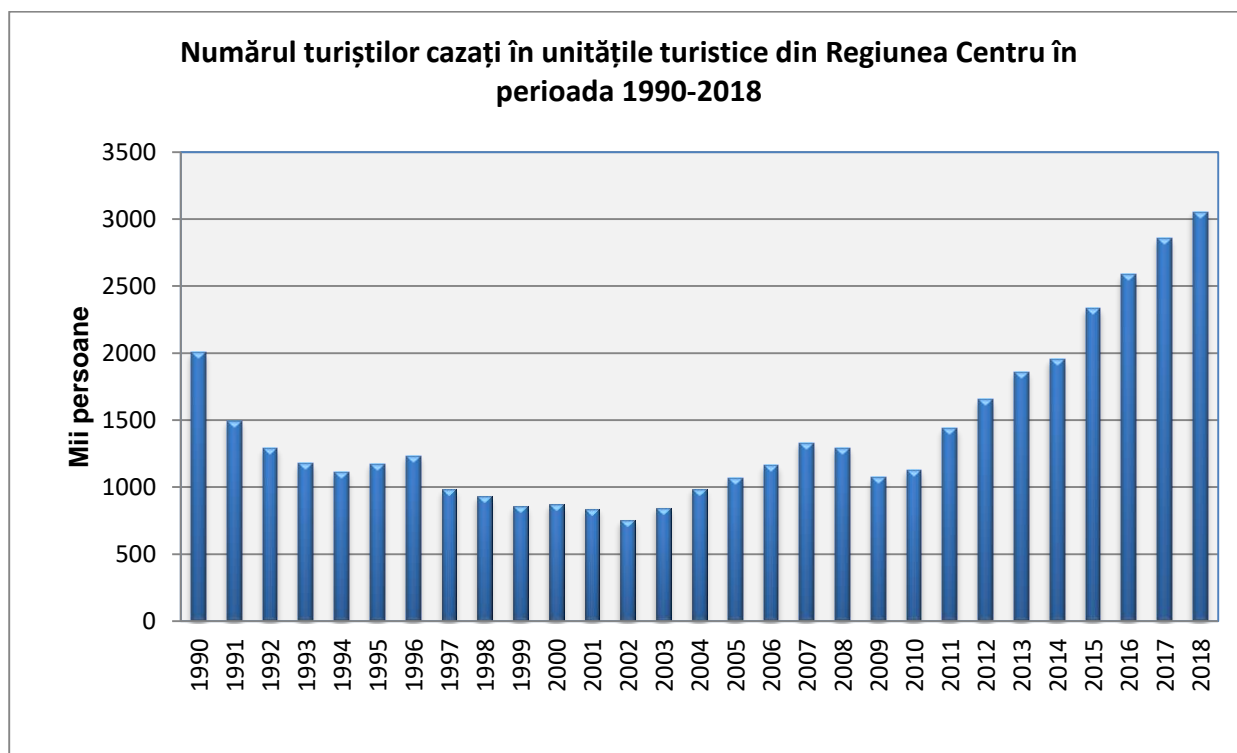

Fig. 6.3.1

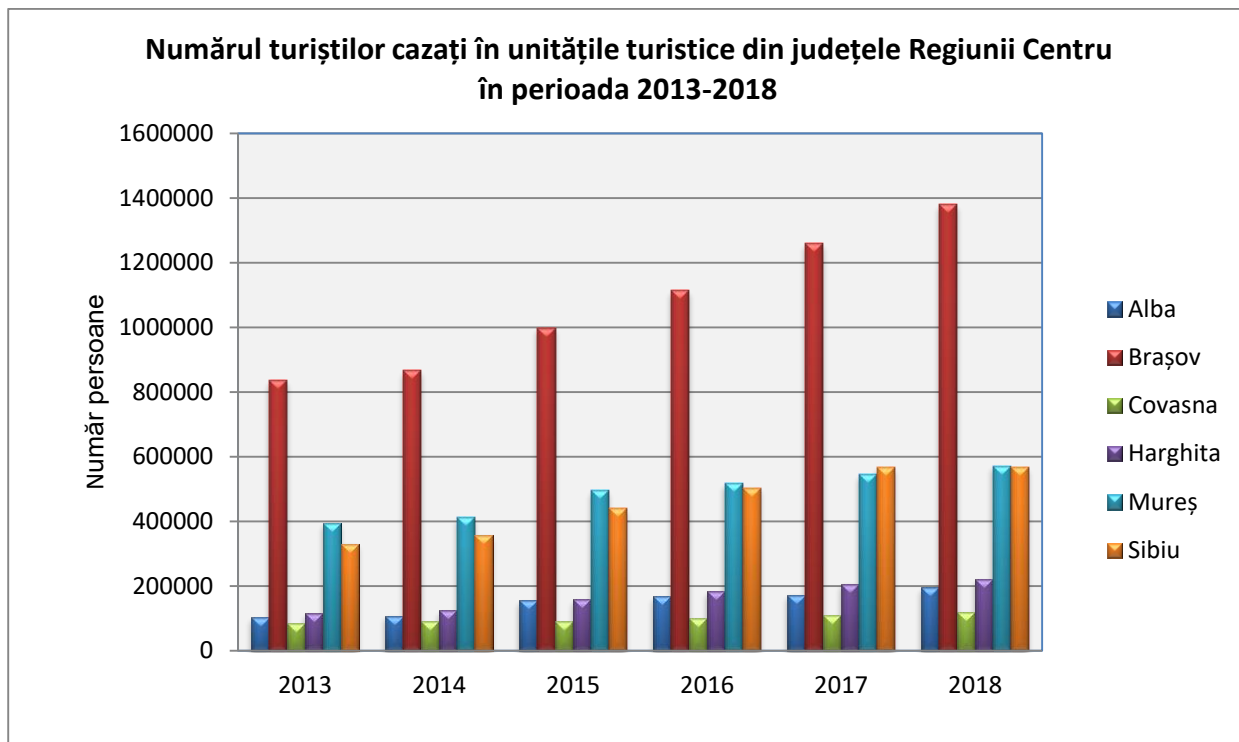

Fig. 6.3.2

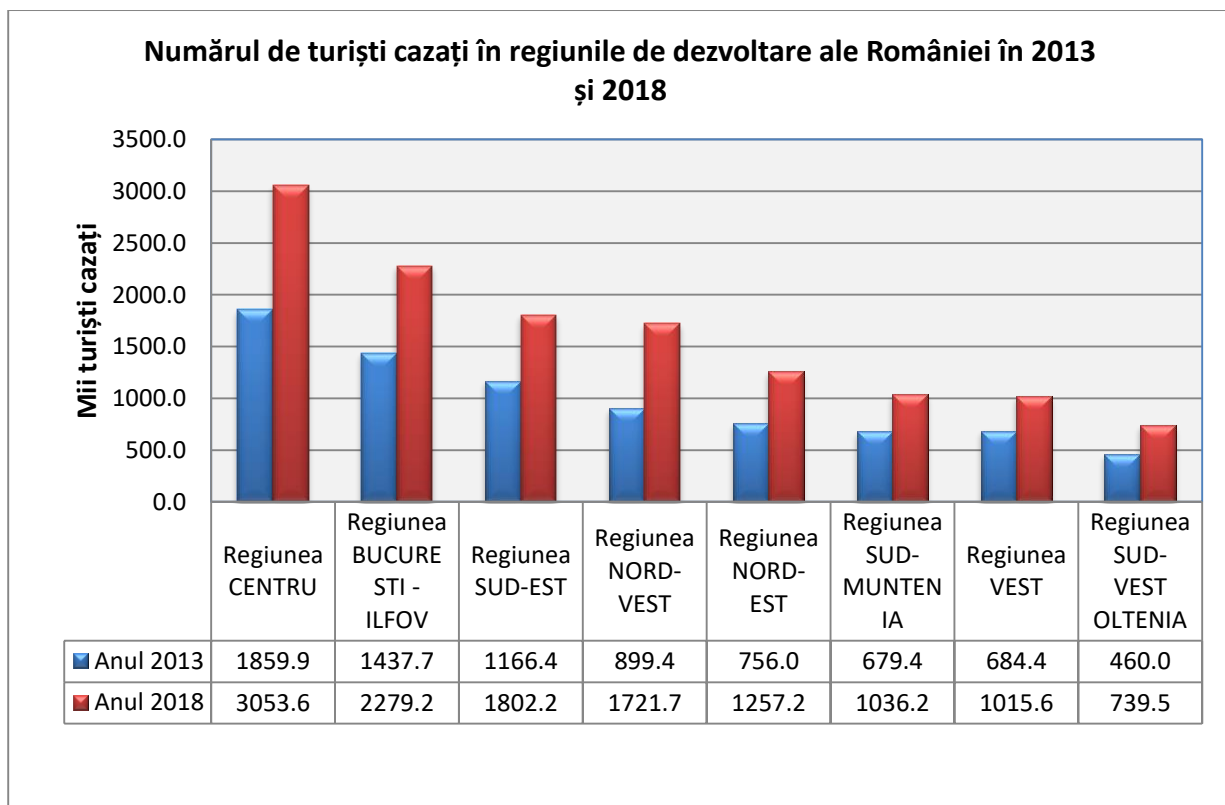

Fig. 6.3.3

Tabel 6.3.1 Principalii indicatori privind fluxul turistic la nivelul României și Regiunea Centru în perioada 2013-2018

Țară/Regiune	Capacitate de cazare existentă (Locuri)	Turiști cazați (Mii)	Capacitatea de cazare în funcțiune (Mii locuri - zile)	Înnoptări (Mii)	Indicele de utilizare a capacității în funcțiune (%)
2013					
România	305707	7943	77028	19363	25.1
Regiunea Centru	57536	1860	17985	4038	22.4
2014					
România	311288	8466	77677	20280	26.1
Regiunea Centru	60597	1953	18381	4245	23.1
2015					
România	328313	9922	81873	23519	28.7
Regiunea Centru	68899	2332	19712	5042	25.6
2016					
România	328888	11003	83323	25441	30.5
Regiunea Centru	67496	2586	20573	5386	26.2
2017					
România	343720	12143	87656	27093	30.9
Regiunea Centru	71038	2857	21431	5897	27.5
2018					
România	353835	12905	89076	28645	32.2
Regiunea Centru	70696	3054	21659	6081	28.1

Sursa: Institutul Național de Statistică și calcule proprii pe baza datelor INS

În ceea ce privește **capacitatea de cazare existentă cât și capacitatea de cazare în funcțiune**, cele mai relevante date statistice au fost prezentate în secțiunea anterioară.

În anul 2018 numărul de **înnoptări**⁵² în Regiunea Centru a fost de 6081 mii, reprezentând 21,2% din totalul înnoptărilor înregistrate la nivel național. La nivelul Regiunii Centru se remarcă o creștere cu jumătate (+ 50,6%) a numărului de înnoptări față de anul de referință 2013, creștere similară și la nivel național (+47,9%).

În perioada 2013-2018 **indicele de utilizare a capacității de cazare turistică aflate în funcțiune** a înregistrat o creștere de la 22,4% la 28,1% la nivelul Regiunii Centru și de la 25,1% la 32,2 % la nivelul României. Amintim că în urmă cu 3 decenii capacitatea turistică în

⁵² **Înnoptarea** este intervalul de 24 ore, începând cu ora hotelieră, pentru care o persoană este înregistrată în evidența spațiului de cazare turistică și beneficiază de găzduire în contul tarifului aferent spațiului ocupat, chiar dacă durata de ședere efectivă este inferioară intervalului menționat. (definiția Institutului Național de Statistică)

funcțiune era utilizată de peste jumătate atât la nivelul Regiunii Centru (54,5% în 1990), cât și la nivelul României (57,8% în 1990). De asemenea, capacitatea turistică în funcțiune era utilizată de aproape o treime în 2007 atât la nivelul Regiunii Centru (30,3%), cât și la nivelul României (36,0%). În 2018 la nivel național cele mai mari valori ale indicelui de utilizare a capacității de cazare turistică în funcțiune, peste 40%, erau în regiunile București Ilfov și Sud - Este, la polul opus cu aproape un sfert fiind regiunea Sud Muntenia (26,4%), Regiunea Centru ocupând poziția a 6-a.

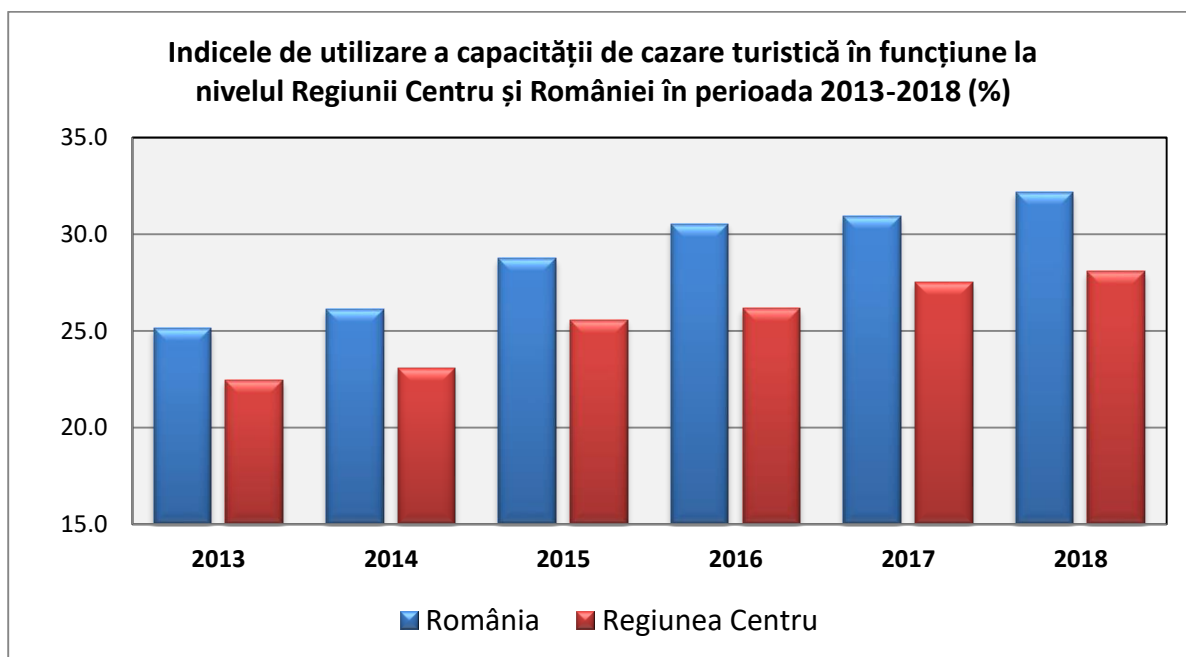

Fig. 6.3.4

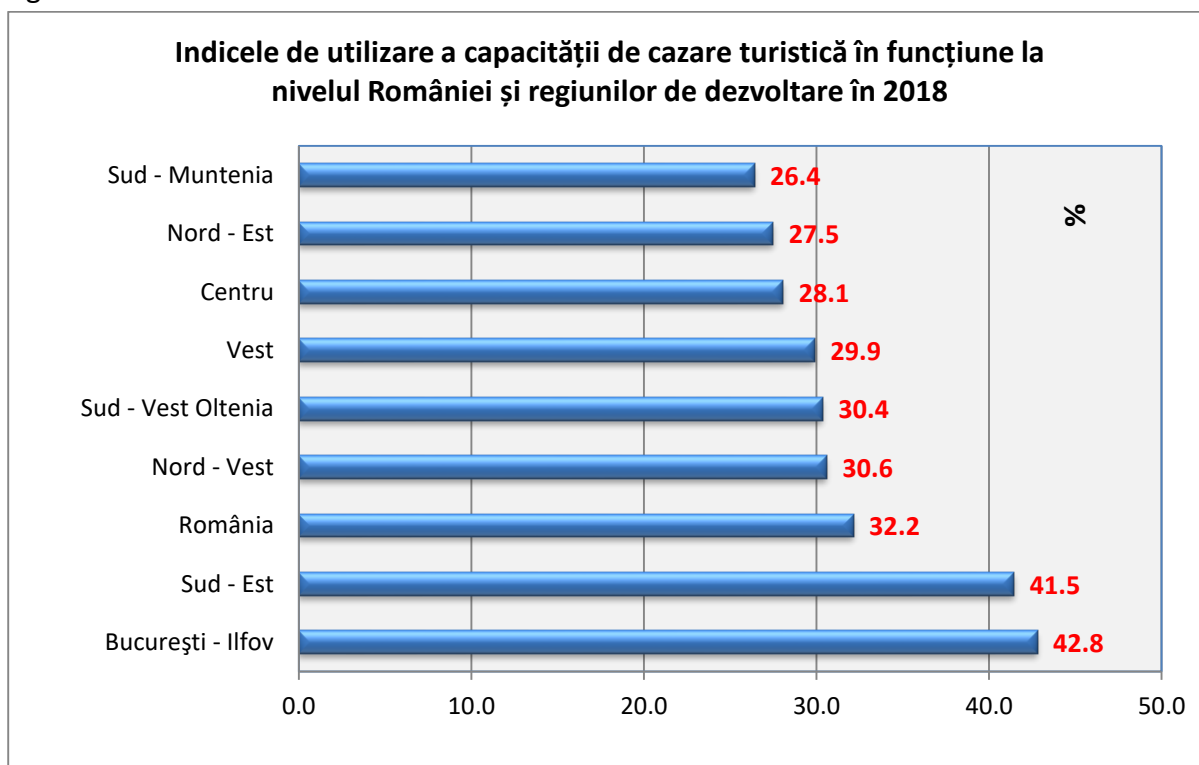

Fig. 6.3.5

Principalii indicatori de intensitate privind activitatea de cazare turistică la nivel regional și național în perioada 2013-2017 scot în evidență aspectele de mai jos:

- **Numărul de unități de cazare la 100 km²** era la nivelul Regiunii Centru de 6,9 în anul 2018 (comparativ cu 3,5 la nivelul României) vizibil mai mare față de cel din anul de referință 2013 (4,8 în regiune și 2,5 la nivel național). Atât la nivel regional cât și național se observă o creștere continuă în perioada 2013-2018
- În perioada 2013-2018, **numărul de turiști la 100 locuitori** a înregistrat la nivelul Regiunii Centru o creștere cu aproape două treimi (+64,9%), creșterea procentuală fiind similară și la nivel național (+63,8%). Astfel că la nivelul Regiunii Centru numărul de turiști la 100 locuitori a crescut continuu de la 70,4 în 2013 la 116,1 în 2018, iar la nivelul României de la 35,5 în 2013 la 58,2 în 2018
- **Rata de funcționare în turism**⁵³, exprimată ca raport procentual între capacitatea de cazare și numărul total al populației, a fost la în anul 2018 la nivelul Regiunii Centru de 2,7 locuri/100 locuitori, față de 1,6 la nivelul întregii țări. Față de anul de referință 2013, rata de funcționare în turism a crescut atât la nivelul regiunii cât și la cel național.

Tabel 6.3.2 Indicatori de intensitate privind activitatea de cazare turistică în România și Regiunea Centru în perioada 2013 - 2018

	Număr unități/ 100 km ²	Număr turiști/ 100 locuitori	Rata de funcționare în turism (%)
2013			
România	2.5	35.5	1.4
Regiunea Centru	4.8	70.4	2.2
2014			
România	2.6	38.0	1.4
Regiunea Centru	5.1	74.0	2.3
2015			
România	2.9	44.5	1.5
Regiunea Centru	6.2	88.4	2.6
2016			
România	2.9	49.5	1.5
Regiunea Centru	6.1	98.2	2.6
2017			
România	3.3	54.7	1.5
Regiunea Centru	6.9	108.5	2.7
2018			
România	3.5	58.2	1.6
Regiunea Centru	6.9	116.1	2.7

⁵³ Capacitate de cazare existentă la 100 locuitori

Sursa: Institutul Național de Statistică

Chiar dacă majoritatea **turiștilor** care vizitează Regiunea Centru sunt români, **ponderea turiștilor străini** este semnificativă, în anul 2018 aceasta situându-se la 18,1%, în creștere ușoară față de cea din anul de referință 2013 (17,3%) și ușor în scădere față de anii anteriori (19,2% în 2017 și 19,0% în 2016). În ceea ce privește evoluția ponderii turiștilor străini la nivelul României se observă valori similare în 2018 comparativ cu anul de referință 2013 (21,7% respectiv 21,6%), însă o ușoară scădere față de anii anteriori, menționând că în perioada 2014-2017 valorile s-au menținut peste 22,5%.

Aria geografică de proveniență a turiștilor străini la nivel național cuprinde majoritatea țărilor europene, precum și unele state extraeuropene (SUA, Canada, Israel, țări din Asia, țări din America de Sud și Centrală, țări din Australia și Oceania). Cei mai mulți turiști străini provin din țări apropiate geografic, furnizoare tradiționale de turiști (Republica Moldova (19,9%, 2330 turiști în 2018), Bulgaria (13,7%, 1600 turiști în 2018), Ungaria (12,7%, 1491 turiști în 2018), Serbia (4,6%, 543 turiști în 2018), Germania (4,2%, 489 turiști în 2018), Italia (4,0%, 468 turiști în 2018), dar se înregistrează și un număr apreciabil de turiști originari din țări mai îndepărtate (Asia (4,5%, 531 turiști în 2018), Israel (2,7%, 320 turiști în 2018), America de Nord (2,2%, 260 turiști în 2018), SUA (1,7%, 199 turiști în 2018), alte țări din Europa (1,1%, 129 turiști în 2018), Africa (0,3%), America de Sud și Centrală (0,3%), Australia și Oceania (0, 2%).

Ponderea înnoptărilor turiștilor străini a fost în anul 2018 de 17,6% la nivelul Regiunii Centru (18,6% la nivelul întregii țări), în creștere față de cea din anul de referință 2013 (16,9%), însă ușor în scădere față de anii anteriori unde a fost peste 18%

Tabel 6.3.3 Numărul sosirilor și înnoptărilor turiștilor și ponderea turiștilor străini din total în România și Regiunea Centru în perioada 2013 - 2018

	Turiști străini (Total)	Ponderea turiștilor străini (%)	Înnoptările turiștilor străini (Total)	Ponderea înnoptărilor turiștilor străini (%)
2013				
România	1717355	21.6	3477854	18.0
Regiunea Centru	321044	17.3	680672	16.9
2014				
România	1914570	22.6	3768104	18.6
Regiunea Centru	359337	18.4	754135	17.8
2015				
România	2239978	22.6	4471639	19.0
Regiunea Centru	430476	18.5	919568	18.2
2016				
România	2480824	22.5	4831816	19.0
Regiunea Centru	490995	19.0	1012951	18.8

2017				
România	2760080	22.7	5291036	19.5
Regiunea Centru	549421	19.2	1102984	18.7
2018				
România	2796622	21.7	5329604	18.6
Regiunea Centru	552545	18.1	1070328	17.6

Sursa: Institutul Național de Statistică

Durata medie a șederii turiștilor⁵⁴ în Regiunea Centru a fost în 2018 de 2,0 zile, sensibil mai redusă decât la nivel național (2,2 zile), înregistrându-se diferențe notabile între județe. În profil teritorial, valori ale duratei medii a șederii turiștilor în 2018 peste media regională s-au înregistrat în județul Covasna (4,6) urmat la mare distanță de Harghita (2,2), la popul opus fiind Sibiu (1,6). Menționăm că în anul de referință 2013, durata medie a șederii turiștilor a fost de 2,2 zile în Regiunea Centru și de 2,4 zile la nivelul întregii țări.

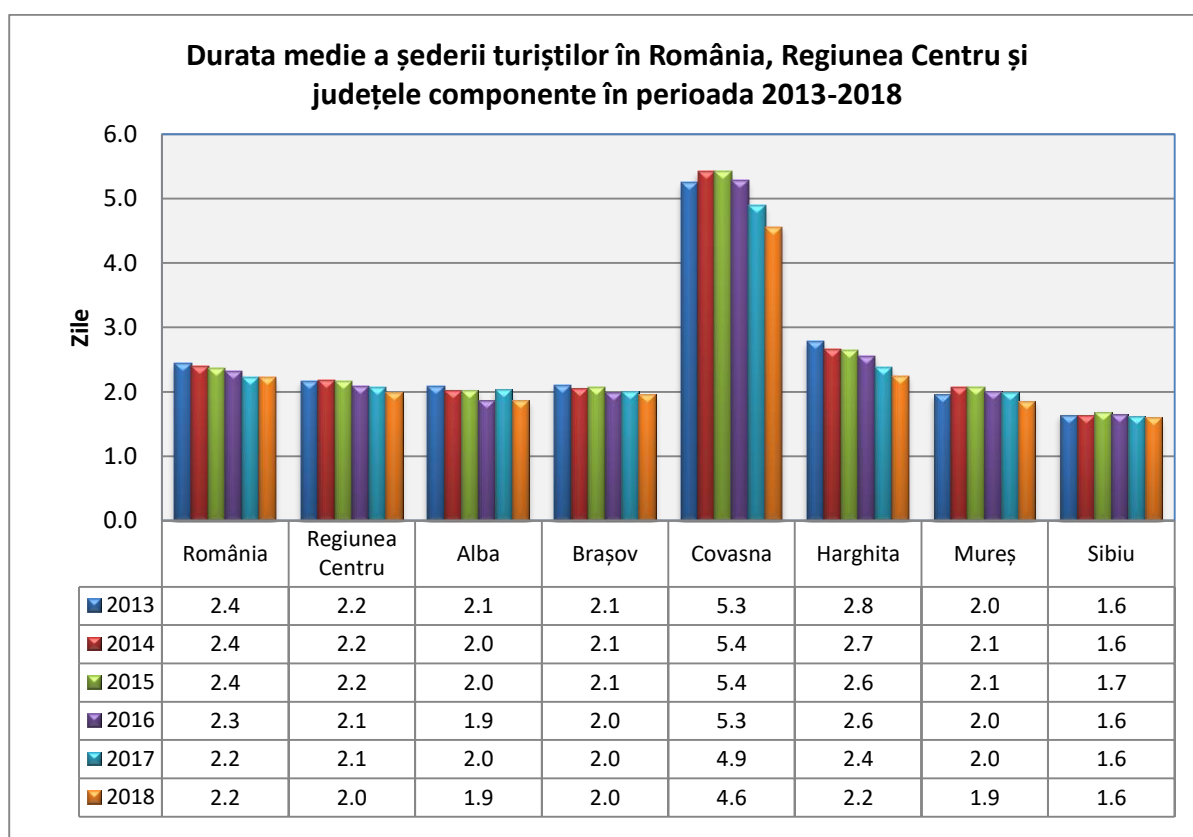

Fig. 6.3.6

Analiza ciclului sezonier indică o concentrare a sosirilor și înoptărilor turiștilor în perioada de vară, august și iulie fiind lunile de vârf, iar în martie se înregistrează cel mai scăzut nivel.

⁵⁴ **Durata medie a sejurului** se calculează prin împărțirea numărului de înoptări realizate la numărul de sosiri ale turiștilor. (definiția Institutului Național de Statistică)

O particularitate se constată în cazul Braşovului, judeţ cu două dintre cele mai importante staţiuni de iarnă din România, unde sosirile turiştilor în cele două sezoane sunt numeric apropiate.

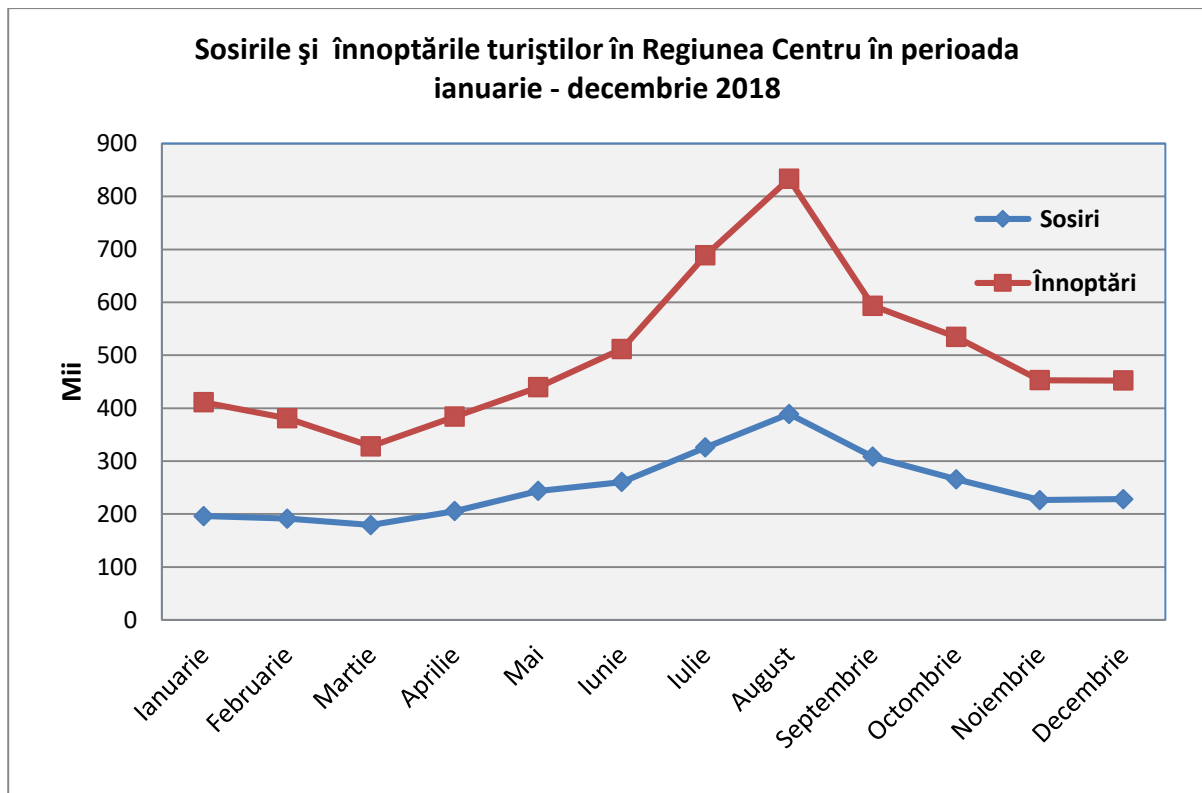

Fig. 6.3.7

CAPITOLUL 7 AGRICULTURA ȘI DEZVOLTAREA RURALĂ

7.1. Delimitarea geografică a mediului rural la nivelul Regiunii Centru

În anul 2010, Uniunea Europeană a adoptat o tipologie revizuită a zonelor urbane/rurale. Tipologia agreată de Uniunea Europeană stabilește 3 categorii de regiuni: regiuni predominant rurale, regiuni intermediare și regiuni predominant urbane. Această metodologie se bazează pe o variantă modificată a tipologiei OECD, utilizată anterior de Comisia Europeană și ia în calcul atât densitatea populației cât și prezența unor centre urbane mari și ponderea acestora în populația totală a regiunii. Conform acestei tipologie, pentru nivelul teritorial 3 (NUTS 3), 2 județe din Regiunea Centru (Brașovul și Sibiu) se încadrează în grupa regiunilor intermediare, iar celelalte 4 în grupa regiunilor predominant rurale.

Din motive ce țin de disponibilitatea datelor și coerența analizei, conceptul de zonă rurală (localitate rurală) utilizat în analiza socio-economică se bazează doar pe legislația românească, respectiv pe prevederile Legii nr. 2/1968 privind organizarea administrativ - teritorială a României, cu modificările și completările ulterioare și ale Legii 350 /2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismului. Astfel, județele cu cea mai mare pondere a suprafeței spațiului rural sunt Mureș și Covasna, urmate de județul Harghita. La polul opus se află județul Brașov, urmat de Alba și Sibiu.

Tabel 7.1.1 Numărul de comune și sate din județele Regiunii Centru la finele anului 2018
- număr -

Țară/Regiune/Județ	Numărul comunelor	Numărul satelor
România	2861	12957
Regiunea Centru	357	1788
Alba	67	656
Brașov	48	149
Covasna	40	122
Harghita	58	235
Mureș	91	464
Sibiu	53	162

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

Potrivit datelor statistice de la finele anului 2017, în Regiunea Centru sunt 357 de comune, reprezentând 12,5 % din numărul total al comunelor din România și 1788 de sate (13,8 % din numărul total la nivel național). La nivelul Regiunii Centru, cele mai multe comune sunt în județele Mureș (91) și Alba (67), iar cele mai puține în județele Covasna (40) și Brașov (48).

Analizând comparativ ponderea comunelor și cea a satelor la nivel de județ se observă unele discrepanțe, acestea fiind datorate în special condițiilor fizico-geografice. Peste o treime din numărul satelor Regiunii Centru se află pe teritoriul județului Alba, în special în Munții Apuseni fiind cunoscute sub denumirea de crânguri sau cătune. O pondere ridicată a numărului de sate este și în județul Sibiu (26%), la polul opus fiind județele Covasna (6,8%) și Brașov (8,3%).

7.2. Infrastructura tehnico-edilitară din zona rurală a Regiunii Centru

Potrivit datelor statistice din 2017, din cele 357 de comune ale Regiunii Centru 285 comune erau conectate la rețeaua publică de alimentare cu apă potabilă (79,8% din nr. total), 166 comune erau conectate la rețeaua publică de canalizare (46,5%) și 194 comune erau conectate la rețeaua națională de distribuție a gazelor naturale. Față de anul 2013 se remarcă o îmbunătățire semnificativă în ce privește numărul de comune conectate la rețele județene de apă și canal. Județele care se caracterizează prin cele mai mari ponderi ale comunelor care beneficiază de o infrastructură tehnico-edilitară mai dezvoltată sunt Brașovul, Mureșul și Harghita.

Tabel 7.2.1 Numărul comunelor din județele Regiunii Centru în funcție de dotarea tehnico-edilitară

- număr -

Regiune/Județ	Total comune	Din care, comune cu:					
		Instalații de alimentare de apă		Instalații de canalizare publică		Rețea de distribuție a gazelor naturale	
		2013	2017	2013	2017	2013	2017
Regiunea Centru	357	266	285	131	166	192	194
Alba	67	54	62	13	23	24	24
Brașov	48	41	43	15	19	31	32
Covasna	40	26	27	20	24	9	9
Harghita	58	46	50	34	38	19	20
Mureș	91	68	69	32	38	71	71
Sibiu	53	31	34	17	24	38	38

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

7.3. Populația din mediul rural. Forța de muncă

7.3.1. Principalii indicatori demografici

Numărul populației rurale din Regiunea Centru totalizează 992 899 locuitori, reprezentând 42,6% din totalul populației regiunii la nivelul anului 2018. Cele mai ridicate procentaje ale

populației rurale se înregistrează în județele Harghita și Covasna (57,8% respectiv 52,9%), iar cele mai scăzute în județele Brașov și Sibiu (29,3% respectiv 34,7%). Față de anul 1990, ponderea populației rurale a crescut cu 3,2 puncte procentuale, în ciuda faptului că, după anul 1990, un număr de 12 comune au fost declarate orașe.

Se constată în ultimii ani un interesant fenomen de „re-ruralizare” a României și, implicit, a Regiunii Centru, determinat de migrația dinspre mediul urban spre mediul rural. Acest fenomen are atât cauze economice (creșterea costului vieții în orașe și pierderea locurilor de muncă au determinat un număr important de persoane - pensionari cu pensii mici, persoane active rămase fără un loc de muncă - să se mute în mediul rural, cât și cauze sociale (tendința tinerelor familii de a se stabili în zonele periurbane, în localități formal rurale, dar care dispun de o bună infrastructură edilitară).

Tabel 7.3.1 Ponderea populației rurale

- % -

Regiune/Județ	1990	2000	2013	2018	Variație 2018/1990
Regiunea Centru	39,5	39,5	42,1	42,7	3,2 pp ⁵⁵
Alba	44,8	41,1	41,9	41,5	-3,3 pp
Brașov	23,5	24,3	28,1	29,3	5,8 pp
Covasna	46,2	47,7	52,2	52,9	6,7 pp
Harghita	52,3	54,2	57,1	57,8	5,5 pp
Mureș	49,0	48,6	49,8	50,7	1,7 pp
Sibiu	33,1	31,6	33,9	34,7	1,6 pp

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

Structura pe vârste a populației rurale relevă o repartizare destul de echilibrată pe cele 3 grupe mari de vârstă, cu excepția județului Alba, unde populația vârstnică din mediul rural depășește numeric populația tânără. Față de situația populației la nivel general (ambele medii), indicatorii demografici derivați calculați pentru mediul rural pun în evidență anumite dezechilibre între grupele de vârstă: raportul de dependență demografică totală la nivel regional: 56% în mediul rural comparativ cu 52% pentru ambele medii rezidențiale, raportul de dependență demografică a vârstnicilor: 28% în mediul rural, valoare apropiată de cea înregistrată pentru mediile rezidențiale întrunite (27%). Prognozele demografilor arată o agravare a dezechilibrelor între grupele de vârstă, prin creșterea accentuată a proporției vârstnicilor, în special în mediul rural.

⁵⁵Puncte procentuale

Tabel 7.3.2. Structura pe grupe mari de vârste a populației rurale și indicatorii demografici derivați

Ani	0-14 ani	15-64 ani	65 ani și peste	Rap. de dependență demografică (%)	Rap. de dependență demografică al vârstnicilor(%)	Rata îmbătrânirii demografice(‰)
Anul 2008	184369	671033	168023	53	25	910
Anul 2018	181228	635540	176131	56	28	972

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

7.3.2. Evoluția principalilor indicatori ai mișcării naturale

Începând cu anul 1991, populația din mediul rural din Regiunea Centru a înregistrat în fiecare an rate negative ale sporului natural, cea mai scăzută valoare atingându-se în 1996 (-3,7‰). Această evoluție a fost determinată atât de modificarea comportamentului procreator al populației cât și de modificarea treptată a structurii pe grupe de vârste a populației, prin diminuarea ponderii populației feminine de vârstă fertilă. La această situație se adaugă migrația internă și externă, care înregistrează de asemenea un sold puternic negativ și afectează cu precădere populația tânără. Previziunile demografilor arată o înrăutățire a indicatorilor demografici din mediul rural din Regiunea Centru, în special în județul Alba (scădere accentuată a numărului populației și creșterea dezechilibrelor între grupele de vârstă).

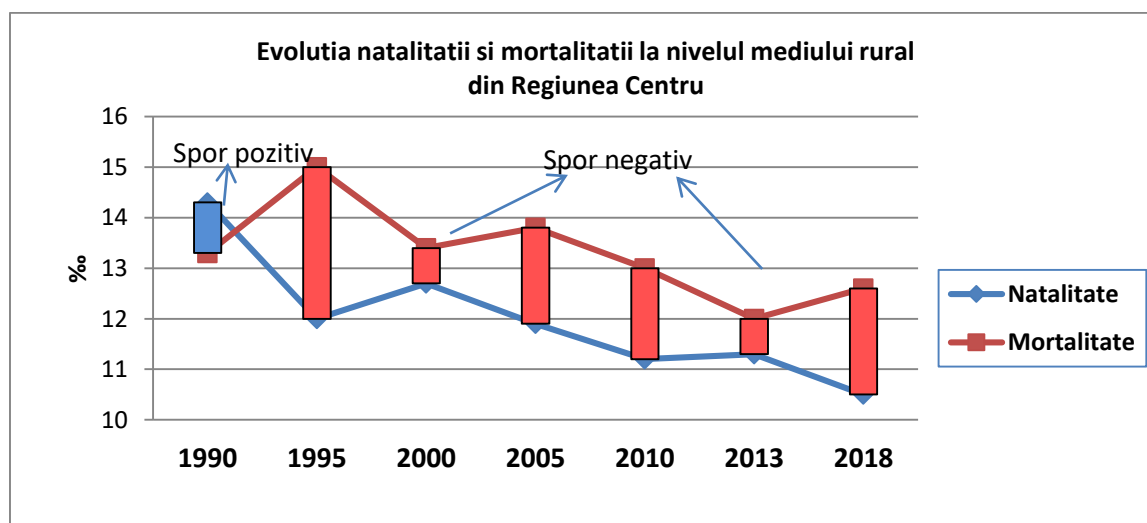

Fig. 7.3.1

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

7.3.3. Caracteristicile și evoluția pieței forței de muncă

Conform datelor Institutului Național de Statistică⁵⁶, rata de activitate a populației în vârstă de muncă din mediul rural din Regiunea Centru a coborât de la 68,2% în anul 2000 la 56,8% în anul 2017, sensibil mai redusă decât cea înregistrată în mediul urban – 68,1%. Această evoluție a fost determinată de creșterea rapidă a unor categorii de persoane inactice (pensionarii). Amintim faptul că în categoria populației inactive sunt incluși pensionarii, elevii și studenții, casnicele, persoanele întreținute de stat, de alte organizații sau de membrii familiei.

Rata de ocupare a populației în vârstă de 15-64 ani din mediul rural din Regiunea Centru s-a redus în perioada 2000- 2017 de la 66% la 53,5%, fiind de asemenea vizibil inferioară celei înregistrate în mediul urban – 65,9%. Aceste valori sunt încă departe de rata - țintă de ocupare la nivel național (70% din populația de 20-64 ani), stabilită prin **Strategia Europa 2020**. Această rată redusă de ocupare are multiple cauze: lipsa locurilor de muncă disponibile, nivelul redus de diversificare al economiei rurale (dependența masivă de o singură activitate – agricultura), lipsa spiritului antreprenorial și a cunoștințelor necesare inițierii și conducerii unei afaceri pe cont propriu, lipsa unor măsuri eficiente de stimulare a creării de noi locuri de muncă pe durată lungă în mediul rural, nivelul scăzut de pregătire profesională și corelarea insuficientă între oferta profesională a sistemului educativ și cerințele în continuă schimbare ale pieței forței de muncă, nivelul incipient al formării profesionale pe parcursul întregii vieți și mobilitatea redusă a forței de muncă. În ceea ce privește numărul forței de muncă din agricultură, specificul României este dat de proporția redusă a salariaților în totalul populației ocupate în acest sector, situație ce se regăsește și la nivelul Regiunii Centru. Astfel, din cele 173,9 mii persoane ocupate în agricultură și silvicultură la nivelul Regiunii Centru, doar 14,4 mii au statutul de salariat, marea majoritate a celor ce lucrează în acest sector fiind fie lucrători pe cont propriu, fie lucrători familiali neremunerați.

Tabel 7.3.3. Evoluția ratei de activitate în Regiunea Centru
(Ancheta forței de muncă în gospodării – AMIGO)

- % -

Grupa de vârstă	Mediul rezidențial	2000	2005	2010	2013	2018
15-64 ani	Total	64,7	59,2	60,4	60,0	61,6
	Urban	62,6	60,8	63,9	64,7	67
	Rural	68,2	56,6	55,1	52,9	54
15 ani și peste	Total	58,0	50,5	50,0	49,3	48,7
	Urban	55,4	52,8	53,4	53,6	53,1
	Rural	61,7	47,0	45,2	43,0	42,7

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

⁵⁶Ancheta forței de muncă în gospodării - AMIGO

Tabel 7.3.4. Evoluția ratei de ocupare în Regiunea Centru
(Ancheta forței de muncă în gospodării – AMIGO)

- %-

Grupa de vârstă	Mediul rezidențial	2000	2005	2010	2013	2018
15-64 ani	Total	59,8	55,8	54,1	54,2	59
	Urban	56,1	57,6	56,7	58,6	65
	Rural	66	51,4	50,1	47,7	50,6
15 ani și peste	Total	53,9	46,3	44,9	44,6	46,7
	Urban	49,8	48,5	47,4	48,5	51,5
	Rural	60	42,8	41,1	38,9	40

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

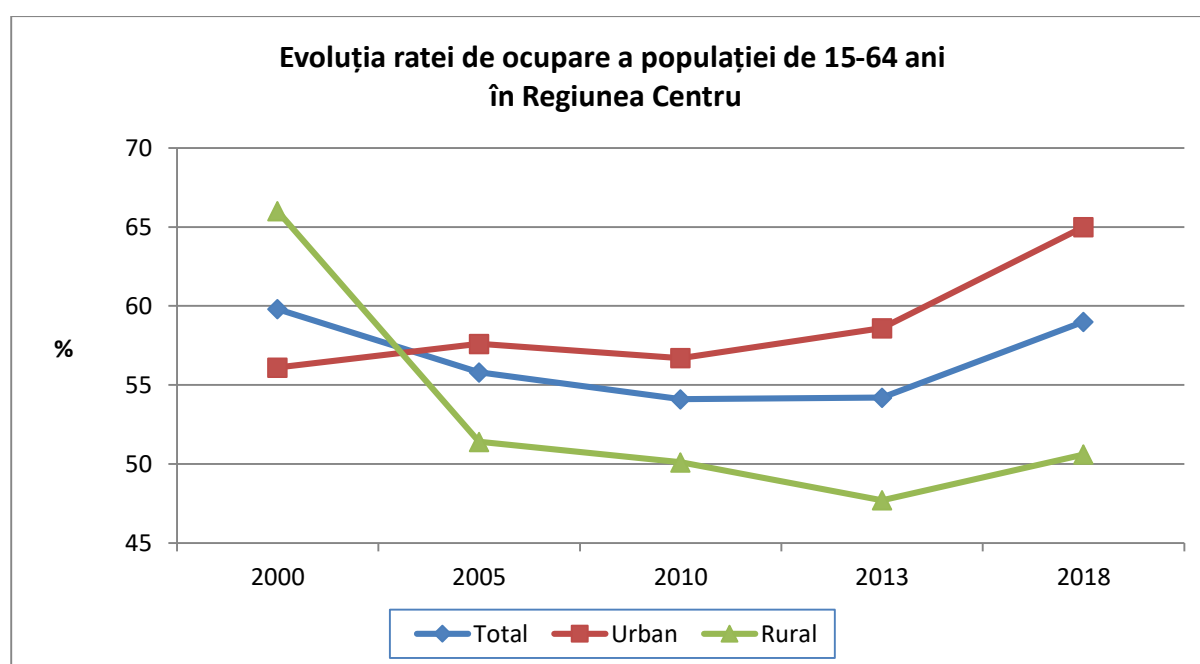

Fig. 7.3.2

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

7.4. Economia zonelor rurale din Regiunea Centru

7.4.1 Trăsături specifice ale economiei zonelor rurale

Principala caracteristică a zonelor rurale din România este dependența masivă de o singură ramură economică - agricultura. Agricultura de semi-subsistență practică în majoritatea zonelor rurale din Regiunea Centru se caracterizează prin predominanța exploatațiilor agricole de dimensiuni mici, forța de muncă îmbătrânită, ponderea scăzută a muncii mecanizate în procesul de producție și, bineînțeles, o valoare scăzută a veniturilor obținute. Pădurile reprezintă o altă resursă economică importantă, însă prin valorificarea incompletă

a masei lemnoase se obțin mai puține venituri decât în majoritatea țărilor europene, iar prin exploatarea într-o manieră nesustenabilă se pune în pericol dezvoltarea economică durabilă a zonelor împădurite.

O situație atipică se întâlnește în comunele din preajma marilor orașe ale regiunii (Șelimbăr, Cristian - Sibiu, Cristești - Târgu Mureș; Ciugud, Galda de Jos, Sântimbru – Alba Iulia, comunele din zona metropolitană Brașov etc.). Acestea au o infrastructură edilitară relativ dezvoltată, o economie puternică și diversificată (întreprinderi industriale moderne, servicii, depozite, zone comerciale moderne), funcționând ca o prelungire de facto a orașelor propriu-zise.

În fine, turismul reprezintă o alternativă economică prea puțin exploatată în prezent. Cele câteva localități rurale care au reușit valorificarea atuurilor naturale și antropice în domeniul turismului (Moeciu, Bran, câteva comune din Mărginimea Sibiului, Rimetea ș.a.) pot constitui modele de urmat pentru multe alte localități ce dispun de un potențial turistic ridicat. Dezvoltarea turismului antrenează totodată dezvoltarea altor domenii economice și sociale (infrastructura de transport, industriile artisanale, industria agroalimentară, diverse servicii) generându-se astfel un efect multiplicator în economia locală.

Măsurile de stimulare a afacerilor în domenii economice neagricole (turism, servicii, industrii artisanale etc.) concomitent cu dezvoltarea competențelor profesionale și îmbunătățirea cunoștințelor antreprenoriale ale locuitorilor din mediul rural pot contribui considerabil la reducerea dependenței de activitățile agricole, creșterea ocupării și dezvoltarea economică a spațiului rural.

7.4.2 Agricultură și silvicultură

Condițiile de climă, relief și sol, faptul că aproape jumătate din suprafața este ocupată de zona montană, iar în depresiunile din răsăritul teritoriului se înregistrează în mod obișnuit cele mai joase temperaturi din țară, ar putea fi considerați factori care să facă din Regiunea Centru o zonă mai puțin propice pentru agricultură.

Resurse naturale agricole

Suprafața agricolă a Regiunii Centru este de 1900,4 mii ha reprezentând 55,7% din suprafața totală a regiunii și 13% din suprafața agricolă a României. După modul de folosință, structura suprafeței agricole se prezintă astfel: arabil 39,5%, pășuni 34%, fânețe 25,3%, vii și pepiniere viticole 0,5%, livezi și pepiniere pomicele 0,7%.

Cele mai mari ponderi ale suprafețelor agricole se înregistrează în județele Mureș și Harghita (61,2% respectiv 59,6% din suprafața totală), ultimul având, procentual, cele mai întinse

suprafețe de pășuni și fânețe (80% din suprafața agricolă), iar cea mai redusă în Covasna (50,1%), județul cu cea mai mare suprafață acoperită de păduri și vegetație forestieră (44,5% din suprafața totală).

Tabel 7.4.1. Modul de utilizare a terenurilor la 31 decembrie 2014⁵⁷

- hectare -

Țară/ Regiune/ Județ	Suprafața totală	Suprafața agricolă	din care:					Păduri și alte terenuri cu vegetație forestieră	Ape și bălți	Alte suprafețe
			Arabil	Pășuni	Fânețe	Vii și pepiniere viticole	Livezi și pepiniere pomicole			
România	23839071	14630072	9395303	3272165	1556246	209417	196941	6734003	831495	1643501
Regiunea Centru	3409972	1900464	750930	645549	480899	9254	13832	1246673	32456	230379
Alba	624157	323131	129503	117784	70206	4656	982	227846	6283	66897
Brașov	536309	281251	120528	98548	60836	60	1279	206466	5867	42725
Covasna	370980	185939	83151	60915	41281	-	592	165161	2971	16909
Harghita	663890	395393	78453	153385	162739	35	781	237574	5066	25857
Mureș	671388	411131	220797	109257	74262	1664	5151	209451	6388	44418
Sibiu	543248	303619	118498	105660	71575	2839	5047	200175	5881	33573

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

Resurse umane utilizate în agricultură

Populația ocupată în agricultură la sfârșitul anului 2017 număra 175,6 mii persoane, reprezentând 16,8% din totalul populației ocupate a regiunii (față de 20,8% la nivelul întregii țări), în scădere cu 6,1 puncte procentuale față ponderea înregistrată în anul 2013. Forța de muncă salariată din acest sector s-a mărit cu 20,2% în perioada 2013-2017, ajungând la 2,3% din numărul total de salariați (14,9 mii persoane). Deși numeroasă, populația ocupată în agricultură are o vârstă medie ridicată, fiind formată, de cele mai multe ori din persoane fără o pregătire de specialitate adecvată, fapt resimțit mai acut la asimilarea noilor tehnologii de producție. De asemenea, celor mai multor conducători de exploatații agricole individuale le lipsesc cunoștințele de bază în domeniul organizării afacerilor (ex. cunoștințe privind managementul în domeniile agricol și agro-alimentar precum și informații privind noile tehnologii agricole).

Tabel 7.4.2. Populația ocupată în agricultură la sfârșitul anului

- mii persoane -

	2013	2017	Variație	
			Abs.	%
Populația ocupată totală	1040,8	1045,0	4,2	0,4
Populația ocupată în	238,2	175,6	-62,6	-26,3

⁵⁷Pana la finalizarea acțiunii de cadastrare a României, de către Agenția Națională de Cadastru și Publicitate Imobiliară, seriile de date sunt blocate la nivelul anului 2014

agricultură și silvicultură				
Salariați în agricultură și silvicultură	12,4	14,9	2,5	20,2

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică, Balanța Forței de Muncă

Resurse materiale

Suprafața amenajată pentru irigații în Regiunea Centru la sfârșitul anului 2018 era de doar 15400 hectare (2% din suprafața arabilă). Cele mai întinse suprafețe irigabile se găsesc în județele Covasna și Alba, în timp ce în Harghita nu există suprafețe agricole pregătite pentru irigații. Mult mai întinse sunt suprafețele pe care s-au realizat lucrări de desecare – 203000 hectare, suprafețele ce mai extinse găsindu-se în județele Brașov (81369 ha) și Covasna (44370 ha). Lucrări de combatere a eroziunii solului s-au efectuat pe o suprafață totală de 298 260 hectare. Cu excepția județului Covasna, în celelalte cinci județe din Regiune terenurile agricole amenajate contra eroziunii solului ocupă suprafețe extinse.

Tabel 7.4.3 Suprafețele agricole amenajate pentru irigații și cele supuse lucrărilor de combatere a eroziunii

- hectare -

An	Suprafața agricolă	Suprafața supusă lucrărilor pt. combaterea eroziunii solului	Suprafața supusă lucrărilor de desecare	Suprafața amenajată pt. irigații
2013	1899428	297311	202755	15400
2018	1900464	298260	203000	15400

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

Parcul de tractoare și mașini agricole din Regiunea Centru număra, în anul 2018, 28 837 tractoare agricole fizice, 22232 pluguri pentru tractor, 8047 semănători mecanice și 3253 combine autopropulsate pentru cereale. Județele Mureș și Brașov se situează pe primele locuri în ce privește numărul de tractoare și pluguri pentru tractor și cultivate mecanice, iar Mureșul și Alba ocupă primele poziții la numărul de semănători mecanice. Față de anul 2013, numărul tractoarelor a crescut cu 17,2%, numărul plugurilor cu 12,1%, numărul semănătorilor cu 9,3%, iar numărul combinelor pentru cereale cu 16,1%. Suprafața arabilă ce revine unui tractor, de 26 hectare, este cea mai redusă din România.

Tabel 7.4.4. Parcul de mașini agricole

- număr -

An	Tractoare fizice	Pluguri pt. tractor	Cultivate mecanice	Semănători mecanice	Combine pt. recoltat cereale	Combine pt. recoltat furaje
2013	24609	19829	4057	7364	2802	241
2018	28837	22232	4356	8047	3253	309

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

În anul 2018 s-au aplicat 42 940 tone îngrășăminte chimice pe o suprafață 659 312 ha (34,7% din suprafața agricolă a regiunii), județul Mureș ocupând primul loc la nivel regional. Cantitatea medie de îngrășăminte chimice la hectar raportată la suprafața agricolă a regiunii, este de 22,6 kg. Raportată la suprafața pe care s-a aplicat, cantitatea medie de îngrășăminte chimice utilizată este de 65 kg/ha .

În anul 2018, la nivelul Regiunii Centru, s-au aplicat îngrășăminte naturale pe 191 180 hectare (10,1% din suprafața agricolă), cantitatea folosită fiind de 5 583 904 tone, cca 40% din această cantitate fiind utilizată în județul Alba .

Tabel 7.4.5 Îngrășămintele utilizate în agricultură la nivelul Regiunii Centru

An	Îngrășăminte chimice utilizate (tone)	Suprafața pe care s-au aplicat îngrășăminte chimice (ha)	Îngrășăminte naturale utilizate (tone)	Suprafața pe care s-au aplicat îngrășăminte naturale (ha)
2013	51878	510106	2941961	112455
2018	42940	659312	5583904	191180

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

Exploatațiile agricole

Potrivit datelor rezultate în urma Recensământului General Agricol din anul 2010 și Anchetelor Structurale din 2013 și 2016, numărul exploatațiilor agricole din Regiunea Centru care dețin terenuri agricole a scăzut cu 13,6% în perioada 2010- 2016, de la 374 mii la 323 mii , iar totalul suprafețelor agricole utilizate a scăzut cu 7%. În consecință, suprafața medie ce revine pe o exploatație agricolă a ajuns la 4,68 hectare în anul 2016, în creștere cu 7,8% față de anul 2010.

Tabel 7.4.6. Numărul exploatațiilor agricole și suprafața utilizată

	- număr -				
	2010	2013	2016	Variație (%) 2016 fata de	
				2010	2013
Nr. exploatațiilor agricole care dețin terenuri agricole (mii)	374	351	323	-13,6	-8,0
Suprafața agricolă utilizată (mii ha)	1626	1694	1513	-7,0	-10,7
Suprafața agricolă medie/ exploatație(ha)	4,34	4,82	4,68	+7,8	-2,9

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

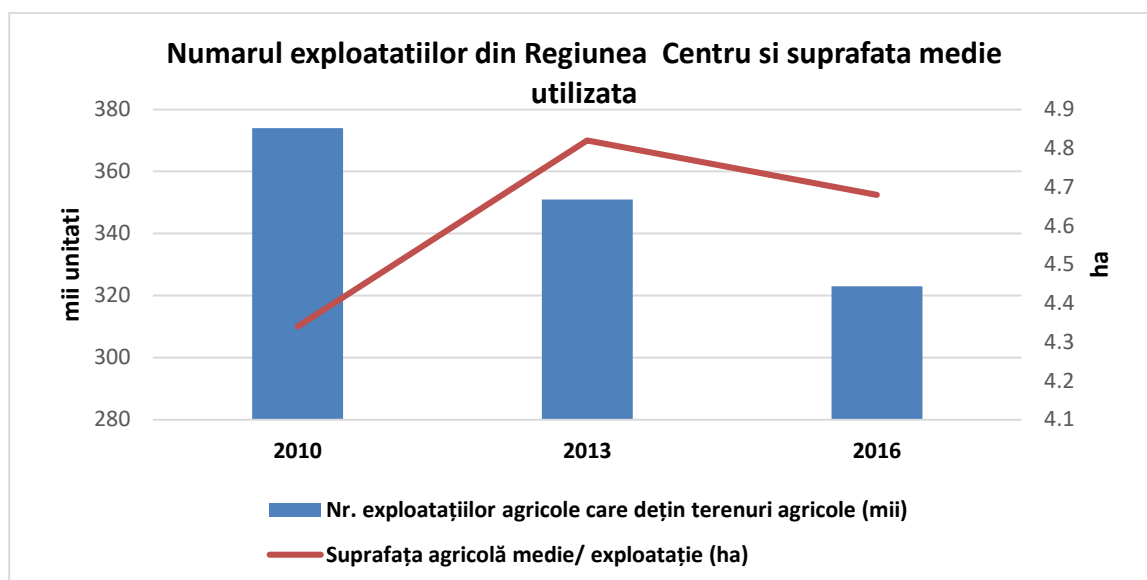

Fig. 7.4.1 Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

Producția agricolă

Valoarea producției agricole a Regiunii Centru, în anul 2017, a fost de 8,34 miliarde lei, reprezentând 10,6% din valoarea producției agricole a României. Cu această pondere Regiunea Centru se situează doar pe locul al 7-lea între regiunile de dezvoltare ale țării. Mureșul este județul cu cea mai mare pondere din valoarea producției agricole regionale (24,7%), iar Harghita și Sibiu, fiecare cu 12,3% și respectiv 12,2%, dețin cele mai mici ponderi din valoarea producției agricole obținută la nivel regional în 2017.

Sectorul vegetal deține 56,7 % din totalul producției agricole a regiunii, comparativ cu 67,8% la nivel național. Sectorul privat are o pondere covârșitoare – 98,2 % din valoarea producției agricole regionale, fiind apropiat de media națională (98,3%).

Tabel 7.4.7 Valoarea producției agricole obținute în anul 2017

- mii lei -

Țară/Regiune/Județ	Total	Vegetală	Animală	Servicii
România	78494105	53216739	24331854	945512
Regiunea Centru	8341541	4731621	3564163	45757
Alba	1755028	1012819	721264	20945
Brașov	1395413	534551	844294	16568
Covasna	1091932	779271	310418	2243
Harghita	1022566	579837	442623	106
Mureș	2062064	1282157	776577	3330
Sibiu	1014538	542986	468987	2565

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

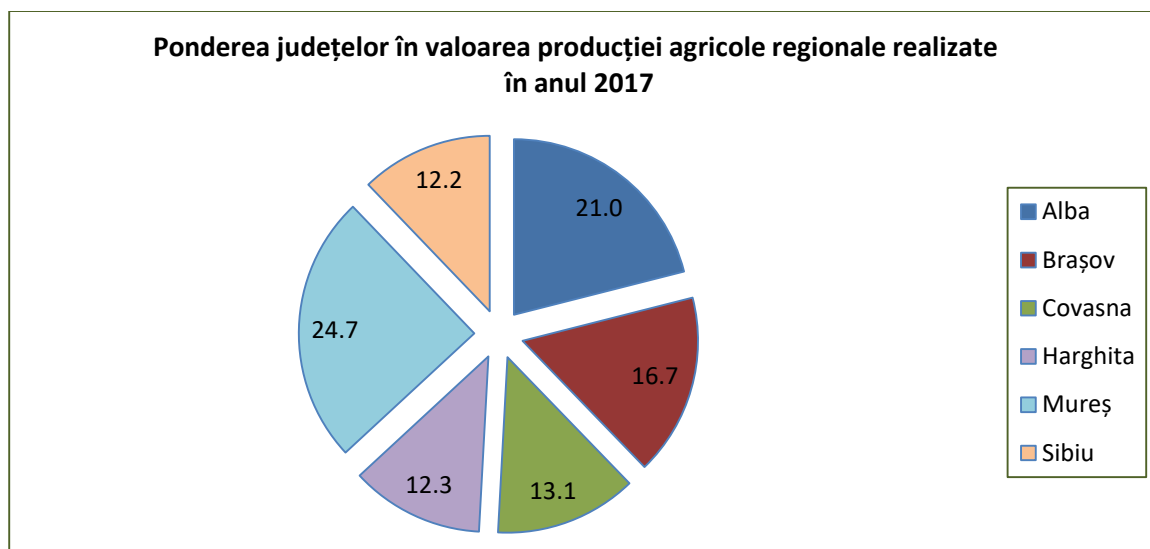

Fig. 7.4.2 Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

Ponderele agriculturii în VAB regională a scăzut în ultimii ani, de la 5,9% în 2010 la 4,6% în 2016, aceeași evoluție înregistrându-se și la nivel național. Se remarcă ponderea mare a consumului intermediar în totalul producției agricole atât la nivel regional (54,6%) cât și la nivel național (55,2%).

Productivitatea muncii în agricultură la nivel regional, în anul 2016⁵⁸, de 20591 lei/pers./an, era cu 14,4% peste cea înregistrată la nivelul întregii țări. Raportată la productivitatea muncii pe ansamblul economiei, productivitatea muncii în agricultură era de 3,6 ori mai redusă, iar la nivel național de 4,6 ori. Este greu de stabilit o tendință pe termen mediu a productivității muncii în agricultură, deoarece producția și implicit productivitatea sunt influențate puternic de variațiile climatice, semnificativi în acest sens fiind anii 2012 și 2015, în care s-au înregistrat secete puternice.

Sectorul vegetal

În anul 2018 au fost cultivate doar 78% din totalul suprafeței arabile. Suprafețele cultivate cu cereale dețin cea mai mare pondere — 53,6% din total (principalele culturi sunt în ordine: porumbul, grâul și secara, orzul și orzoaica). Urmează furajele (30,%, în creștere față de anul 2013), plantele tehnice (cartoful —6,2% din total și sfecla de zahăr —1,7%, ambele în scădere în ultimii ani) și legumele (3,2% din suprafețele cultivate) și floarea soarelui (2,3%). Influențate de mărirea suprafețelor cultivate și de producțiile medii la hectar, producțiile vegetale au avut o evoluție fluctuantă de-a lungul perioadei 2013-2018. Putem

⁵⁸Calculare pe baza datelor I.N.S.

totuși desprinde o evoluție ascendentă la majoritatea culturilor, cu excepția culturilor de cartof și sfeclă de zahăr.

Tabel 7.4.8 Suprafețele agricole cultivate în Regiunea Centru

- hectare -

An	Suprafața cultivată totală	Grâu + secară	Orz + orzoaică	Porumb	Leguminoase	Cartofi	Sfeclă de zahăr	Floarea soarelui	Legume	Furaje
2013	564734	92080	31182	149846	473	48088	11697	8227	18786	172067
2018	585866	93284	30981	162784	1487	36048	9975	13711	18703	178109

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

Tabel 7.4.9 Producția vegetală obținută la principalele culturi în Regiunea Centru

- tone -

An	Grâu + secară	Orz + orzoaică	Porumb	Leguminoase	Cartofi	Sfeclă de zahăr	Floarea soarelui	Legume	Furaje
2013	302835	78673	644116	979	957494	459875	12173	266249	2628898
2018	390366	99443	1147161	2768	824701	367428	38727	288681	3434098

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

Puternic influențate de factorii naturali (sol, climă), producțiile medii la hectar sunt în general scăzute. Comparativ cu mediile pe țară, în anul 2018, producțiile medii la nivel regional au fost mai mari la: cartofi (+29,2%), furaje (+7,9%) și mai mici la sfeclă de zahăr (-3,1%), porumb (-7,8%), floarea soarelui (-7,1%) grâu și secară (-12,5%), orz și orzoaică (-27,3%).

Tabel 7.4.10. Producția medie obținută în Regiunea Centru la principalele culturi agricole

- Kg/ha -

An	Grâu + secară	Orz + orzoaică	Porumb	Cartofi	Sfeclă de zahăr	Floarea soarelui	Furaje
2013	3289	2523	4299	19835	39316	1480	14062
2018	4185	3210	7047	22784	36834	2825	17674

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

Suprafața ocupată de vii și pepiniere viticole este redusă (doar 0,5 % din suprafața agricolă, comparativ cu 1,4 % la nivel național). Regiunea Centru deține 3,3 % din suprafața ocupată cu vii pe rod a României și 4,3% din producția națională de struguri. Viile din Regiunea Centru se remarcă prin ponderea mare deținută de soiurile nobile (85,7 % din total față de doar 51,9 % la nivelul întregii țări). Județul Alba deține 83,8% din suprafața ocupată cu vii a regiunii și 89,6% din producția regională de struguri.

Tabel 7.4.11. Suprafața viilor și producția de struguri la nivelul Regiunii Centru

An	Suprafața viilor pe rod (ha)		Producția de struguri (tone)		Producția medie de struguri (kg/ha)	
	Vii altoite	Vii hibride	Vii altoite	Vii hibride	Vii altoite	Vii hibride
2013	3936	892	26463	4813	6723	5396

2018	5056	844	44074	5281	8718	6256
-------------	------	-----	-------	------	------	------

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

În anul 2018 s-au obținut în Regiunea Centru 137223 tone fructe (7,6% din producția de fructe a României). Merele dețin ponderea cea mai mare (53,4%), urmate de prune (32,7%), ordinea fiind inversă la nivel național. 36,4% din producția regională de fructe a fost obținută într-un singur județ – Mureșul, Alba situându-se pe a doua poziție, cu 26,9%.

Tabel 7.4.12. Suprafața livezilor și producția de fructe la nivelul Regiunii Centru

An	Suprafața ocupată de livezi (ha)	Producție totală (tone)	Din care:				
			Prune	Mere	Pere	Cireșe, vișine	Nuci
2013	14040	96100	20373	58813	5500	6013	3082
2018	13832	137223	44914	73314	5203	5151	5158

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

Sectorul zootehnic

La sfârșitul anului 2018, Regiunea Centru deținea 2,32 milioane ovine (22,8 % din efectivul de ovine al României), 346 mii bovine (17,5% din șeptelul național), 375 mii porcine (9,5% din efectivul la nivel național) și 8,5 milioane păsări (11,5% din numărul de păsări la nivel național).

Numărul de animale ce revin la 100 ha teren (suprafață arabilă + pășuni și fânețe) în Regiunea Centru, în anul 2018, este de 20 bovine (15 la nivel național) și 141 ovine și caprine (90 la nivelul întregii țări). La 100 ha teren arabil revin 59 porcine, față de 45 la nivel național.

În perioada 2013-2018 se constată creșteri ale efectivelor de caprine, ovine și bovine (cu 20,6%, 13,1% respectiv 7,8%) și scăderi la efectivele de porcine, de cabaline și de păsări (-23,5%, -22,2% respectiv -0,4%).

Tabel 7.4.13. Efectivele de animale la 31 decembrie

- Capete -

	Regiunea Centru			România		
	2013	2018	Variație (%)	2013	2018	Variație (%)
Bovine	320786	345677	7,8	2022408	1977232	-2,2
Porcine	490022	374759	-23,5	5180173	3925283	-24,2
Ovine	2047133	2316081	13,1	9135678	10176400	11,4
Caprine	117484	141685	20,6	1312967	1539317	17,2
Cabaline	68597	53388	-22,2	548245	447791	-18,3
Păsări	8535643	8501515	-0,4	79440251	73993010	-6,9
Albine (familii)	195713	211229	7,9	1354218	1689500	24,8

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

Regiunea Centru deține ponderi însemnate la principalele produse de origine animală: 21,3% din producția de lână a României, 18,3% din producția de lapte, 13,1% din producția de carne, 9,9% din producția națională de ouă. Comparativ cu anul 2013, în anul 2018 s-au înregistrat creșteri la producția de carne (+6,3%) lapte (+8,2%), lână (+9%) și scăderi la miere (-11,7%) și la ouă (-5,7%).

Tabel 7.4.14 Producția agricolă animală realizată

	Regiunea Centru			România		
	2013	2018	Variație (%)	2013	2018	Variație (%)
Carne (t gr viu)	183463	195023	6,3	1299525	1483749	14,2
Lapte (mii hl)	7889	8535	8,2	48728	46741	-4,1
Lână (t)	4587	5000	9,0	20719	23459	13,2
Ouă (mil buc)	601	567	-5,7	6388	5713	-10,6
Miere (t)	3958	3493	-11,7	26678	29162	9,3

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

Valorificarea produselor agricole

Valorificarea producției agricole constituie una din problemele cele mai importante cu care se confruntă majoritatea producătorilor agricoli. Lipsa de organizare a producătorilor, insuficienta dezvoltare a structurilor specifice și a pieței agricole interne precum și insuficienta reglementare a relației producător - vânzător induc o stare de permanentă nesiguranță în ce privește valorificarea produselor agricole obținute. Cei mai afectați sunt micii producători agricoli, care formează marea majoritate a producătorilor agricoli și dețin cea mai mare parte din suprafețele agricole. Una din problemele majore cu care se confruntă aceștia este lipsa unor sisteme locale sau regionale de colectare a produselor agricole precum și insuficiența spațiilor adecvate de stocare. Lipsa asociațiilor, a organizațiilor de profil precum și imaturitatea piețelor de produse agricole limitează accesul micilor producători și îi adesea într-o poziție de inferioritate în relațiile comerciale cu marii intermediari de produse agricole sau cu retailerii importanți. Fragmentarea excesivă a producției agricole, producțiile individuale reduse, variabilitatea acestora, costurile ridicate de transport al produselor agricole, alături de lipsa, în multe cazuri a certificării produselor determină scăderea interesului marilor procesatori pentru produsele agricole locale.

Costurile ridicate de producție, lipsa unor reglementări economice favorabile (ex. stabilirea unor prețuri minime de intervenție) și concurența puternică din partea importatorilor sunt de asemenea obstacole ce limitează accesul micilor producători pe piața internă.

Succesul marilor producători privați (între care se numără și câțiva investitori străini) ce activează în Regiunea Centru pune în evidență avantajele agriculturii la scară mare, a integrării producției agricole și implicit ale optimizării costurilor.

De asemenea, există un număr semnificativ de mici producători agricoli care să-și aducă exploatarea agricolă în zona profitabilității, fie prin procesarea propriilor produse, de multe ori sub marca unor produse tradiționale sau produse ecologice, fie încheind contracte avantajoase cu marii procesatori sau retaileri de produse agricole.

Exporturile de produse agricole din Regiunea Centru se mențin la valori încă scăzute, deși în ultimii ani se înregistrează un reviriment al acestora și pătrunderea pe piața europeană.

Industria alimentară a cunoscut o dezvoltare remarcabilă în ultimii ani în toate județele Regiunii Centru. Disponibilitatea și varietatea materiei prime locale, costurile de transport reduse, existența unei piețe locale de desfacere de dimensiuni apreciabile, orientarea consumatorilor către produsele autohtone au fost atuuiri importante valorificate de către investitorii în domeniu.

Numărul mediu al salariaților din industria alimentară și a băuturilor depășește 27 mii persoane în anul 2017, reprezentând 4,3% din totalul salariaților la nivelul Regiunii Centru. Pe județe, cele mai ridicate ponderi s-au înregistrat în Harghita și Alba (6,9% respectiv 6,4%), în primul județ îmbutelierea apelor minerale reprezentând o activitate economică relativ importantă, urmate de județul Covasna. Majoritatea firmelor din industria alimentară se încadrează în categoria întreprinderilor mici și a microîntreprinderilor, aria acestora de răspândire fiind întreaga regiune. Sunt reprezentate toate subramurile industriei alimentare, de la morărit și panificație la industria băuturilor alcoolice.

Tabel 7.4.15 Exporturile de produse agricole ale Regiunii Centru

- mii euro -

	Regiunea Centru			România		
	2013	2018	Variație (%)	2013	2018	Variație (%)
Total exporturi	6800039	10782415	58,6	49562141	67733139	36,7
Total produse agricole și alimentare exportate	225394	257421	14,2	5284415	6488113	22,8
Animale vii și produse animale	137267	166196	21,1	745288	895570	20,2
Produse vegetale	29249	32971	12,7	2984624	3574412	19,8
Grăsimi și uleiuri animale sau vegetale	2703	78	-97,1	239790	224387	-6,4
Produse alimentare, băuturi, tutun	56175	58176	3,6	1314713	1793744	36,4
Ponderea prod. agroalimentare în totalul exporturilor (%)	3,3	2,4	-0,9 pp	10,7	9,6	-1,1pp

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

Balanța comercială externă a produselor agroalimentare este puternic dezechilibrată, valoarea importurilor fiind mult mai mare decât cea a exporturilor. Brașovul, Alba și Covasna

sunt principalele județe exportatoare de produse agroalimentare, în ultimul județ, grupa mărfurilor agroalimentare deținând 18,4% din totalul exporturilor la nivelul județului. Animalele vii și produsele animale formau, în anul 2018, 64,5% din totalul exporturilor de produse agroalimentare ale Regiunii Centru.

Silvicultura

Pădurile sunt una dintre cele mai importante bogății ale Regiunii Centru. Vegetația forestieră acoperă 36,5% din suprafața regiunii, constituind principala resursă economică a locuitorilor din localitățile montane și asigurând un bun echilibru ecologic. Predomină pădurile de foioase (55% din suprafață), urmate de cele de rășinoase. Cu un volum de 4,15 milioane mc de lemn recoltat în anul 2018, Regiunea Centru este al doilea bazin de recoltare forestieră al României și prima regiune în ce privește producția de cherestea. Județele Harghita și Mureș ocupă primele două locuri la nivel regional în ce privește volumul de lemn în anul 2018. În ultimii ani s-a trecut tot mai mult la exploatarea complexă a lemnului, incluzând aici utilizarea în scop energetic a deșeurilor provenite în urma exploatării forestiere.

Tabel 7.4.16. Suprafața terenurilor cu vegetație forestieră la nivelul Regiunii Centru

- mii ha -

	Regiunea Centru			România		
	2013	2018	Variație (%)	2013	2018	Variație (%)
Total	1264	1269,1	0,4	6538,5	6583,1	0,7
Suprafața pădurilor	1244,3	1247,1	0,2	6380,6	6418,2	0,6
Rășinoase	566	548,7	-3,1	1936,3	1917,5	-1,0
Foioase	678,3	698,4	3,0	4444,3	4500,7	1,3
Alte terenuri	19,7	22	11,7	157,9	164,9	4,4

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

Alături de funcția lor economică, pădurile îndeplinesc o importantă funcție de păstrare a unui mediu curat și sănătos. Interesul economic privind exploatarea forestieră trebuie subordonat interesului major de păstrare a echilibrului ecosistemului Regiunii Centru. Astfel, preocuparea pentru exploatarea rațională a pădurii, ținând cont de capacitatea acesteia de regenerare, este de natură să permită dezvoltarea durabilă a regiunii și prezervarea unui mediu curat și sănătos pentru generațiile următoare.

Tabel 7.4.17 Volumul de lemn recoltat la nivelul Regiunii Centru

- mii m³ -

	Regiunea Centru			România		
	2013	2018	Variație (%)	2013	2018	Variație (%)
Total	4455,5	4149,6	-6,9	19282,1	19461,5	+0,9
Rășinoase	2358,8	2093,8	-11,2	7921,8	7127,4	-10,0
Fag	1383,6	1330,3	-3,9	6226,5	6583,5	+5,7

Stejar	255,1	273,7	+7,3	1741,6	2041,3	+17,2
Diverse specii tari	369,5	366,3	-0,9	1968,9	2190,9	+11,3
Diverse specii moi	88,5	85,5	-3,4	1423,3	1518,4	+6,7

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

7.4.3 Turismul rural și agroturismul

Regiunea Centru dispune de un potențial turistic deopotrivă bogat și divers, valorificat doar parțial în prezent. Prin punerea în valoare a potențialului turistic al zonelor rurale din Regiunea Centru se va crea o alternativă viabilă la activitatea economică preponderentă a locuitorilor din mediul rural, agricultura. Dezvoltarea turismului va antrena totodată dezvoltarea altor domenii economice și sociale (infrastructura de transport, industriile artizanale, industria agroalimentară, diverse servicii) generându-se astfel un efect multiplicator în economia locală.

Evoluția agroturismului în Regiunea Centru

Deși nu se poate pune semnul egal între turismul rural și activitatea pensiunilor turistice și agroturistice totuși, datorită faptului că marea majoritate a pensiunilor sunt amplasate în mediul rural putem aprecia că sunt cel mai bun indicator al turismului în mediul rural. Regiunea Centru deține 34,1% din locurile de cazare în pensiunile turistice și agroturistice ale României.

Turismul rural a înregistrat o dinamică spectaculoasă în ultimii 15-20 ani, numărul pensiunilor turistice și agroturistice din Regiunea Centru apropiindu-se de 1600, iar cel al locurilor de cazare oferite ajungând în 2018 la peste 28 mii (în creștere cu 37,9% față de anul 2013). Creșterea numărului de turiști cazați în pensiuni înregistrată în perioada 2013-2018 este și mai spectaculoasă (+108,3%), atingându-se cifra de 862 mii turiști cazați în pensiuni. În Regiunea Centru se găsesc patru din cele zece sate de vacanță de care dispune turismul românesc.

Tabel 7.4.18. Capacitatea de cazare și fluxul de turiști în pensiunile din Regiunea Centru

Țară/Regiune/Județ	Locuri de cazare în pensiuni turistice și agroturistice			Sosiri turiști în pensiuni turistice și agroturistice		
	2013	2018	Variație (%)	2013	2018	Variație (%)
România	56100	84397	50,4	1132512	2407750	112,6
Regiunea Centru	20877	28784	37,9	414207	862966	108,3
Alba	1766	2765	56,6	38865	84387	117,1
Brașov	9743	12477	28,1	202060	381948	89,0
Covasna	1083	1070	-1,2	15248	24351	59,7

Harghita	4556	5047	10,8	43064	85464	98,5
Mureș	2527	3470	37,3	77920	137402	76,3
Sibiu	1202	3955	229,0	37050	149414	303,3

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică

Zonele cu cel mai dezvoltat agroturism din Regiunea Centru sunt: Bran – Moeciu – Fundata, Mărginimea Sibiului, Zona Arieșului superior (Albac – Gârda - Arieșeni - Avram Iancu - Vidra), Zona Săcele - Întorsura Buzăului, zona Făgărașului, și câteva zone mai restrânse: Rimetea-Colțești, Corund –Praid sau localitățile cu biserici fortificate.

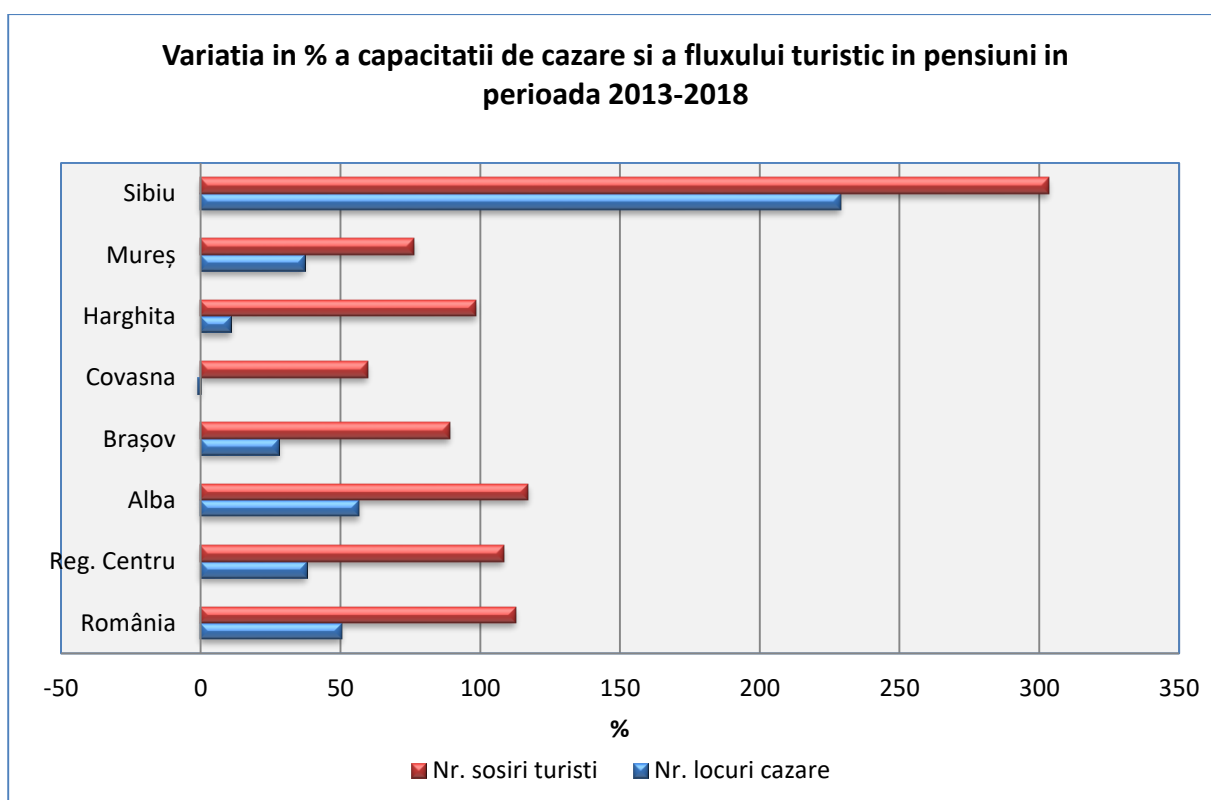

Fig. 7.4.3. Sursa datelor: Institutul Național de Statistică